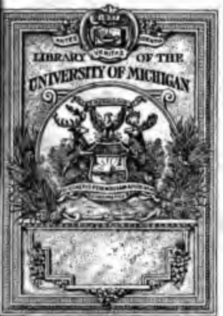

A 472037 DUPL

ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN

[redacted]

Stovaeus, Ioannes. 1777

IOANNIS STOBAEI

[Anthologion]

FLORILEGIUM.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

EDITUM.

EDITIO STEREOTYPA.

VOL. II.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1838.

IOANNIS STOBAEI

FLORILEGIUM.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

EDITUM.

EDITIO STEREOTYPA.

VOL. II.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1838.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. ΚΘ.

1. Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ὡς νῦν τάχος στείχωμεν· οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ἅπτεταί ποτε.

2. Ἡσιόδου Ἔργων.

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
οἶκόν τ᾽ εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ γε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ᾽· ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐξ ἔργων δ᾽ ἄνδρες πολύμηλοί τ᾽ ἀφνειοί τε.
καί τ᾽ ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ᾽ ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ᾽ ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,

1. Fr. 235. 2. V. 21. 3. V. 306. 4. V. 315.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. ΚΘ.

1. Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ὡς νῦν τάχος στείχωμεν· οὐ γάρ ἔσθ᾽ ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ἅπτεταί ποτε.

2. Ἡσιόδου Ἔργων.

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
οἶκόν τ᾽ εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ γε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ᾽· ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐξ ἔργων δ᾽ ἄνδρες πολύμηλοί τ᾽ ἀφνειοί τε.
καί τ᾽ ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ᾽ ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ᾽ ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,

1. Fr. 235. 2. V. 21. 3. V. 306. 4. V. 315.

IOANNIS STOBAEI

FLORILEGIUM.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

EDITUM.

EDITIO STEREOTYPA.

VOL. II.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1838.

8
6 f
22
1838
v 2
Buhr

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. Κ

1. Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ὡς νῦν τάχος στείχωμεν· οὐ γάρ ἔσθ' ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ἅπτεταί ποτε.

2. Ἡσιόδου Ἔργων.

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ γε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3. Ἐν ταὐτῷ.

Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,

1. Fr. 235. 2. V. 21. 3. V. 306. 4. V. 315.

αἰδώς, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.
αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα, πολλὸν ἀμ

5. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Ἁ δ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.

6. Τοῦ αὐτοῦ Ἰφιγενείας.

Τοὺς πόνους γὰρ ἁγαθοὶ
τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.

7. Εὐριπίδης Λικυμνίῳ.

Πόνος γάρ, ὡς λέγουσιν, εὐκλείας πατήρ.

8. Ἐπιχάρμου.

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ ἱ

9. Εὐριπίδου Τηλέφου.

Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

10. Κριτίου.

Ἐκ μελέτης πλείους, ἢ φύσεως, ἀγαθοί.

11. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.

12. Ἀναξανδρίδου.

Τὸ συνεχὲς ἔργον παντὸς εὑρίσκει τέλος.

13. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Σοὶ δ' εἶπον, ὦ παῖ, τὰς τύχας ἐκ τῶν πόνω
(*) θηρᾶν· ὁρᾷς γὰρ σὸν πατέρα τιμώμενον.

14. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Οὐκ ἔστιν ὅστις ἡδέως ζητῶν βιοῦν
εὔκλειαν εἰσεκτήσατ', ἀλλὰ χρὴ πονεῖν.

15. Τοῦ αὐτοῦ Φιλοκτήτῃ.

Τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράττοντας πλ

5. V. 626. 6. Taur. 114. 7. Fr. 2. 9. Fr.
13. Fr 12. 14. Fr. 10. 15. Fr. 1. V. 5.

τιμῶμεν, ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

16. Ὀκνῶ δὲ μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν.

17. Μενάνδρου.

Δεῖ τοὺς γενομένους, μέχρις ἂν ζῶσιν, πονεῖν.
ἀπραξία γὰρ λιτὸν οὐ τρέφει βίον.

18. Ἡσιόδου Ἔργων

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

19. Μενάνδρου.

Πάντα γὰρ
ταῖς ἐντελεχείαις καταπονεῖται πράγματα.

20. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Εὔκλειαν ἔλαβον οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων.

21. Αἰσχύλου.

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.

22. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.
ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀτολμία
οὔτ' οἶκον οὔτε βίοτον οὐδὲν ὠφελεῖ.

23. Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν,
αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.

24. Αἰσχύλου.

Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά.

25. Σοφοκλέους Μάντεων.

Οὔτοι ποθ' ἥξει τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου.
μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

16. Ib. Fr. 2. 17. Cleric. p. 224. 18. V. 359. 19. Cleric. p. 216. 20. Fr. 14. 21. Aesch. Fr. inc. 277. 22. Fr. 9. 23 Fr. 6. 24. Fr. inc. 278. 25. Fr. Polyid. 463.

32. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ᾽ οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

33. Ἀλέξιδος Ἀχαιίδι.

Ὅτι πάντα τὰ ζητούμεν᾽ ἐξευρίσκεται,
ἂν μὴ προαποστῇς, μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς.
ὅπου γὰρ εὑρήκασιν ἄνθρωποί τινες
μέρος τι τῶν θείων, τοσούτῳ τῷ τόπῳ
ἀπέχοντες, ἄστρων ἐπιτολὰς, δύσεις, τροπὰς
ἔκλειψιν ἡλίου· τί τῶν κοινῶν κάτω
καὶ συγγενικῶν δύναιτ᾽ ἂν ἄνθρωπον φυγεῖν;

34. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

35. Θεοδέκτου.

Πολλὰ δεῖ
μοχθεῖν τὸν ἥξοντ᾽ εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς.
ῥᾳθυμία δὲ τὴν παραυτίχ᾽ ἡδονὴν

28. Cleric. p. 308. 29. Cleric. p. 345. 3[illegible]
32. Fr. 7. 34. Fr. Temenid. 3.

λαβοῦσα, λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ.

36. *Εὐριπίδου Σθενοβοίας.*

Ἄνευ τύχης γὰρ, ὥσπερ ἡ παροιμία,
πόνος μονωθεὶς, οὐκέτ' ἀλγύνει βροτούς.

37. *Σοφοκλέους.*

Μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος.

38. *Σοφοκλέους Λαοκόωντος.*

Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς.

39. *Ἀγάθωνος.*

Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.

40. *Φιλίσκου.*

Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥαθυμίᾳ
(*) τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.

41. *Ξενοφάνους.*

Οὔ τοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν,
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

42. *Ἱππώνακτος.*

Χρόνος δὲ φευγέτω σε μηδὲ εἷς ἀργός.

43. *Ἀπολλοδώρου.*

Χρόνον γὰρ εἰς τὰ πράγματ' ἐὰν λάβῃς,
ἅπαντα λήξει καὶ καταστελήσεται.

44. *Εὐριπίδου.*

Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις.

45. *Μενάνδρου Δυσκόλου.*

Οὐδενὸς χρὴ πράγματος
τὸν εὖ ποιοῦνθ' ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.

46. Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
ἅπαντα.

36. Fr. 9. 37. Fr. Laocoont. 343. 38. Fr. inc. 672. 44. Fr. Archel. 12. 45. Cleric. p. 50.

Ἅπαντα τὰ καλὰ τοῦ πονοῦντος γίνεται.

Ἅπανθ᾽ ὁ τοῦ ζητοῦντος εὑρίσκει πόνος.

Φιλήμονος Καταψευδομένου.

ντ᾽ ἐστὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον
τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις.

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεθ᾽ ὧν θέλεις κρατεῖν.

Φιλήμονος.

ἡδέως μοι γέγονε τὰ πρότερον κακά.
τότ᾽ ἐπόνουν, νῦν ἂν οὐκ εὐφραινόμην.

Καρκίνου.

δεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο.

Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

δεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

Ἀλέξιδος Ἀχαΐδι.

ι πάντα τὰ ζητούμεν᾽ ἐξευρίσκεται,
προαποστῇς, μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς.
γὰρ εὑρήκασιν ἄνθρωποί τινες
τι τῶν θείων, τοσούτῳ τῷ τόπῳ
ντες, ἄστρων ἐπιτολὰς, δύσεις, τροπὰς,
ιν ἡλίου· τί τῶν κοινῶν κάτω
γγενικῶν δύναιτ᾽ ἂν ἄνθρωπον φυγεῖν;

Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

ὁ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

Θεοδέκτου.

Πολλὰ δεῖ
ῖν τὸν ἥξοντ᾽ εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς.
μία δὲ τὴν παραυτίχ᾽ ἡδονὴν

Cleric. p. 308. 29. Cleric. p. 345. 30. ...
r. 7. 34. Fr. Temenid. 3.

λαβοῦσα, λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ.

36. Εὐριπίδου Σθενοβοίας.

Ἄνευ τύχης γὰρ, ὥσπερ ἡ παροιμία,
πόνος μονωθεὶς, οὐκέτ' ἀλγύνει βροτούς.

37. Σοφοκλέους.

Μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος.

38. Σοφοκλέους Λαοκόωντος.

Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς.

39. Ἀγάθωνος.

Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.

40. Φιλίσκου.

Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥᾳθυμίᾳ
(*) τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.

41. Ξενοφάνους.

Οὔ τοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν,
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

42. Ἱππώνακτος.

Χρόνος δὲ φευγέτω σε μηδὲ εἷς ἀργός.

43. Ἀπολλοδώρου.

Χρόνον γὰρ εἰς τὰ πράγματ' ἐὰν λάβῃς,
ἅπαντα λήξει καὶ κατασταλήσεται.

44. Εὐριπίδου.

Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις.

45. Μενάνδρου Δυσκόλου.

Οὐδενὸς χρὴ πράγματος
τὸν εὖ ποιοῦνθ' ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.

46. Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
ἅπαντα.

36. Fr. 9. 37. Fr. Laocoont. 343. 38. Fr. inc. 672. 44. Fr. Archel. 12. 45. Cleric. p. 50.

47. Μενάνδρου Εὐνούχου.

Πάντα τὰ ζητούμενα
δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι.

48. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Τὸ ζητούμενον
ἁλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

49. Εὐριπίδου.

[Ὁρᾷς, ἄβουλος ὡς κεκερτομημένη
τοῖς κερτομοῦσι γοργὸν ὡς ἀναβλέπει.]

50. Σὴ πατρίς· ἐν γὰρ τοῖς πόνοισιν αὔξεται·
αἱ δ' ἥσυχοι σκοτεινὰ πράσσουσιν πόλεις,
σκοτεινὰ καὶ βλέπουσιν εὐλαβούμεναι.

51. Ἀντιφάνους.

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.

52. Βίωνος Σμυρναίου Βουκολικοῦ.

Ἐκ θαμινῆς ῥαθάμιγγος, ὅκως λόγος, αἰὲς ἰοίσας
χᾂ λίθος ἐς ῥωχμὸν κοιλαίνεται.

53. Οὐ καλὸν, ὦ φίλε, πάντα λόγον ποτὶ τέκτονα φοιτῆν,
μὴ δ' ἐπὶ πάντ' ἄλλο χρέος ἰσχέμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὐμαρὲς ἔργον.

54. Ἐπιχάρμου.

Ἁ δὲ μελέτα φύσιος ἀγαθᾶς πλεῦνα δωρεῖται φίλοις.

55. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Οὐ τἄρ' Ὀδυσσεύς ἐστιν αἱμύλος μόνος.
χρεία διδάσκει, κἂν βραδύς τις ᾖ, σοφόν.

56. Εὐριπίδου.

47. Cleric. p. 7. 48. Tyr. 110. 49. Hos versus Grotius addidit ex Euripide. 50. Eur. Suppl. 323. 55. Fr. 10. 56. Fr. inc. 18.

[redacted]

Οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

57. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδᾳ.*

Ἀλλ᾽ ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

58. *Αἰλιανοῦ.*

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος Ἐξηκεστίδου παρὰ πότον τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ᾄσαντος, ἥσθη τῷ μέλει, καὶ προσέταξε τῷ μειρακίῳ διδάξαι αὐτόν. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διὰ ποίαν αἰτίαν τοῦτο ἐσπούδασεν, ὁ δὲ ἔφη, Ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω.

59. *Εὐσεβίου.*

Πόνοι οἱ ἑκούσιοι πόνοισι τοῖς μετὰ ταῦτα ἀναγκαίοις, ὥστε αὐτοὺς εὐπετεστέρους παρασκευασθῆναι, προπονέονται.

60. *Αἰλιανοῦ.*

(*) *Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους, εἰ ἔμελλε τῆς ὑστεραίας ἔσεσθαι ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυκτὸς ἠγρύπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ ἐκμανθάνων ταῦτα, ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. Ὁ τοίνυν Πυθέας ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἀπέσκωπτεν εἰς αὐτὸν, ἐπιλέγων, αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ὄζειν.*

61. *Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου.*

Φύσει δ᾽ ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.

62. *Θουκιδίδου.*

Ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλεῖον σώζει, ἢ λόγων δι᾽ ὀλίγου καλῶς ῥηθέντων παραίνεσις.

63. *Δημοκρίτου.*

57. Fr. 15. 58. Fragm. Ael. p. 370. 60. Cf. Var. Hist. VII 7. 61. Philipp. I. p. 41, 24. 62. V. 69.

. .

λ᾿ οὐχὶ

ἢ ἀπὸ

ῷ κιθα-
ις τηλι-
ῖναι, ἢ

ν καὶ
υσαν.

χει πολλῆς χώρας, κἀκεῖνος οὔτ᾿ ἂν ἀριστήσειε
δειπνήσειεν, πρὶν ἱδρῶσαι.

74. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ ά τῆς Κύρου Παιδείας.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθ
ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἀγαθοὶ
νοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ᾿ οἵτε τῶν παραυτίκα ἡδονῶ
χόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτ᾿ εὐφρανθῶσι τοῦτο π
σιν, ἀλλ᾿ ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολ
σια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω
σκευάζονται· οἵτε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γε
οὐχ, ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦ
λετῶσιν, ἀλλ᾿ ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντε
λοὺς ἀνθρώπους, μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξασθα
αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὡς μαχόμενοι μ
παύσωνται τοῦτ᾿ ἐκπονοῦνται, ἀλλὰ νομίζουσι
τοι τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν
πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ τ
καὶ αὐτοῖς περιάψειν. (*) Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπ
τες, πρίν τινα ἀπ᾿ αὐτῶν καρπὸν κομίσασθαι

μὲν ἄρα θαυματοποιοὶ δύσκολα οὕτως ὑφίστανται πράγματα, καὶ τὴν ζωὴν παραβάλλονται τὴν ἑαυτῶν, οἱ μὲν εἰς μαχαίρας κυβιστῶντες, οἱ δ᾽ ἐπὶ κάλων μετέωροι βαδίζοντες, οἱ δ᾽ ὥσπερ ὄρνεα πετόμενοι διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν τὸ σφάλμα θάνατός ἐστι. Καὶ ταῦτα πάντα δρῶσι μικροῦ χάριν μισθοῦ· ἡμεῖς δ᾽ οὐκ ἀνεξόμεθα ταλαιπωρεῖν ὑπὲρ εὐδαιμονίας ὅλης; Οὐ γὰρ ἄλλο τί γε τέλος ἐστὶ τοῦ γενέσθαι ἀγαθὸν, ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ ζῆν μακαρίως εἰς τὸ λοιπόν. Εἰκότως δ᾽ ἄν τις λογίζοιτο καὶ τὸ τῶν ζώων ἐνίων ὁποῖόν ἐστι, πάνυ τι δυνάμενον ἐντρέπειν ἡμᾶς φιλοπόνους εἶναι. Οἱ γοῦν ὄρτυγες καὶ ἀλεκτρυόνες, οὔτ᾽ ἀρετῆς ἐπαΐοντες οὐδὲν ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε τὸ καλὸν καὶ δίκαιον εἰδότες, οὐδ᾽ ὑπὲρ τοιούτου πονοῦντες οὐθενὸς, (*) ὅμως μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ πηρούμενοι ἀνέχονται, καὶ μέχρι θανάτου καρτεροῦσιν, ὥστε μὴ ἡττᾶσθαι θατέρου ὁ ἕτερος. Πόσῳ δὴ μᾶλλον εἰκὸς ἡμᾶς ἀνέχεσθαί τε καὶ καρτερεῖν, ὅταν ἐπιστώμεθα διά τι τῶν καλῶν κακοπαθοῦντες, ἢ ἵνα φίλοις βοηθήσωμεν, ἢ πόλιν ὠφελήσωμεν, ἢ ἵνα γυναικῶν ἢ τέκνων ὑπερμαχήσωμεν; τὸ δὲ μέγιστον καὶ κυριώτατον, ἵνα ἀγαθοὶ ὦμεν καὶ δίκαιοι καὶ σώφρονες, δίχα πόνων οὐ παραγίνεται οὐδενί. Ὅθεν ἔπεισί μοι λέγειν, ὡς ὁ μὴ θέλων πονεῖν σχεδὸν καταδικάζει αὐτὸς αὑτοῦ μηδενὸς εἶναι ἀγαθοῦ ἄξιος, ὅτι τὰ ἀγαθὰ πάντα πόνῳ κτώμεθα. Ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτερα εἶπε τότε, ἐπεγείρων καὶ παρορμῶν τοὺς παρόντας πόνου μὴ καταφρονεῖν.

76. Ξενοφῶντος.

Περὶ μὲν αὐτῶν τῶν πράξεων τῶν ἐν τοῖς κυνηγεσίοις

76. De Venat. XII, 1. sqq.

18. Μουσωνίου Περὶ Ἀσκήσεως.

Παρώρμα δὲ πρὸς ἄσκησιν τοὺς συνόντας ἐντεταμένως ἀεὶ, τοιοῖσδέ τισι λόγοις χρώμενος. Ἡ ἀρετὴ, ἔφη, ἐπιστήμη ἐστὶν, οὐ θεωρητικὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρακτικὴ, καθάπερ ἥ τε ἰατρικὴ, καὶ ἡ μουσική. Δεῖ οὖν ὥσπερ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν μουσικὸν, μὴ μόνον ἀνειληφέναι τὰ θεωρήματα τῆς αὑτοῦ τέχνης ἑκάτερον, ἀλλὰ καὶ γεγυμνάσθαι πράττειν κατα τὰ θεωρήματα· οὕτω καὶ τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν ἄνδρα, μὴ μόνον ἐκμανθάνειν ὅσα μαθήματα φέρει πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως. Ἐπεὶ πῶς μὲν ἂν εὐθὺς γένοιτό τις σώφρων, εἰ μόνον εἰδείη ὅτι οὐ χρὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἀγύμναστος δ᾽ εἴη ἀντέχειν ταῖς ἡδοναῖς; πῶς δ᾽ ἂν δίκαιός τις γένοιτο, μεμαθηκὼς μὲν ὅτι χρὴ τὸ ἴσον ἀγαπᾶν, μὴ μελετηκὼς δὲ φεύγειν τὸ πλεονεκτεῖν; πῶς δ᾽ ἂν ἀνδρείαν κτησαίμεθα, τὸ μὲν ὅτι μὴ φοβερὰ τὰ δοκοῦντα τοῖς πολλοῖς δεινὰ κατανενοηκότες, ἄφοβοι δ᾽ εἶναι

εἰς αὐτὰ μὴ μεμελετηκότες; πῶς δ' ἂν φρόνιμ μεθα, τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ καὶ κακὰ τ ἐγνωκότες, μὴ γεγυμνασμένοι δὲ καταφρονεῖν κούντων ἀγαθῶν; Διὸ χρὴ τῇ μαθήσει τῶν π των ἀρετῇ ἑκάστῃ μαθημάτων καὶ τὴν ἄσκησι λουθεῖν πάντως, εἴγε μέλλει καὶ αὐτῆς τῆς μ ὄφελός τι γενήσεσθαι ἡμῖν. Καὶ τοσούτῳ γε λον ἀσκεῖν τὸν φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντα, ἤ περ τ κῆς, ἤ τινος τέχνης ὁμοίας ἐφιέμενον, ὅσῳ κ καὶ δυσκατεργαστότερον φιλοσοφία παντὸς ἐπι τος ἑτέρου. Καὶ γὰρ οὖν ἐπὶ μὲν τὰς ἄλλας τ ναι οἱ ἐφιέμενοι αὐτῶν, οὐ προδιεφθαρμένο χὰς, οὐδ' ἐναντία μεμαθηκότες οἷς μαθήσεο λουσιν· οἱ δὲ φιλοσοφεῖν ἐπιχειροῦντες ἐν (γεγενημένοι πρότερον πολλῇ, καὶ ἐμπεπλησμ κίας, οὕτω μετιᾶσι τὴν ἀρετὴν, ὥστε καὶ ταύ νος δεηθῆναι τῆς ἀσκήσεως. Πῶς οὖν καὶ τίν τούτοις ἀσκητέον; ἐπεὶ τὸν ἄνθρωπον οὔτε ψι μόνον συμβέβηκεν, οὔτε σῶμα μόνον, ἀλλά τι ἐκ τοῖν δυοῖν τούτοιν, ἀνάγκη τὸν ἀσκοῦντ ἐπιμελεῖσθαι, τοῦ μὲν κρείττονος μᾶλλον, ὥστ τουτέστι τῆς ψυχῆς· καὶ θατέρου δὲ, εἴγε μ δὲν ἐνδεῶς ἔχειν τοῦ ἀνθρώπου μέρος. Δεῖ γ τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι καλῶς πρὸς τὰ σώμ τὸ τοῦ φιλοσοφοῦντος, ὅτι πολλάκις αἱ ἀρε χρῶνται τούτῳ ὄντι ὀργάνῳ ἀναγκαίῳ πρὸς τὰς πράξεις. Τῆς οὖν ἀσκήσεως ἡ μέν τις διὰ τ μόνης γίνοιτ' ἂν ὀρθῶς· ἡ δέ τις κοινὴ ταύτ τοῦ σώματος. Κοινὴ μὲν οὖν ἄσκησις ἀμφο σεται, συνεθιζομένων ἡμῶν ῥίγει, θάλπει

λιμῷ, τροφῆς λιτότητι, κοίτης σκληρότητι, ἀποχῇ τῶν ἡδέων, (*) ὑπομονῇ τῶν ἐπιπόνων. Διὰ γὰρ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ῥώννυται μὲν τὸ σῶμα, καὶ γίνεται δυσπαθές τε καὶ στερεὸν, καὶ χρήσιμον πρὸς ἅπαν ἔργον· ῥώννυται δὲ ἡ ψυχὴ γυμναζομένη διὰ μὲν τῆς ὑπομονῆς τῶν ἐπιπόνων πρὸς ἀνδρείαν, διὰ δὲ τῆς ἀποχῆς τῶν ἡδέων πρὸς σωφροσύνην. Διὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἄσκησίς ἐστι, πρῶτον μὲν τὰς ἀποδείξεις προχείρους ποιεῖσθαι, τάς τε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐκ ἀγαθὰ, καὶ τὰς περὶ τῶν κακῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐ κακὰ, καὶ τὰ ἀληθῶς ἀγαθὰ γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀπὸ τῶν μὴ ἀληθῶν ἐθίζεσθαι· εἶτα δὲ μελετᾶν μήτε φεύγειν μηδὲν τῶν δοκούντων κακῶν, μήτε διώκειν μηδὲν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν· καὶ τὰ μὲν ἀληθῶς κακὰ πάσῃ μηχανῇ ἐκτρέπεσθαι, τὰ δὲ ἀληθῶς ἀγαθὰ παντὶ τρόπῳ μετέρχεσθαι.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν σχεδὸν εἴρηται, ὁποῖος ἑκάτερος τρόπος ἀσκήσεως· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος ὡς ποιητέον ἕκαστα, πειράσομαι εἰπεῖν, οὐ διακρίνων, οὐδὲ χωρίζων οὐκέτι τά τε κοινὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀσκήματα, καὶ τὰ ἴδια τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀναμὶξ τὰ ἑκατέρου μέρους διεξιών. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ταῦτα μὲν τυγχάνομεν ἀκηκοότες τε καὶ ὑπειληφότες, ὅσοι γε φιλοσόφου διατριβῆς μετεσχήκαμεν, ὡς οὔτε πόνος, οὔτε θάνατος, οὔτε πενία κακὸν οὐδαμῶς ἐστιν, οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν κακίας ἀπηλλαγμένων· οὐδ᾽ αὖ πάλιν ἀγαθὸν πλοῦτος, ζωὴ, ἡδονὴ, οὐδ᾽ ἄλλο τι ἕτερον τῶν μὴ μετεχόντων ἀρετῆς· ὅμως δὲ καὶ ταῦθ᾽ ὑπειληφότες διὰ τὴν ἀπὸ παίδων εὐθὺς γεγονυῖαν ἡμῖν διαφθορὰν, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς συνήθειαν πονηρὰν, πόνου

μὲν προσερχομένου, κακὸν ἡγούμεθα ʼ ἑαυτοῖς· ἡδονῆς δὲ παραγινομένης, ἀγαθ παραγίγνεσθαι ἡμῖν· καὶ τὸν μὲν θάνατι συμφορὰν πεφρίκαμεν, τὴν δὲ ζωὴν ὡς τῶι γιστον ἀσπαζόμεθα· καὶ διδόντες μὲν ἀργί πτόμενοι λυπούμεθα· λαμβάνοντες δὲ, ὡς χαίρομεν. Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ πλειόι ἀκολούθως ταῖς ὀρθαῖς ὑπολήψεσι τοῖς πι μεθα, τῷ δὲ φαύλῳ ἔθει μᾶλλον ἀκολου οὖν ταῦτά φημι ταύτῃ ἔχειν, δεῖ τὸν ἀο περιγίγνεσθαι ἑαυτῷ, τῇ μὲν ἡδονῇ μὴ ἀε πόνον δὲ μὴ ἐκτρέπεσθαι· καὶ τῷ μὲν ζῇ τὸν δὲ θάνατον μὴ δεδιέναι· καὶ ἐπὶ χρημ τιμᾶν τοῦ προΐεσθαι τὸ λαμβάνειν.

79. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας

Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖο μὴ πολλὰ πρήσσειν μήτε ἰδίᾳ μήτε ξυνῇ ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι γι ἀπραξίας, οἷον ἀῤῥώστῳ παραινῶν ἑκάστι

Μέν᾽ ὦ ταλαίπωρ᾽ ἀτρέμα σοῖς ἐν δι

(*) Καίτοι κακὸν μὲν ἀναισθησία σώμ ἀπονοίας· οὐδὲν δὲ βελτίων ψυχῆς ἰατρὸς καὶ μαλακίᾳ καὶ προδοσίᾳ φίλων καὶ οἰκε τρίδος ἐξαίρων τὸ ταραχῶδες αὐτῆς καὶ λυπ

Ὅθεν οὐδὲ Ἐπίκουρος οἴεται δεῖν ἡσι τῇ φύσει χρῆσθαι πολιτευομένους, καὶ π κοινὰ, τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους, ὡ ἀπραγμοσύνης ταράττεσθαι καὶ κακοῦσθ ἂν ὧν ὀρέγονται μὴ τυγχάνωσιν. Ἀλλ᾽ ἐκ

79. p. 465. C.

πος, οὐ τοὺς δυναμένους τὰ κοινὰ πράττειν προτρεπόμενος, ἀλλὰ τοὺς ἡσυχίαν ἄγειν μὴ δυναμένους. Δεῖ δὲ μὴ πλήθει μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχρῷ τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. Τῶν γὰρ καλῶν παράλειψις οὐχ ἧττον ἢ τῶν βλαβερῶν ἡ πρᾶξις ἀνιαρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες.

80. Πρωταγόρου.

Πρωταγόρας ἔλεγε, μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

81. Πλάτωνος.

Πρῶτον μὲν φιλοπονίᾳ οὐ χωλὸν δεῖ εἶναι τον ἁψάμενον, τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον, τὰ δὲ ἡμισεα ἄπονον. Ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστὴς μὲν ᾖ καὶ φιλομόχθηρος, καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος διαπονῇ, μὴ φιλομαθὴς δὲ, μηδὲ φιλήκοος, μηδὲ ζητητικὸς, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ· χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν.

82. Ἀπολλώνιος Δίωνι.

Τὸ μὴ γενέσθαι, οὐδέν· τὸ δὲ γενέσθαι, πόνος.

83. Ἀπολλώνιος Δαναῷ.

Οὐ κάμνει τὰ πράγματα πρασσόμενα.

84. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἀπομνημονευμάτων.

Εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον δόγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι, καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον.

85. Νικίου.

Νικίας οὕτως ἦν φιλόπονος, ὥστε πολλάκις ἐρωτᾶν τοὺς οἰκέτας, εἰ λέλουνται, καὶ εἰ ἠρίστηκεν.

81. Rep. VII. p. 535. 84. Fragm. 72. 85. Hoc et sequens Fr. sunt ex Plutarcho II. p. 786. B.

86. Ἀρχιμήδης.

Ἀρχιμήδην δὲ τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ οἱ θεράποντες ἤλειφον· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ σώματος ἀλη-λιμμένου διέγραφε τὰ σχήματα.

87. Λάμπις.

Λάμπις ὁ ναύκληρος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἐκτήσατο τὸν πλοῦτον· Οὐ χαλεπῶς, ἔφη, τὸν μέγαν· τὸν δὲ βραχὺν ἐπιπόνως.

88. Δημοκρίτου.

Τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδίονες, ὅταν ὧν εἵνε κεν πονέουσι τυγχάνωσιν, ἢ εἰδέωσι κύρσοντες. Ἐν ἄκος τῇ ἐπιτυχίῃ, τὸ πᾶν ὁμοίως ἀνιηρὸν καὶ ταλαιπωρ

89. Αἰσχύλου.

Αἰσχύλος ἐν Ἰσθμῷ ἀγῶνα ὁρῶν πυκτῶν, καὶ ἐπὶ πληγῇ τοῦ θεάτρου ἐκβοήσαντος, πρὸς Ἴωνα ἔφη, Ο οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώ νοι βοῶσιν.

90. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς, πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγ Πλέον, ἔφη, ἔλαιον οἴνου δαπανήσας.

91. Δημάδους.

Δημάδης ἐρωτηθεὶς, τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γε εἴη· Τὸ τῶν Ἀθηναίων, ἔφη, βῆμα. Ἐμφαίνων, διὰ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία κρείττων πάσης σοφ διδασκαλίας ἐστίν.

92. Διογένους.

(*) Ὁ Διογένης ἔλεγε τὴν Μήδειαν σοφὴν φαρμακίδα γενέσθαι· λαμβάνουσαν γὰρ μα διεφθαρμένους ὑπ θρώπους, καὶ τὰ σώματα

87. Plutarch. II. p. 787. B. 89. id. II. p. 79

[redacted]

τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πειρατηρίοις διαπονεῖν, καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν καὶ σφριγῶντας· ὅθεν περὶ αὐτῆς ῥυῆναι τὴν δόξαν, ὅτι τὰ κρέα ἕψουσα νέους ἐποίει.

93. *Πλάτωνος.*

Τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; Δεόμεθά τι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι, [καὶ ἄλλον ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν, ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα, εἴτε ἰδιωτικὸν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητὴς, ἢ ἄνευ μέτρου ὡς ἰδιώτης. Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα;] Τίνος μὲν οὖν ἕνεκα κἄν τις, ὡς εἰπεῖν, ζῴη, ἀλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; Οὐ γάρ που ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι· ὃ δὴ ὀλίγου πᾶσαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι, διὸ καὶ δικαίως ἀνδραποδώδεις κέκληνται.

94. *Ξενοφῶντος ἐν δ̄ Ἀπομνημονευμάτων.*

Σωκράτης ἐπιδιωμολογήσατο τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερόν τε καὶ κακόν· καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι, ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀργεῖν, κακόν. Τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι ἔφη, καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας, ἢ ἄλλο τι πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. Ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

95. *Ξενοφῶντος ἐν ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.*

Ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὑβριστὴς, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν, ὧν μάθησίς ἐστιν, ὁ μαθὼν, ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο. Ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω· ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα, τοὺς μὴ τὰ τοῦ σώματος ἀσκοῦντας οὐ δυ-

93. Phaedr. p. 258. D. 94. Scil. I. 2. 57. 95. A. I. 2. 19.

υς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφ
ονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὡς
ιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς·
αλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν π

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδ
συμμιγέῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόι

ὁ λέγων,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, τοτὲ μὲν κακὸ

Κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τοῦτό γε· ὁρῶ
τρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελ
μένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν
λήθην ἐγγιγνομένην. Ὅταν δὲ τα
ων ἐπιλάθηταί τις, ἐπιλέλησται καὶ ὧ
τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ. Τούτω
ὐδὲν θαυμαστὸν (*) καὶ τῆς σωφροσ
ρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν προα
ἔρωτας ἐγκυλισθέντας ἧττον δυναμ
ν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων
ὶ γὰρ καὶ χρημάτων

σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι.

96. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Συβαρίτης ἐπιδημήσας Λακεδαίμονι, καὶ τὰ ἔθη ἰδὼν καὶ τὰς καρτερήσεις οἷς ἐκ παίδων ἀνατρέφονται, οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν αὐτοὺς ποιεῖν, ῥᾳδίως ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ὑπὲρ τοῦ μὴ οὕτω ζῆν.

97. Πλάτωνος.

Ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπιτοπολὺ σώζεται· ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων οὐσῶν, κτᾶταί τε μαθήματα καὶ σώζεται καὶ γίνεται βελτίων· ὑπὸ δὲ ἡσυχίας, ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης, οὔτε τι μανθάνει, ἅ τε ἂν μάθῃ, ἐπιλανθάνεται.

98. Κηφισοδώρου.

Κηφισόδωρος ἔλεγεν, ὅτι οὐδεὶς οὐσίαν, ἣν αὐτὸς ἐκτήσατο, κατέφαγεν, ἣν δὲ παρ' ἄλλου παρέλαβε.

99. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας παρῄνει τοῖς ἑταίροις αἱρεῖσθαι βίοτον τὸν ἄριστον· καὶ γὰρ εἰ ὁ ἐπιπονώτατος εἴη, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ἡδὺν αὐτὸν ποιήσειν.

100. Διονυσίου.

Διονύσιος Λακωνικὸν μάγειρον πριάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸν σκευάσαι τὸν Λακωνικὸν ζωμόν· καὶ σκευάσαντος, οὐκ ἤσθιεν· ἤρετο δὲ κατὰ τί αὐτῷ ἥδονται ἀηδεστάτῳ ὄντι οἱ Λάκωνες· ὁ δὲ οὐκ ἔχειν ἔφη τοῦτον τὰ ἡδύσματα, ἃ ἐκεῖνος ἔχει, διὰ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσαι. Καὶ ὃς ἐπύθετο, τίνα εἴη ταῦτα· αὐτὸν γὰρ κελεῦσαι

97. Theaetet. p. 153. B. 100. Plutarch. II. p. 236. F.

τῷ ταμίᾳ πάντα ἔκπλεα αὐτῷ δοῦναι· ὁ δ' εἶπ
ἔστι παρὰ σοὶ, πρὸ τοῦ δείπνου πόνοι, καὶ τὸ ἐ
ρώτῃ λουτρόν.

101. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.*

Καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκει
μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ' εἰς
τα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη τὸν ταῦτα εἶναι
γοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος, κα
τα μανθάνειν ἕως ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ
νοῦν ἔχον προσιέναι.

102. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταὐτὰ
ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός· ἃ δὲ ἀμαθὴς, ταῦτ
κός.

103. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου.*

(*) Σχολὴ μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ ἅμα μοι δο
ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ᾄδ
ἀλλήλοις διαλεγόμενοι καθορᾶν καὶ ἡμᾶς. Εἰ
καὶ νῷ καθάπερ τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μ
μένους, ἀλλὰ νυστάζοντας, καὶ κηλουμένους ὑπ
ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν
ἀνδράποδ' ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ
ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κ
ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγομένους, καὶ παραπλ
ὥσπερ Σειρῆνας, ἀκηλήτους, ὃ γέρας παρὰ
ἀνθρώποις διδόναι, τάχ' ἂν δοῖεν ἀγασθέ
δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνήκοος γὰρ, ὡς ἔοικε, τυγ
μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν
κοον εἶναι. Λέγεται δ' ὥς ποτ' ἦσαν ο

101. Lach. p. 188. A. 102. p. 194. D. 10

τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι· γενομένων δὲ Μουσῶν, καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ᾽ ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὐτούς. Ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ᾽ ἐκείνων φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβὸν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ᾽ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τερψιχόρῃ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ, τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστης τιμῆς· τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ, καὶ τῇ μετ᾽ αὐτὴν Οὐρανίᾳ, τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσιν· αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν, περί τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἱᾶσι καλλίστην φωνήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΓΙΑΣ. Λ.

1. Εὐριπίδου.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις εὖ βίον κεκτημένος,
τὰ μὲν κατ᾽ οἴκους ἀμελίᾳ παρεὶς ἐᾷ·
μολπαῖσι δ᾽ ἡσθεὶς, τοῦτ᾽ ἀεὶ θηρεύσεται·
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι δ᾽ οὐδείς. ἡ φύσις γὰρ οἴχεται,
ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ.

2. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

1. Fr. Antiop. 23. 2. V. 380.

Τὰ χρήστ' ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν,
οὐκ ἐκπονοῦμεν δ'· οἱ μὲν ἀργίας ὕπο,
οἱ δ' ἡδονὴν προθέντες ἀντὶ τοῦ καλοῦ
ἄλλην τιν'· εἰσὶ δ' ἡδοναὶ πολλαὶ βίου,
μακραὶ δὲ λέσχαι καὶ σχολὴ, τερπνὸν κακόν.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβη.

Ὅστις γὰρ οὐκ εἴωθε γεύεσθαι πόνων,
φέρει μὲν, ἀλγεῖ δ' αὐχέν' ἐντιθεὶς ζυγῷ·
θανὼν δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος,
(*) ἢ ζῶν. Τὸ γὰρ ζῆν ἐν κακοῖς, πόνος μέγας.

4. Φιλήμονος.

Ὦ Κλέων, παῦσαι φλυαρῶν, ἂν ὀκνῇς τὸ μανθάνειν,
ἀνεπικούρητον σεαυτοῦ τὸν βίον λήσῃ ποιῶν.
οὔτε γὰρ ναυαγὸς, ἂν μὴ γῆς λάβηται φερόμενος,
οὔποτ' ἂν σώσειεν αὑτόν· οὔτ' ἀνὴρ πένης γεγὼς,
μὴ οὐ τέχνην μαθὼν, δύναιτ' ἂν ἀσφαλῶς ζῆν τὸν βίον.
ἀλλὰ χρήματ' ἔστιν ἡμῖν, ἅ γε τάχιστ' ἀπόλλυται,
κτήματ', οἰκίαι· τύχης δὲ μεταβολὰς οὐκ ἀγνοεῖς,
ὅτι τὸν εὔπορον τίθησι πτωχὸν εἰς τὴν αὔριον·
κἂν μὲν ὁρμισθῇ τις ἡμῶν εἰς λιμένα τὸν τῆς τύχης,
ἐβάλετ' ἄγκυραν καθάψας ἀσφαλείας εἵνεκα·
ἂν δ' ἀπαιδεύτου μετάσχῃ πνεύματος φορούμενος,
τῆς ἀπορίας εἰς τὸ γῆρας οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἀλλ' ἑταῖροι καὶ φίλοι σοι καὶ συνήθεις, νὴ Δία,
ἔρανον εἰσοίσουσιν· εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων.
εἰ δὲ μὴ, γνώσῃ σεαυτὸν ἄλλο μηδὲν πλὴν σκιάν.

5. Ἡσιόδου Ἔργων καὶ Ἡμερῶν.

Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅστις ἀεργὸς
ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργὴν,

3. V. 375. 4. Cleric. p. 344. 5. V. 301.

οἵτε μελισσάων κάματον τήποινον ἔδουσι.

6. Σοφοκλέους Ἰφιγενείας.

Τίκτει γὰρ οὐδὲν ἐσθλὸν εἰκαία σχολή.
Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται.

7. Μενάνδρου Ἐπιτρεπόντων.

Ἀργὸς δ' ὑγιαίνων, τοῦ πυρέττοντος πολὺ
ἀθλιώτερος, διπλάσια γοῦν ἐσθίει μάτην.

8. Ἀλέξιδος.

Ὅστις ἥδεται γὰρ ἐσθίων
ὁσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων
ἐπάξιόν τι, μηδὲ περινοστεῖν σχολὴν
ἄγοντα, τῷ ζῆν πολεμιώτατον κακόν.

9. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Πολλοὶ δὲ θνητῶν τοῦτο πάσχουσιν κακὸν,
γνώμῃ φρονοῦντες, οὐ θέλουσ' ὑπηρετεῖν
ψυχῇ, τὰ πολλὰ πρὸς φίλων νικώμενοι.

10. Ἡσιόδου Ἔργων.

Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

11. Εὐριπίδου.

Ἀργὸς πολίτης κεῖνος, ὡς κακός γ' ἀνήρ.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
βίον δύναιτ' ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνων.

13. Ἀνάξαρχος ἔλεγεν, εἰ μέν τινί τις καταράσαιτο ἀχρήστους αὐτῷ γενέσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας,

6. Fr. 288. 7. Cleric. p. 68. 9. Fr. 39. 10. V. 496. 11. Melanipp. Fr. 21. 12. Eur. Electr. 80.

ὀργίζεσθαι ἂν αὐτῷ· τοὺς δὲ πλουσίους ἔργῳ ἀχρήσ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ποιοῦντας αὐτῶν, μακαρ σφᾶς ἐπὶ τούτων.

14. Δημοσθένους.

Πρὸς θεῶν τίς οὕτως εὐήθης ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ᾽ ἥξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; ι μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς γάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστεροι τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· (*) οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπι φανῶμεν ἐῤῥαθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν τοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν ἐβουλόμεθα ὕστερο ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τ αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

15. Εὐσεβίου.

Σῶμα ἀργίη τήκει, ψυχὴν δὲ ἀμελετησίη ἀσκήσιος αὐτὴν ἀειρόντων πρὸς τὸ θεοειδέστατον.

16. Ξενοφῶντος.

Σχολὴν δὲ σκοπῶν τί εἴη, ποιοῦντας μέν τι τοὺς ι στους εὑρίσκειν ἔφη· καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι, πάντας δὲ τούτους σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας τὰ βι τούτων· ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰ οὐδένα σχολάζειν· εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον ἀσχολίας ι οὔσης κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν.

17. Πλάτωνος.

Τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα καθεύδ καὶ ὀντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον αἰεὶ ι

14. Ol. I. p. 13. 16. Memor. III. 9, 9. 17. Legg. VII. p

τον, τοῦτ᾽ αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου· εἴτ᾽ οὖν νόμον, εἴτ᾽ ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστι χρεών. Καὶ δὴ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαί τινων, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς δούλην τε καὶ δοῦλον καὶ παῖδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. Ἐξεγειρομένους δὲ νύκτωρ, δεῖ πάντως πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν οἰκίαις ἰδίαις. Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. Ἀλλ᾽ ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγείαν αὐτοῦ φυλάττων μόνον χρήσιμον· ἔστι δὲ τοῦτ᾽ οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις ἅμα καὶ πολίταις· ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν· ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

ΠΕΡΙ ΑΙΔΟΥΣ. ΛΑ.

1. *Εὐριπίδου.*

Αἰδὼς γὰρ ὀργῆς πλεῖον ὠφελεῖ βροτούς.

2. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.*

Βούλομαί σ᾽ εἰπεῖν κακῶς εὖ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω
βλέφαρα πρὸς τἀναιδὲς ἀγαγὼν, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,

1. Temen. Fr. 4. 2. Iphigen. Aul. 378.

ὡς ἀδελφὸν ὄντ᾽. ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου.

Ὦ πότνι᾽ αἰδὼς, εἴθε τοῖς πᾶσιν βροτοῖς συνοῦσα, τἀναίσχυντον ἐξῄρου φρενῶν.

4. Ἡσιόδου.

Αἰδὼς ἥτ᾽ ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ᾽ ὀνίνησιν.

5. Μενάνδρου Ὁμοπατριῶν.

(*) Πᾶς ἐρυθριῶν χρηστὸς εἶναί μοι δοκεῖ.

6. Μουσωνίου.

Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἔσῃ, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι.

7. Δημοκρίτου.

Φαῦλον, κἂν μόνος ᾖς, μήτε λέξῃς, μήτ᾽ ἐργάσῃ· μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι.

8. Πυθιὰς ἡ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου θυγάτηρ ἐρωτηθεῖσα ποῖον κάλλιστον χρῶμα, ἔφη, Τὸ διὰ τὴν αἰδῶ τοῖς ἐλευθέροις ἐπιγιγνόμενον.

9. Ἰαμβλίχου.

Τοιαῦτα δ᾽ ἂν εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα, τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἤθη, δι᾽ ἣν τῶν αἰσχρῶν πάντων ἀπεχόμεθα· τὴν δὲ ἀναίδειαν ἐξορίζοντα τῆς ψυχῆς, δι᾽ ἣν ὑπὸ τῶν αἰσχρῶν οἱ πολλοὶ ἁλίσκονται.

10. Θεοφράστου.

Αἰδοῦ σαυτὸν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ.

11. Κάτωνος.

Μάλιστα δὲ νόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν· μηδὲν γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

12. Στασίνου.

3. Fr. 4. 4. Opp V. 316. 5. Cleric. p. 134.

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν, οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. Ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

13. Ὁμήρου.

Αἰδοῖός τέ μοι ἐσσὶ, φίλε ἑκυρὲ, δεινός τε.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' αἰδέομαι, καὶ δείδια.

15. Εὐριπίδου.

Αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται τέκνον.

16. Θεόγνιδος.

Οὐδένα θησαυρὸν καταθήσεαι ἔνδον ἀμείνω αἰδοῦς, ἣν ἀγαθοῖς ἀνδράσι, Κύρνε, δίδως.

17. Ἀγάθωνος.

Ἀδικεῖν νομίζων, ὄψιν αἰδοῦμαι φίλων.

18. Πλάτωνος.

Λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν, ὁ ποιήσας,

> Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,
> οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. Ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

Ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ· εἴπω σοι ὅπῃ; Πάνυ γε. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι καὶ νόσους καὶ πενίας καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι μὲν, αἰδεῖσθαι δὲ μηδὲν ταῦτα ἃ δεδίασιν· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; Πάνυ γε. Ἀλλ' ἵνα γε αἰδὼς, ἔνθα καὶ δέος εἶναι. Ἐπεί ἐστιν ὅστις αἰδούμενός τι πρᾶγμα καὶ αἰσχυνόμενος, πεφόβηταί τε καὶ δέδοικεν ἅμα δόξαν πονηρίας; Δέδοικε μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει λέγειν, ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· ἀλλ' ἵνα μὲν αἰδὼς, ἔνθα καὶ

13. Il. III. 172. 14. Od. XVII. 188. 15. Cresph. Fr. 18. 16. V. 409. 18. Euthyph. p. 12.

δέος. Οὐ μέντοι γε ἵνα γε δέος, πανταχοῦ αἰδώς. ἐπιπλέον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ αἰδὼς δέους, ὥσπερ ἀριθμοῦ περιττόν. Ὥστε οὐχ ἵνα περ ἀριθμὸς, ἔνθα καὶ περιττόν· ἵνα δὲ περιττὸν, ἔνθα καὶ ἀριθμός.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ. ΛΒ.

1. Μενάνδρου.
Ἀπερυθριᾷ πᾶς, ἐρυθριᾷ δ᾽ οὐδεὶς ἔτι.

2. Διφίλου.
Ὃς δ᾽ οὔτ᾽ ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι,
τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει.

3. Διφίλου.
(*) Οὐκ ἔστ᾽ ἀναιδοῦς ζῶον εὐθαρσέστερον·
κακὴ γὰρ αἰδὼς ἔνθα τἀναιδὲς κρατεῖ.

4. Θεόγνιδος.
Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπέρχεθ᾽ ὁμῶς.

5. Εὐριπίδου.
Οὔ τοι θράσος τόδ᾽ ἐστὶν, οὐδ᾽ εὐτολμία,
φίλους κακῶς δράσαντ᾽ ἐναντίον βλέπειν·
ἀλλ᾽ ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων
πασῶν, ἀναίδει᾽. Εὖ δ᾽ ἐποίησας μολών.

6. Θεοδέκτου.
Ἅπαντ᾽ ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφυ,
καὶ πρὸς τελευτὴν ἔρχεται τὴν τοῦ χρόνου,
πλὴν, ὡς ἔοικε, τῆς ἀναιδείας μόνον.
αὕτη δ᾽ ὅσῳπερ αὔξεται θνητῶν γένος,
τοσῷδε μείζων γίγνεται καθ᾽ ἡμέραν.

1. Cleric. p. 217. 4. V. 648. 5. Med. 469.

7. *Μενάνδρου.*

Ὦ μεγίστη τῶν θεῶν
νῦν οὖσ' ἀναίδει', εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.
δεῖ δέ· τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός·
ἐφ' ὅσον βαδίζεις; ἐφ' ὅσον ἥξειν μοι δοκεῖς;

8. *Ἡροδότου.*

Ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

9. *Ξενοφῶντος.*

Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ. ΛΓ.

1. *Καρκίνου.*

Πολλοῖς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγή, μάλιστα δ' ἐστὶ σώφρονος τρόπου.

2. *Μενάνδρου.*

Οὐθὲν σιωπῆς ἔστι χρησιμώτερον.

3. *Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.*

(*) *Ὦ παῖ, σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγὴ καλά.*

4. *Χάρητος.*

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν.
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
ἡ γλῶσσα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη.

5. *Ἀθηνοδώρου.*

Ἔστι καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

7. Cleric. p. 96. 8. I. 8. 9. Cyropaed. I. 2, 7.
2. Cleric. p. 216. 3. Aload. Fr. 102.

6. Ἀμφιδος.
Οὐκ ἔστι κρεῖττον τοῦ σιωπᾶν οὐδέ ἕν.

7. Φιλωνίδου.
Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν, ἢ λαλεῖν μάτην.

8. Κλεάνθους.
Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεί τις ἔφη, Τί σιγ
καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν. Ἡδὺ, ἔφη, ἀλλ' ὅ
ἥδιον, τοσῷ δὲ μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις παραχωρητέ

9. Πλουτάρχου.
Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ἐγκράτει
οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὖσαν, ὑπήκοον ἀεὶ τῷ λο
σμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔστιν, ἂν μή τις ἀσκή
καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιστα τῶν παθῶν, ο
ἐστιν ἡ ὀργὴ, κατεργάσηται.

10. Ζήνων, Ἀντιγόνου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψ
τος, κληθεὶς ὑπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐπὶ δ
πνον, κἀκείνων παρὰ πότον σπευδόντων ἐπιδείκνυσ
τὴν αὐτῶν ἕξιν, αὐτὸς ἐσίγα. Τῶν δὲ πρέσβεων
τούντων τί ἀπαγγείλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἀντίγον
Τοῦτ' αὐτὸ, ἔφη, ὃ βλέπετε· δυσκρατέστατόν γ
πάντων ὁ λόγος.

11. Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας
πρᾶξίν τινα, καὶ τῇ σιωπῇ μέρος ἀπένεμε.

12. Σιμωνίδης ἔλεγε, μηδέποτ' αὐτῷ μεταμελῆσαι
γήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις.

13. Πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περὶ τοῦ μὴ λέ

9. De cap. ex hostibus util. p. 90. B. 10. V. Plutarch. p. 504. A. Diogen. Laert. VII. 24. 11. V. Diogen. Laert. 11. 12. V. Plutarch. II. p. 515. A

ἃ μὴ δεῖ. Παντελῶς γὰρ ἀπαιδεύτου τινός ἐστι τὸ μὴ δύνασθαι σιωπᾶν, ἀλλ' ἐκλαλεῖν τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα.

14. Διογένης πρὸς τὸν φιλόσοφον εἶναι φήσαντα, ἐρωτῶντα δὲ ἐριστικῶς, Κακόδαιμον, ἔφη, τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ φιλοσόφου λυμαινόμενος τῷ λόγῳ φιλοσοφεῖν φῄς.

15. Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀδολέσχου ὅπου αὐτὸν αὔριον ὄψοιτο· Ὅπου, ἔφη, ἐγώ σε οὐκ ὄψομαι.

16. Δίωνος.

Μὴ νομίσητέ με, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀγνοεῖν, ὅτι ἀσφαλὲς τὸ σιγᾶν ἐστι.

17. Πλουτάρχου.

Περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἐχεμυθίας δια τούτου σαφῶς δείκνυται. Λέγει γάρ·

> Θερσῖτ' ἀκριτόμυθε, λιγύς περ ἐὼν ἀγορητής,
> ἴσχεο, μηδ' ἔθελ' οἶος ἐριζέμεναι βασιλῆϊ.

καὶ τοῦ Τηλεμάχου εἰπόντος,

> ἦ μάλα τις θεῶν ἔνδον, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·

ἐπιλαμβανόμενος ὁ πατήρ, ἔφη·

> σίγα, καὶ κατὰ σὸν νόον ἴσχανε, μηδ' ἐρέεινε·
> αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.

τοῦτο ἐξήγησιν οἱ Πυθαγορικοὶ καλοῦντες, οὐδὲν ἀπεκρίνοντο τῶν περὶ θεῶν ὅτε τύχοιεν ἰταμῶς καὶ εὐχερῶς ἐρωτῶσι.

(*) ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΚΑΙΡΩΣ ΛΕΓΕΙΝ. ΛΔ.

1. Εὐριπίδου.

Ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον, ἢ σιγὴν ἔχε.

17. Fragm. inc. 1. 1. Fr. inc. 183.

2. Εὐριπίδου.

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος, μὴ λέγ' εὖ· τὸ γὰρ λέγειν εὖ, δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι τινὰ βλάβην.

3. Εὐριπίδου.

Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.

4. Ἀντιφάνους.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν λεγόμενον μακρῶς, ὅτε ὁ λέγων ὑποτάττει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα.

5. Αἰσχύλου.

Πρὸ τῶν τοιούτων χρὴ λόγων δάκνειν στόμα.

6. Ἰσοκράτους.

Δύο καιροὺς ποιοῦ τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιωπῆς κρείττων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοι ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

7. Πυθαγόρου.

Ἔλεγεν ὁ Πυθαγόρας, χρὴ σιγᾶν, ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν.

8. Ἢ σιγὴν καίριον, ἢ λόγον ὠφέλιμον ἔχε.

9. Σόλωνος.

Σφραγίζου τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ

10. Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐπιπληχθεὶς, ὅτι Σωκράτει ἐσχολακὼς σιωπᾷ· Οὐ γὰρ μόνον, εἶπε, λέγειν ἔμαθον παρὰ Σωκράτει, ἀλλὰ καὶ σιωπᾶν.

11. Πυθαγόρου.

Αἱρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῇ βάλλειν, ἢ λόγοι ἀργόν.

12. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

2. Fr. Archel. 29. 3. Fr. Aeg. 8. 5. Fr. 279. 12. Androm Fr. 28.

Σιγᾷς; σιωπὴ δ' ἄπορος ἑρμηνεὺς λόγων.

13. Θεόγνιδος.

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν,
καὶ σιγᾶν αἰεί· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.

14. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.

Τάξον τινὰ ἤδη σεαυτῷ χαρακτῆρα καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις ἐπί τε σεαυτοῦ ὢν καὶ ἑτέροισιν ἐντυγχάνων. Σιωπὴ τὰ πολλὰ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ὀλίγων. Σπανίως δέ ποτε, καιροῦ καλοῦντος, ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἤξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν εἰκαίων, μὴ περὶ ἀθλητῶν ἢ μονομάχων, ἢ περὶ ἵππων, ἢ βρωμάτων, ἢ πομάτων τῶν ἑκασταχοῦ, μὴ περὶ ἀνθρώπων ψέγοντα, ἢ ἐπαινοῦντα, ἢ συγκρίνοντα. Λοιπὸν ἐκείνου ἔχου, τοῦ μὴ καθιέναι εἰς ὁμιλίας ἰδιωτικάς, ἀλλὰ ἂν οἷός τε ᾖς, μέταγε τοὺς λόγους ἐπὶ τὸ προσῆκον· εἰ δὲ μή, ἀπόλειπε σιωπᾶν.

15. Σόλωνος.

Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Περιάνδρου παρὰ πότον, ἐπεὶ σιωπῶν ἐτύγχανε, πότερα διὰ λόγων σπάνιν ἢ διὰ μωρίαν σιωπᾷ· Ἀλλ' οὐδεὶς ἄν, εἶπε, μωρὸς ἐν συμποσίῳ σιωπᾶν δύναιτο.

16. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

Τῶν συνόντων τις μειρακίων Διογένει, ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐσιώπα· ὁ δὲ ἔφη· Οὐκ οἴῃ τοῦ αὐτοῦ εἶναι εἰδέναι τε ἃ λεκτέον, καὶ πότε καὶ τίνα σιωπητέον, καὶ πρὸς τίνα;

17. Κλεοστράτου.

Κλεόστρατος πρὸς τὸν εἰπόντα, οὐκ αἰσχύνῃ με-

13. V. 625. 14. Enchir. c. 33

θύων; Σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, μιθύοντα ι
θετῶν;

18. Σωκράτους.

Τῷ γελοίῳ καθάπερ ἀλὶ πεφεισμένως δεῖ χρῆσθα

19. Ἀναξάρχου.

(*) Πολυμαθίη κάρτα μὲν ὠφελέει, κάρτα δὲ ;
πτει τὸν ἔχοντα. Ὠφελέει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα, ;
πτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φωνεῦντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν π
δήμῳ. Χρὴ δὲ καιροῦ μέτρα εἰδέναι, σοφίης γὰρ ο
ὅρος. Εἰ δὲ οἱ ἔξω καιροῦ ῥῆσιν μουσικὴν πεπνυμ
ἀείσουσιν, οὐ παραδέχονται ἐν ἀργίῃ γνώμην, α
δ' ἔχουσι μωρίας.

ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΥΛΟΓΙΑΣ. ΛΕ.

1. Ἡσιόδου Ἔργων.

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατα μέτρον ἰούσης.

2. Εὔπολις ἐν Δήμοις.

Καὶ τοῦ μὲν ἐν κύκλῳ γε παύσομαι λόγου,
φράσω δέ σοι τὸ πρᾶγμα διὰ τῶν χωρίων.

3. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Παῖδες, σοφοῦ πρὸς ἀνδρὸς, ὅστις ἐν βραχεῖ
πολλοὺς λόγους οἷός τε συντέμνειν καλῶς.

4. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Βραχεῖ λόγῳ δὲ πολλὰ πρόσκειται σοφά.

5. Μενάνδρου Ἐπαγγελλομένῳ.

Τοῖς ἀναιδέσιν βοηθεῖ γὰρ λόγοις τοὐθ' ἓν ;
ἂν βραχεῖς αὐτοὺς ποιῇ τις, τόν τε καιρὸν εὖ ;

1. V. 717. 3. Fr. 17. 4. Fr. 89. 5. Cleric. p

6. Φιλωνίδου.

Ἅπαντ' ἐρίζεις καὶ συνιεὶς οὐδὲ ἕν.
γράμματα μαθεῖν δεῖ, καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

7. Οὐκ ἂν τις εἴπῃ πολλὰ, θαυμασθήσεται·
ὁ μικρὰ δ' εἰπὼν μᾶλλον, ἂν ᾖ χρήσιμα.

8. Πυθαγόρου.

Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά.

9. Λυκούργου.

Λυκοῦργος πρὸς τὸν εἰπόντα, διὰ τί Λακεδαιμόνιοι τὴν βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἶπεν, Ὅτι ἐγγὺς ἐστι τοῦ σιγᾶν.

10. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Μηδενὸς οὕτως ἐν παντὶ προνοοῦ, ὡς τοῦ ἀσφαλοῦς· ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦ λέγειν τὸ σιγᾶν. Ἐὰν δὲ τὸ λέγειν, ὅσα δίχα ἔσται νοῦ, καὶ ψόγου· ἀπέστω δὲ τὸ πολὺ, καὶ αὑτοῦ τινων ἔργων μεμνῆσθαι, ἢ κινδύνων. Οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν συμβαινόντων ἀκούειν.

11. Πλάτωνος Νόμων α΄.

Τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν, ὡς φιλόλογός τέ ἐστι καὶ πολύλογος· Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν.

ΠΕΡΙ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ. Λϛ.

1. Θεόγνιδος.

Πολλοῖς ἀνθρώπων γλώσσῃ θύρα οὐκ ἐπίκειται

10. c. 33, 14. coll. Schweigh. ad Fr. 77. 1. Vs. 413.

ἁρμοδίῃ, καί σφιν πόλλ' ἀλάλητα πέλει.
πολλάκι γάρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδοθεν ἦλθεν
ἐσθλὸν δ' ἐξελθεῖν λώϊον, ἢ τὸ κακόν.

2. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Γλώσσῃ γὰρ οὐδὲν πιστὸν, ἣ θυραῖα μὲν
(*) φρονήματ' ἀνδρῶν νουθετεῖν ἐπίσταται,
αὐτὴ δ' ὑφ' αὑτῆς πλεῖστα κέκτηται κακά.

3. Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας.

Οὐ νῦν με πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις, Κρέων,
ἔβλαψε γλῶσσα, μεγάλα τ' εἴργασται κακά.

4. Ἀστυδάμαντος.

Γλώσσης περίπατός ἐστιν ἀδολεσχία.

5. Ληρεῖς ἐν οὐ δέοντι καιρῷ φιλοσοφῶν.

6. Ὁμήρου.

Καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' αἰεὶ μύθους λαβρεύεαι, οὐδέ τί σε χρὴ
λαβραγόρην τ' ἔμεναι.

8. Νικοστράτου.

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

9. Εὐριπίδου Πενθεῖ.

Σὺ δ' εὔτροχον μὲν γλῶσσαν ὡς φρονῶν ἔχεις,
ἐν τοῖς λόγοισι δ' οὐκ ἔνεισί σοι φρένες.

10. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Κόσμος δὲ σιγῆς στέφανος ἀνδρὸς οὐ κακοῦ.

2. V. 395. 3. V. 293. 6. Od. XIV. 466. 7. Il. X
478. 9. Bacch. 268. 10. Fr. 40.

τὸ δ᾽ ἐκλαλοῦν τοῦθ᾽ ἡδονῆς μὲν ἅπτεται,
κακὸν δ᾽ ὁμίλημ᾽, ἀσθενὲς δὲ καὶ πόλει.

11. Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.

Τί ταῦτα πολλῶν ῥημάτων ἔτ᾽ ἐστί σοι;
τὰ γὰρ περισσὰ πανταχοῦ λυπηρ᾽ ἔπη.

12. Μενάνδρου.

Αἰσχρόν γ᾽ ὅταν τις ἐπὶ γλώσσῃ φυεὶς
γλώσσῃ ματαίους ἐξακοντίσῃ λόγους.

13. Εὐριπίδου Βάκχαις.

Ἀχαλίνων στομάτων,
ἀνόμου δ᾽ ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

14. Μενάνδρου.

Οὔτ᾽ ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ᾽ ἀπὸ γλώσσης λόγον.

15. Εὐριπίδου Δικτύος.

Τυραννικόν τι πόλλ᾽ ἐπίστασθαι λέγειν.

16. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεὶ,
λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς.

17. Αἰσχύλου.

Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται.

18. Φιλήμονος.

Τὸν μὴ λέγοντα τῶν δεόντων μηδὲ ἓν,
μακρὸν νόμιζε, κἂν δύ᾽ εἴπῃ συλλαβάς·
τὸν δ᾽ εὖ λέγοντα, μὴ νόμιζ᾽ εἶναι μακρὸν,
μηδ᾽ ἂν σφόδρ᾽ εἴπῃ πολλὰ καὶ πολὺν χρόνον.

11. Aload. Fr. 103. 12. Cleric. p. 216. 13. V. 385. 14. Cleric. p. 216. 15. Fr. 17. 16. Fr. 90. 17. Prom. 329. 18. Cleric. p. 346.

τεκμήριον δὲ τοῦδε τὸν Ὅμηρον λάβε·
οὗτος γὰρ ἡμῖν μυριάδας ἐπῶν γράφει,
ἀλλ᾽ οὐδὲ εἷς Ὅμηρον εἴρηκεν μακρόν.

19. Ζήνωνος.

Ζήνων πρὸς τὸν πλείω λαλεῖν θέλοντα ἢ ἀκούειν, Νεανίσκε, εἶπεν, ἡ φύσις ἡμῖν γλῶτταν μὲν μίαν, δύο δὲ ὦτα παρέσχεν, ἵνα διπλασίονα, ὧν λέγομεν, ἀκούωμεν.

20. Θεοκρίτου.

Θεόκριτος, Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος, Ἄρχεται, εἶπε, λέξεων μὲν ποταμὸς, νοῦ δὲ σταλαγμός.

21. Διογένους.

Διογένης ᾔτησέ ποτε Πλάτωνα τῶν ἐκ τοῦ κήπου ἰσχάδων τρεῖς· ὡς δ᾽ ἐκεῖνος μέδιμνον ἀπέστειλεν, Οὕτως, ἔφη, καὶ ἀποκρίνῃ ἐρωτηθεὶς μυρία.

22. Πλάτωνος.

Πλάτων, Ἀντισθένους ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος, Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων, ἀλλ᾽ ὁ ἀκούων.

23. Ζήνωνος.

Τῶν τις ἐν Ἀκαδημίᾳ νεανίσκων περὶ ἐπιτηδευμάτων διελέγετο ἀφρόνων· ὁ δὲ Ζήνων, (*) Ἐὰν μὴ τὴν γλῶσσαν, ἔφη, εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις.

24. Δημοκρίτου.

Πλεονεξίη, τὸ πάντα λέγειν, μηδὲν δὲ ἐθέλειν ἀκούειν.

25. Ἰσοκράτους.

Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ Καρεῶνος ὄντος λάλου, καὶ σχολάζειν αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ᾔτησε μισθούς. Τοῦ

19, Plutarch. II. p. 502. C. 22. Plutarch. II. p. 513. C.

δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου, Ἕνα, ἔφη, μὲν ἵνα λαλεῖν μάθῃς· τὸν δ᾿ ἕτερον, ἵνα σιγᾶν.

26. Ζήνωνος.

Ζήνων τῶν μαθητῶν ἔφασκε τοὺς μὲν φιλολόγους εἶναι, τοὺς δὲ λογοφίλους.

27. Θεοκρίτου.

Ἐριστικοῦ ἀνδρὸς ἐρωτῶντος αὐτὸν, εἰ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμος, ἀνένευσεν, οὐ βουλόμενος παρασχεῖν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ἀφορμὴν εἰς ἔριν.

28. Ἀπολλωνίου Τοῖς γνωρίμοις.

Πολυλογία πολλὰ σφάλματα ἔχει· τὸ δὲ σιγᾶν ἀσφαλές.

29. Τοῦ αὐτοῦ Εὐφράτῃ.

Οἱ κράτιστοι τῶν ἀνθρώπων, βραχυλογώτατοι. Οἱ οὖν ἀδολέσχαι, εἰ ἠνιῶντο ὡς ἀνιῶσιν, οὐκ ἂν ἐμακρηγόρουν.

30. Εὐσεβίου.

Ἄνθρωποι λόγων κούφων μέγα ὀδόντων ἕρκος ἐκτέαται. Ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ παντὶ νόου χρῄζομεν· ἐπεὶ ἂν οὗτος μὴ κατιθύνῃ αὐτὰ τὰ ἔπεα, πρὶν βουλευθῆναι ἐκφεύγει πολλάκις, καὶ κατηλογήσαντα τοσούτου ἕρκεος ἄκριτα προεκθρώσκει.

31. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας.

Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ᾿ ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ᾿ ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς

31. I. 4, 3.

νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν· οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλὰ πραότης τις καὶ φιλοστοργία, ὥστ᾽ ἐπεθύμει ἄν τις ἐπιπλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι.

(*) ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ. ΛΖ.

1. Μενάνδρου.

Οὐθεὶς πονηρὸν πρᾶγμα, χρηστὸς ὤν, ποιεῖ.

2. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη.

3. Θεόγνιδος.

Κύρν᾽, ἀγαθὸς μὲν ἀνὴρ γνώμην ἔχει ἔμπεδον αἰεὶ,
τολμᾷ δ᾽ ἔν τ᾽ ἀγαθοῖς κείμενος, ἔν τε κακοῖς.
εἰ δὲ θεὸς κακῷ ἀνδρὶ βίον καὶ πλοῦτον ὀπάσσῃ,
ἀφραίνων βιότον οὐ δύναται κατέχειν.

4. Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα.

Οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ζῶν κακῶς
εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει.

5. Μενάνδρου.

(*) Σὺ μὲν παραινεῖς ταῦτα ὅσα σοι πρέπει·
ἐμὲ δὲ ποιεῖν τὸ καθῆκον οὐχ ὁ σὸς λόγος,
εὖ ἴσθ᾽ ἀκριβῶς, ὁ δ᾽ ἴδιος πείθει τρόπος.

6. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ χρηστός ἐστι πολλαχοῦ σωτήριος.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἔστ᾽ ἐλεύθερον.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

1. Cleric. p. 216. 2. Cleric. ibid. 3. V. 319. 4. V. 1082.
5. Cleric. p. 218. 6. Cleric. ibid.

Μέγιστον ἀγαθόν ἐστι μετὰ νοῦ χρηστότης.

9. Διφίλου.

Ὦ μακάριον φρόνησις ἐν χρηστῷ τρόπῳ.

10. Μενάνδρου Ὁμοπάτριοι.

Χρηστοῖς νομιζομένοις ἐφόδιον ἀσφαλὲς εἰς πάντα καιρὸν, καὶ τύχης πᾶσαν ῥοπήν.

11. Μενάνδρου Παλλακῇ.

Ἀλλὰ τῶν χρηστῶν ἔχει τιν' ἐπιμέλειαν καὶ θεός.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Κἂν ταῖς ἀπορίαις ἔσθ' ὁ χρηστὸς χρήσιμος.

13. Ἀντιφάνους.

Τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

14. Ποσειδίππου.

Διὰ τὴν τέχνην μὲν γνωρίμους ἐκτησάμην πολλοὺς, διὰ τὸν τρόπον δὲ τοὺς πλείστους φίλους.

15. Πειρίθου.

Τρόπος ἐστὶ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου.
τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι ποτὲ
ῥήτωρ δύναιτο· τὸν δ' ἄνω τε καὶ κάτω
λόγοις ταράσσων, πολλάκις λυμαίνεται.

16. Ἐπιχάρμου.

Ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθὸς. οἷς δὲ καὶ κακός.

17. Θεόγνιδος.

Ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἕπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς,
οἳ νῦν ἐν πολλοῖς ἀτρεκέως ὀλίγοι.

18. Μενάνδρου Ὕμνις.

Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, μακάριον ἡ χρηστότης

10. Cleric. p. 134. 11. Cleric. p. 142. 15. Eur. Pirith. Fr. 7. 17. V. 635. 18. Cleric. p. 218.

πρὸς πάντα, καὶ θαυμαστὸν ἐφόδιον βίῳ.
τούτῳ λαλήσας ἡμέρας σμικρὸν μέρος.
εὔνους ἐγὼ νῦν εἰμι. πιστικὸν λόγος,
πρὸς τοῦτ᾽ ἂν εἴποι τις μάλιστα τῶν σοφῶν·
τί οὖν ἑτέρους λαλοῦντας οὐ βδελύττομαι;

19. Μενάνδρου Ὕμνις.
Τρόπος ἔσθ᾽ ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

20. Εὐριπίδου Αὔγης.
Τὸ δ᾽ ἐπιεικὲς ὠφελεῖ τὰς ξυμφοράς.

21. Θεοφράστου.
Ὀλίγων οἱ ἀγαθοὶ νόμων δέονται· οὐ γὰρ τὰ πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ᾽ οἱ νόμοι πρὸς τὰ πράγματα τίθενται.

22. Δημοσθένους.
Πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστιν.

23. Δημοκρίτου.
Ἀγαθὸν ἢ εἶναι χρεὼν, ἢ μιμέεσθαι.

24. Λυκούργου.
Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης εἶπε, τὸ μὲν ἀξιόχρεων τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι, τὸ δὲ ἀξιόπιστον ἐν τῷ τρόπῳ.

25. Ἀρίστιππος.
Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς τί θαυμαστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, Ἄνθρωπος ἐπιεικὴς, εἶπε, καὶ μέτριος, ὅτι ἐν πολλοῖς ὑπάρχων μοχθηροῖς οὐ διέστραπται.

26. Δημοκρίτου.
Οἷσιν ὁ τρόπος ἐστὶν εὔτακτος, τουτέοισι καὶ συντέτακται.

20. — 22. Phorm. p. 960, 16.

[redacted]

27. Σωκράτους.

Ἡ μὲν ἐσθὴς τὴν ἀῤῥυθμίαν, ἡ δὲ εὔνοια τὴν ἁμαρτίαν περιστέλλει.

28. Ἐκ τῶν Ξενοφῶντος Οἰκονομικοῦ.

Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἐάν σοι ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην ποτὲ ἀνδρὶ, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ᾽ οἷς τοῦτο τοὔνομα δικαίως ἐστὶν, ὃ καλεῖται καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ; Πάνυ ἂν, ἔφη, βουλοίμην, ὁ (*) Κριτόβουλος, οὕτως σου ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. Λέξω τοίνυν ἔφη σοι ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ· τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, ἀγαθοὺς χαλκεῖς, ἀγαθοὺς ζωγράφους, ἀγαθοὺς ἀνδριαντοποιοὺς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανῶς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι· ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦτο καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεψαίμην, τί ποτε ἐργασάμενοι τοῦτο ἀξιοῦνται καλεῖσθαι, πάνυ μοι ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο ὁ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅν τινα ἴδοιμι καλὸν, τούτῳ προσῄειν καὶ ἐπειρώμην καταμανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ κάλλει τὸ ἀγαθόν. Ἀλλ᾽ οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως, ἀλλ᾽ ἐνίους ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. Ἔδοξεν οὖν μοι. ἀφέμενον τῆς καλῆς ὄψεως, ἐπ᾽ αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν.

29. Τὰ γὰρ καλά τε καὶ ἀγαθὰ, ἔφην ἐγὼ, οὐ διὰ

28. VI. 12, 29. Ibid. VII. 43.

τὰς ὡραιότητας, ἀλλα διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται.

30. Θεμιστοκλέους.

Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

31. Σόλωνος.

Τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν ἔχε.

32. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτηθεὶς ποτε ἔρανον ὑπὸ μοχθηροῦ καὶ παρασχόμενος, ἐπειδὴ ἐπελάβετό τις αὐτοῦ ὅτι τοιούτῳ ἔδωκεν, Οὐ τῷ ἀνθρώπῳ, ἔφη, ἀλλὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ.

33. Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ Περὶ Ἀρετῆς.

Ἀγαθὸς νομιζέσθω ὁ τὴν τελειοτάτην κατὰ τὸν χωριστὸν νοῦν ἐνέργειαν διασώζων, καὶ τὴν μετουσίαν τοῦ νοητοῦ κάλλους παραδεχόμενος, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας καὶ δυνάμεως μέτοχος.

34. Δημοσθένης λέγων ποτὲ ἐπ᾽ ἐκκλησίας, καὶ Φωκίωνα ἰδὼν ἐρχόμενον, εἶπεν, Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων σφυρὰ καὶ κοπὶς ἔρχεται. Οὕτως οὐ τοσοῦτον ὁ λόγος, ὅσον ὁ τρόπος πείθειν δύναται.

35. Σκιπίωνος.

Ὁ Σκιπίων τὸ Πολυβίου παράγγελμα διαφυλάττων ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀνελθεῖν, ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον.

36. Βίαντος.

Βίας ἔφη, Οἱ ἀγαθοὶ εὐαπάτητοι.

30. Vid. Schol. Hesiod. Opp. 344. 31. Diog. Laert. I. 60. 34. Vid. Plutarch. I. p. 744. A. 850. D. II. 803. E. 35. Vid. Plutarch. II. p. 199. F.

37. Φωκίωνος.

Ἀλεξάνδρου ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν τῷ Φωκίωνι πέμψαντος ἠρώτησε τοὺς κομίσαντας, Τί δὴ πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν· εἰπόντων δὲ ἐκείνων, Ὅτι μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλόν τε κἀγαθόν· Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.

38. Ἐκ τῶν Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Πραΰσιοι τοὺς ἀστυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι. Θῦνοι τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι, φίλους ποιοῦνται· τῶν δὲ ξένων, τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι· τοὺς δ' ἀκουσίως, κολάζουσιν.

(*) ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ. ΛΗ.

1. Φιλήμονος.

Ὁ φθόνος ἐν ἑαυτῷ τοῦθ' ἓν ἐπιεικῶς ποιεῖ,
τὸν αἱρετιστὴν ὄντα τῶν αὐτοῦ τρόπων
λυμαίνεται μάλιστα διὰ παντὸς συνών.

2. Διονυσίου.

Ἔπειτα δ' οὐδὲ τοῦτο γινώσκεις, ὅτι
τοῖς οὐδὲν οὖσιν οὐδὲ εἷς ὅλως φθονεῖ;
ἀεὶ τὰ σεμνὰ πάντα κέκτηται φθόνον.
ἅπαν τὸ λίαν συνετὸν ἔστ' ἐπίφθονον.

3. Χάρητος.

Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακός.

4. Ἀδικώτατον πρᾶγμ' ἐστὶ τῶν πάντων φθόνος.

5. Ἐγὼ δ' ἐν ἀνθρώποισι μέχρι τοῦ δοκῶ
εὖ πράττειν, μέχρις ἂν φθονεῖσθαί μοι δοκῶ.

37. Vid. Plutarch. II. p. 188. B. 1. Cleric. p. 346.

6. *Διονυσίου.*

Αἰπὸς γενόμενος, τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει.
εἰσίν τινες νῦν, οὓς τὸ βασκαίνειν τρέφει.

7. *Ὄλοιθ᾽ ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν.*

8. *Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.*

Τίς ἄρα μήτηρ ἢ πατὴρ κακὸν μέγα
βροτοῖς ἔφυσε τὸν δυσώνυμον φθόνον;
ποῦ καὶ πότ᾽ οἰκεῖ σώματος λαχὼν μέρος;
ἐν χερσὶν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ παρ᾽ ὄμματα
ἔσθ᾽ ἡμιν; ὡς ἦν μόχθος ἰατροῖς μέγας
τομαῖς ἀφαιρεῖν, ἢ πότοις, ἢ φαρμάκοις,
πασῶν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων.

9. *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Φθόνος δ᾽ ὁ πολλῶν φρένα διαφθείρων βρο
ἀπώλεσ᾽ αὐτὸν, κἀμὲ συνδιώλεσεν.

10. *Ἐκ τοῦ Νικομάχου Ναυμαχίας.*

Ἐργῶδές ἐστιν ἐν βίῳ βεβιωκότα,
τοὺς τῶν φθονούντων πάντας ὀφθαλμοὺς λαθ

11. *Μενάνδρου.*

Ὁ φθονερὸς αὑτῷ πολέμιος καθίσταται.
αὐθαιρέτοις γὰρ συνέχεται λύπαις αἰεί.

12. *Ἀγάθωνος.*

Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξίσου πεφυκότες.

13. *Εὐριπίδου.*

Φθονοῦσιν αὐτοὶ χείρονες πεφυκότες.
εἰς τἀπίσημα δ᾽ ὁ φθόνος πηδᾶν φιλεῖ.

14. *Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.*

8. Fr. 11. 9. Fr. 10. 11. Cleric. p. 218. 1
roph. Fr. 5. 14. Fr. 6.

Φθόνον οὐ σέβω, φθονεῖ-
σθαι δὲ θέλοιμ᾽ ἂν ἐπ᾽ ἐσθλοῖς.

15. *Ἱπποθόωντος.*

Φθόνος κάκιστος κἀδικώτατος θεός,
κακοῖς τε χαίρει, κἀγαθοῖς ἀλγύνεται.

16. *Οὐδεὶς ἂν εἴποι κεῖνον ἀνθρώπων κακῶς,*
οὐδ᾽ εἰ φθόνου γένοιτο δυσμενέστερος.

17. *Χρὴ δ᾽ ἢ λέγειν τι χρηστὸν, ἢ λέγουσιν εὖ*
μὴ δυσμεναίνειν τῷ φθόνῳ νικώμενον.

18. *Καρκίνου.*

Χαίρω σ᾽ ὁρῶν φθονοῦντα, τοῦτ᾽ εἰδὼς, ὅτι
ἓν δρᾷ μόνον δίκαιον ὢν ποιεῖ φθόνος.
λυπεῖ γὰρ αὐτὸ [τὸ] κτῆμα τοὺς κεκτημένους.

19. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.*

Ἤδη γὰρ εἶδον καὶ δίκης παράστατας
ἐσθλοὺς πονηρῷ τῷ φθόνῳ νικωμένους.

20. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Οἴμοι, θανοῦμαι διὰ τὸ χρήσιμον φρενῶν,
ὃ τοῖσιν ἄλλοις γίγνεται σωτηρία.

21. *Ἐπιχάρμου.*

Τίς δέ κα λῴη γενέσθαι μὴ φθονούμενος φίλος;
(*) *δῆλον ὡς ἀνὴρ γὰρ οὐδεὶς ἔσθ᾽, ὁ μὴ φθονούμενος.*
τυφλὸν ἠλέησ᾽ ἰδών τις, ἐφθόνησε δ᾽ οὐδὲ εἷς.

22. *Πινδάρου.*

Κρέσσον γὰρ οἰκτιρμοῦ φθόνος.

23. *Ἀγάθωνος.*

Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν.

24. *Φιλήμονος.*

19. Fr. 6. 20. Fr. 5. 22. Pyth. I. 164. 24. Cleric. p. 346.

Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον,
ὅπως ἀκούων πολλὰ, μηδὲ ἓν μάθω.

25. Ἡσιόδου Ἔργων.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων·
καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

26. Σοφοκλέους Κρέουσα.

Οὔτε γὰρ γάμον, ὦ φίλαι,
οὔτ᾽ ἂν ὄλβον ἔκμετρον
ἔνδον εὐξαίμαν ἔχειν·
φθονεραὶ γὰρ ὁδοί.

27. Τοῦ αὐτοῦ Ἐπίγονοι.

Φιλεῖ γὰρ ἡ δύσκλεια τοῖς φθονουμένοις
νικᾶν ἐπ᾽ αἰσχροῖς, ἢ ᾽πὶ τοῖς καλοῖς πλέον.

28. Αἰσχύλου.

Παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐστι συγγενὲς τόδε,
φίλον τὸν εὐτυχοῦντ᾽ ἄνευ φθόνου σέβειν.

29. Μενάνδρου.

Μειράκιον, οὔ μοι κατανοεῖν δοκεῖς, ὅτι
ὑπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστα κακίας σήπεται,
καὶ πάντα τὰ λυμαινόμεν᾽ ὅσ᾽ ἐστὶν ἔνδοθεν.
οἷον, ὁ μὲν ἰὸς, ἂν σκοπῇς, τὸ σιδήριον·
(*) τὸ δ᾽ ἱμάτιον, οἱ σῆτες· ὁ δὲ θρὶψ, τὸ ξύλον.
ὁ δὲ τὸ κάκιστον τῶν κακῶν πάντων φθόνος,
φθισικὸν πεποίηκε καὶ ποιήσει καὶ ποιεῖ,
ψυχῆς πονηρᾶς δυσσεβὴς παράστασις.

30. Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἔφη τοὺς μοχθηροὺς τῶν ἀνθρώπων οὐχ

25. V. 25. 26. Fr. 324. 27. Fr. 1. 28. Agam. 841.
29. Cleric. p. 218.

οὕτως ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

31. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ εἰκάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις ὤν, ὅταν ἐκλαμφθῶσιν, ἀφανίζεται. Ἥκιστα γοῦν τοῖς πρεσβυτέροις φθονοῦσιν.

32. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Ἱππίας λέγει δύο εἶναι φθόνους· τὸν μὲν δίκαιον, ὅταν τις τοῖς κακοῖς φθονῇ τιμωμένοις· τὸν δὲ ἄδικον, ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς. Καὶ διπλᾷ τῶν ἄλλων οἱ φθονεροὶ κακοῦνται· οὐ γὰρ μόνον τοῖς οἰκείοις κακοῖς ἄχθονται, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς.

33. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος.

34. Σωκράτης.

Τὸ τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ μαραίνεται.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἕπεται κατ' ἀνάγκην σκιά· τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

36. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Ὁ φθόνος, ὥσπερ φαῦλος δημαγωγός, ταῖς καλαῖς ἀντιπολιτεύεται πράξεσιν.

37. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Οὐχ ἡ λύπη μέγιστον κακὸν ἀκολουθεῖ τῷ φθόνῳ, ἀλλὰ πολὺ μεῖζον, τὸ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους γίνεσθαι·

31. Fragm. XXIII. 2. 32. Fr. ib. 3. 33. p. 29

ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμ φθονοῦσι.

56. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρ τες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ' Ῥόδον, καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί· τεχνῖται δὲ ὄντες καὶ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι, Ἀθηνᾶς Τελχινί ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγοι Ἀθην βασκάνου.

57. Δημοκρίτου.

Οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξο σίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. Φθόνος γὰρ στ σιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

58. Ἀπολλώνιος τοῖς ἀδελφοῖς.

Οὐδενὶ φθονητέον. Ἀγαθοὶ μὲν γὰρ ἄξιοι· κακοὶ ἂν εὐτυχῶσι, κακῶς ζῶσιν.

59. Εὐσεβίου.

Ἀνὴρ πολλὰ ἔχων χρηστὰ μαθήματα, ἔπειτα γνώ πονηρῇ διαχρεόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς μεταποι μένοις ὑπὸ φθόνου μεταδιδόναι, ἔοικεν ἀγγείῳ πονη πολλὰ καὶ χρηστὰ ἔχοντι ἐν ἑωυτῷ ἀποκείμενα, καὶ ἐνεόντα πρὶν φανῆναι διαφθείροντι.

60. Ξενοφῶντος ἐν τρίτῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ τι εἴη, λύπην μέν τινα ἐξεύ σκεν αὐτὸν ὄντα οὔτε μέντοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις, οἱ τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην, ἀλλὰ μόνους ἔ φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένο Θαυμαζόντων δέ τινων εἴ τις φιλῶν τινα ἐπὶ τῇ εὐπρα

60 III. 9, 8.

αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν ὅτι πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι. Τοῦτο μέντοι φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ πάσχειν αὐτό.

61. Ἡροδότου ἱστορίας ζ΄.

Ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ᾽ ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα (*) ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δέ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. Ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστιν εὐμενέστατον πάντων· συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.

62. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Σφόδρα γε.

63. Ἰωσήπου ἐκ τῆς Ἁλώσεως.

Οὐδὲν οὕτως τῶν ἀγαθῶν παθῶν ἰσχυρὸν, ὃ τῷ φθόνῳ μέχρι παντὸς ἀντέχει.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. ΛΘ.

1. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.

2. Μὴ κάμνε πατρίδα σὴν λαβεῖν πειρώμενος.

3. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἡ πατρὶς, ὡς ἔοικε, φίλτατον βροτοῖς,
οὐδ᾽ ὀνομάσαι δύναι᾽ ἂν ὡς ἔστιν φίλον.

61. VII. 237. 62 p. 48. 1. Fr. 5. 3. V. 420.

4. Πολλοῦ γὰρ χρυσοῦ καὶ πλούτου
κρείσσων πάτρα σώφρονι ναίειν.
τὸ δὲ σύντροφον ἁδύ τι θνητοῖς
ἐν βίῳ χωρεῖ.

5. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Ἀλλ' ὅμως
οἰκτρός τις αἰὼν πατρίδος ἐκλιπεῖν ὅρους.

6. Εὐριπίδου Αἰγέως.

Τί γὰρ πατρῴας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός;

7. Εὐριπίδου Δικτύος.

Εἰ δ' ἦσθα μὴ κάκιστος, οὔποτ' ἂν πόλιν
τὴν σὴν ἀτίζων, τήνδ' ἂν εὐλόγεις πάτραν.

8. Τοῦ αὐτοῦ Δικτύος.

Ὡς ἕν γέ μοι κρίνοιτ' ἂν οὐ καλῶς φρονεῖν,
ὅστις πατρῴας γῆς ἀτιμάζων ὅρους,
ἄλλην ἐπαινεῖ, καὶ τρόποισιν ἥδεται.

9. Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.

Σὺ δ' ὦ πατρῴα χθὼν ἐμῶν γεννητόρων,
χαῖρ'. ἀνδρὶ γάρ τοι, κἂν ὑπερβάλλῃ κακοῖς,
οὐκ ἔστι τοῦ θρέψαντος ἥδιον πέδον.

10. Εὐριπίδου Τήλεφος.

Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ.

11. Μενάνδρου Ἑαυτὸν Τιμωρούμενος.

Οἴκοι μένειν χρή, καὶ μένειν ἐλεύθερον,
ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

12. Σοφοκλέους Τηρέως.

5. Fr. 23. 6. Fr. 3. 7. Fr. 13. 8. Fr. 14.
10. Fr. 23. 11. Cleric. p. 54. 12. Fr. 516.

Πολλά σε ζηλῶ βίου,
κάλλιστα δ' εἰ γῆς μὴ πεπείρασαι ξένης.

13. Εὐριπίδου ἐν Φιλοκτήτῃ.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει.

14. Σοφοκλέους.

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

15. Θεόγνιδος.

Πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν, οὔτ' ἐπὶ δήμῳ
τρέψας, οὔτ' ἀδίκοις ἀνδράσι πειθόμενος.

16. Σοφοκλέους.

Οὔτ' ἂν φίλον πότ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς λόγους ποιούμεθα.
τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὔξω πόλιν.

17. Εὐριπίδου.

Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἦ κακὸν μέγα;
Μέγιστον· ἔργῳ δ' ἐστὶ μεῖζον ἢ λόγῳ.
Τίς δ' ὁ τρόπος αὐτοῦ; τί φυγάσιν τὸ δυσχερές;
Ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.

18. Ὁμήρου.

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

19. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶν ἀολλέες, εἰσόκεν ἡμέων
βλήμενος ἠὲ τυπεὶς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,
τεθνάτω· οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

13. Fr. 11. 14. Fr. Aeschyl. 280. 15. V. 941. 16. Antig. 187. 17. Phoen. 391. 18. Il. XII. 243. 19. Il. XV. 494. 20. Od. I. 57.

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται.

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος ἠδὲ τοκήων.

22. Εὐριπίδου.

Μῆτερ, φρονῶν εὖ κοὐ φρονῶν, ἀφικόμην
ἐχθροὺς ἐς ἄνδρας· ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας· ὃς δ' ἄλλως λέγει,
λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

23. Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι.

Ἢ οὕτως εἶ σοφὸς, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρό πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμ πατρίς ἐστι καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώπ νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπεί θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα καὶ καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχει προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπ ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησό ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα· καὶ τὸ δίκαιο ἔχει, καὶ οὐχ ὑπεικτέον οὐδ' ἀναχωρητέον οὐδὲ τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρ πανταχοῦ ποιητέον ὃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πα καὶ πείθειν αὐτὴν ᾗ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθα ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων τον τὴν πατρίδα.

24. Εὐσεβίου.

Πατράσι παῖδας ἐπιζώειν εὐτυχὲς, καὶ χρὴ τοὶ

21. Od. IX. 34. 22. Phoen. 360. 23. p. 51. A.

ρὰ τῆς τύχης αἰτέειν καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα διαδεξομένους, καὶ ὅκως καὶ αὐτῶν ἕκαστοι τάξει τῇ εἰρημένῃ τοὺς πρὸ ἑωυτῶν διαδεχοίατο. Κοινὴ δὲ εὐχὴ δικαιοτάτη αὕτη ἂν παρὰ πάντων φυλαχθείη ἐπιτηδεία μόνη τοῦ μηκίστου, τὴν ὑποδεχομένην ἑκάστοτε καὶ ἐκτρέφουσαν πάντας πατρίδα καὶ δοῦσαν τοὺς προηγησαμένους, αὐτήν τε καὶ θεῶν τῶν ἐγχωρίων τὰς καθεστώσας τιμὰς, τῷ πλεῦνι αἰεὶ ὑπερβάλλειν.

25. *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πῶς δεῖ ἀγνωμονούσῃ πατρίδι προσφέρεσθαι· εἶπεν, ὡς μητρί.

26. *Τιμοθέου.*

Τιμόθεος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀκούσας τινὸς τῶν συστρατηγούντων αὐτῷ λέγοντος, Ἆρά γε, Τιμόθεε, ἡ πατρὶς ἡμῶν χάριτας ἀποδώσει; ἔφη· Ἀλλ' ἡμῖν γένοιτο τὰς ἀξίας ἀποδοῦναι.

27. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Οἱ Λάκωνες οἱ ἐπὶ τὸ ὑποσχεῖν δίκας ὑπὲρ τῶν κηρύκων ὡς τὸν μέγαν βασιλέα ἐλθόντες, ἀφείθησάν τε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἠξίου αὐτοὺς παρ' αὐτῷ μένειν. Καὶ πῶς, ἔφασαν, ἂν δυναίμεθα τοιαύτην πατρίδα καταλιπεῖν, ὑπὲρ ἧς τοσαύτην ὁδὸν ἤλθομεν ἀποθανούμενοι;

28. *Ἀριστείδου.*

Ἀριστείδης ἐρωτώμενος, τί μάλιστα αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ ἐλύπει· τὸ τῆς πατρίδος ὄνειδος, ἔφη, κακῶς ἀκουούσης ἐπὶ τῇ αὐτοῦ φυγῇ.

29. *Σεριφίου.*

(*) Σερίφιος ὀνειδιζόμενος ὑπὸ Ἀθηναίου τῇ μικροπολιτείᾳ, Ἐμοὶ μὲν, ἔφη, ἡ πατρὶς ὄνειδος, σὺ δὲ τῇ πατρίδι.

30. *Ἀριστείδου.*

Ἡ γυνὴ τῷ Ἀριστείδῃ περὶ τὰ πολιτικὰ διατρίβοντ Εἴθε, ἔφη, τὰ μὲν ἴδια κοινὰ ἐνόμισας· τὰ δὲ κοινὰ, ἴδι

31. *Χρυσέρμου ἐν β' Περσικῶν.*

Περσῶν τὴν Ἑλλάδα λεηλατούντων καὶ πάντων τῶ ἐγχωρίων συγκεχυμένων, Παυσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμο νίων στρατηγὸς ἀπὸ Ξέρξου πεντακόσια τάλαντα χρυσίο λαβὼν, ἔμελλε προδιδόναι τὴν Σπάρτην. Τῶν δὲ ἐπι στολῶν μεσολαβηθεισῶν, Ἡγησίλαος ὁ πατὴρ το προειρημένου περὶ τῶν συμβεβηκότων ἀκούσας, τὸ υἱὸν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς χαλκιοίκου συνεδίωξεν Ἀθηνᾶς καὶ τὰς θύρας τοῦ τεμένους πλίνθοις ἐμφράξας, μετ τῆς γυναικὸς τὴν εἴσοδον ἐφρούρησε, καὶ λιμῷ τὸ προδότην ἀνεῖλεν, ὃν ἡ μήτηρ ἀείρασα ὑπὲρ τοὺς ὅρου ἔῤῥιψεν.

32. *Δημαράτου β' Ἀρκαδικῶν.*

Τεγεατῶν πρὸς Φενεάτας πόλεμον ἐχόντων, καὶ χρο νίου τῆς παρατάξεως ὑπαρχούσης, συνεφώνησε τοῖς δή μοις τριδύμους ἀδελφοὺς πέμψαι τοὺς μαχησομένους ὑπὲρ τῆς νίκης. Ἀρέσαντος δὲ τοῦ δόγματος, ἔπεμψαν Τεγεᾶται μὲν τοὺς Ῥηξιμάχου παῖδας, Φενεᾶται δὲ τοὺς Δημοστράτου. Συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Ῥηξιμάχου δύο· ὁ δὲ τρίτος, τοὔνομα Κριτόλαος, στρατηγήματι τῶν ἀντιπάλων περιεγένετο· προσποιητὴν γὰρ σκεψάμενος φυγὴν, καθ' ἕνα τῶν ἐπιδιωκόντων ἀνεῖλε, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς νίκης περιχαρὴς πρὸς τοὺς οἰκείους ἔδραμε· πάντων δ' αὐτῷ περιπλοκὰς συμπαθεῖς διδόντων, οὐ συνεχάρη μόνη τῷ

31. V. Plutarch. Parall. p. 308. B. 32. V. Plut. Parall. p. 309. C.

προειρημένῳ ἡ ἀδελφὴ Δημοδίκη· πεφονεύκει γὰρ αὐτῆς τὸν κατηγγυημένον ἄνδρα Δημόδικον. Ἀναξιοπαθήσας δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ νέος, τὴν παρθένον ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνου κριθεὶς, ἀπελύθη τοῦ ἐγκλήματος.

33. Δημαράτου ἐν τρίτῳ Τραγῳδουμένων.

Ἀθηναίων πρὸς Εὔμολπον τὸν Θρᾳκῶν βασιλέα πόλεμον ἐχόντων, Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀττικῆς προϊστάμενος χρησμὸν ἔλαβεν, ὅτι νικήσει τοὺς ἐχθροὺς, ἐὰν τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Περσεφόνην θύσῃ. Παραγενόμενος δ' εἰς Ἀθήνας Θρασιθέᾳ τῇ γυναικὶ τὴν πυθόχρηστον μαντείαν ἀπήγγειλεν· εἶθ' οὕτω τὴν κόρην προσαγαγὼν τοῖς βωμοῖς ἀνεῖλε, καὶ συμβαλὼν τὸν πόλεμον ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς νίκης.

34. Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Πῶς πατρίδι χρηστέον.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐστιν ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χρηστέον. Ἔστι γὰρ ὡσανεὶ δεύτερός τις θεὸς αὕτη, νὴ Δία, πρῶτος καὶ μείζων γονεύς· παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τοὔνομα τῷ πράγματι τιθέμενος οὐκ ἀνεντρεχὲς ἔθετο, παρασχηματίσας μὲν τῷ πατρὶ, θηλυκῶς δ' ἐξενεγκὼν, ἵν' οἷον μίγμα τυγχάνοι τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρῴας. Καὶ δὴ οὗτος μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν, ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι τὴν μίαν· ὥστε θατέρου μὲν τῶν γειναμένων ὁποτερουοῦν καὶ δεῖ (*) προκρίνειν τὴν πατρίδα, προτιμᾶν δ' αὐτῆς μηδ' ἅμα τοὺς δύο, δι' ἴσης δὲ μοίρας ἄγειν. Ἀλλ' ἕτερος αὖ λόγος ἐστὶν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτιμᾶν αὐτὴν τῶν γονέων, ἅμα τοῖν δυοῖν· καὶ οὔ τοι μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς σὺν αὐτοῖς καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἁπαξαπλῶς μετὰ θεοὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων.

34. p. 284. ed. Needham.

35. Ἐν ταὐτῷ.

Ὥσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων τὸν ἕνα προκρίνων, εὐλόγιστος δὲ ὁ τοὺς πέντε τοῦ ἑνός· ὁ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸ προκείμενον, ὁ δ' ἐν τοῖς πέντε καὶ τὸν ἕνα περισώζει· τοῦτον δ' αὖ τὸν τρόπον καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς πατρίδος πλέον σώζειν βουλόμενος, πρὸς τῷ δρᾶν ἀθέμιτα, καὶ ἄλλως ἀνόητος ἱμείρων ἀδυνάτων· ὁ δὲ ἑαυτοῦ προτιμῶν τὴν πατρίδα, θεοφιλής τε καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀραρώς. Εἴρηται δ' ὅμως, ὡς κἂν εἰ μὴ συναριθμοίη τις τῷ συστήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοιτο, καθήκειν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ συστήματος προκρίνειν, ὅτι τὴν ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέφαινεν ἡ τῆς πόλεως ἀπώλεια, καθάπερ καὶ τὴν τοῦ ἑνὸς δακτύλου, ὡς μέρους χειρὸς, ἡ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. Καὶ δὴ κατὰ τούτων ἡμῖν συγκεφαλαιώσθω, διότι χρὴ τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίᾳ μὴ χωρίζειν, ἀλλ' ἓν ἡγεῖσθαι καὶ ταὐτόν· τό τε γὰρ τῇ πατρίδι συμφέρον κοινόν ἐστι καὶ τῶν κατὰ μέρος ἑκάστῳ, τὸ γὰρ ὅλον δίχα τῶν μερῶν ἐστιν οὐδέν· τό τε τῷ πολίτῃ συμφέρον προσήκει καὶ τῇ πόλει, ἐάν γε ὡς συμφέρον πολίτῃ λαμβάνηται. Καὶ γὰρ τὸ χορευτῇ ὡς χορευτῇ λυσιτελὲς καὶ τῷ ὅλῳ χορῷ κερδαλέον ἂν εἴη. Τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοίαις, πολὺ φῶς ἕξομεν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλιπεῖν καιρῷ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον.

36. Ἐν ταὐτῷ.

Ὧν οὕνεκά φημι δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ πάθος καὶ νόσημα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸν πατρίδι χρησόμενον καλῶς. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καθ-

35. Ibid. 36. p. 286.

[redacted]

ἅπερ τινὰς θεοὺς δευτέρους συντηρεῖν αὐτὸν τελειοῦντα κατὰ τὴν τούτων ὑφήγησιν· κἂν ἢ παραβαίνειν τις αὐτοὺς ἢ νεωχμοῦν ἐπιχειρῇ, σπουδῇ πάσῃ κωλύοντα καὶ πάντα τρόπον ἐναντιούμενον. Οὐ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει δι' ἀτιμίας ἀγόμενοι νόμοι καὶ τὰ νέα προκρινόμενα τῶν παλαιῶν. Ὅθεν καὶ τῶν ψηφισμάτων καὶ τῆς παραθέρμου ταύτης καινουργίας εἰρκτέον τοὺς αὐθαδέστερον ἐπὶ τοῦτ' ἰόντας. Ἀποδέχομαι γοῦν ἔγωγε καὶ τὸν τῶν Λοκρῶν νομοθέτην Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν εἰσοίσοντα νόμον, βρόχου περικειμένου τῷ τραχήλῳ τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρὴς οἴχοιτο πνιγείς, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσιτελῶς τῷ κοινῷ παραδιατάττοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. Οὐδὲν δ' ἧττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθη φυλακτέον τά γε ὄντως πάτρια, καὶ τάχα που πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν· εἰ τά τε χθιζὰ ταῦτα καὶ πρωϊζὰ τὰ νῦν εἰς ἅπασαν εἰσηγμένα πόλιν, οὔτε πάτρια ἡγητέον, καὶ (*) τάχ' οὐδὲ ἔθη τὸ σύνολον. Εἶτα το μὲν ἔθος ἄγραφός τις εἶναι βούλεται νόμος, καλὸν ἐπιγεγραμμένος νομοθέτην, τὴν τῶν χρωμένων ἁπάντων εὐαρέστησιν, ἴσως δέ που καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΗΣ. Μ.

1. *Εὐριπίδου Φιλοκτήτῃ.*

Πατρὶς καλῶς πράσσουσα τὸν εὐτυχοῦντ' ἀεὶ
μείζω τίθησι, δυστυχοῦντα δ' ἀσθενῆ.

2. *Τοῦ αὐτοῦ Φαέθοντι.*

Ὡς πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ.

1. Fr. 12. 2. Fr. 9.

3. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Φυγῆς.

Ὅθεν εὖ μὲν ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν ἐρωτηθεὶς,
Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος; οὐ γὰρ εὔχομαι
μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

4. Ἀλλ' ἡμεῖς, ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ἐκπεσόντες, ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι, καὶ νομίζειν ὥσπερ ἐστίν. Καίτοι γελῶμεν τὴν ἀβελτηρίαν τοῦ φάσκοντος ἐν Ἀθήναις βελτίονα σελήνην τῆς ἐν Κορίνθῳ· τρόπον τινὰ τὸ αὐτὸ πάσχοντες ὅταν ἀμφιγνοῶμεν ἐπὶ ξένης γενόμενοι τὴν γῆν, τὴν θάλατταν, τὸν ἀέρα, τὸν οὐρανὸν, ὡς ἕτερα καὶ διαφέροντα τῶν συνήθων. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἐλευθέρους ἡμᾶς καὶ λελυμένους ἀφίησιν, αὐτοὶ δὲ ἡμεῖς συνδέομεν ἑαυτοὺς καὶ στενοχωροῦμεν. Πλοῦτον γὰρ ἀποβάλλοντα ῥαδίως καὶ ταχέως οὐκ ἔστιν ἄλλον συναγαγεῖν· πατρὶς δὲ γίνεται πᾶσα πόλις εὐθὺς ἀνθρώπῳ χρῆσθαι μεμαθηκότι· ἂν γὰρ σκοπῇς ἄνευ κενῆς δόξης τὴν ἀλήθειαν, ὁ μίαν πόλιν ἔχων, ξένος ἐστὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν καὶ ἀλλότριος. Ἀριστοτέλης ἦν ἐκ Σταγείρων, Θεόφραστος ἐξ Ἐρεσίου, Στράτων ἐκ Λαμψάκου, Γλαύκων δὲ ἐκ Τρωάδος, Ἀρίστων ἐκ Κέω. Τούτους ἐδίωξεν οὐδεὶς, ἀλλ' αὐτοὶ διώκοντες ἡσυχίαν καὶ σπουδὴν, ἧς οὐ πάνυ μέτεστιν οἴκοι τοῖς ἡντινοῦν δόξαν ἢ δύναμιν ἔχουσι, τὰ μὲν ἄλλα λόγοις, τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἔργῳ διδάσκουσι. Καὶ γὰρ νῦν οἱ δοκιμώτατοι καὶ κράτιστοι ζῶσιν ἐπὶ ξένης, οὐ μετασταθέντες, ἀλλὰ μεταστάντες.

5. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὲ ἀληθέστατον ἡ ψυχὴ φεύγει, καὶ πλανᾶται,

3. p. 600. F. 4. p. 601. C. 5. p. 607. D

θείοις ἐλαυνομένη δόγμασι καὶ νόμοις, εἶτα ὥσπερ ἐν νήσῳ σάλον ἐχούσῃ πολὺν, καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων, ὀστρέου τρόπον ἐνδεδεμένη τῷ σώματι, διὰ τὸ μὴ ἀναφέρειν μηδὲ μνημονεύειν,

ἐξ οἵης τιμῆς τε καὶ ὅσσου μήκεος ὄλβου

μεθέστηκεν, οὐ Σάρδεων Ἀθήνας, οὐδὲ Κορίνθου Λῆμνον ἢ Σκῦρον, ἀλλ' οὐρανοῦ καὶ σελήνης γῆν ἀμειψαμένη καὶ τὸν ἐπὶ γῆς βίον. Ἂν μικρὸν δὲ ἐνταῦθα τόπον ἐκ τόπου παραλλάξῃ, δυσανασχετεῖ καὶ ξενοπαθεῖ, (*) καθάπερ φυτὸν ἀγεννὲς ἀπομαραινομένη. Καίτοι φυτῷ μέν ἐστί τις χώρα μᾶλλον ἑτέρας ἑτέρα πρόσφορος, ἐν ᾗ τρέφεται καὶ βλαστάνει βέλτιον· ἀνθρώπου δὲ οὐδεὶς ἀφαιρεῖται τόπος εὐδαιμονίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετὴν οὐδὲ φρόνησιν.

6. Δημοκρίτου.

Ξενιτείη βίου αὐτάρκειαν διδάσκει· μᾶζα γὰρ καὶ στιβὰς λιμοῦ καὶ κόπου γλυκύτατα ἰάματα.

7. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος.

8. Τέλητος Περὶ Φυγῆς.

Μήποτε πρὸς μὲν τὸν οἰόμενον ἀλογιστοτέρους τὴν φυγὴν ποιεῖν, ὀρθῶς ἂν παραβάλλοιτο τὰ ἐπὶ τῶν τεχνῶν· ὅτι ὃν τρόπον οὐδὲ αὐλεῖν οὐδὲ ὑποκρίνεσθαι χεῖρόν ἐστιν ἐπὶ ξένης ὄντα, οὕτως οὐδὲ βουλεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸν κατ' ἄλλο τι ἡγούμενον τὴν φυγὴν βλαβερὸν εἶναι, μὴ οὐδὲν λέγητε πρὸς τὸ τοῦ Στίλπωνος, ὃ καὶ πρῴην εἰπόντι λέγειν φησί· Καὶ τίνων ἡ φυγὴ, ποίων

5. p. 607. D.

ἀγαθῶν στερίσκει, τῶν περὶ ψυχήν, ἢ τῶν περὶ τὸ σῶμα, ἢ τῶν ἐκτός; εὐλογιστίας, ὀρθοπραγίας, εὐπραγίας ἡ φυγὴ στερίσκει; Οὐ δή. Ἀλλὰ μὴ ἀνδρείας, ἢ δικαιοσύνης, ἢ ἄλλης τινὸς ἀρετῆς; Οὐδὲ τοῦτο. Ἀλλὰ μὴ τῶν περὶ τὸ σῶμά τινος ἀγαθῶν, ἢ οὐχ ὁμοίως ἔστιν ἐπὶ ξένης ὄντα ὑγιαίνειν καὶ ἰσχύειν καὶ ὀξὺ ὁρᾷν καὶ ὀξὺ ἀκούειν, ἐνίοτε δὲ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα; Καὶ μάλα. Ἀλλὰ μὴ τῶν ἐκτὸς στερίσκει ἡ φυγή; ἢ οὐ πολλοῖς ὤφθη τὰ πράγματα κατὰ τὴν τῶν τοιούτων ὕπαρξιν ἐπιφανέστερα γεγονότα φυγάδων γενομένων; ἢ οὐ Φοῖνιξ ἐκ Δολοπίας ἐκπεσὼν ὑπὸ Ἀμύντορος εἰς Θεσσαλίαν φεύγει;

Πηλέα δ' ἐξικόμην,
Καί μ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν δέ μοι ὤπασε λαόν.

Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνος, ὦ παῖ, φησὶν, ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπωλόμεθα· νῦν δὲ πολλὴ τῶν τοιούτων ἀφθονία. Ποίων οὖν ἀγαθῶν ἡ φυγὴ στερίσκει, ἢ τίνος κακοῦ παραιτία ἐστίν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. Ἀλλ' ἡμεῖς πολλαχοῦ αὐτοὺς κατορύττομεν, καὶ φυγάδες γενόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες. Οὐκ ἄρχουσί φησιν, οὐ πιστεύονται, οὐ παῤῥησίαν ἔχουσιν. Ἔνιοι δέ γε καὶ φρουροῦσι τὰς πόλεις παρὰ βασιλεῦσι καὶ ἔθνη πιστεύονται καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ συντάξεις λαμβάνουσι. Λυκῖνος ἐκεῖνος, οὐ παρ' ἡμῖν ἐφρούρει φυγὰς ὢν ἐκ τῆς Ἰταλίας, πιστευόμενος παρ' Ἀντιγόνῳ; καὶ τὸ προσταττόμενον ἐποιοῦμεν Λυκίνῳ ἡμεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες; Ἱππομέδων ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ νῦν ἐπὶ Θρᾴκης καθιστάμενος ὑπὸ Πτολεμαίου. Χρεμωνίδης καὶ Γλαύκων οἱ Ἀθηναῖοι, οὐ πάρεδροι καὶ σύμβουλοι; ἵνα μὴ τὰ παλαιά σοι λέγω, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς. Καὶ τὸ τελευταῖον οὐκ

ἐπὶ στόλου τηλικούτου ἐξαπεστάλη, καὶ χρημάτων τοσούτων πιστευόμενος, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχων ὡς βούλοιτο χρῆσθαι; Ἀλλ' ἔν γε τῇ ἰδίᾳ οὐκ ἄρχουσιν οἱ φυγάδες· οὐδὲ γὰρ αἱ γυναῖκες οἶκοι μένουσαι οὐδ' οἱ παῖδες, οὐδὲ τὰ μειράκια ταυτὶ, οὐδ' οἱ ἔξωροι τῇ ἡλικίᾳ. Ἀλλὰ μή τι δυσχερὲς αὐτοῖς εἴη ὀδυνῷντο ἐπὶ τούτῳ, (*) οὐκ ἂν ἦσαν βάκηλοι; τί δὲ καὶ διαφέρει ἄρχειν ἢ ἰδιωτεύειν; ἢ πολλῶν, ἢ ὀλίγων καὶ ἡβώντων βασιλεύσεις, ἐγὼ δὲ ὀλίγων καὶ ἀνήβων παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐμαυτοῦ· τῇ γὰρ αὐτῇ ἐμπειρίᾳ χρώμενον, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸν ἕνα, καὶ δημοσιεύοντα, καὶ κατ' οἰκίας ἐργολαβοῦντα, καὶ ἐπὶ ξένης ὄντα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν εὐβουλίαν καὶ τῇ ἀρχῇ καλῶς καὶ τῇ ἰδιωτείᾳ ἐστὶ χρῆσθαι. Τί οὖν διοίσει μοι, εἰ μὴ ἄρξω, ἀλλὰ ἰδιωτεύσω; Ἀλλ' οὐδὲ ἐξουσίαν ἕξεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν. Οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ Θεσμοφόριον ἐξουσίαν ἔχω, οὐδὲ γυναῖκες εἰς τὸ τοῦ Ἐνυαλίου, οὐδ' εἰς τὰ ἄβατα ἕξομεν. Ἀλλὰ εἰ ἐπὶ τούτῳ ἄχθοιτό τις, οὐκ ἂν παιδαριώδης εἴη; Οὐδὲ εἰς τὸ γυμνάσιον ἐνίοτε ἐξουσίαν ἔχω, ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον ἠλειψάμην τῇ αὐτῇ παλαιστρικῇ χρώμενος ᾗ καὶ πρὸ τοῦ ἐν τῷ γυμνασίῳ. Οὕτω καὶ δεῦρο ἄβατον ἡγησάμενος τὴν ἰδίαν, μεταβὰς ἀλλαχοῦ κατοικῶ. Οὐκ οὖν ἀκλήρημά τι καὶ ὄνειδος ἐμὸν, εἰ μετὰ πονηρῶν οἰκήσω; δύναμαι δὲ μεταβὰς ὥσπερ ἐξ ἑτέρας νεὼς εἰς ἑτέραν ὁμοίως εὐπλοεῖν, οὕτως ἐξ ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν ὁμοίως εὐδαιμονεῖν. Ἢ ἐμὸν ὄνειδος, ἀλλὰ οὐ τῶν ἐμὲ ἐκβαλλόντων ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον ὄντα; Οὐκ ἀηδῶς Φιλήμων· ἡσσωμένου γάρ ποτε αὐτοῦ καὶ ἀπηλλαχότος ἄστεως συναντῶντές τινες, ὡς

εὐημέρηκας, ἔφασαν, Φιλῆμον. Ὑμεῖς μὲν οὖν, φησὶν, οἴεσθε οὕτω τεθεαμένοι· ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. Τί οὖν; ὑπὸ χειρόνων φυγαδεύεσθαι, οὐ παροινία; Σὺ δ' ἂν ἐβούλου, φησὶν, ὑπὸ καλῶν καὶ ἀγαθῶν; ἢ οὐχ οὕτω μὲν σὸν ἔγκλημα; οὐθένα γὰρ ἀγνωμόνως καὶ ἀδίκως ἄνδρες ἀγαθοὶ φυγαδεύουσιν· οὐ γὰρ ἂν ἦσαν δίκαιοι. Παρευδοκιμεῖσθαι οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων καὶ χειροτονίᾳ καὶ ψήφῳ, οὐκ ὄνειδος; Οὐ σόν γε, ἀλλὰ τῶν τούτους χειροτονούντων καὶ ψηφοφορούντων· ὥσπερ εἰ τὸν ἄριστον ἰατρὸν ἀφέντες, φαρμακοπώλην εἵλοντο, καὶ τούτῳ τὸ δημόσιον ἔργον ἐνεχείρισαν, πότερ' ἂν τοῦ ἰατροῦ εἶπας ἂν ὄνειδος καὶ ἀκλήρημα τοῦτο, ἢ τῶν ἑλομένων; Ἀλλὰ τοῦτό γε εὑρεθῆναι τὴν πατρίδα μοχθηρὰν καὶ ἀχάριστον οὖσαν, εἰς ἣν πολλά τις ἐπόνησε, πῶς οὐκ ἀκλήρημα; Καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο ἀκλήρημα, ἀλλ' οὐκ εἰ δεῖ εἰπεῖν οὕτως εὐκλήρημα, τὸ γνῶναι ποία τις πρότερον μὴ εἰδότα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὴν γυναῖκα ᾔσθου πονηρὰν καὶ ἐπίβουλον οὖσαν, πρότερον μὴ εἰδὼς, ἂν ἔσχες χάριν, καὶ εἰ τὸν οἰκέτην δραπέτην καὶ κλέπτην, ἵνα φυλάττῃ· εἰ δὲ τὴν πατρίδα πονηρὰν καὶ ἀχάριστον ᾔσθου, ἀκληρεῖν ἡγήσῃ, ἀλλ' οὐ χάριν ἔχεις; Ἀλλ' ὅμως μέγα μοι δοκεῖ τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, καὶ ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι. Πότερον καὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν ᾗ ἐτράφης καὶ ἐγένου, ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι, κἂν ᾖ σαπρὰ καὶ ῥέουσα καὶ καταπίπτουσα· (*) καὶ ἐν νηῒ ἐν ᾗ ἐγένου καὶ ἐκ παιδίου ἔπλεις, ἐνταῦθα κἂν ἀκάτιον ᾖ, οὐδ' εἰ καταπηλατοῦντα ἀποῤῥήγνυσθαι δέοι, εἰς τὴν εἰκόσορον μεταβάντα ἀσφαλῶς καὶ ἀκόπως; Καὶ ὀνειδίζουσι μὲν, ὅτι Κύπριος, ὅτι Μυκόνιος, ἢ ὅτι Βελβινήτης· ὅμως

δὲ μέγα τί φασι τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, ἐν ταύτῃ καταβιῶναι, καὶ τὰς πλείους μὲν ἐξώλεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀσεβεῖς, μέγα δὲ καὶ προσηνὲς τὴν πατρίδα, ὥσπερ καὶ αὐτή. Ἀλλὰ καὶ ὅτι μέτοικος, ὀνειδίζουσι δὲ πολλοὶ λέγοντες, μέτοικε,

σὺ δ' εὐγενὴς ὤν, τήνδε δουλώσας ἔχεις.

Καὶ Κάδμον μὲν τὸν κτίστην Θηβῶν θαυμάζει, ἐμὲ δ' εἰ μὴ πολίτης, ὀνειδίζει. Καὶ Ἡρακλέα μὲν ὡς ἄριστον ἄνδρα γεγονότα ἐπαινοῦμεν· τὸ δὲ μέτοικον εἶναι, ὄνειδος ἡγούμεθα. Ἡρακλῆς δ' ἐξ Ἄργους ἐκπεσὼν, Θήβαις κατῴκει. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐδὲν τῶν τοιούτων ὄνειδος ἡγοῦνται· ἀλλὰ τὸν μὲν μετασχόντα τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐμμείναντα, κἂν ξένος, κἂν ἐξ εἵλωτος, ὁμοίως τοῖς ἀρίστοις τιμῶσι· τὸν δὲ μὴ ἐμμείναντα, κἂν ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς εἵλωτας ἀποστέλλουσι, καὶ τῆς πολιτείας ὁ τοιοῦτος οὐ μετέχει. Ἀλλὰ τό γε ἐν τῇ ἰδίᾳ μὴ ἐξεῖναι ταφῆναι, πῶς οὐκ ὄνειδος; Καὶ πῶς μέλλει τοῦτο ὄνειδος εἶναι, ὃ τοῖς ἀρίστοις πολλάκις συνέβη; ἢ τίς τιμὴ αὕτη, ἥ τις τοῖς κακίστοις περιγίνεται; καὶ Σωκράτην μὲν ἐπαινοῦσιν, ὅταν ἐπιλαμβανόμενος Ἀθηναίων λέγῃ· οἱ μὲν γὰρ στρατηγοὶ ἐφ' οἷς καλλωπίζονται ὑπεράριοι τεθαμμένοι εἰσὶ, τὰ δὲ ὀνείδη τῆς δημοκρατίας ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὲν ἐπὶ ξένης ταφῆναι, ὄνειδος· τὸ δ' ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις, τίμιον. Ὅτι δὲ καὶ διαφέρειν ἂν δόξῃ ἐπὶ ξένης ταφῆναι, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ· οὐκ ἀηδῶς γάρ τις τῶν Ἀττικῶν φυγάδων λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ καὶ λέγοντος, ἀλλ' οὐδὲ ταφήσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀσεβεῖς Ἀθηναίων ἐν τῇ Μεγαρικῇ· ὥσπερ μὲν οὖν, ἔφη, οἱ εὐσε

βεῖς Μεγαρέων ἐν τῇ Μεγαρικῇ. Τί γὰρ τὸ διάφορον; ἢ οὐ πανταχόθεν, φησὶν ὁ Ἀρίστιππος, ἴση καὶ ὁμοία ἡ εἰς ᾅδου ὁδός; ἢ τὴν ἀρχὴν εἰ μὴ ταφήσῃ, τί σοι μέλει; ἀλλ' ἡ περὶ ταφῆς ἄγνοια, φησὶν ὁ Βίων, πολλὰς τραγῳδίας ἐποίησεν. Ὥσπερ καὶ ὁ Πολυνείκης ἐντέλλεται·

θάψον δέ μ', ὦ τεκοῦσα καὶ σύ, σύγγονε,
ἐν γῇ πατρῴᾳ, καὶ πόλιν θυμουμένην
παρηγορεῖτον, ὡς τοσόνδε γοῦν τύχω
χθονὸς πατρῴας, κεἰ δόμους ἀπώλεσα.

Εἰ δὲ μὴ τύχῃς χθονὸς πατρῴας, ἀλλ' ἐπὶ ξένης ταφήσῃ, τί ἔσται τὸ διάφορον; ἢ ἐκ Θηβῶν μόνον εἰς ᾅδου ὁ Χάρων πορθμεύει;

καὶ γῆς φίλης ὄχθοισι κρυφθῆναι τάφῳ.

εἰ δὲ μὴ κρυφθείης, ἀλλὰ ἄταφος, τί το δυσχερές; ἢ τί διαφέρει, ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι, ἢ ὑπὸ κυνὸς (*) καταβρωθῆναι, ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων, ἢ κατορυχθέντα ὑπὸ σκωλήκων;

συνάρμοσον δέ μου βλέφαρα τῇ σῇ χερὶ
μῆτερ.

Ἂν δὲ μὴ συναρμόσῃ σου, ἀλλὰ βλέπων καὶ κεχηνὼς ἀποθάνῃς, τί ἔσται τὸ χαλεπόν; ἢ καὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνησκόντων συναρμόζει τις; Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ταῦτα παιδιά τις ἡμετέρα εἶναι. Καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἅψασθαι ὀκνοῦμεν· οἱ δὲ σκελετεύσαντες ἔνδον ἔχουσιν ὡς καλόν τι, καὶ ἐνέχυρα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν. Οὕτως ἀντέστραπται τῷ ἡμετέρῳ ὁ ἐκείνων τύπος.

9. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι οὐ κακὸν ἡ φυγή.

Φυγάδος δέ τινος ὀδυρομένου ὅτι φεύγει, οὕτω πι

υθήσατο αὐτόν. Φυγὴν γὰρ, ἔφη, πῶς ἄν τις μὴ ς ὢν βαρύνοιτο; ἥτις ὕδατος μὲν καὶ γῆς καὶ , ἔτι δὲ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων οὐκ ἀπείρ- μᾶς οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπων ὁμιλίας, ἁπαν- ῦ γὰρ καὶ πάντῃ τούτων μετουσία ἐστίν. Εἰ δὲ μέ- ; τινὸς τῆς γῆς ἀφαιρούμεθα καί τινων ἀνθρώπων ουσίας, τί τοῦτο δεινόν; οὐδὲ γὰρ οἴκοι ὄντες ἁπά- τῇ γῇ ἐχρώμεθα, οὐδὲ ἀνθρώποις ἅπασι συνῆμεν· ς μέντοι φίλοις καὶ νῦν συνείημεν ἄν, τοῖς γε ἀληθι- ις, καὶ ὧν προσήκει ποιεῖσθαί τινα λόγον· οὐ γὰρ ι οὗτοι προδοῖέν ποτε ἡμᾶς, οὐδὲ ἐγκαταλίποιεν· εἰ ἵτινες πλαστοὶ καὶ οὐκ ἀληθινοὶ φίλοι εἰσὶ, τούτων ιπηλλάχθαι κρεῖττον, ἢ συνεῖναι αὐτοῖς. Τί δ'; οὐχὶ κοινὴ πατρὶς ἀνθρώπων ἁπάντων ὁ κόσμος ἐστὶν, ὥσπερ ἠξίου Σωκράτης; ὥστε οὐδὲ φεύγειν τῇ γε ἀληθείᾳ τὴν πατρίδα νομιστέον, ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, ἔνθα ἔφυς τε καὶ ἐτράφης, πόλεως δὲ μόνον ἐστερῆσθαί τινος, ἄλλως τε κἂν ἄξιός τις εἶναι ἐπιεικής. Ὁ γὰρ τοιοῦτος χωρίον μὲν οὐδὲν οὔτε τιμᾷ οὔτ' ἀτιμάζει, οὕτως ὡς εὐδαιμονίας αἴτιον· αὐτὸς δὲ ἐν αὑτῷ τίθεται τὸ πᾶν, καὶ νομίζει εἶναι πολίτης τῆς τοῦ Διὸς πόλεως, ἣ συνέστηκεν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θεῶν. Σύμφωνα δὲ τούτοις λέγει καὶ Εὐριπίδης ἐν οἷς φησιν,

ἅπας μὲν ἀὴρ ἀετῷ περάσιμος·
ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς.

Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐν τῇ πατρίδι ὢν, καὶ ἑτέραν οἰκίαν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ ἐτέχθη, δεινοπαθοίη διὰ τοῦτο καὶ ὀδύροιτο, μάταιος ἂν εἴη καὶ καταγέλαστος· οὕτω καὶ ὅστις ἑτέραν πόλιν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ τυγχάνει γεγονὼς, συμφορὰν ἡγεῖται, ὁ τοιοῦτος εἰκότως ἂν ἄφρων νομί-

ζοιτο καὶ ἀνόητος. Καὶ μὴν πρός γε τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἑαυτῶν καὶ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς, πῶς ἂν τὸ φεύγειν ἐνίσταιτο; ὁπότε γε μήτε μαθήσεως μήτε ἀσκήσεως, καὶ ὧν χρὴ εἴργεταί τις διὰ τὴν φυγήν. Πῶς μὲν οὐκ ἂν ἡ φυγὴ καὶ συνεργοίη πρὸς τὸ τοιοῦτον, παρέχουσά γε σχολὴν, καὶ ἐξουσίαν τοῦ μανθάνειν τε τὰ καλὰ, καὶ πράττειν μᾶλλον ἢ πρότερον, ἅτε μήθ᾽ ὑπὸ πατρίδος τῆς δοκούσης (*) περιελκομένοις εἰς ὑπηρεσίας πολιτικὰς, μήτε ὑπὸ φίλων τῶν δοκούντων ἢ συγγενῶν ἐνοχλουμένοις, οἵ τινες ἐμποδίσαι δεινοὶ, καὶ ἀποσπάσαι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω ὁρμῆς; Ἤδη δέ τισι καὶ παντάπασι τὸ φεύγειν συνήνεγκεν, ὥσπερ Διογένει, ὃς ἐκ μὲν ἰδιώτου φιλόσοφος ἐγένετο φυγών· ἀντὶ δὲ τοῦ καθῆσθαι εἰς Σινώπην διέτριψεν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀσκήσει δὲ τῇ πρὸς ἀρετὴν τῶν φιλοσόφων διήνεγκεν. Ἄλλοις δέ γε κακῶς τὰ σώματα διακειμένοις ὑπὸ μαλακίας καὶ τρυφῆς ἔῤῥωσεν ἡ φυγὴ, βιασθεῖσιν ἀνδρικώτερον διαιτᾶσθαι· καὶ ἴσμεν τινὰς χρονίων νοσημάτων ἐν τῷ φεύγειν ἀπολυθέντας, ὥσπερ ἀμέλει Σπαρτιατικὸς οὗτος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἀπὸ πολλοῦ ἔχων τὸ πλευρὸν κακῶς κἀκ τούτου πολλάκις νοσῶν, διὰ τὴν φυγὴν, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τρυφῶν, ἐπαύσατο καὶ νοσηλευόμενος. Ἄλλους δέ γε τῶν ἁβροδιαίτων ποδάγρας ἀπολυθῆναί φασι, πάνυ δὴ κατατεινομένους πρότερον ὑπὸ τούτου τοῦ πάθους, οὓς ἡ φυγὴ σκληρότερον διαιτᾶσθαι συνεθίσασα, κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο ὑγιεῖς γενέσθαι παρεσκεύασεν. Οὕτως ἄρα πρὸς τὸ διακεῖσθαι κρεῖττον ἑαυτοὺς ἑαυτῶν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν συνεργεῖ μᾶλλον, ἢ ἀντιπράττει ἡ φυγή.

Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων πάντως ὑπάρχει τοῖς φεύγουσιν. Ὅσοι μὲν γὰρ ἀργοὶ καὶ ἀμήχανοι, καὶ

οὐχ οἷοί τε ἀνδρίζεσθαι, οὗτοι μὲν κἂν τῇ πατρίδι ὄντες ἀποροῦσιν ὡς τὸ πολὺ καὶ ἀμηχανοῦσιν· οἱ δὲ γεννικοὶ καὶ φιλόπονοι καὶ συνετοὶ, κἂν ὅποι ποτὲ ἔλθωσιν, εὐποροῦσι καὶ διάγουσιν ἀνενδεῶς· καὶ γὰρ οὐδὲ δεόμεθα πολλῶν, ἂν μὴ βουλώμεθα τρυφᾶν.

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδρηχόου,
ἅπερ πάρεστι, καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν;

Ἐγὼ δὲ τούς γε λόγου ἀξίους ἄνδρας οὐ τῶν ἀναγκαιοτάτων μόνον πρὸς τὸν βίον ῥαδίως ἂν εὐπορεῖν ἔξω τῆς οἰκίας ὄντας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ περιποιήσασθαι χρήματα πολλάκις. Ὁ γοῦν Ὀδυσσεὺς, παντὸς φυγάδος ὡς ἄν τις εἴποι ἀθλιώτερον διακείμενος, καὶ μόνος ὢν καὶ γυμνὸς καὶ ναυαγὸς, ὅμως ἀφικόμενος εἰς ἀνθρώπους ἀγνῶτας τοὺς Φαίακας ἐδυνήθη χρηματίσασθαι ἀφθόνως. Θεμιστοκλῆς δ' ἐπεὶ ἔφευγεν οἴκοθεν, οὐ παρὰ μὴ φίλους μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πολεμίους καὶ βαρβάρους ἐλθὼν τοὺς Πέρσας, τρεῖς ἔλαβε πόλεις δῶρον, Μυοῦντα καὶ Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον, ὥστ' ἀπὸ τούτων βιοῦν. Δίων δὲ ὁ Συρακούσιος, ἀφαιρεθεὶς ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου τὴν οὐσίαν πᾶσαν, ὅτ' ἐξέπιπτε τῆς πατρίδος, οὕτως ἐν τῇ φυγῇ χρημάτων εὐπόρησεν, ὥστε καὶ ξενικὸν θρέψαι στράτευμα, μεθ' οὗ ἦλθεν ἐπὶ Σικελίαν καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τυράννου. Τίς ἂν οὖν εὖ φρονῶν, εἰς ταῦτ' ἀφορῶν, ἔτι τὴν φυγὴν ἀπορίας αἰτίαν εἶναι πᾶσι τοῖς φεύγουσιν ὑπολαμβάνοι; Ἀλλ' οὐδὲ κακοδοξεῖν πάντως ἀνάγκη τοὺς φυγόντας διὰ τὴν φυγὴν, γνωρίμου γε πᾶσιν ὄντος, ὅτι καὶ δίκαι (*) πολλαὶ δικάζονται κακῶς, καὶ ἐκβάλλονται πολλοὶ τῆς πατρίδος ἀδίκως, καὶ ὅτι ἤδη τινὲς ἄνδρες ἀγαθοὶ ὄντες

ἐξηλάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ὥσπερ Ἀθήνηθεν μὲν Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ἐξ Ἐφέσου δὲ Ἑρμόδωρος, ἐφ' ᾧ καὶ Ἡράκλειτος ὅτι ἔφυγεν ἡβηδὸν ἐκέλευεν Ἐφεσίους ἀπάγξασθαι. Ἔνιοι δέ γε καὶ ἐνδοξότατοι φεύγοντες ἐγένοντο, καθάπερ Διογένης ὁ Σινωπεὺς καὶ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ μετὰ Κύρου στρατεύσας ἐπ' Ἀρταξέρξην, καὶ ἄλλους ἂν τις ἔχοι βουλόμενος λέγειν πολλούς. Καίτοι πῶς ἂν εἴη τοῦτο κακοδοξίας αἴτιον, ἐν ᾧ τινες ἐνδοξότεροι γεγόνασιν, ἢ πρότερον ἦσαν;

Νὴ Δί', ἀλλ' Εὐριπίδης φησὶν, ἐλευθερίας στέρεσθαι τοὺς φυγάδας, ἐπεὶ καὶ παῤῥησίας. Πεποίηκε γὰρ τὴν μὲν Ἰοκάστην πυνθανομένην Πολυνείκους τοῦ υἱέος, τίνα δυσχερῆ τῷ φεύγοντί ἐστιν· ὁ δ' ἀποκρίνεται ὅτι·

ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν,

ἡ δ' αὖ πρὸς αὐτὸν,

δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ.

Ἐγὼ δὲ φαίην ἂν πρὸς τὸν Εὐριπίδην, ὅτι, ὦ Εὐριπίδη, τοῦτο μὲν ὀρθῶς ὑπολαμβάνεις, ὡς δούλου ἐστὶν, ἃ φρονεῖ μὴ λέγειν, ὅταν γε δέῃ λέγειν· οὐ γὰρ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ πρὸς ὁντινοῦν λεκτέον ἃ φρονοῦμεν. Ἐκεῖνο δὲ οὔ μοι δοκεῖς εὖ εἰρηκέναι, τὸ μὴ μετεῖναι τοῖς φεύγουσι παῤῥησίας, εἴπερ παῤῥησία σοι δοκεῖ τὸ μὴ σιγᾷν ἃ φρονῶν τυγχάνει τις. Οὐ γὰρ οἱ φεύγοντες ὀκνοῦσι λέγειν ἃ φρονοῦσιν, ἀλλ' οἱ δεδιότες μὴ ἐκ τοῦ εἰπεῖν γένηται αὐτοῖς πόνος ἢ θάνατος ἢ ζημία ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. Τοῦτο δὲ τὸ δέος, μὰ Δία, οὐχ ἡ φυγὴ ποιεῖ. Πολλοῖς γὰρ ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι ὄντων, μᾶλλον δὲ τοῖς πλείστοις, τὰ δοκοῦντα δεινὰ δεδιέναι. Ὁ δὲ ἀνδρεῖος οὐδὲν ἧττον φυγὰς ὢν ἤπερ οἴκοι θαῤῥεῖ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, διὸ καὶ λέγει ἃ φρονεῖ θαῤῥῶν οὐδὲν

μᾶλλον, ὅταν ᾖ μὴ φυγὰς, ἢ ὅταν φεύγων τύχῃ. Ταῦτα μὲν πρὸς Εὐριπίδην εἴποι τις ἄν· σὺ δ' εἰπέ μοι, ὦ ἑταῖρε, ὅτε Διογένης φεύγων ἦν Ἀθήνησιν, ἢ ὅτε πραθεὶς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ἆρα τότε πλείω παῤῥησίαν ἄλλος τις ἐπεδείξατο Διογένους ἢ Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος; τί δ' ἐλευθεριώτερος ἄλλος τις ἢ Διογένης τῶν τότε ἀνθρώπων ἦν; ὃς καὶ Ξενιάδου τοῦ πριαμένου αὐτὸν ὡς δεσπότης δούλου ἦρχε. Καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; ἀλλ' ἐγώ σοι οὐ δοκῶ εἶναι φυγάς; ἆρ' οὖν ἐστέρημαι παῤῥησίας; ἆρα ἀφῄρημαι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἃ φρονῶ λέγειν; ἤδη δέ με εἶδες ἢ σὺ ἢ ἕτερος ὑποπτήσσοντά τῳ ὅτι φεύγω; ἢ χεῖρον ἔχειν τὰ πράγματα νομίζοντα νῦν, ἢ πρότερον; Ἀλλ' οὐδὲ μὰ Δία λυπούμενον ἢ ἀθυμοῦντα διὰ τὴν φυγὴν φαίης ἂν ἑωρακέναι με. Καὶ γὰρ εἰ τὴν πατρίδα τις ἡμᾶς ἀφῄρηται, τό γε δύνασθαι φέρειν φυγὴν οὐκ ἀφῄρηται.

Οἷς δὲ λογισμοῖς χρῶμαι πρὸς ἐμαυτὸν, (*) ὥστε μὴ ἄχθεσθαι τῇ φυγῇ, τούτους καὶ πρὸς σὲ εἴποιμι ἄν. Δοκεῖ μοι ἡ φυγὴ στερίσκειν μὲν ἀνθρώπους οὐ πάντως οὐδ' ὧν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ἀγαθῶν, καθάπερ ἄρτι ἐδείκνυον. Εἰ δ' οὖν καὶ στερίσκοι ἢ τινὸς ἢ πάντων τούτων, τῶν γε ἀληθῶν ἀγαθῶν οὐ στερίσκει· οὔτε γὰρ ἀνδρείαν ἢ δικαιοσύνην ὁ φεύγων ἔχειν κωλύεται, διὸ φεύγει οὔτε σωφροσύνην ἢ φρόνησιν, οὐδ' ἀρετὴν ἄλλην ἡντινοῦν, αἳ παροῦσαί τε κοσμεῖν καὶ ὠφελεῖν πεφύκασι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπαινετὸν ἀποφαίνειν καὶ εὐκλεῆ, ἀποῦσαί τε βλάπτειν καὶ καταισχύνειν, κακὸν ἀποφαίνουσαι καὶ ἀκλεῆ. Τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων, εἰ μὲν ἀγαθὸς εἶ οὗτος, καὶ τὰς ἀρετὰς ἔχεις, οὐκ ἄν σε βλάπτοι ἡ φυγὴ οὐδ' ἂν ταπεινῴη, παρόντων γε τῶν ὠφελεῖν

καὶ ἐπαίρειν μάλιστα δυναμένων· εἰ δὲ τυγχάνεις κακὸς ὤν, ἡ κακία σε βλάπτει, καὶ οὐχ ἡ φυγή· καὶ τήν γε λύπην ἡ κακία σοι ἐπάγει, οὐχ ἡ φυγή· διὸ ταύτης ἀπολυθῆναι δεῖ σε σπεύδειν μᾶλλον, ἢ τῆς φυγῆς. Ταῦτα καὶ πρὸς ἐμαυτὸν ἔλεγον ἀεί, καὶ νῦν πρὸς σὲ λέγω. Σὺ δ', ἂν σωφρονῇς, οὐ τὴν φυγὴν δεινὸν ἡγήσῃ εἶναι, ἥν γε φέρουσιν ἕτεροι εὐπετῶς· τὴν δὲ κακίαν, ἧς ἐνούσης, ἄθλιος πᾶς ὅστις ἂν ἔχῃ αὐτήν. Καὶ γὰρ δὴ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, ἢ ἀδίκως ἢ δικαίως σε φεύγειν· εἰ μὲν δὴ δικαίως, πῶς ποτε ὀρθὸν ἢ προσῆκον ἄχθεσθαι τοῖς δικαίοις; εἰ δ' ἀδίκως, τῶν ἐξελασάντων τοῦτ' ἂν εἴη κακόν, οὐχ ἡμέτερον· εἴπερ νὴ Δία τὸ μὲν ἀδικεῖν θεομισέστατόν ἐστιν, ὅπερ ἐν ἐκείνοις συμβέβηκε· τὸ δ' ἀδικεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκεν ἡμῖν, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς ἐπιεικέσιν ἐπιμελείας, ἀλλ' οὐχὶ μίσους ἄξιον εἶναι ὑπείληπται.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ. ΜΑ.

1. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἴστω δὲ μηδεὶς ταῦθ' ἃ σιγᾶσθαι χρεών.
μικροῦ γὰρ ἐκ λαμπτῆρος Ἰδαῖον λέπας
πρήσειεν ἄν τις· κἂν πρὸς ἕνα γ' εἴπῃς ποτέ,
πύθοιντ' ἂν ἀστοὶ πάντες, ἃ κρύπτειν χρεών.

2. Ἀναξανδρίδου.

Ὅστις λόγους γὰρ παρακαταθήκην λαβὼν
ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν, ἢ ἀκρατὴς ἄγαν·
ὁ μὲν διὰ κέρδος, ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
ἀκρατής· ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί.

1 Fr. 2.

[redacted]

3. *Σοφοκλέους.*

Μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος,
κλεῖθρον γὰρ οὐδέν· ὡς δ' ἂν εὐπετὲς λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

4. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαις.*

Μὴ πάντ' ἐρεύνα, πολλὰ καὶ λαλεῖν κακόν.

5. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἔλεγεν, ὅτι ῥᾷον ἄν τις διάπυρον ἄνθρακα ἐπὶ τῆς γλώττης κατάσχοι, ἢ λόγον ἀπόῤῥητον.

6. *Εὐριπίδου.*

Εὐριπίδης, ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινος ὅτι τὸ στόμα δυσῶδες ἦν, Πολλὰ γάρ, εἶπεν αὐτῷ, ἀπόῤῥητα ἐγκατεσάπη.

7. *Περιάνδρου.*

Λόγων ἀποῤῥήτων ἐκφορὰς μὴ ποιοῦ.

8. *Ἀριστοτέλους.*

(*) *Ἀριστοτέλης ἐρωτηθείς, τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε· Τὸ σιωπᾶν ἃ μὴ δεῖ λαλεῖν.*

9. *Πυθαγόρου.*

Ἀείσω συνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.

10. *Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ Πρὸς Δημόνικον.*

Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΟΛΗΣ. ΜΒ.

1. *Μενάνδρου Βοιωτίας.*

Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ᾖ
ψευδής· ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτήν τινες,
δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.

3. Fr. 673. 4. Fr. 104. 1. Cleric. p. 30.

2. *Κλεάνθους.*

Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἔστι πω.
λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον,
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

3. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.
ἀγλωσσίᾳ δὲ πολλάκις ληφθεὶς ἀνὴρ
δίκαια λέξας, ἧσσον εὐγλώσσου φέρει.

4. *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον.
τὴν ἐν ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν
εἰς μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἔσχε μείζω τοῦ ποιεῖν.

6. *Μενάνδρου.*

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

7. *Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον.*

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσι.

8. *Δημοσθένους.*

Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἀπεργάζεται τοῖς ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται.

9. *Θουκυδίδου.*

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

3. Fr. 13. 4. Cleric. p. 220. 5. 6. Ibid. 9. VI. 41

10. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Ἱππίας φησὶν, ὅτι δεινόν ἐστιν ἡ διαβολία, οὕτως ὀνομάζων, ὅτι οὐδὲ τιμωρία τις κατ' αὐτῶν γέγραπται ἐν τοῖς νόμοις, ὥσπερ τῶν κλεπτῶν· καίτοι ἄριστον ὂν κτῆμα τὴν φιλίαν κλέπτουσιν, ὥστε ἡ ὕβρις κακοῦργος οὖσα, δικαιοτέρα ἐστὶ τῆς διαβολῆς, διὰ τὸ μὴ ἀφανὴς εἶναι.

11. Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ Φιλίας.

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν, ἢ τῶν πολεμίων· καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

12. Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ.

Ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφελοῦντος οἰκίαν· εἴη δ' ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. Διαβολὴ γὰρ κακὸν τὸ ὀξύτατον καὶ ἐπιβουλότατον.

13. Πελοπίδου.

Πελοπίδας, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ, ὡς βλασφημήσαντος αὐτὸν, Ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα, ἔφη, αὐτοῦ βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα.

14. Φιλοκτήτου.

(*) Διαβολὰς, ἄνδρα τοιοῦτον εἰς προκλήσεις αἰσχράς. Τὸ γὰρ ἔλεγξον καὶ τὸ, προσταχθεὶς, ταῦτα πάντα ἔῤῥωται μὲν, τὸ δ' ἀνδρὸς ἀρετῇ πρέπον οὐκ ἔχει.

15. Τὸ νικᾶν τὰ τοιαῦτα, φέρει τινὰ αἰσχύνην τοῖς διαβληθεῖσιν, ἃ μηδὲ δοκεῖν ἔδει.

16. Ἡροδότου Ἱστορίας ζ.

Διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπει-

10. T. V. 563. 16. VII. 10, 7

2. *Κλεάνθους.*

Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστι πω.
λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον,
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

3. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.
ἀγλωσσίᾳ δὲ πολλάκις ληφθεὶς ἀνὴρ
δίκαια λέξας, ἧσσον εὐγλώσσου φέρει.

4. *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον.
τὴν ἐν ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν
εἰς μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἔσχε μείζω τοῦ ποιεῖν.

6. *Μενάνδρου.*

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

7. *Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον.*

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Οἱ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δ ἀποβλέπουσι.

8. *Δημοσθένους.*

Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἀπεργάζεται τοῖς ἀ ουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίν

9. *Θουκυδίδου.*

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

3. Fr. 13. 4. Cleric. p. 220. 5. 6. Ibid. 9. VI. 41

10. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.*

Ἱππίας φησὶν, ὅτι δεινόν ἐστιν ἡ διαβολία, οὕτως ὀνομάζων, ὅτι οὐδὲ τιμωρία τις κατ' αὐτῶν γέγραπται ἐν τοῖς νόμοις, ὥσπερ τῶν κλεπτῶν· καίτοι ἄριστον ὂν κτῆμα τὴν φιλίαν κλέπτουσιν, ὥστε ἡ ὕβρις κακοῦργος οὖσα, δικαιοτέρα ἐστὶ τῆς διαβολῆς, διὰ τὸ μὴ ἀφανὴς εἶναι.

11. *Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ Φιλίας.*

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν, ἢ τῶν πολεμίων· καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

12. *Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ.*

Ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφελοῦντος οἰκίαν· εἴη δ' ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. Διαβολὴ γὰρ κακὸν τὸ ὀξύτατον καὶ ἐπιβουλότατον.

13. *Πελοπίδου.*

Πελοπίδας, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ, ὡς βλασφημήσαντος αὐτὸν, Ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα, ἔφη, αὐτοῦ βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα.

14. *Φιλοκτήτου.*

(*) *Διαβολὰς, ἄνδρα τοιοῦτον εἰς προκλήσεις αἰσχράς. Τὸ γὰρ ἔλεγξον καὶ τὸ, προσταχθεὶς, ταῦτα πάντα ἔῤῥωται μὲν, τὸ δ' ἀνδρὸς ἀρετῇ πρέπον οὐκ ἔχει.*

15. *Τὸ νικᾶν τὰ τοιαῦτα, φέρει τινὰ αἰσχύνην τοῖς διαβληθεῖσιν, ἃ μηδὲ δοκεῖν ἔδει.*

16. *Ἡροδότου Ἱστορίας ζ'.*

Διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπει-

θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπε-
λόγου, τάδε ἐν αὐτοῖς ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπ'
ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.

17. Ἰωσήπου ἐκ τῆς Ἁλώσεως.

Πᾶσαν εὔνοιαν καὶ φύσιν κόπτει διαβολή.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. ΜΓ.

1. Εὐριπίδου.

Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅ τι δύναιτό τις
χρηστὸν διέλθοι τοῦτο, κεἰς κοινὸν φέροι
πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
πειρώμεναι, τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.

2. Εὐριπίδου Φαέθοντι.

Ἐν τοῖσι μωροῖς τοῦτ' ἐγὼ κρίνω βροτῶν,
ὅστις πατὴρ ὢν παισὶ μὴ φρονοῦσιν εὖ,
ἢ καὶ πολίταις παραδίδωσ' ἐξουσίαν.

3. Ναῦν τοι μί' ἄγκυρ' οὐδαμῶς σώζειν φιλεῖ,
ὡς τρεῖς ἀφέντι, προστάτης θ' ἁπλοῦς πόλει
σφαλερὸς, ὑπὼν δὲ κἄλλος οὐ κακὸν πόλει.

4. Εὐριπίδου Φρίξῳ.

Αἱ γὰρ πόλεις εἴσ' ἄνδρες, οὐκ ἐρημία.

5. Σοφοκλέους Φαίδρα.

Οὐ γάρ ποτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἀσφαλὴς πόλις,
ἐν ᾗ τὰ μὲν δίκαια καὶ τὰ σώφρονα
λάγδην πατεῖται, κωτίλος δ' ἀνὴρ λαβὼν
πανοῦργα χειροῖν κέντρα κηδεύει πόλιν.

6. Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

Κοὐκ οἶδ' ὅ τι χρὴ πρὸς ταῦτα λέγειν,

1. Phoeniss. 1022. 2. Fr. 10. 3. Fr. 11. 4. F
5. Fr. 606. 6. Aload. Fr. 105.

ὅταν οἵ τ' ἀγαθοὶ πρὸς τῶν ἀγενῶν
κατανικῶνται,
ποία πόλις ἂν τάδ' ἐνέγκοι;

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἐριφύλη.

Ὅπου δὲ μὴ τὰ ῥᾷστ' ἐλευθέρως λέγειν
ἔξεστι, νικᾷ δ' ἐν πόλει τὰ χείρονα,
ἁμαρτίαι σφάλλουσι τὴν σωτηρίαν.

8. Βίωνος Βουκολικά.

Μηδὲ λίπῃς μ' ἀγέραστον, ἐπὴν χὠ Φοῖβος ἀείδειν
μισθὸν ἔδωκε· τιμὰ δὲ τὰ πράγματα κρέσσονα ποιεῖ.

9. Εὐπόλιδος.

Καὶ μὴν ἐγὼ πολλῶν παρόντων οὐκ ἔχω τί λέξω,
οὕτω σφόδρ' ἀλγῶ τὴν πολιτείαν ὁρῶν παρ' ἡμῖν.
ἡμεῖς γὰρ οὐχ οὕτω τέως ᾠκοῦμεν, ὦ γέροντες,
ἀλλ' ἦσαν ἡμῖν τῇ πόλει πρῶτον μὲν οἱ στρατηγοὶ
ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν, πλούτῳ γένει τε πρῶτοι,
οἷς ὡσπερεὶ θεοῖσιν ηὐχόμεσθα· καὶ γὰρ ἦσαν.
ὥστ' ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ' ὅποι τύχοιμεν,
στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.

10. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.

(*) Τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες· οἱ μὲν ὄλβιοι
ἀνωφελεῖς τε, πλειόνων τ' ἐρῶσ' ἀεί.
οἱ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίου
δεινοί, νεμοντες τῷ φθόνῳ πλεῖον μέρος,
εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ' ἀφιᾶσιν κακὰ
γλώσσῃ πονηρῶν προστατῶν φηλούμενοι.
τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ μέση σώζει πόλιν,
κόσμον φυλάσσουσ' ὅντιν' ἂν δόξῃ πόλει.

11. Σοφοκλέους.

7. Fr. 204. 8. Fr. 13. 10. V. 238. 11. Fr. 674.

Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἡσσῶνται τέκνων,
οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις.

12. Εὐριπίδου.

Δεινὴ πόλις νοσοῦσ᾽ ἀνευρίσκειν κακά.

13. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
χρὴ γὰρ τύχας μὲν τὰς μάτην πλανωμένας
μηδὲν δύνασθαι, τἀμφανῆ δ᾽ ὑψήλ᾽ ἄγειν.
ὅστις κατ᾽ ἰσχὺν πρῶτος ὠνομάζετο,
ἢ τόξα πάλλων, ἢ μάχῃ δορὸς σθένων,
τοῦτον τυραννεῖν τῶν κακιόνων ἐχρῆν.

14. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
οὐ γάρ ποτ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιντ᾽ ἄν, ἔνθα μὴ καθεστήκει δέος·
οὔτ᾽ ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ᾽ ἔτι,
μηδὲν φόβου πρόβλημα, μηδ᾽ αἰδοῦς ἔχων.

15. Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένῃ.

Τρία γάρ ἐστι, δέσποτα,
δι᾽ ὧν ἅπαντα γίγνετ᾽, ἢ κατὰ τοὺς νόμους,
ἢ ταῖς ἀνάγκαις, ἢ τὸ τρίτον ἔθει τινί.

16. Εὐριπίδου.

Ἀλλ᾽ οὔποτ᾽ αὐτὸς ἀμπλακὼν ἄλλον βροτὸν
παραινέσαιμ᾽ ἂν παισὶ προσθεῖναι κράτη,
πρὶν ἂν κατ᾽ ὄσσων τυγχάνῃ μέλας σκότος,
εἰ χρὴ διελθεῖν πρὸς τέκνων νικώμενον.

17. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ὅπου δ᾽ ὑβρίζειν δρᾶν θ᾽ ἃ βούλεται παρῇ,

12. 13. Fr. inc. 20. et 21. 14. V. 1071. 15. Cl
16. Fr. inc. 22. 17. V. 1081.

:αύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ξ οὐρίας δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
ἰλλ' ἑστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον.
ιαὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα,
ὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα·
ἕρπει παραλλὰξ ταῦτα.

18. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει,
καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται.
μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἄν,
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.
ἀλλ' οὐ δυνατὸν τοὺς ἀνοήτους
τούτων γνώμας προδιδάσκειν.

19. Εὐριπίδου Ἑκάβη.

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.

20. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Δοκεῖτ' ἂν οἰκεῖν γαῖαν, εἰ πένης ἅπας
λαὸς πολιτεύοιτο πλουσίων ἄτερ;
οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά·
ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.
(*) ἃ μὴ γάρ ἐστι τῷ πένηθ', ὁ πλούσιος
δίδωσ'· ἃ δ' οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτήμεθα,
τοῖσιν πένησι χρώμενοι τιμώμεθα.

21. Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Οἰκεῖος ἀνθρώποισι γίγνεσθαι φιλεῖ
πόλεμος ἐν ἀστοῖς, ἢν διχοστατῇ πόλις.

18. V. 157. 19. V. 306. 20 Fr. 2. 21. Fr. 4.

22. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Ἀτρέκεια δ' ἄριστον ἀνδρὸς ἐν πόλει δικαίου κ

23. Μενάνδρου.

Κοινὸν ἀγαθόν ἐστι τοῦτο χρηστὸς εὐτυχῶν.

24. Μενάνδρου.

Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.

25. Σοφοκλέους.

Νόμοις ἕπεσθαι τοῖς ἐγχωρίοις καλόν.

26. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.

27. Ἡνιόχου.

Ἐγὼ δ' ὄνομα τὸ μὲν καθ' ἑκάστην αὐτίκα
λέξω· συνάπασαι δ' εἰσὶ παντοδαπαὶ πόλεις,
αἳ νῦν ἀνοηταίνουσι πολὺν ἤδη χρόνον.
τάχ' ἄν τις ὑποκρούσειεν ὅ τι ποτ' ἐνθάδε
νῦν εἰσι, κἂν ἔροιτο, παρ' ἐμοῦ πεύσεται·
τὸ χωρίον μὲν γὰρ τόδ' ἐστὶ πᾶν κύκλῳ
Ὀλυμπία, τηνδὶ δὲ τὴν σκηνὴν ἐκεῖ,
σκηνὴν ὁρᾶν θεωρικὴν νομίζετε.
εἶεν· τί οὖν ἐνταῦθα δρῶσιν αἱ πόλεις,
ἐλευθέρι' ἀφίκοντο θύσουσαί ποτε
ὅτε τῶν φόρων ἐγένοντ' ἐλεύθεραι σχεδόν.
κἄπειτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς θυσίας διέφθορεν
αὐτὰς ξενίζουσ' ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
ἀβουλία κατέχουσα πολὺν ἤδη χρόνον.
γυναῖκε δ' αὐτὴν δύ' ἐταράττετόν τινε
ἀεὶ συνοῦσαι, δημοκρατία θατέρᾳ

22. Fr. 3. 23. Cleric. p. 220. 24. Cleric. p. 96. !
nandro tribuit Clericus p. 180. sec. Apostol. XIII. 77.
tig. 672.

ὄνομ᾽ ἐστὶ, τῇ δ᾽ ἀριστοκρατίᾳ θἀτέρᾳ,
δι᾽ ἃς πεπαρῳνήκασιν ἤδη πολλάκις.

28. *Ἀριστοφάνους.*

Τῶν πολιτῶν θ᾽ οὓς μὲν ἴσμεν εὐγενεῖς καὶ σώφρονας
ἄνδρας ὄντας καὶ δικαίους καὶ καλούς τε κἀγαθοὺς,
καὶ τραφέντας ἐν παλαίστρᾳ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ,
προὐγελοῦμεν· τοῖς δὲ χαλκοῖς καὶ ξένοις καὶ πυῤῥίαις
καὶ πονηροῖς κἀκ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα
ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν, οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ᾽ ἄν.
ἀλλὰ καὶ νῦν, ὦ᾽νόητοι, μεταβαλόντες τοὺς τρόπους
χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις· καὶ κατορθώσασι γὰρ
εὔλογον, κἄν τι σφάλητ᾽, ἐξ ἀξίου γὰρ τοῦ ξύλου
ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε.

29. *Εὐριπίδου.*

Παῦσαι· τὸ μὲν γὰρ συνέχον ἀνθρώπων πόλεις
τοῦτ᾽ ἔσθ᾽, ὅταν τις τοὺς νόμους σώζῃ καλῶς.

30. *Μενάνδρου.*

Εἴπερ τὸν ἀδικοῦντ᾽ ἀσμένως ἠμύνετο
ἕκαστος ἡμῶν καὶ συνηγωνίζετο,
ἴσως νομίζων ἴδιον εἶναι τὸ γεγονὸς
ἀδίκημα, καὶ συνέπραττον ἀλλήλοις πικρῶς,
οὐκ ἂν ἐπιπλεῖον τὸ κακὸν ἡμῖν ηὔξετο
(*) τὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ παρατηρούμενοι,
καὶ τυγχάνοντες ἧς ἔδει τιμωρίας,
ἤτοι σπάνιοι σφόδρ᾽ ἂν ἦσαν, ἢ πεπαυμένοι.

31. *Τοῦ αὐτοῦ.*

28. Ran. 739. **29.** Suppl. 312. **30.** Cleric. p. 2. **31.** Cleric. p. 270.

Ἔργον ἐστὶ Πανία,
μακρὰν συνήθειαν βραχεῖ λῦσαι χρόνῳ.

32. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Τὸν γὰρ τὴν ἰδίαν οἰκίαν κακῶς οἰκήσαντα καὶ τὰ κοινὰ τῆ πόλεως παραπλησίως ἡγήσατο διαθήσειν.

33. *Δημοκρίτου.*

Ὁ νόμος βούλεται μὲν εὐεργετεῖν βίον ἀνθρώπων· δύναται δὲ ὅταν αὐτοὶ βούλωνται πάσχειν· τοῖσι γὰρ πειθομένοισι τὴν ἰδίην ἀρετὴν ἐνδείκνυται.

34. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοις ὁμοίη φθορή.

35. *Αἰσχίνου.*

Πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας λαβομένη μεγάλας ἀπεργάζεται συμφοράς.

36. *Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατ' Ἀνδροτίωνος.*

Τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖσθαι, καὶ σῴζειν ἡμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ Ἀθηναῖοι, προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς οἷός περ οὗτος. Ὡς (ἐκεῖνο εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ) ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες καὶ σῴζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι.

37. *Ξενοφῶντος ἐν δ' Σωκρατικῶν Ἀπομνημονευμάτων.*

Βασιλείας δὲ καὶ τυραννίδας, ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι· διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. Τὴν μὲν γὰρ ἑκόντων τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν πόλεων ἀρχὴν βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο, τυραννίδα.

32. p. 55. 35. c. Ctes. p. 537. 36. p. 613. 37. Memor. IV. 6, 12.

ν μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπιτελούντων αἱ ἀρχαὶ ται, ταύτην μὲν τὴν πολιτείαν ἀριστοκρατίαν ἶναι· ὅπου δὲ ἐκ τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ἐκ πάντων, δημοκρατίαν.

Ἡροδότου ἱστορίας ε΄.

δὲ οὐ καθ᾽ ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῆ, ἡ ἰσηγο- ίη χρῆμα σπουδαῖον.

Τοῦ αὐτοῦ Ἱστορίας ς΄.

δέ κως προσημαίνειν, εὖτ᾽ ἂν μέλλῃ μεγάλα όλει ἢ ἔθνει ἔσεσθαι.

Δημοκρίτου.

μονοίης τὰ μεγάλα ἔργα, καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς δυνατὸν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ᾽ οὔ.

Πολυαίνου ἐν τῷ Ὑπὲρ τοῦ Συνεδρίου.

ρ ἀγνοεῖς, ὡς ἐν τοῖς κοινοῖς, κἂν τοὐλάχιστόν ηται, ἀφορμὴ τῆς τῶν πλειόνων ἀπωλείας γίνεται.

Δημοκρίτου.

δημοκρατίῃ πενίη τῆς παρὰ τοῖς δυνάστῃσι κα- εὐδαιμονίης τοσοῦτόν ἐστιν αἱρετωτέρη, ὁκόσον ἡ δουλείης.

Τὰ κατὰ τὴν πόλιν χρεὼν τῶν λοιπῶν μέγιστα ι, ὅκως ἄξεται εὖ, μήτε φιλονεικέοντα παρὰ τὸ μήτε ἰσχὺν ἑαυτῷ περιτιθέμενον παρὰ τὸ χρη- τοῦ ξυνοῦ. Πόλις γὰρ εὖ ἀγομένη μεγίστη ἐστι, καὶ ἐν τούτῳ πάντα ἔνι, καὶ τούτου σωζο- ντα σώζεται, καὶ τούτου φθειρομένου τὰ πάντα ιεται.

Τοῖς χρηστοῖσιν οὐ συμφέρον ἀμελέοντας τῶν ἄλλα πρήσσειν· τὰ γὰρ ἴδια κακῶς ἔσχεν. (*) *Εἰ*

18. 39. VI. 27.

δὲ ἀμελέοιτο τῶν δημοσίων, κακῶς ἀκούειν γίγνεται, καὶ μηδὲν μήτε κλέπτῃ, μήτε ἀδικῇ· ἐπεὶ καὶ ἀμελέοντι καὶ ἀδικέοντι κίνδυνος κακῶς ἀκούειν, καὶ δὴ καὶ παθεῖν. Ἀνάγκη δὲ ἁμαρτάνειν, συγγιγνώσκεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εὐπετές.

45. Οἱ κακοὶ ἰόντες ἐς τὰς τιμάς, ὁκόσῳ ἂν μᾶλλον ἀνάξιοι ἐόντες ἴωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἀηδέες γίγνονται, καὶ ἀφροσύνης καὶ θράσεος πίμπλανται.

46. Ὅταν οἱ δυνάμενοι τοῖς μὴ ἔχουσι καὶ προτελεῖν τολμέωσι καὶ ὑπουργεῖν καὶ χαρίζεσθαι, ἐν τούτῳ ἤδη καὶ τὸ οἰκτείρειν ἔνεστι, καὶ μὴ ἐρήμους εἶναι, καὶ τὸ ἑταίρους γίγνεσθαι, καὶ τὸ ἀμύνειν ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς πολιήτας ὁμονόους εἶναι, καὶ ἄλλα ἀγαθά, ὅσσα οὐδεὶς ἂν δύναιτο καταλέξαι.

47. Σωκράτους.

Τῆς εὐτυχίας, ὥσπερ πολιτικῆς ὁμιλίας, κοινὴν εἶναι δεῖ τοῖς ἀξίοις τὴν ἀπόλαυσιν.

48. Ὅρκος τῶν Ἀθήνησιν Ἐφήβων.

Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερά, οὐδ᾽ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην, ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν, καὶ ὑπὲρ ὁσίων, καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν· τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω, ὅσην ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πείσομαι, καὶ οὕς τινας ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἱδρύσηται ὁμοφρόνως· καὶ ἄν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμούς, ἢ μὴ πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἵστορες θεοὶ τούτων.

49. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

49. V. Mahn. de Aristox. §. 30.

ἔφασκον οὐ μόνον ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπους δεῖν εἶναι· καὶ τοὺς ἀρχομένους οὐ μόνον πειθηνίους, ἀλλὰ καὶ φιλάρχοντας. Ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο, καὶ τοὺς μὲν παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθεσί τε καὶ νόμοις γυμνάζεσθαι· τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς πράξεσί τε καὶ δημοσίαις λειτουργίαις προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτας ἐνθυμήσεσι καὶ κριτηρίοις καὶ συμβουλίαις δεῖν ἐναναστρέφεσθαι μετὰ πάσης ἐπιστήμης ὑπελάμβανον, ὅπως μήτε οἱ παῖδες νηπιάζοιεν, μήτε οἱ νεανίσκοι παιδαριεύοιντο, μήτε ἄνδρες νεανιεύοιντο, μήτε οἱ γέροντες παραφρονοῖεν. Δεῖν δὲ ἔφασκον εὐθὺς ἐκ παίδων καὶ τὴν τροφὴν τεταγμένως προσφέρεσθαι, διδάσκουσαν ὡς ἡ μὲν τάξις καὶ συμμετρία καλὴ καὶ σύμφορος, ἡ δ' ἀταξία καὶ ἀσυμμετρία αἰσχρά τε καὶ ἀσύμφορος.

50. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας.*

Ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου. Εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ ἐν

Ἑαυτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν πάντη συγγνώμη [illegible] δὲ, μὴ ὢν τοῦ δήμου, εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ π[illegible] κεῖν μᾶλλον ἢ ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευ[illegible] καὶ ἔγνω ὅτι μᾶλλον οἷόν τε διαλαθεῖν κακῷ ὄντ[illegible] μοκρατουμένῃ πόλει, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.

52. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Ἔστι τοίνυν νὴ Δί', ἔφην ἐγὼ, παντοδαπὰ εὑρήμ[illegible] ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρά[illegible] ματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦ[illegible] Καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπά[illegible] πολλῆς προσδεῖται· ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φ[illegible] νούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μὲν ἐ[illegible] ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι π[illegible] τοὺς τυράννους. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; Ἀπιστία. Ταύ[illegible] φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐ[illegible] μὴ δεινὸν πάθητε.

53. Ἐκ τοῦ Πολυαίνου Ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μα[illegible] δόνων.

Πρὸς μὲν δὴ τὸ μικρὸν τέλος, φήμ' ἔγωγε, ἀλλὰ ἔθος μέγα. Ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς ποσότη[illegible] ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· καὶ πρόδηλον ὡς αἰεὶ τὰ πον[illegible] τῶν ἐθῶν ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν, ἀμελούμενα δὲ ἰσ[illegible] μείζω λαμβάνει.

54. Θουκυδίδου.

Νῦν δὲ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότρ[illegible] ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. Ἀνάγκ[illegible] ὥσπερ τέχνης αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυ[illegible] ζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα· πρὸς πο[illegible] δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως

52. II. p. 71, 18. 54. I. 71.

55. *Πολυαίνου.*

Οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν τὸ νεωτεριζόμενον ἐν ταῖς πολιτείαις ἀρχὴ δυνάμεως μείζονος γίνεται· ἄνδρας δὲ γεωργοὺς οὐκ ὀξεῖα τῶν κοινῶν ἀδικημάτων ἡ αἴσθησις εἰσέρχεται.

56. *Θουκυδίδου ἱστορίας ά, δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις.

57. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι.

58. *Θουκυδίδου ἱστορίας τρίτης, δημηγορίας Κλέωνος.*

Πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθίστησιν, ὧν ἂν δόξῃ πέρι· μηδὲ γνωσόμεθα, ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν, ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις· ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον, ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας.

59. *Ἐν ταὐτῷ.*

Οἵτε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. Οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσοντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου (*) τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμφεσθαι λόγον· κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ διορθοῦνται τὰ πλείω.

56. C. 77. 57. Init. p. 20. 58. 59. III. C. 37.

60. *Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν.*

Τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτ' ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτ' ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι· οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ.

61. *Θουκυδίδου ἱστορίας ἐκ τῆς δημηγορίας Νικίου.*

Νομίζω ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι, ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίης προνοῆται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' αὑτὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι.

62. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Ὁμολογοῦνται τρεῖς εἶναι πολιτεῖαι ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία. Διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων· αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.

63. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.*

Ἆρ' οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστι μία; Ναί. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν; Πῶς δ' οὔ; Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; Καὶ πάνυ γε. Τρεῖς δ' οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύ' ἐξ αὑτῶν ἄλλα πρὸς ἑαυταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; Ποῖα δή; Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν

60. IV. p. 132, 12. 61. VI. 9. 62. p. 29. 63. p. 291. C.

καὶ πλοῦτον καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλῆν ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν, ὡς δύο παρεχομένην εἴδη, δυοῖν ὀνόμασιν, τὸ μὲν τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ; Τί μήν; Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν ἀριστοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ; Καὶ πάνυ γε. Δημοκρατίας γε μήν, ἐάν τ' οὖν βιαίως ἐάν τε ἑκουσίως τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, καὶ ἐάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς φυλάττον ἐάν τε καὶ μή, πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτῆς εἴωθε μεταλλάττειν; Ἀληθῆ.

64. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ.

Λέγω δὲ ταῦτα τεκμαιρόμενος, ὅτι Κέκροπός τε καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ Ἐρυσίχθονος τῶν τε ἄλλων τὰ πλεῖστα ὅσαπερ καὶ Θησέως τῶν ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστων ἀπομνημονεύεται, τούτων ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζοντας τοὺς ἱερέας Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγεῖσθαι πόλεμον καὶ τὰ τῶν γυναικῶν κατὰ ταῦτα καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς θεοῦ σχῆμα καὶ ἄγαλμα, ὡς κοινὰ τότε ἦν ἐπιτηδεύματα ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, οὕτω κατ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ὡπλισμένην τὴν θεὸν ἀνάθημα θεῖναι τοῖς τότε, ἔνδειγμα ὅτι πάνθ' ὅσα ξύννομα ζῶα θήλεα καὶ ὅσα ἄῤῥενα τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν ἑκάστῳ γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν πέφυκε.

65. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

(*) Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην, οἶμαι πᾶσι δεινότατον μὲν εἶναι, τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηρούς· δικαιότατον δὲ τὸ διορθώσασθαι περὶ τούτων

65. p. 29. C.

καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν, ἀλλὰ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν.

66. Θουκυδίδου δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Ἐγὼ δέ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος· ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλεῦσαι δ' ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς. Καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖ· ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δὲ ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμπαν ἀφελομένη ἔχει.

67. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Οὐδέ γέ μοι δοκεῖ δίκαιον τοῦτ' εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὑρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι καὶ τὸ βέλτιστον αἰεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν. Ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται· ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προσάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῷ καὶ εἰδῇ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.

68. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τις ἔστι γονεύς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ τοὺς γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι καὶ προσήκειν τούτους, οὐχ ὅπως ὧν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφελέσθαι τι· ἀλλ', εἰ καὶ μηδὲν ἦν

66. VI. 39. 67. Cherson. p. 107, 24. 68. IV, p. 142. 8.

τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν, ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσωνται.

69. Δημοσθένους Φιλιππικῶν.

Δεῖ γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τούτου μὴ δεδοικότας· εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἑκάστου, ἴδια τοῦ κεκτημένου. Οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίγνεται καὶ μεγάλη σώζεται.

70. Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφήμου.

Ἀνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον, οὐδ᾽ οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι.

71. Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72. Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθείς, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, ἔφη, Εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

73. Χαρίλλου.

(*) Χάριλλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθείς, διὰ τί νόμους ὀλίγους ὁ Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο, Τοὺς ὀλίγοις χρωμένους νόμοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.

74. Ἡροδότου.

69. IV. p. 142. 70. VI. 85. 71. C. 2. 73. Plutarch. II. p. 189. 74. II. 35.

Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν.

75. Ξενοφῶντος ἐν ά Ἀπομνημονευμάτων.

Ἐγὼ δ᾽ οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας, καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα καὶ κίνδυνος· διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας τὰ αὐτὰ γίγνεται. Οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες, ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν· οἱ δὲ πεισθέντες, ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. Οὔκ οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ᾽ ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ᾽ ἂν δύνασθαι πείθειν. Καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα βούλοιτ᾽ ἂν μᾶλλον, ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι;

76. Σόλωνος.

Σόλων ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι, ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ᾗ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

77. Τοῦ αὐτοῦ.

Σόλων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν τῇ πόλει, εἶπεν· Εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις.

78. Περιάνδρου.

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, διὰ τί οὐκ ἀποτίθεται τὴν

75. I. 2, 10. 77. Vid. Diogen. Laert. I. 59. Plutarch. II. p. 154. D. 78. Vid. Diogen. Laert. I, 97.

ἀρχὴν εἶπεν. Ὅτι τῷ κατ' ἀνάγκην ἄρχοντι καὶ τὸ ἑκουσίως ἀποστῆναι κίνδυνον φέρει.

79. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας εἶπεν, εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον τρυφὴν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα ὄλεθρον.

80. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία ἰσχυροτάτη τῶν πόλεων, εἶπεν, Ἡ ἄνδρας ἔχουσα ἀγαθούς.

81. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία εὐνομεῖται πόλις, Ἐν ᾗ, ἔφη, οἱ ἄρχοντες μεθ' ἑταιρείας καθίστανται.

82. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίς ἀρίστη πόλις, Ἐν ᾗ, ἔφη, πλεῖστα ἀρετῆς ἆθλα.

83. Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται, εἶπεν, Ἡ μετὰ νόμου ζῶσα, καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιοῦσα.

84. Πυθαγόρας τῶν πόλεων ἐκείνην εἶπεν ἀρίστην τὴν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔχουσαν.

85. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ αὐτὸς τούτους ἔφη καθιστάναι ἄρχοντας, οἵτινες ἐκ παίδων καλῶς ἤχθησαν, καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες μὴ γεγόνασι προδόται τῆς αὐτῶν ἡλικίας λήμματος χάριν.

86. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.

Πολιτεία γὰρ ἀνατροφὴ ἀνθρώπων ἐστὶ, καλὴ μὲν ἀγαθῶν· μὴ καλὴ δὲ, κακῶν.

87. Αἰσχίνου.

(*) Κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς ὀλίγοις καὶ ἀξίοις ἢ κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς ἀγω-

86. p. 238. C. 87. c. Ctesiph. p. 569.

νιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ τῷ βουλομέν διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φ φθερεῖτε.

88. Ζήνωνος.

Ζήνων ἔφη δεῖν τὰς πόλεις κοσμεῖν οὐκ ἀν ἀλλὰ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

89. Σόλωνος.

Σόλων, πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῖντο, ἐρωτηΐ Ἐὰν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθονται, οἱ τες τοῖς νόμοις.

90. Θουκυδίδου ἐκ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δρες ἄριστοι πολιτεύουσιν.

91. Ἀρκεσιλάου.

Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν, ὥσπερ ὅπου φάρμακα ἰατροὶ πολλοὶ, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖσται· οὕ ὅπου νόμοι πλεῖστοι, ἐκεῖ καὶ ἀδικίαν εἶναι μεγ

92. Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ

Φαμὶ δ' ἐγὼ εἰς μοίρας τρεῖς διεστάσθαι τ σαν πολιτείαν· καὶ μίαν μὲν εἶναι μοῖραν τῶ κυβερνώντων τὰ κοινά· δευτέραν δὲ τῶν δυνάμ δὲ τῶν ἐκπλαρώσει καὶ χορηγίᾳ τῶν ἀναγκαί μαίνω δὲ τὸ μὲν πρῶτον πλᾶθος, βουλευτικόν· τερον, ἐπίκουρον· τὸ δὲ τρίτον, βάναυσον. αὐτῶν ἐλευθέραν βιοτὰν ἐχόντων οἰκῆά φαμι δὲ τρίτον, τῶν βιοπόνων. Καὶ τὸ μὲν βουλευ στον εἶμεν· τὸ δὲ βάναυσον, χερήϊον· τὸ δ' μέσον. Καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν, ἄρχεν δεῖ· τὸ σον, ἄρχεσθαι· τὸ δὲ ἐπίκουρον καὶ ἄρχεν καὶ

90. II. 46

Τὸ μὲν γὰρ καὶ τί δεῖ πράττειν προβουλεύει· τὸ δ' ἐπίκουρον, τῷ μὲν προπολεμεῖν, ἄρχει τῶ βαναύσω παντός· τῷ δὲ προβουλεύεσθαι, ἄρχεται.

93. Τοῦ αὐτοῦ.

Ταύταν δὲ τᾶν μοιρᾶν ἑκάστα πάλιν εἰς τρία τέτακται. Τῶ τε γὰρ βουλευτικῶ μέρεος τὸ μέν ἐστι πρόεδρον· τὸ δὲ, ἀρχοντικόν· τὸ δὲ, κοινοβουλευτικόν· πρόεδρον μὲν, τὸ προσυνεδρεῦον, καὶ τὸ προβουλευόμενον περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ὕστερον ἐπαναφέρον ἐπὶ τὰν βουλάν· ἀρχοντικὸν δὲ, τὸ ἤτοι ἄρχον, ἢ γεγεναμένον ἀρχοντικόν· κοινοβουλευτικὸν δὲ, τὸ ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα, καὶ ἐπιψαφιζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρίσει. Ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, δεῖ τοὺς μὲν προέδρους, ἐπὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρεν· τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν, διὰ τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶ ἐπικούρω καὶ τῶ δυναμικῶ μέρεος, τὸ μέν τί ἐστιν ἀρχοντικὸν, τὸ δὲ προμαχατικὸν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν· ἀρχοντικὸν μὲν ὦν ἐστιν, ἐξ ὧν στρατοπεδάρχαι καὶ ταξιάρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται, καὶ καθόλου πάντες οἱ ἁγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικὸν δὲ, τὸ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ θυμικωτάτων καὶ τολματικωτάτων πᾶν γένος· ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτικὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. (*) Τῶ δὲ βαναύσω καὶ βιοπονατικῶ, τὸ μέν ἐστι γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν τᾶς χώρας κατασχολούμενον· τὸ δὲ τεχνατικὸν, ὄργανα καὶ ἐπιμαχανήματα τοῖς τῶ βίω πράγμασιν ἐκποριζόμενον· τὸ δὲ μεταβατικὸν καὶ ἐμπορικὸν, ὃ τὰ μὲν ἐν τᾷ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται, τὰ δὲ ἀπὸ τᾶς ξένας ἐς τὰν πόλιν. Τὰ μὲν ὦν συστάματα τᾶς πολιτικᾶς κοι-

νωνίας διὰ τοσούτων καὶ τοιῶνδε μερίων συ
ἔπειτα δὲ καὶ περὶ ἁρμογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν
Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πολιτικὰ κοινωνία λύρᾳ παν
οικε, τῷ ἐξαρτύσιός τε δέεσθαι καὶ συναρμο
τελευταῖον ἐπαφᾶς τινος καὶ προσχρόσιος μωσ
μὲν ὧν ἐξαρτύσιος πολιτείας ἐκ τίνων καὶ πόσω
κεν, εἴρηταί μοι καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· περὶ
μογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν πειρασοῦμαι νῦν λέγε
δὲ ἔγωγε τρισὶ τούτοις συναρμόζεσθαι τὰν πολ
νωνίαν· λόγοις, ἐπιτηδεύμασιν ἐθῶν, νόμοις
τριῶν τούτων παιδεύεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ
τερον γίγνεσθαι. Τοὶ μὲν γὰρ λόγοι διδάσ
ἐπιθυμίας ἐμποιεῦντι, προτρεπόμενοι πρὸς ἀρ
δὲ νόμοι τὰ μὲν φόβοις κατέχοντες, ἀπερύκοντι
μαῖς τε καὶ δωρεαῖς δελεάζοντες, ἐκκαλέονται·
καὶ ἐπιτηδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὰν ψ
σίωσιν ἐμποιεῦντα διὰ τῆς συνεχέος ἐνεργεία
τὰ τρία ταῦτα συντετάχθαι ποτί τε τὸ καλ
συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐτι
δυνατὸν, στοχάζεσθαι πάντων· εἰ δὲ μή γι
ἑνός· ὥστ' εἶναι καὶ τὸν λόγον καλὸν καὶ δ
συμφέροντα καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸν νόμον· πρ
δὲ πρᾶτον τὸ καλόν· δεύτερον δὲ, τὸ δίκαιον·
τὸ συμφέρον. Τὸ καθόλου δὲ πειρᾶσθαι δι
ὡς ὅτι μάλιστα ποιεῖν τὰν πόλιν, ὅπως ὁμολ
σύμφωνος τοῖς αὐτᾶς μέρεσιν, ἀλλὰ μὴ στασιά
διαμαχομένα. Ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα τὰ π
ψυχᾶς παιδεύηται τῶν νέων, καὶ ἐς τὸ μέτριον
τοῖς ἀδέσι τε καὶ λυπαροῖς· καὶ αἴκα περὶ τ
μέτρια, καὶ ἀπὸ γεωπονίας ἔχοντα τὰν πρόσ

αἴκα τὰς ἀρχὰς ἄρχωντι, τὰς μὲν ἀρετᾶς δεομένας τοὶ ἀγαθοί, τὰς δ᾽ ἐμπειρίας τινὸς, τοὶ ἔμπειροι, τὰς δὲ παροχᾶς τινος καὶ δαπάνας, τοὶ εὔποροι· καὶ τούτοις πᾶσι κατὰ τρόπον ἄρξασι τὰς κατ᾽ ἀξίας ἀρχὰς διανέμοντι τὰς τιμάς. Ἐπεὶ δὲ τᾶς ἀρετᾶς αἰτίαι τυγχάνοντι τρεῖς, φόβος, ἐπιθυμία, αἰδώς, δυνασεῖται δε τὸν μὲν φόβον ὁ νόμος ἐμπαρασκευάζειν, τὰν δὲ αἰδῶ, τὰ ἔθεα· καὶ γὰρ ἐθισθέντες καλῶς αἰδέονται τὰ αἰσχρὰ πράσσεν· ὁ δὲ λόγος τὰν ἐπιθυμίαν· ἀγωγὸν γὰρ, τᾶς αἰτίας ἀπόδοσις ἅμα, καὶ ἐφελκυστικὸν τᾶς ψυχᾶς, ἄλλως τε δὴ καὶ γιγνόμενον μετὰ προτροπᾶς· διὸ καὶ φρατρίας καὶ συσσίτια καὶ συσκανίας καὶ συναγελισμοὺς, τὰ μὲν στρατιωτικοὺς, τὰ δὲ καὶ πολιτικοὺς, ἐγκατασκευάζειν δεῖ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, συναρμόζειν δὲ καὶ τὸ τῶν πρεσβυτέρων γένος αὐτοῖς, (*) ἐπειδήπερ τοὶ μὲν νέοι δέονται σωφρονισμῶ καὶ καταρτύσιος, τοὶ δὲ πρεσβύτεροι, φιλοφροσύνας καὶ διαγωγᾶς ἀλύπω.

94. Ἐκ τῶν τῷ.

Ἐπεὶ οὖν διὰ τριῶν ἐλέγομεν ἀποτελεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον σπουδαῖον, διά τε τῶν ἐθέων καὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ λόγου, σκοπιάζεσθαι δεῖ, πῶς τε διαφθείρεσθαι πέφυκε τὰ ἔθεα, καὶ πῶς διαμένειν. Εὑρήσομες δὴ τὰ ἔθεα φθειρόμενα κατὰ δύο τρόπους· ἢ γὰρ δι᾽ αὑτὼς, ἢ διὰ τὼς ἐκτός. Καὶ διὰ μὲν αὑτὼς, ἤτοι διὰ τὸ φεύγειν τὰς λύπας, ἢ διὰ τὸ αἱρέεσθαι τὰς ἡδονάς·— διὰ μὲν γὰρ τὸ φεύγειν τὰς λύπας τὼς πόνως οὐχ ὑπομένοντι, διὰ δὲ τὸ διώκειν τὰς ἡδονὰς τὰ ἀγαθὰ τοὶ ἀποβάλλοντι. ἐργαζέονται δὲ τοὶ μὲν πόνοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις· ταὶ δὲ ἁδοναί, τὰ κακά· ἀκρατέες ὦν καὶ μαλακοὶ γιγνόμενοι; θηλύτεροι γίγνονται ταῖς ψυχαῖς, καὶ

ποτὶ τὰς ἀναλώσιας πολυδαπανώτεροι· — διὰ δὲ τὼς ἐκτὸς, αἴκα ξενικὸς ἐπίδαμος ὄχλος γένηται εὐαμερίαις ἐμπορικαῖς χαίρων, ἢ καὶ τοὶ ἀστυγείτονες φιλάδονοι καὶ τρύφακες ἐόντες μεταδιδῶντι τοῖς πλασιάζουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἐθέων. Διὸ δεῖ τὼς νομοθέτας καὶ τὼς ἀγελάρχας ἐπιμελῶς παρατηρεῖν, εἰ ἐπιμελῶς συνασκεῖται τὰ ἔθεα, καὶ ὁμαλῶς πορεύεται διὰ πάντων· ἔτι δ' εἰ τὸ γνάσιον καὶ τὸ αὐθιγενὲς πλᾶθος τᾶς πολιτείας διαμένει ἀκέραιον καὶ ἀπαράμικτον ὑπάρχον ἀπὸ τῶ ἄλλω γένεος· καὶ εἰ τὰ μεγέθεα τῶν βίων ἐν τοῖς αὐτοῖς διαμένει, καὶ αὐ 'παραπόλλυται· ἅμα γὰρ τῷ τὰ περισσὰ κτᾶσθαι, καὶ τὰ περισσὰ μαστεύοντι.

Καὶ τὰ μὲν ἔθεα οὕτως ἀσφαλίζεσθαι χρή· τὼς δὲ λόγως, τὸ τῶν σοφιστῶν γένος ἐπικρίνοντας καὶ δοκιμάζοντας, εἰ ποτὶ τὼς νόμως καὶ τὰ πολιτικὰ δόγματα καὶ τὰς ἰδίας οἰκονομίας τῶν βίων ὠφέλιμα λέγοντι· οὐ γὰρ τὰν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μεγίσταν κακοδαιμοσύναν ἐντίκτοντι τοὶ τῶν σοφιστῶν λόγοι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς, αἴκα κατατολμῶντι κινῆν παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἤ τι τῶν θείων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων· οὐδὲ ποτ' ἀλάθειαν, οὐδὲ ποτ' ἀσφάλειαν, οὐδὲ ποτὶ δόξαν κύριόν ἐστι, ζόφωσιν δὲ καὶ σύγχυσιν ἐπιφέρει τῷ κοινῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων. Τοιοῦτοι δὲ λόγοι τυγχάνοντι οἱ πάντες, ἤτοι μὴ εἶμεν τὸ θεῖον, ἢ καὶ ἐὸν, μὴ ἔχεν οὕτως ποτὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὥστ' ἐπιβλέπεν αὐτὸ καὶ φροντίζεν, ἀλλ' ἐᾶν καὶ κατολιγωρεῖν. Καὶ γὰρ ἃ τοιαῦτα παραδοχὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀφροσύναν καὶ ἀδικίαν ἐντίκτει, οὐδ' εἰπεῖν δηλομένοις εὐμαρές ἐστι. Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ἀναρχίας πλαρωθεὶς, καὶ τὸν ὕποπτον ἀπωσάμενος φόβον, σκιρτᾷ τε καὶ παρανομεῖ, παντόδαπὸς γινόμενος.

Χρέεσθαι δὲ τῷ λόγῳ πολιτικῷ καὶ σεμνῷ καὶ οἰκείῳ τᾶς διαθέσιος τῶ λέγοντος, ἀλλὰ μὴ προσποιητῷ· οὕτω γὰρ ἁ λέξις ἐσεῖται τὸ τοῦ λέγοντος ἦθος ἐμφαίνουσα.

Ἐκ δὲ τῶν νόμων δεῖ τὰν (*) ἀσφάλειαν οὕτως ἐπιφέρεν, εἰ καὶ σύνθετος ἁ πολιτεία ἢ καὶ συντεταγμένα ἐκ πασᾶν τᾶν ἄλλαν· λέγω δὲ οὐ τῶν παρὰ φύσιν, ἀλλὰ τῶν κατὰ φύσιν. Τυραννίδος γὰρ οὐδεμίᾳ χρεία ταῖς πόλεσιν, εἰ μή πω καὶ τᾶς ὀλιγαρχίας ἐπὶ βραχύ. Δεῖ τοίνυν βασιλείαν πράταν ἐντετάχθαι, καὶ δεύτερον, ἀριστοκρατίαν. Βασιλεία μὲν γὰρ θεομίματον πρᾶγμα, καὶ δυσφύλακτον ὑπὸ ἀνθρωπίνας ψυχᾶς· ταχέως γὰρ ὑπὸ τρυφᾶς καὶ ὕβριος ἀλλάσσεται· διόπερ οὐ δεῖ κατὰ πᾶν αὐτᾷ χρέεσθαι, μέχρι δὲ τῶ δυνατῶ καὶ ποτὶ τὰν πολιτείαν χρησίμω· τὰν δ' ἀριστοκρατίαν ἐπιπλέον ἐμπλέκεν, τῷ πλείονας εἶμεν τὼς ἄρχοντας, καὶ φιλοζήλως διατίθεσθαι ποτ' αὐτούς, καὶ πολλάκις ἀντιμεταβάλλεσθαι τὰς ἀρχάς. Δαμοκρατίαν δὲ ἀναγκαῖον μὲν ἦμεν πάντως· δεῖ γὰρ τὸν πολίταν μέρος ὑπάρχοντα τᾶς συμπάσας πολιτείας φέρεσθαί τι ἀπ' αὐτᾶς γέρας· ἐπέχεσθαι δ' ἱκανῶς αὐτὰν δεῖ· θρασὺ γὰρ καὶ προπετὲς τὸ πολὺ πλᾶθος.

95. Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Τὼς δὲ νόμως οὐκ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐπῆμεν δεῖ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἤθεσι τῶν πολιτευομένων. Τίς οὖν ἀρχὰ πολιτείας ἁπάσης; Νέων τροφά. Οὐ γὰρ μήποκα τὸν καρπὸν ὀνασιφόρον ἄμπελοι γεννήσοντι, μὴ φυτοτροφηθεῖσαι καλῶς· οὐδ' ἵπποι μήποκα γένωνται καλοὶ πωλοτροφίαν παρέντες. Τὰ γὰρ νεόχρηστα τῶν σιτίων μάλιστα τῷ ἁψαμένῳ καὶ πλατιάζοντι ὅμοιον τὸ σχῆμα λαμβάνει. Τοῖς ἀνθρώποις περὶ μὲν ἀμπέλων, πῶς χρὴ τμηθῆμέν τε καὶ ἐποφθῆμεν, πεφρονημένως ἔχει· τὰ δ'

ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἤθη, ὁμιλίας τε καὶ οἰκειότητας· καὶ οὐχ ἡ ἄμπελος, οὐδὲ ὁ οἶνος τῆς πολιτείας ἡγεμὼν ἀλλ' ἄνθρωπος καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τοῦ μὲν γ τοῦ πλέονος εἰώθαμεν ἄξιον παρακαθιστάμενοι καὶ τὸν φι μελησόμενον, οὐ μᾶλλον ἢ δύο μνῶν ἄξιον· παῖς δὲ νέους, Ἰλλυριὸν ἢ Θρᾷκα, οὐδενὸς ἄξιον. Οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς νομοθέται τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων σπάσμον οὐκ ἂν δυνάμενα ποιῆσαι, μουσικὴν δὲ μόνας καὶ τάξεις κινουμένην παρακαταζεῦξαι ἀρχὴν καὶ ῥυθμόν, ἔτι δὲ τα γικὰς τὰς μὲν ἐς κοινωνίαν προτρεπομένας, τὰς δ' ἀλήθειαν καὶ ὀξύτητα ψυχῆς· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἐν μέθαις ἢ πλησμοναῖς φαῦλόν τι κατασκευάζουσι τὸν αὐλὸν καὶ τὴν ἁρμονίαν ἐς τὰς συνόδους κατέταξαν, ὅπως συ παινόμενον τὸ ἦθος δύναιτο καὶ κατακοσμεῖσθαι.

96. Πλάτωνος Πολιτείας δ.

Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοὐναντίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα συνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν ἅπαντα. Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὡς πρέπει, καὶ κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις (*) καὶ γονέων θεραπείας καὶ κουράς τε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμὸν καὶ τἆλλα ὅσα τοιαῦτα. Ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δὲ αὐτὰ οἶμαι εὔηθες· οὔτε γάρ που γίγνεται οὔτ' ἂν μείνειεν λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, ἐ

96. p. 425.

τῆς παιδείας, ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τα ἑπόμενα εἶναι. Ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν, ὅμοιον παρακαλεῖ; Τί μήν; Καὶ τελευτῶν δὴ, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτὸ, ἢ ἀγαθὸν, ἢ καὶ τοὐναντίον.

97. Ἐν ταὐτῷ.

Σωτηρίαν ἔγωγε, εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυῖαν περὶ τῶν δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα· διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τῷ ἔν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτὴν, καὶ ἐν ἡδοναῖς, καὶ ἐν ἐπιθυμίαις, καὶ ἐν φόβοις, καὶ μὴ ἐκβάλλειν. Ὧι δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκ οὖν οἶσθα, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οἱ βαφεῖς ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστ' εἶναι ἁλουργὰ, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι; καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφὲν, καὶ ἡ πλύσις οὔτ' ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μὴ, οἶσθα οἷα δὴ γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ ἔκπλυτα καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐπαιδεύομεν ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν οἴου ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο

97. p. 429.

ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ τήν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ ε πλῦναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὂν ζειν· ἥ τε ἡδονὴ παντὸς χαλαστραίου δεινοτι τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ παντὸς ἄλλου ῥύμματος. Τὴν δὴ τοιαύτην δύ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ νομίμ τε πέρι καὶ μὴ, ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ τίθη τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ' οὐδὲν, ἦ δ' ὅς, λέγε γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν αὐτῶν τοι παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώδη καὶ ἀνδρ οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι, ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδ λεῖν. —

(*) Κόσμος πού τις, ἦν δ' ἐγὼ, ἡ σωφροι καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, κρείττω δὴ αὐτοῦ λέγοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα τρό ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν κρείτ γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων, καὶ ἥττων ε αὐτοῦ εἴη, καὶ ὁ ἥττων, κρείττων· ὁ αὐτὸς γὰρ τούτοις προσαγορεύεται. Τί δ' οὔ; Ἀλλ', ἦ φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν βέλτ δὲ χεῖρον· καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ ἐγκρατέστερον ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὐτο νεῖ γοῦν· ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινο κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερο τιον ὄν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν τε καὶ κα ἑαυτοῦ, καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον.

ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν· κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύειν. Εἴπερ οὗ τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον, καὶ κρεῖττον αὑτοῦ. Ἀλλὰ ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ τάς τε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονάς τε καὶ λύπας ἐν πᾶσι μάλιστ' ἄν τις εὕροι, καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας, αἳ δὴ μετὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξῃ, καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν τραφεῖσι, βέλτιστα δὲ παιδευθεῖσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα ὁρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως, τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ', ἔφη. Εἰ ἄρα δεῖ τινα πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὑτῆς, ταύτην προσρητέον; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ σώφρονα κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν αὖ εἴπερ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, περὶ τοῦ οὕς τινας δεῖ ἄρχειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. Ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν; ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἀρτίως, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία, ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν σοφήν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πό-

λιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν κα
ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν πα
τας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, ι
τους, καὶ τοὺς μέσους, (*) εἰ μὲν βού
βούλει, ἰσχύϊ, εἰ δὲ, καὶ πλήθει, ἢ χρή
οὖν τῶν τοιούτων. Ὥστε ὀρθότατα
τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρον
κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ὁ
καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυ

98. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀλλ' ἦν δ' ἐγώ, ἄκουε, εἴ τι ἄρα λέγ
ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντὸς, ὅτε τι
μεν, τοῦτό ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἤτοι
δικαιοσύνη· ἐθέμεθα δὲ δήπου, καὶ π
μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἕν δέοι ἐπ
τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτη
εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν ὅτι γε τ
τειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύ
ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόαμεν, καὶ αὐτο
μεν. Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν,
λε, κινδυνεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενο
τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. Οἶσθα ὅθεν τ
ἀλλὰ λέγε, ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐ
ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσ
καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι τὸ πᾶσιν
μιν παρέχον ὥστε ἐγγενέσθαι καὶ ἐ
ρίαν παρέχειν, ἕως περ ἂν ἐνῇ· καὶ τ
σύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνοι
ρομεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλ

98. p. 432. 433.

γώ, εἰ δέοι κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύσκριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μή, ἅττα ἐστὶ, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα· ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν, καὶ ἐν παιδὶ, καὶ ἐν γυναικὶ, καὶ δούλῳ, καὶ ἐλευθέρῳ, καὶ δημιουργῷ, καὶ ἄρχοντι, καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν ἓν ἔπραττε, καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύσκριτον, ἔφη· πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς, καὶ τῇ σωφροσύνῃ, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει· ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἢ ἄλλου οὗ τινος οὖν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια, μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὐκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῇ ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις, δικαιοσύνη ἂν ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα.

99. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῦρο νῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἵνα καὶ εἰδῇς ὅσα εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη, μόνον λέγε. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, ὥσπερ (*) ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς

99. p. 445.

κακίας· τέτταρα δὲ ἐν αὐτῇ ὄντα ὧν καὶ ἄξι σθῆναι. Πῶς λέγεις, ἔφη; Ὅσοι, ἦν δ' ἐγὼ, τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοιοῦτοι κινδυνεύου χῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι δή; Πέντε μὲν, ἦν δ' λιτειῶν, πέντε δὲ ψυχῆς. Λέγ', ἔφη, τίνες; πον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος, ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν εἴη ἂν τρόπος, ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῇ μένου γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέρι σιλεία ἂν κληθείη· πλειόνων δὲ, ἀριστοκρατί ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἓν εἶδος λ γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενοι κινήσειεν ὁ ἀξίων λόγου νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε κ χρησάμενος, ᾗ διεληλύθαμεν.

100. Πλάτωνος Πολιτείας ε.

Ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶν ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται, καὶ κοινω λέμου τε καὶ τῆς ἄλλης φυλακῆς τῆς περὶ τὴν π οὐκ ἄλλο πρακτέον· τούτων δὲ αὐτῶν τὰ ἐ ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ἀνδράσιν ἀποδοτέον, δι γένους ἀσθένειαν· ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμι ξὶ τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τ σοφίας δρέπων καρπὸν, οὐδὲν οἶδεν, ὡς ἔοι γελᾷ, οὐδὲ τί πράττει· κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦ γεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον, κα βλαβερὸν, αἰσχρόν.

101. Ἐν ταὐτῷ.

Τούτῳ, ἦν δ' ἐγὼ, ἕπεται νόμος, καὶ τ σθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγῷμαι, ὅδε. Τίς; Τὰ ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἰ

100. 101. p. 457.

ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα εἰδέναι ἔκγονον τὸν αὑτοῦ, μήτε παῖδα, γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ᾽ ἐγώ, περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἄν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθόν, κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας.

102. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς πόλεως· ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μακρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου· ἢ πῶς ποιῶμεν; Οὕτω νὴ Δία, ἦ δ᾽ ὅς. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας ἔρεσθαι ἡμᾶς αὐτούς, τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευήν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακόν, εἶτα ἐπισκέψασθαι; ἆρα ἃ νῦν διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τὸ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τί μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο, ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ, καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ δὴ ξυνδεῖ τε (*) καὶ ποιεῖ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκ οὖν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει ὅταν οἱ μὲν περιαλγεῖς οἱ δὲ περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ

102. p. 461.

πόλει; Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτά; Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἐν ᾗ τινι δὲ πόλει πλεῖστοί σοι τὸ αὐτὸ κατὰ ταὐτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἥ τις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἷον ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα συνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη· καὶ οὕτω δὴ λέγομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λόγος, περί τε λύπης, πονοῦντος μέρους, καὶ περὶ ἡδονῆς, ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη. Καὶ τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ. Ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν, ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα, ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστα ἔχει εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκ οὖν χρή, ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας, τί καὶ ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας· ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ

πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντάς φησιν εἶναι; Σωτῆράς τε καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες τοὺς δήμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ' οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυνάρχοντας, ἔφη. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴ τίς τινα ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων, τὸν μὲν ὡς οἰκεῖον, τὸν δ' ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκοῦν τὸν μὲν οἰκεῖον ὡς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, τὸν δ' ἀλλότριον, ὡς οὐχ ἑαυτοῦ; Οὕτω. Τί δ' οἱ παρὰ σοὶ φύλακες, ἔσθ' ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὡς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη. Παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ, ἢ ὡς ἀδελφῷ ἢ ὡς ἀδελφῇ ἢ ὡς πατρὶ, (*) ἢ ὡς μητρὶ, ἢ ὡς υἱεῖ, ἢ θυγατρὶ, ἢ τούτων ἐγγόνοις, ἢ προγόνοις, νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις· ἀλλ' ἔτι καὶ τόδε εἰπέ· πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας, καὶ τοῦ ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων· ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια πράττοντες ἂν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὗταί σοι ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παίδων ὦτα, καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς ἀποφήνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν; Αὗται, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἰ ἄνευ ἔργων ὀνόματα οἰκεῖα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν, ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ, ὅτι τὸ ἐμὸν πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ οὖν μετὰ τού-

του τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνεκκολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκ οὖν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν οἱ πολῖται ἡμῖν, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάζουσι, τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσι; Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει, ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πάνυ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθὸν ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς, ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γε ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν δὴ καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τὰ νῦν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας, μὴ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑτέραν οὖσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ' ἑνὶ δόγματι, τοῦ οἰκείου πέρι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν, ὁμοιοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῆ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχή-

σεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδὲν ἴδιον κεκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἄλλα κοινά; (*) ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων ἢ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσι. Πολλή, ἔφη, ἀνάγκη ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδὲ αἰκίας δίκαι δικαίως ἂν εἶεν, ἐν αὐτοῖς· ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι καλὸν καὶ δίκαιόν που θήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμελείας τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ γὰρ καὶ τόδε ὀρθὸν ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ὁ νόμος, εἴ πού τίς τῳ θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ πληρῶν τὸν θυμὸν, ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὲν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκός, οἶμαι δὲ οὐδ' ἄλλως ἀτιμάσει· ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς· αἰδὼς μὲν, ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα· δέος δὲ, τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὡς υἱεῖς, τοὺς δὲ ὡς ἀδελφοὺς, τοὺς δὲ ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες αὔξουσι. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων, οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν δανειζόμενοι, τὰ δ' ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες· ὅσα

τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα πάσχουσι, δῆλά τε καὶ ἀγεννῆ καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ βίου, ὃν οἱ Ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον. Πῇ; Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τούτοις ὑπάρχει· ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη, καλλίων, ἥ τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφή, τελεωτέρα· νίκην τε γὰρ νικῶσι, ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν· τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδοῦνται. Καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὐτῶν πόλεως ζῶντες, καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη. καλά.

103. Ἐν ταὐτῷ.

Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα τὰ ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοιν διαφοραῖν. Λέγω δὲ τὰ δύο, τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. Ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ, στάσις κέκληται· ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου, πόλεμος.

104. Ἐν ταὐτῷ.

Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλαξι, μήτε γῆν τέμνειν, μήτε οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ (*) πρόσθεν. Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τίς σοι τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος, πάντα ταῦτα εἴρηκας, τὸ, ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι, καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή· ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντ' ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο· καὶ ἃ σὺ παραλείπεις, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖ

103. p. 470. 104. p. 471.

πολεμίοις ἄριστ᾽ ἂν μάχοιντο, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτοῖς, ἀδελφοὺς, πατέρας, υἱεῖς.

105. Ἐν ταὐτῷ.

Σκόπει δὲ, ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μὴ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸ ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ᾽ ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἀποκαθισθῶσι, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσι, [ἀλλὰ μὴ] δοκῶ δὲ οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ τε ἐς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν· ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται. Χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τις εὐδαιμονήσειεν, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ.

106. Πλάτωνος Πολιτείας ϛ'.

Ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι μηδεμίαν ἀξίαν εἶναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως φιλοσόφου φύσεως· διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτήν, ὥσπερ ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον, ἐξίτηλον εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ γένος, νῦν μὲν οὐκ ἴσχον τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν· τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων.

105. p. 473. 106. p. 497.

107. *Πλάτωνος Πολιτείας ζ'.*

Τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ' ἔχει· ἐν πόλει ᾗ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι· τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν, ἐναντίως.

108. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ' οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος· εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι. Περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν.

109. *Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθὲς, ἦν δ' ἐγὼ, οὕτω· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι χρὴ σὴν χάριν ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατα ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διωμολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ' οἷόν τέ τι πραχθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως ἧττον ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμολογεῖς οὕτως, ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τούτῳ μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαίνειν, ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν, ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευρηκέναι, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις. Ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται, δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦν-*

107. 108. p. 520. D. sq. 109. Ib. V. p. 472. E.

ται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος, ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις· μάλιστα μὲν, ἑνός· εἰ δὲ μὴ, δυοῖν· εἰ δὲ μὴ, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μεταβαλόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν· οὐ μέντοι (*) μικροῦ γε, οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, εἰμι, ὃ τῷ μεγίστῳ προσεικάζομεν σχήματι· εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν, καὶ ἀταξίαν καταλύσειν· σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μὴ, ἦν δ' ἐγὼ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι, φιλοσοφήσωσιν. . . . . .

110. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταὐτόν ἐστι. Ταὐτὸν γὰρ, ἔφη. Οὐκ οὖν θαῤῥοῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰκείους γε καὶ γνωρίμους πρᾷός τις ἔσεσθαι φύσει, καὶ φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

111. Χαλεπὸν μὲν οὖν πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὸν μὲν, δυνατὸν δέ πη, καὶ οὐκ ἄλλῃ πη εἴρηται, ἢ ὅταν οἱ ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται ἢ πλείους ἢ εἷς ἐν πόλει γενόμενοι, τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους, τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι, καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμὰς (μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον) καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε

110. Ib. II. p. 376. B. 111. Ib. VII. p. 540. D.

καὶ αὔξοντες αὐτὸ διασκευωρήσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δέκα ἐν τῇ πόλει πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν συνήθων, ἃ καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι θρέψωνται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις οὖσιν, οὓς διεληλύθαμεν τότε· καὶ οὕτω τάχιστά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγομεν, καταστᾶσαν, αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται πλεῖστα ὀνήσειν.

112. Ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις; ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ, οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ ἂν ὅ γε οἶδε ζητεῖ, (οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως.) οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ οἶδεν ὅ τι ζητήσει. Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; Οὐκ ἔμοιγε. Ἔχεις λέγειν ὅπῃ; Ἔγωγε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. Τίνα λόγον λεγόντων; Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερῶν τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμελέτηκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τε εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν· φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δὲ οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον.

112. Plat. Men. p. 80. E.

Οἷσι γὰρ ἂν
Φερσεφόνα (*) ποινὰν παλαιοῦ πένθεος
δέξηται, ἐς τὸν ὕπερθεν
ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει
ἀνδιδοῖ ψυχὰ πάλιν,
ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ,
καὶ σθένει κραιπνοὶ, σοφίᾳ τε μέγιστοι
ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον
ἥρωες ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται.

Ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατος οὖσα, καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα πράγματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἅ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο. Ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης συγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας ἅπαντα τῆς ψυχῆς, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἄλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. Τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. Οὐκ οὖν οὐ δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ, ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ὅ τι ἀρετή ἐστι. Ναί, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν, ἔχεις με τοῦτο διδάξαι, ὡς οὕτως ἔχει; Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὐ φημὶ διδαχὴν εἶναι, ἀλλ᾽ ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναντία λέ-

γων. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, αὖ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον.

113. Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὥσπερ νῦν τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε, καὶ τῶν φίλων προπατόρων. Πάντων γὰρ τῶν ἐν τῷ βίῳ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν· τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ παρὰ πᾶσι· τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω, δεσπόζοντα· τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω, δοῦλα. Τῶν οὖν δύο, τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. Οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας, καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακελεύομαι. Τιμᾷ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή· τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. Ὁ δ' ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις, ἢ δώροις αὐτοῖς αὔξειν, ἢ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δ' ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. Αὐτίκα παῖς γενόμενος εὐθὺς ἄνθρωπος πᾶς, ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾶν οἴεται, ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν, ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει, καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὥς φαμεν, μετά γε θεούς, δευτέραν· οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἕκαστος ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται, καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ αἰεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ, (*) τιμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὡς δὴ δοκεῖ, ὧδε πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο, βλάπτει γάρ· οὐδὲ ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ· ἀτιμάζει δέ, κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν· οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τά-

113. Legg. V. p. 726.

ναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν, ἀλλ᾽ ὑπείκῃ, τότε οὐ τιμᾷ ἀτιμάζων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα σύμπαντα· οὐδ᾽ ὁπόταν ἡγῆται ζῆν τοῦτο ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, ἀτιμάζει δ᾽ αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ ἐν ᾅδου πράγματα πάντα κακὰ ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει τε καὶ οὐκ ἀντιτείνει, διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ᾽ εἰ τἀναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ· οὐδὲ μὴν, πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ᾽ ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ᾽ ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων, ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ· οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὑτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου. Πᾶς γὰρ ὅ τ᾽ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος, οὐδ᾽, ὡς εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅςαπερ νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δ᾽ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν, θειότατον ὂν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. Τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται, ἔστι δὲ ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους, καὶ τῶν μὲν ἀποσχίζεσθαι

τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσ προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀνάγκη ποιεῖν καὶ σχειν, ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ γειν. Τοῦτο δὴ οὖν τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι· κα γάρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη· τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀ λουθος πάθη, ἧς ὅ τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλ ὁ μὲν οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δ', ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζ ται, ἀπολλύμενος. Τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον πεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἕπεσθαι· τὰ δὲ χείρω, γενέσ βελτίω δυνατὰ, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. Ψ οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς τὸ γεῖν μὲν τὸ κακὸν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων στον, καὶ ἑλόντα αὖ, ξυνοικεῖν κοινῇ τὸν ἐπίλοιπον β διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμή. Τὸ δὲ τρίτον πᾶς ἂν τι γε νοήσειε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμ (*) Τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀ θεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. Μην δὴ φαίνεται, τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τί εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ τὸ ἰσχυρὸν οὐδὲ τὸ τι ἔχον οὐδὲ μέγα οὐδὲ τὸ ὑγιεινὸν, καίτοι γε πολλοῖ τοῦτο δοκοῖ, καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία, τι ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα φρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ· μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὸ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. Ὡς δ' αὔτως ἡ χρημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν θμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθ καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἰδίᾳ· τι ἐλλείποντα, δοῦλον. Μὴ δή τις φιλοχρηματείτω παίδω ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείπῃ· οὔτε γὰρ ἐκεί

οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς πάντα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. Παισὶ δὲ αἰδῶ χρὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν· οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ᾽ ἐστὶν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται, λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον· ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μήποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων, ἢ καὶ ἐπακούσῃ, δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ᾽, ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. Ξυγγένειάν τε καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν πᾶσαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὔνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. Καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενὲς ἄν τις κτῷτο, μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ ἐκεῖνοι, ἐλάττους δ᾽ αὖ τὰς αὑτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας ὑπὲρ αὐτῶν τῶν φίλων καὶ ἑταίρων· εἴς γε μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ νικῆσαι Ὀλυμπιάσι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾶν δέξαιτ᾽ ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων μάλιστ᾽ ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. Πρὸς δ᾽ αὖ τοὺς ξένους διανοητέον, ὡς ἁγιώτατα

ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ξέ
καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν
θεὸν ἀνηρτημένα, τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ
νος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν, ἐλεεινότερος ἀνθρώποις
θεοῖς· (*) ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν, μᾶλλον βοη
προθυμότερον, δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστ
δαίμων καὶ θεός, τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διΐ. Πολλῆς
εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν ἁμάρτ
μα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ τέλος
τοῦ πορευθῆναι. Ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρ
μάτων, τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτη
ἑκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέ
θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ π
θόντος γίγνεται· ὥστ' οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθ
ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε
ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυ
γένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμ
λήματα· τὸ δὲ ποῖός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγά
τὸν βίον, ἑπόμενον τούτῳ διεξελθεῖν· ὅσ' οὖν μὴ νόμ
ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐηνίο
μᾶλλον τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζετ
ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. Ἀλήθεια δὴ πάντ
μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς
γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχ
εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθ
ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδ
ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον· ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλ
τόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρ
νου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρ
μίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βί

ὥστε, ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων, σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς θέλουσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικήφορος ἀρετῇ. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον, καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν, καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθά τις κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. Τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δὲ αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα, καὶ θέλοντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινων, αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν.

114. *Πλάτωνος Πολιτείας η.*

Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι, καὶ πᾶσαν παιδείαν· ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινά, ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ· βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς (*) οἰκήσεις, οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι.

114. p. 543. A.

115. Ἐν ταὐτῷ.

Σχεδὸν γὰρ καθάπερ νῦν διελήλυθας, περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ, λέγων, ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην, οἵαν τότε διῆλθες, τιθείης πόλιν καὶ ἄνδρα τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικε, καλλίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα· ἀλλ' οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. Τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι. — Καὶ μήν, ἦ δ' ὅς, ἐπιθυμῶ γε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι τίνας λέγεις τὰς τέτταρας πολιτείας. Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀκούσῃ. Εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω, αἵπερ καὶ ὀνόματ' ἔχουσι, ἥ τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη ἡ Κρητική τε καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δὲ ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη, δημοκρατία· καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννίς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα· ἤ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδέαν πολιτείαν, ἥ τις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι, καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι, μεταξύ τι τούτων που εἰσί. Εὕροι δ' ἄν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἶσθα οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπον εἶναι, ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα τὰ ἄλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγε, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκ οὖν αἱ τῶν πόλεων πέντε, καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς πέντε ἂν εἶεν; Τί μήν;

115. p. 543. C.

116. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραννὶς καθίσταται, ἢ ἐκ δημοκρατίας.

117. Τοῦ αὐτοῦ Πολιτείας θ'.

Μὴ ἐκπληττώμεθα εἰς τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ' εἴ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκεῖνον· ἀλλ' ὡς χρή, ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, καταδύντες εἰς ἅπασαν, καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, προκαλεῖ· καὶ δῆλον παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα.

118. Ἐν ταὐτῷ.

Ἴθι δή μοι, ἔφην ἐγώ, νῦν ἤδη ὥσπερ ὁ διὰ πάντων κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω· τίς πρῶτος κατὰ τὴν σὴν δόξαν εὐδαιμονίᾳ, καὶ τίς δεύτερος, καὶ τοὺς ἄλλους ἑξῆς πέντε ὄντας κρῖναι, βασιλικόν, τιμοκρατικόν, ὀλιγαρχικόν, δημοκρατικόν, τυραννικόν. Ἀλλὰ ῥᾳδία, ἔφη, κρίσις· καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον ἔγωγε ὥσπερ χοροὺς κρίνω ἀρετῇ καὶ κακίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τῷ ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυκα, ἦν δ' ἐγώ, ἢ αὐτὸς ἂν εἴπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱὸς, τὸν ἄριστόν τε καὶ δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἔκρινε· τοῦτον δ' εἶναι τὸν βασιλικώτατον, καὶ βασιλεύοντα αὐτοῦ· τὸν δὲ κάκιστόν τε καὶ ἀδικώτατον, ἀθλιώτατον· τοῦτον δ' αὖ τυγχάνειν ὄντα, ὃς ἂν τυραννικώτατος ὤν, ἑαυτοῦ τε ὅτι μάλιστα τυραννῇ, καὶ τῆς πόλεως.

119. Πλάτωνος Νόμων γ'.

117. p. 576. 118. p. 580. A 119. p. 679. B.

Ἧι δ' ἄν ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν· οὔτε γὰρ ὕβρις, οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται.

120. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὲ ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν, οὐσῶν τεττάρων, κελεύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους· δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν πρώτην καὶ τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς· φρόνησις δ' εἴη τοῦτο, καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης.

121. Ἐν ταὐτῷ.

Φαμὲν δὲ δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταὐτὸ πεφυκέναι ποιεῖν· ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δὲ ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. Δῆλον. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγόμενον. Ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. Ποίαν; Τὴν ὅταν τῷ τι δόξῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλεῖ τοῦτο, ἀλλὰ μισεῖ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλεῖ τε καὶ ἀσπάζεται. Ταύτην διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δὲ, ὅτι πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεώς ἐστιν. Ὅταν οὖν ἐπιστήμαις ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται τοῖς φύσει ἀρχικοῖς ἡ ψυχὴ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω· πόλεώς τε, ὅταν ἀρ-

120. 121. p. 688. A. E.

γουσι καὶ νόμοις μὴ πείθηται τὸ πλῆθος, ταὐτὸν καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον· ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ᾽ ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ᾽ οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα που καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. Μανθάνομέν γε, ὦ φίλε, καὶ ἐγχωροῦμεν ἃ λέγεις. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κεχωρίσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς εἰς ταῦτα ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ, τὸ λεγόμενον, μήτε (*) γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι· πῶς γὰρ ἄν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ᾽ ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν· ἀλλ᾽ ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν, μεγίστη δικαιότατ᾽ ἂν λέγοιτο σοφία· ἧς, ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν, μέτοχος· ὁ δὲ ἀπολειπόμενος, οἰκοφθόρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἑκάστοτε φαίνεται.

122. Ἐν ταὐτῷ

Ἐάν τις μείζονα διδοῖ τοῖς ἐλάττοσι δύναμιν, παρεὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἱστία, καὶ σώμασι τροφὴν, καὶ ψυχαῖς ἀρχὰς, ἀνατρέπεταί που πάντα, καὶ ἐξυβρίζοντα, τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ᾽ εἰς ἔκγονον ὕβρεως ἀδικίαν.

123. Ἐν ταὐτῷ.

Λέγομεν τοίνυν ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν

122. p. 691. C. 123. p. 697. A.

σώζεσθαί τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμάς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν ὀρθῶς. Ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα, τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ· δεύτερα δὲ, τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά· καὶ τρίτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. Τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα, ἤ τι τῶν ὕστερον εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὔθ᾽ ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα.

124. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων τετάρτῳ.

Πρόσοικος γὰρ θαλάττῃ χώρα, τὸ μὲν παρ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ· μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτὴν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτήν τε πρὸς αὑτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. Παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται· τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύπορός τις εἴη καὶ πάμφορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίπλαιτ᾽ ἂν, οὗ μεῖζον κακὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ᾽ ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰ γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. Ἀλλὰ μεμνήμεθα καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

125. Ἐν ταὐτῷ.

Ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι, παντοίως νομοθε-

124. p. 705. 125. p. 708.

τοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν· ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία· ταῦτα δὴ πάντα προσιδών τις ἄρξειεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δή, θνητὸν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Τὸ δ' ἔστι, περί τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὅμως αὖ καὶ τόδ' ἐστὶν εὖ λέγοντα λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Τὸ ποῖον; Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα, ἡμερώτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικήν, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην· ἢ πῶς; Οὐκ οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταὐτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα δεῖ χώρᾳ συντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. Ἀληθέστατα λέγεις.

126. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων έ.

Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται, καὶ ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται ἀλλήλοις φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. Λέγομεν (*) δὴ μήτε εἶναι χρυσὸν δεῖν, μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ

126. 127. p. 743. sqq.

τόκων, μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ᾽ ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν, ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ᾽ ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. Διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἁπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. Καὶ δὴ καὶ νῦν, ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νομοθετεῖται· εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἂν φανεῖται τιθέμενος.

127. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμὲν τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πολιτῶν, μήτ᾽ αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμφότερα τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα.

128. Πλάτωνος Νόμων θ'.

Ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι, καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγριωτάτων θηρίων. Ἡ δὲ αἰτία τούτων ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται, ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν· γνῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ

128. p. 874. E.

ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν· τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις· καὶ ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον.

129. Ἀρχύτα.

Πονηρῶν ἀθέων νόμοι θεῶν ἄγραφοι ἀντινομιζόμενοι, πονηρὰν μοῖραν καὶ ζημίαν τῷ μὴ πειθομένῳ διδόντες, πατέρες καὶ ἡγεμόνες τῶν γεγραμμένων νόμων, καὶ δογμάτων ἀνθρώποις τεθέντων.

130. Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Καλῶς δὲ καὶ τὸ τὸν θεὸν ἐν ἀρχᾷ τῶ δείπνω καὶ τῶ ἀρίστω ἐπικαλεῖσθαι, οὐχ ὡς δεόμενόν τινος τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰς τὸ μνασθέντα κατακοσμηθῆμεν τὰν ψυχάν· ἐπειδὴ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐσμεν, καὶ κεκοινωνήκαμεν τῶ θείω, κρίνοντι ἄμμε· διὸ καὶ βουλεύονται ἰκελῶς αὐτοῖς ἅπαντα ἡμᾶς ἐπιτελέειν δικαιοπραγέοντας. Ἔπειτα γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαίνοντι, καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι, φύσις, καὶ νόμος, καὶ τέχνα, καὶ τύχα· καὶ τῶν μὲν ἐξ ἄθεος ποτὶ συμφωνίαν πολιτικὰν φερόντων νόμος ἐπιστάτης καὶ δημιουργός· τῶν δὲ διὰ φρονάσιος ἀνθρωπίνας τελεθόντων, τέχνα λέγοιτο δικαίως μάτηρ τε καὶ ἡγεμὼν ἦμεν· τῶν δὲ εἰκᾷ τε καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ὁμοίως ποτιπιπτόντων τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς, τύχαν τῶν τοιούτων αἰτίαν φασοῦμες· ταύταν δ' οὔτ' ἐν μέτρῳ οὔτ' (*) ἐν ὅρῳ τεταγμέναν, καὶ πεφρονημένως ἕκαστα ποιεῦν, γενναθεῖσα δὲ, ἃ ἐξ αὐτῶν τῶ γένεος ἄμφω κινεῖται.

131. Τῶν ἑπτὰ σοφῶν Περὶ Πολιτείας.

131. V. Plut. II. p. 154. D.

Εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν, ἔφη ὁ Σόλων, περὶ πολιτείας ἀκοῦσαι, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονταί καὶ κολάζουσι.

Δεύτερος δὲ ὁ Βίας ἔφη, κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον.

Ἔπειτα Θαλῆς, τὴν μήτε πλουσίους ἔχουσαν ἄγαν, μήτε πένητας πολίτας.

Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετῇ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, κακίᾳ δὲ τὸ χεῖρον.

Πέμπτος δὲ ὁ Κλεόβουλος ἔφη, μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον.

Ἕκτος δὲ Πιττακὸς, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔστιν ἄρχειν.

Ὁ δὲ Χείλων ἀπεφήνατο, τὴν μάλιστα νόμων, ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν, ἀρίστην εἶναι.

132. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Νόμου καὶ Δικαιοσύνης.

Νόμος ποτ' ἀνθρώπου ψυχάν τε καὶ βίον ὅπερ ἁρμονία ποτ' ἀκοάν τε καὶ φωνάν· ὅ τε γὰρ νόμος παιδεύει μὲν τὰν ψυχὰν, συνίστησι δὲ τὸν βίον, ἅ τε ἁρμονία ἐπιστάμονα μὲν ποιεῖ τὰν ἀκοὰν, ὁμόλογον δὲ τὰν φωνάν. Φαμὶ δὴ ἐγὼ πᾶσαν κοινωνίαν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένω συνεστάμεν καὶ τρίτον νόμων. Νόμων δὲ ὁ μὲν ἔμψυχος, βασιλεύς· ὁ δὲ ἄψυχος, γράμμα. Πρῶτος ὦν ὁ νόμος· τούτων γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς, νόμιμος· ὁ δ' ἄρχων, ἀκόλουθος· ὁ δ' ἀρχόμενος, ἐλεύθερος· ἁ

δ᾽ ὅλα κοινωνία, εὐδαίμων· καὶ τούτων παραβάσει μὲν βασιλεὺς, τύραννος· ὁ δὲ ἄρχων, ἀνακόλουθος· ὁ δ᾽ ἀρχόμενος, δοῦλος· ἁ δ᾽ ὅλα κοινωνία, κακοδαίμων. Συνείρονται μὲν γὰρ ταὶ πράξιες ἐκ τοῦ ἄρχειν καὶ ἐκ τοῦ ἄρχεσθαι καὶ τρίτον ἐκ τοῦ κρατεῖν. Τὸ μὲν οὖν ἄρχεν τῶ κρείσσονος οἰκῆον, τὸ δ᾽ ἄρχεσθαι τῶ χερήονος, τὸ δὲ κρατὲν ἀμφοτέρων· ἄρχει μὲν γὰρ τὸ λόγον ἔχον τᾶς ψυχᾶς, ἄρχεται δὲ τὸ ἄλογον, κρατοῦντι δὲ τῶν παθέων ἀμφότερα. Γίνεται γὰρ ἐκ τᾶς ἑκατέρων συναρμογᾶς ἀρετὰ, αὐτὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἁδονᾶν καὶ ἀπὸ τᾶν λυπᾶν ἐς ἀρεμίαν καὶ ἀπάθειαν ἀπάγει τὰν ψυχάν.

133. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον ἀκόλουθον ἦμεν τῇ φύσει, δυνατὸν τοῖς πράγμασι, συμφέροντα τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ· αἴτε γὰρ ἑνὸς τούτων αἴτε πλεόνων αἴτε πάντων ἀπολείπηται, ἤτοι οὐ νόμος ἢ οὐ τέλειος νόμος ἐσεῖται. Ἀκόλουθος μὲν οὖν κα ἦ τᾷ φύσει, μιμεόμενος τὸ τᾶς φύσιος δίκαιον· τοῦτο δέ ἐστιν τὰ ἀνάλογον καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ καττὰν ἑκάστου ἀξίαν. Δυνατὸς δὲ, εἰ ποτὶ τοὺς νομοθετουμένους ἔχει τὰν συναρμογάν· πολλοὶ γὰρ τὸ τᾷ φύσει καὶ πρᾶτον ἀγαθὸν (οὐχ) ἱκανοὶ δέξασθαι, τὸ δὲ ποθ᾽ αὐτοὺς καὶ τὸ ἐνδεχόμενον· οὕτω γὰρ καὶ τοὶ νοσέοντι καὶ τοὶ κάμνοντι τυγχάνοντι ἐπιμελείας. Συμφέροντα δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ᾖ καὶ ἰδιωφελὴς ὁ νόμος, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων· δεῖ δὲ καὶ ποτὶ τὰν χώραν καὶ ποτὶ τὼς τόπως ἀποβλέπειν τὸν νόμον, οὔτε γὰρ γᾶ τὼς αὐτὼς καρπὼς, οὔτε ψυχὰ ἀνθρώπων τὰν αὐτὰν ἀρετὰν παραδέξασθαι δύναται. Διὸ τὸ δίκαιον τοὶ μὲν ἀριστοκρατικὸν, τοὶ δὲ δημοκρατικὸν, τοὶ δὲ ὀλιγαρχικὸν ποιοῦντι

καὶ τὸ ἀριστοκρατικὸν καττὰν ὑπεναντίαν μεσότατα· τοῖς μὲν γὰρ μέζοσι μέζονας τὼς [δὲ] λόγως, τοῖς δὲ μείοσι μείζονας διανέμει ἀναλογία αὐτά· τὸ δὲ δημοκρατικὸν καττὰν γεωμετρικάν. ἐν γὰρ ταύτᾳ τοὶ λόγοι ἴσοι τῶν μειζόνων καὶ μειόνων μεγεθέων· τὸ δὲ ὀλιγαρχικὸν καὶ τυραννικὸν καττὰν ἀριθμητικάν· ἀντιάζει γὰρ αὐτὰ τᾷ ὑπεναντίᾳ· τοῖς γὰρ μείοσι μέζονας τοὺς λόγως, τοῖς δὲ μείζοσι μείονας. Ταὶ μὲν ὦν ἰδέαι τᾶς διανομᾶς τοσαῦται· ταὶ δὲ εἰκόνες ἐν ταῖς πολιτείαις καὶ τοῖς οἴκοις θεωρέονται· τιμαί τε γὰρ καὶ κολάσεις καὶ ἀρεταὶ ἐξ ἴσω τοῖς μείζοσι καὶ μείοσι διανέμεται, ἢ ἐξ ἀνίσω ἢ τᾷ ἀρετᾷ ὑπερέχεν ἢ τῷ πλούτῳ ἢ καὶ δυνάμει. Τὸ μὲν ὦν ἐξ ἴσω δημοκρατικόν· τὸ δὲ ἐξ ἀνίσω ἀριστοκρατικὸν ἢ ὀλιγαρχικόν.

134. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον τὸν κάῤῥονα καὶ τὰν πόλιν ἐκ πασᾶν σύνθετον εἶμεν τᾶν ἄλλαν πολιτειᾶν, καὶ ἔχεν τὶ δαμοκρατίας, ἔχεν τὶ (*) ὀλιγαρχίας, ἔχεν τὶ βασιλείας καὶ ἀριστοκρατίας· ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ Λακεδαίμονι· τοὶ μὲν γὰρ βασιλέες τᾶς μοναρχίας, τοὶ δὲ γέροντες τᾶς ἀριστοκρατίας, τοὶ δὲ ἔφοροι τᾶς ὀλιγαρχίας, ἱππαγρέται δὲ καὶ κόροι τᾶς δαμοκρατίας. Δεῖ τοίνυν τὸν νόμον μὴ μόνον ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἦμεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπεπονθέναι τοῖς αὐτῶ μερέεσσιν· οὗτος γὰρ ἰσχυρὸς καὶ βέβαιος· τὸ δ' ἀντιπεπονθέναι λέγω αὐτῶ καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι τὰν αὐτὰν ἀρχάν, ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ εὐνομωτάτᾳ Λακεδαίμονι. Τοῖς μὲν γὰρ βασιλεῦσιν τοὶ ἔφοροι ἀντικάθηνται, τούτοις δ' οἱ γέροντες, μέσοι δ' οἱ κόροι καὶ ἱππαγρέται· ἐφ' ὃ γὰρ ἂν ῥέψοντι τοὶ πλεονεκτέοντες τῶν ἀρχόντων, οὗτοι τοῖς ἄλλοις ὑποτίθενται.

Δεῖ τὸν νόμον τὰ περὶ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ γονέας καὶ ὅλως τὰ καλὰ καὶ τίμια πρᾶτα τίθεσθαι, δεύτερον δὲ τὰ συμφέροντα· τὰ γὰρ μήονα τοῖς μείζοσιν ἀκολουθεῖν ποθάκει· καὶ μὴ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐνῆμεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἄθεσι τῶν πολιτευομένων. Οὐδὲ γὰρ ἐν Λακεδαίμονι τᾷ εὐνομωτάτᾳ πλάθει γραμμάτων ἁ πόλις διοικεῖται, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς τρόποις τῶν πολιτευομένων. Συμφέροντι δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ἦ καὶ ἰδιοτελὴς, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων ὁ νόμος· καὶ τὰν ζαμίαν ἐς τὰν αἰσχύναν καὶ τὰν ἀτιμίαν ἀμφέρῃ, μὴ ἐς τὰν τῶν χρημάτων ἀποβολάν. Ἐκ μὲν γὰρ τῶ τᾷ αἰσχύνᾳ ζαμιοῦσθαι, κοσμιώτατα καὶ χρηστότατα σπουδάζοντι, ὅπως τὰν ἐν τοῖς νόμοις ζαμίαν ἀκοινώνατον ἔχωντι· ἐκ δὲ τῶ χρήμασι, χρήματα περὶ πλείστου ποιησοῦνται, μέγιστον φάρμακον ὑπολαμβάνοντες ἦμεν τῶν ἁμαρτημάτων. Ἄριστον μὲν οὖν τὰν ὅλαν πόλιν οὕτως συντετάχθαι, ὥστε μηδενὸς ποτιδεῖσθαι ἔξωθεν μήτε κατ' ἀρετὰν μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ' ἄλλαν μηδεμίαν αἰτίαν· οὕτω γὰρ καὶ σῶμα καὶ οἰκίαν καὶ στράτευμα συντετάχθαι καλῶς τὸ ἐν αὐτῷ ἔχον τὰν αἰτίαν τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἔξωθεν· σῶμα μέντοι καῤῥον, οἰκία δὲ συγκειμένα καλῶς, στράτευμα δὲ τὸ μὴ μισθοφόρον μηδὲ ἀγύμναστον· κρέσσονα γὰρ τὰ οὕτως συνταχθέντα γίνεται τῶν ἄλλων· καὶ ἐλεύθερα μὲν καὶ ἀδούλωτα, οὐ πολλῶν ποτιδεόμενα ποτὶ τὰν διαμονὰν, ὀλίγων δὲ καὶ εὐπαρακομίστων· οὕτω γὰρ ἂν ὁ μὲν ἰσχυρὸς τῶ βάρεος, ὁ δὲ γυμναστὰς τῶ ῥίγεος περιγίνεται· γυμνάζοντι γὰρ ταὶ τύχαι καὶ ταὶ συμφοραὶ τὼς ἀνθρώπως· ἐπεὶ καὶ τῷ σώφρονι καὶ διαπονα θέντι καὶ σώματι καὶ ψυχᾷ καὶ

τροφὰ ἁδέα φαίνεται πᾶσα καὶ ποτὸν καὶ εὐνὰ δὲ ἃ μετὰ φυλλάδος, τῷ δὲ τρυφᾶν καὶ συβαρίζειν προαιρουμένῳ καὶ ἃ τῶ μεγάλω βασιλέως παρασκευὰ δυσάρεστος καὶ ἀλλοτρία. Τὸν νόμον ὦν ἐν τοῖς ἄθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν πολιτᾶν ἐγχρώζεσθαι δεῖ· τοὺς γὰρ πολίτας αὐταρκέας θήσει καὶ διανεμεῖ τὸ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ τὸ ἐπιβάλλον, οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἅλιος φερόμενος διὰ τῶ ζωοφόρω κύκλω (*) διανέμει τοῖς ἐπὶ γᾶς πᾶσι καὶ γενέσιος καὶ τροφᾶς καὶ βιοτᾶς τὰν ποθάκουσαν μοῖραν, οἷον εὐνομίαν, τὰν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν παρασκευαζόμενος. Διὸ καὶ Νόμιος καὶ Νεμήϊος Ζεὺς καλέεται, καὶ νομεὺς ὁ διανέμων τὰς τροφὰς τοῖς ὀΐεσσι· καὶ τὰ τῶν κιθαρῳδᾶν δὲ ᾄσματα νομοί· συντάσσοντι γὰρ καὶ ταῦτα τὰν ψυχὰν, ἁρμονίᾳ καὶ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἀειδόμενα.

135. Ἐκ τοῦ Ἀρχύτου Περὶ μαθημάτων.

Δεῖ γὰρ ἢ μαθόντα παρ᾽ ἄλλου ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα, ὧν ἐπιστάμων ἦσθα, ἐπιστάμονα γενέσθαι. Τὸ μὲν οὖν μαθεῖν, παρ᾽ ἄλλου καὶ ἀλλότριον· τὸ δὲ ἐξευρὼν αὐτὸν, δι᾽ αὐτοῦ καὶ ἴδιον. Ἐξευρεῖν δὲ μὴν ζητοῦντα, εὔπορον καὶ ῥᾴδιον· μὴ ἐπιστάμενον δὲ ζητεῖν, ἀδύνατον. Στάσιν μὲν ἔπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὔξησεν λογισμὸς εὑρεθείς· πλεονεξία τε γὰρ οὐκ ἔστι τούτου γενομένου, καὶ ἰσότας ἐστίν· τούτῳ γὰρ περὶ τῶν συναλλαγμάτων διαλλασσόμεθα. Διὰ τοῦτον οὖν οἱ πένητες λαμβάνοντι παρὰ τῶν δυναμένων, οἵ τε πλούσιοι διδόντι τοῖς δεομένοις, πιστεύοντες ἀμφότεροι διὰ τούτω τὸ ἴσον ἕξειν. Κανὼν δὲ καὶ κωλυτὴρ τῶν ἀδικούντων τοὺς μὲν ἐπισταμένους ὀργίζεσθαι πρὶν ἀδικεῖν παύσας, πείσας ὅτι οὐ δυνασοῦνται λαθεῖν, ὅταν ἐπ᾽ αὐτὸ ἔλθωντι, τοὺς δὲ μὴ

ἐπισταμένους ἐν αὐτῷ δηλώσας ἀδικοῦντας, ἐκώλυσεν ἀδικῆσαι.

136. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι γυναῖκα παιδευτέον.*

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδεύτῳ δυναστείαν.

137. *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος τότε ἔλεγεν κακῶς ἔσεσθαι πᾶσιν, ὅταν πάντες πάντα ἐπιτηδεύωσιν.

138. *Ἐκ τῶν Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον.

139. *Ἐπικούρου.*

Οἱ νόμοι χάριν τῶν σοφῶν κεῖνται, οὐχ ἵνα μὴ ἀδικῶσιν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀδικῶνται.

140. *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.*

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη, πόλεως εἶναι τὴν ψυχὴν τοὺς νόμους. Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει· οὕτω καὶ πόλις, μὴ ὄντων νόμων, καταλύεται.

141. *Θουκυδίδου ἱστορίας ἐκ δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Ὡς οἵ τινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ κρείττοσι καλῶς προσφέρονται, εἰς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἰσι, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο.

142. *Εὐσεβίου.*

Πλοῦτος ἐν πόλει τῇ μελλούσῃ εὐδαιμονέειν ἀρετῆς μήποτε προτιμηθείη, ὅκως μὴ διὰ τοῦτο ἐς τὴν ἐκείνου ἐπιθυμίην πάντων συῤῥεόντων ὀλιγωρίη καὶ ἀνασκησίη ἀρετῆς ψυχαῖς τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐμφυῇ. Ἀρετῆς γὰρ ἀτιμαζομένης πλοῦτος μοῦνος σπουδαζόμενος καὶ ἐνδυνα-

136. Fragm. T. V. p. 561. 138. p. 66, 7. 141. V. 111.

στεύσας, ὕβριός τε καὶ ὑπερηφανίης ὑπηρέτης καὶ πάντων κακῶν (ὑπ᾽ ἐξουσίης τε καὶ τοῦ ἀνεπιπλήκτου. Τὰς ἀπεστώσης ἀρετῆς οὐδεὶς ἀνακαλέσεται) χορηγὸς γίγνεται.

143. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχουσιν ἡ ὀφειλευμένη αἰδὼς καὶ τιμὴ φυλασσομένη κόσμον σώζει πόλεως καὶ διατηρέει.

144. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.

Μετὰ τοῦτο δὲ, περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν, (*) σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾤμην. Σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; Ἔγωγε. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι καθόσον καὶ δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἆρα εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; Ἀνάγκη. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω καὶ τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι; Ναί. Τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστὶν, οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ καίει τις, ἀνάγκη τι καίεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ εἰ σφόδρα γε καὶ εἰ ἀλγεινῶς, οὕτως καίεσθαι τὸ καιόμενον, ὡς ἂν τὸ καῖον καίῃ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι. Ναί. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινὸν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; Φαίνεται. Συλλήβδην

144. p. 476. A.

ἢ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἂν οιῇ τὸ ποιοῦν τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. Ἀλλ' μολογῶ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι ότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; Ἀνάγκη, ὦ Σώκρα- ες, πάσχειν. Οὐκ οὖν ὑπό τινος ποιοῦντος; Πῶς γὰρ ὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δι- αίως κολάζει; Ναί. Δίκαια ποιῶν, ἢ οὔ; Δίκαια. ὐκ οὖν ὁ κολαζόμενος δίκην διδοὺς δίκαια πάσχει; ᾿αίνεται. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολογεῖται; Πάνυ ε. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κο- αζόμενος; Ναί. Οὐκ οὖν εἴπερ καλὰ, ἀγαθά; ἢ γὰρ δέα ἢ ὠφέλιμα; Ἀνάγκη. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δί- ην διδούς; Ἔοικεν. Ὠφελεῖται ἄρα; Ναί. Ἆρα ἥν- ερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν ίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; Εἰκός γε. Κακίας ρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς; Ναί. Ἆρ' οὖν οῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; Ὧδε δὲ σκόπει· ἐν ρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινὰ ἐνο- ᾷς ἢ πενίαν; Οὐκ, ἀλλὰ πενίαν. Τί δ'; ἐν σώματος ατασκευῇ κακίαν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι καὶ νόσον αὶ αἶσχος καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἔγωγε. Οὐκ οὖν καὶ ἐν υχῇ ἡγῇ πονηρίαν τινὰ εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Ταύτην ὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν καὶ δειλίαν καὶ τὰ οιαῦτα; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν χρημάτων καὶ σώ- ιατος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, τενίαν, νόσον, ἀδικίαν; Ναί. Τίς τούτων τῶν πονη- ιῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ συλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς τονηρία; Πολύ γε. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; Ὧδί. Ἀεὶ τὸ αἴσχιστον, ἤτοι λύπην ιεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερον, αἴσχιστόν

ἐστιν ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. Μάλιστα. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν; Ὡμολόγηται γάρ. Οὐκ οὖν ἢ ἀνιαρώτατόν ἐστι καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον αἴσχιστον τούτων ἐστὶν, ἢ βλάβῃ ἢ ἀμφότερα; Ἀνάγκη. Ἆρ᾽ οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τὰ ἄλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία, αἴσχιστόν ἐστι πάντων· ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε [ὡς ὁ σὸς] λόγος. Οὕτως φαίνεται. Ἀλλὰ μήν που τὸ μεγίστῃ βλάβῃ ὑπερβάλλον μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. Ναί. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακῶν ἐστι. Φαίνεται. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; Ναί. Τῆς δὲ νόσου οὐκ ἰατρική; Ἀνάγκη. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; Εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; Παρὰ τοὺς ἰατροὺς, ὦ Σώκρατες, φής. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἀκολασταίνοντας; Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. Οὐκ οὖν δίκην δώσοντας; Φημί. Ἆρ᾽ οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; Δῆλον δή. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. (*) Φαίνεται. Τί τούτων κάλλιστόν ἐστιν ὧν λέγεις; Τίνων λέγεις; Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη. Οὐκ οὖν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ, ἢ ὠφέλειαν ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευό-

μενοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ ὠφέλιμόν γε. Ἦ γάρ; Ναί. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῆ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ἰατρευόμενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν; Δηλονότι μηδὲ κάμνων. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. Ἔστι ταῦτα. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακὸν, εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος καὶ ὁ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; Οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγάλου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἡ δίκη, Ναί. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυχῇ, ἐπειδὴ μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. Δῆλον δή. Δεύτερος δήπου ὁ ἀπαλλαττόμενος. Ἔοικεν. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. Ναί. Κάκιστ' ἄρα ζῇ ὁ ἔχων καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. Φαίνεται. Οὐκ οὖν οὗτος τυγχάνει ὢν, ὃς ἂν μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας; Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσὶν, ὥσπερ ἄν τις τοῖς νοσήμασι συνισχόμενος διεπράξατο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ παῖς, τὸ καίεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. Ἦ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; Ἔμοιγε. Ἀγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ σώματος. Κινδυνεύουσι γὰρ

ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδὲ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὦσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν.

145. *Τοῦ αὐτοῦ Νόμων η.*

Τέχνην γὰρ ἱκανήν, πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην, κέκτηται πολίτης ἀνήρ, τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. Δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων.

146. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου.*

Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μισεῖν τε καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. Ἆρ' οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν; Ὁμόνοιαν. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; Διὰ τὴν ἀριθμητικήν. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται, οὐ διὰ τὴν αὐτήν; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος; Ναί. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεως, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν; Τί μήν; Οὐκ οὖν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις; Ναί. Τί

145. p. 846. 146. p. 126. B.

δέ; περὶ σταθμοῦ οὐχ ὡσαύτως; Φημί. Ἣν δὲ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ τοῦ καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει, καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον; Εἰκός γε. Τίς οὖν ἔστι; μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰπεῖν. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε καὶ υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ καὶ γυνὴ ἀνδρί. Οἴει οὖν ἄν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ; Οὐ δῆτα. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. Ναί. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν, μὴ μαθοῦσα; Οὐ δῆτα. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτο ἴσως ἂν φαίης εἶναι; Ἔγωγε. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα, τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Πῶς δ' οὔ; Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας. Οὔ. Οὐδ' ἄρα φιλία, εἴπερ φιλία ὁμόνοια ἦν. Οὐ φαίνεται. Ἧι ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ᾗ τὰ αὑτῶν. Οὔ. Οὐδ' αὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσιν. Οἶμαί γ' ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης, ἧς ἔφαμεν ἐγγινομένης εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δ' οὔ; Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ ταῦτ' αὐτοῖς φιλία ἐγγίνεσθαι, ὅτι τὰ αὑτῶν ἑκάτεροι πράττουσιν. Οὐκ ἄρτι γε. Νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας μὴ ἐγγινομένης φιλία ἐγγίνεται; ἢ οἷόν τε ὁμόνοιαν ἐγγίγνεσθαι περὶ τούτων, ὧν οἱ μὲν ἴσασιν, οἱ δ' οὔ; Ἀδύνατον. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσι; Δίκαια· πῶς γὰρ οὔ; Τὰ

δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; Ἀνάγκη οὖν δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες. Τίν᾽ οὖν ποτε λέγεις τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν;

147. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς. Οὐ μέντοι. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; Δύναιτο δ᾽ ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει; Καὶ πῶς; Αὐτῷ ἄρα σοι πρῶτον κτητέον ἀρετὴν, καὶ ἄλλῳ, ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ᾽ ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει· ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. Φαίνεται. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις θεοφιλῶς πράξετε. Εἰκός γε. Καὶ, ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες, ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε. Ναί. Οὐκ οὖν ὀρθῶς καὶ εὖ πράξετε; Ναί. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ ἐγγυητής. Ἀδίκως δὲ πράττοντες εἰς τὸ ἄθεον καὶ τὸ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις πράξετε ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. Ἔοικεν.

147. p 134. B.

ι γὰρ, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ῇ ποιεῖν ὃ βούται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν ἰδιώτῃ ἢ ῃ πόλει; οἷον, νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾶν ὃ βούται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δὲ, ὡς μὴ ἐπιπλήττοι τις αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον; Ἆρ᾽ οὐχ τὸ εἰκὸς, διαφθαρῆναι τὸ σῶμα; Τί δ᾽; ἐν νηῒ εἴ τῳ ουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερνηκῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ὃ ἂν ξυμβαίη αὐτῷ τε καὶ ῖς συνναύταις; Ἔγωγε, ὅτι ἀπόλοιντο πάντες ἄν. Οὐκ ῦν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἕπεται τὸ κακῶς πράττειν; νάγκη. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρὴ, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη, αρασκευάζεσθαι οὔτε ἑαυτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε δαιμονεῖν, ἀλλ᾽ ἀρετήν. Ἀληθῆ λέγεις. Πρὶν δέ γε ἀτὴν ἔχειν τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ρχειν ἀνδρὶ, οὐ μόνον παιδί. Φαίνεται. Οὐκ οὖν τό γ᾽ μεινον καὶ κάλλιον; Ναί. Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστεν; Πῶς δ᾽ οὔ; Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· μεινον γάρ. Ναί. Δουλοπρεπὲς ἄρα ἡ κακία. Φαίται. Ἐλευθεροπρεπὲς δ᾽ ἡ ἀρετή. Ναί. Οὐκ οὖν εύγειν χρὴ, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν; Μάλιστά γε, Σώκρατες. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις, δουλοπρεπῶς οὔ; Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.

148. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ή τῆς Κύρου παιδείας.

Ἐννοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειομένων ἁλοίη; ἢ τίς δ᾽ ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων αφυλαχθείη; ποῖον δ᾽ ἂν ἀπειθοῦν στράτευμα νίκης χοι; πῶς δ᾽ ἂν μᾶλλον ἡττῷντο ἐν ταῖς μάχαις ἄνρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ σωτηρίας

148. VIII. 1, 2.

βουλεύεσθαι; (*) τί δ' ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν; ποῖοι δ' οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; ἡμεῖς δὲ, ἃ νῦν ἔχομεν ἀγαθὰ, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; — Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ ἀγαθὰ, εὖ ἴστε ὅτι τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν.

149. Πλάτωνος Πολιτείας β'.

Ἡμέτερον δ' ἂν εἴη ἔργον, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τέ ἐσμεν ἐκλέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα, ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον εἰς ὅσον δὴ δύναμις παρήκει. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ' ἐγὼ, διαφέρειν τὴν φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον, ὀξύν τέ που δεῖ αὐτοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν, καὶ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ ἐὰν δέῃ ἑλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ' οὔ; Ἀνδρεῖος δ' εἶναι ἆρ' ἂν ἐθέλοι ὁ μὴ θυμοειδὴς εἴτε ἵππος εἴτε κύων εἴτε ἄλλο ὁτιοῦν ζῶον; ἢ οὐκ ἐννενόηκας, ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμὸς, οὗ παρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι τῆς πόλεως δῆλα; Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδῆ; Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις τε

149. II. p. 374. E.

ἔσονται καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύσεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους πρᾴους αὐτοὺς εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς· εἰ δὲ μὴ, οὐ μενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ' αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ποιήσομεν; πόθεν πρᾷόν τε ἅμα καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πρᾳεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέν τοι τούτων γε ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται. Ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις ἔοικεν· καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι. Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, εἶπον, Δικαίως, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν· ἧς γὰρ προὐθέμεθα εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐκ ἐνενοήσαμεν ὅτι ἄρα τοιαῦταί εἰσι φύσεις οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχουσαι τἀναντία ταῦτα; Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἄν τις καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ζώοις, οὐ μετὰν ἥκιστα (ἐν ᾧ) ἡμεῖς παρεβάλλομεν τῷ φύλακι. Οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο αὐτῶν φύσει τὸ ἦθος· πρὸς μὲν τοὺς συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόν τε πρᾳοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τἀναντία. Οἶδα μέντοι, ἔφη. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, δυνατόν· καὶ οὐ παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν σοι δοκεῖ ἔτι τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυλακτικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέσθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν; Πῶς δή; ἔφη, οὐ γὰρ ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὅτι ὃν μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, μισεῖ καὶ χαλεπαίνει, οὐδὲν κακὸν πεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται,

κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπόνθῃ ἀγαθόν· ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον.

150. Ἐν ταὐτῷ.

Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς καὶ ἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

151. Πλάτωνος Πολιτείας Τρίτης.

Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν, ὅ τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει· οὐδὲν δὲ δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι, ἐὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παίδων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· τὰ δὲ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε δεινοὺς εἶναι μιμήσασθαι μηδ᾽ ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν. Ἢ οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόῤῥω διατελέσωσιν, εἰς ἤθη τε καὶ φύσιν καθίστανται καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς.

152. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ᾽ οὐκ αὐτῶν τούτων οἵ τινες ἄρξουσίν τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Οὐκ οὖν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν τούτων; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ᾽ οὐ γεωργικώτατοι γίνονται; Ναί. Ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ᾽ οὐ φυ-

150. p. 376. C. 151. p. 395. B. 152. p. 412. B.

λακικωτέρους πόλεως; Ναί. Οὐκ οὖν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δ' ἄν τις μάλιστα τούτου, ὃ τυγχάνει φιλῶν; Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο ταὐτὰ καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος οἴοιτο ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, μηδὲ τοὐναντίον; Οὕτως, ἔφη. Δεκτέον ἄρα ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν φαίνωνται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν, ὃ δ' ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπιτήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ δόγματος, καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι οἱ ἐκβάλλοιεν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. Φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μὲν ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. (*) Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφην ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθόν; ἢ οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ὀρθῶς λέγεις, καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκ οὖν κλαπέντες ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσιν; Οὐδὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, κινδυνεύω λέγειν· κλαπέντας γάρ, τοὺς μεταπεισθέντας λέγω, καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους,

ὅτι τῶν μὲν χρόνος, τῶν δὲ λόγος ἐξαιρούμενος, λανθάνει. Νῦν γάρ που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέντας λέγω, οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι ποιήσῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, ἔμαθον καὶ ὀρθῶς λέγεις. Τοὺς μὴν γοητευθέντας, ὡς ἐγῷμαι, καὶ σὺ φαίης εἶναι, οἳ ἂν μεταδοξάσωσιν, ἢ ὑφ᾽ ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου τι δείσαντες. Ἔοικε γάρ, ἦ δ᾽ ὅς, γοητεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον, τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς δόγματος, (τοῦ ὡς ποιητέον. Ὃ δ᾽ ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν) τηρητέον δὴ εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις ἔργα, ἐν οἷς ἄν τις τὸ τοιοῦτον μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο καὶ ἐξαπατῷτο· καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον, ἐγκριτέον· τὸν δὲ μή, ἀποκριτέον. Ἦ γάρ; Ναί. Καὶ πόνων γε αὖ καὶ ἀλγηδόνων ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ τρίτου εἴδους τοῦ τῆς γοητείας ἅμιλλαν ποιητέον καὶ θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροί, οὕτως νέους ὄντας εἰς δείματα κομιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον, βασανίζοντας πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρί, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν ἅπασι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθός, καὶ τῆς μουσικῆς, ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρασχών· οἷος δὴ ἂν (ὢν) καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη· καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἀνδράσι βασανιζόμενον καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τετελευτηκότι τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον

ἀποκριτέον. Τοιαύτη τις, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, δοκεῖ μοι ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύποις, μὴ δι' ἀκριβείας εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοί, ἦ δ' ὅς, οὕτω πη φαίνεται. Ἆρ' οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων, τῶν τε ἔντος φίλων, ὅπως μὴ βουλήσωνται, οἱ δὲ μὴ δυνήσωνται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους, οὓς δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν, ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν.

153. Ἐν ταὐτῷ.

Ὁ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥ τίς ποτ' ἐστίν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἕξειν πρὸς τῷ ἥμεροι εἶναι αὑτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ' ὅς. Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἄν τις νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις μήτε τοὺς φύλακας ὡς ἀρίστους ἀναγκάσει αὐτοὺς κακουργεῖν μήτε ἐπαίρει περὶ τοὺς ἄλλους πολίτας. Καὶ ἀληθῶς γε φήσει. Ὅρα δή, εἶπον ἐγώ, εἰ τοιόνδε τινὰ τρόπον δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσεσθαι. Πρῶτον μέν, οὐσίαν κεκτημένον οὐδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἣν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖον μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου, σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι, ταξαμένους παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν, δέχεσθαι μισθὸν τῆς φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δ' εἰς ξυσσίτια, ὥσπερ ἐξεστρατοπεδευμένους, κοινῇ ζῆν· χρυσίον δὲ καὶ

153. p. 416. B.

ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς, ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν· διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον, ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει (*) μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις οὐδὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ περιάψασθαι οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ, καὶ οὕτω μὲν σώζοιντό τε ἂν καὶ σώζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δὲ αὐτοὶ γῆν ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δὲ καὶ ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσονται· μισοῦντες δὲ καὶ μισούμενοι καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν βίον πολὺ πλεῖον καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον, ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις.

154. Πλάτωνος Πολιτείας δ'.

Νευροῤῥάφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι, μὴ ὄντες, πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι. — Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε· πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκ οὖν κακίων χυτρεὺς γίνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε

154. p. 421.

μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάσεται καὶ τοὺς υἱεῖς, ἢ ἄλλους, οὓς ἂν διδάσκῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται; Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δὴ πενίας τε καὶ πλούτου χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνονται. Ἕτερα δὴ, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον, ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πενία, ὡς τοῦ μὲν τρυφήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ δὲ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

155. *Ἐν ταὐτῷ.*

Οὔτοι, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ ἀγαθὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου, ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τροφήν· ἐὰν γὰρ εὖ παιδευόμενοι μέτριοι ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται καὶ ἄλλα γε, ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν καὶ γάμων καὶ παιδοποιΐας· ὅτι δεῖ ταῦτα κατὰ τὴν παροιμίαν πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γὰρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μὴν, εἶπον, πολιτεία, ἐάν περ ἅπαξ ὁρμήσῃ, εὖ ἔρχεται, ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη· τροφὴ γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται εἴς τε τἄλλα καὶ (*) εἰς τὸ γεννᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις. Εἰκός γ',

155. p. 423.

ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τούτου ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρὰ πάντα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα φυλάττειν, φοβουμένους, ὅταν τις λέγῃ, ὡς

τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι,
ἥ τις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν, οὐκ ᾄσματα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτ' ἐπαινῇ· δεῖ δὲ οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν· εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὡς φησί τε Δάμων, κἀγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκοδομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία, ἔφη, ῥᾳδίως αὕτη λανθάνει παραδυομένη. Ναί, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει, καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε, ἢ κατὰ σμικρὸν εἰσοικησαμένη ἠρέμα ὑποῤῥεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει· ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολιτείας σὺν πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ, ἕως ἂν τελευτῶσα ἅπαντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψαι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκ οὖν, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδιᾶς μεθεκτέον, ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς καὶ παίδων τοι-

οὕτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ. ΜΔ.

1. *Εὐριπίδου.*

Ἄρχεσθαι χρεὼν
κακοὺς ὑπ' ἐσθλῶν καὶ κλύειν τῶν κρεσσόνων.

2. *Εὐριπίδου Δικτύος.*

Μὴ νεῖκος, ὦ γεραιέ, κοιράνοις τίθου.
σέβειν δὲ τοὺς κρατοῦντας ἀρχαῖος νόμος.

3. *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν,
ἀλλ' ἀντιτάττεσθ'· εἰ δὲ μή, τἄνω κάτω
ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφεὶς ὅλος.

4. *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ' αὔξειν ἐν πόλει.
κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδόκητ' εὐτυχησάντων δόμων.

5. *Μενάνδρου Ἀνδρογύνῳ.*

Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον.

6. *Εὐριπίδου Ἱκετίδων.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ νόμοι πόλει
καλῶς τεθέντες· ὅ τε γὰρ ἀσθενέστερος
ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσην ἔχει,
νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.

7. *Σοφοκλῆς Αἴαντι.*

1. Fr. inc. 23. 2. Fr. 18. 3. Cleric. p. 6. 4. Fr. 20, 28. 5. Cleric. p. 16. 6. V. 435. 7. V. 666.

(*) Τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
εἴκειν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ' ὑπεικτέον· τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανῆς κύκλος
τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντον, ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὕπνος
λύει πεδήσας οὐδ' ἀεὶ λαβὼν ἔχει.

8. Μενάνδρου.

Καλὸν οἱ νόμοι σφόδρ' εἰσίν· ὁ δ' ὁρῶν τοὺς νόμους λίαν ἀκριβῶς συκοφάντης φαίνεται.

9. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

Χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων ἀνδρῶν ἀρίστη καταφαίνεται ἄν μοι γενέσθαι. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα κατὰ νοῦν ἅπασιν. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν προπολεμησόντων; Ναί. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ' αὑτὸν ἑκάστῳ πρόσφορον, ἓν μόνον ἐπιτήδευμα, μίαν ἑκάστῳ τέχνην, τούτους οὓς πρὸ πάντων ἔδει πολεμεῖν, εἴπομεν, ὡς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως, εἴτε τις ἔξωθεν εἰ καὶ τῶν ἔνδοθεν ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πρᾴως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν καὶ φύσει φίλοις οὖσι, χαλεποὺς δ' ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. Παντάπασι μὲν οὖν.

8. Cleric. p. 56. 9. p. 17. B.

Φύσιν γάρ οἶμαί τινα τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῆ ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως, ἵνα πρὸς ἑκατέρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι. Ναί. Τί δὲ τροφή; ἆρ᾽ οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ μαθήμασί τε, ὅσα προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε μηδὲν ἄλλο ποτὲ κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νομίζειν δεῖν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅσος σώφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ καὶ ξυνδιαιτωμένους μετ᾽ ἀλλήλων ζῆν, ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διὰ παντὸς, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ; Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. Ταύτῃ καὶ ταῦτα ἐλέγετο. Τί δὲ δὴ τὸ περὶ τῆς παιδοποιΐας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀήθειαν τῶν λεχθέντων εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἁπάντων ἐτίθεμεν, μηχανωμένους ὅπως μηδείς ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ ἰδίᾳ γνώσοιτο, νομιοῦσι δὲ πάντες πάντας αὐτοὺς ὁμογενεῖς, ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφοὺς, ὅσοιπερ ἂν τῆς πρεπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίγνωνται, (*) τοὺς δὲ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν γονέας τε καὶ γονέων προγόνους τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόνους παῖδάς τε ἐκγόνων. Ναὶ καὶ ταῦτα εὐμνημόνευτα, ᾗ λέγεις. Ὅπως δὲ δὴ κατὰ δύναμιν εὐθὺς γίγνοινθ᾽ ὡς ἄριστοι τὰς φύσεις, ἆρ᾽ οὐ μεμνήμεθα, ὡς τοὺς ἄρχοντας ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρχούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύνερξιν λάθρα

μηχανᾶσθαι κλήροις τισὶν, ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τ' ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι συλλήξονται, καὶ μή τις αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται, τύχην ἡγουμένοις αἰτίαν τῆς συλλήξεως. Μεμνήμεθα. Καὶ μὴν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἔφαμεν εἶναι, τὰ δὲ τῶν κακῶν εἰς τὴν ἄλλην λάθρα διαδοτέον πόλιν· ἐπαυξανομένων δὲ, σκοποῦντας ἀεὶ τοὺς ἀξίους πάλιν ἀνάγειν δεῖν, τοὺς δὲ παρά σφισιν ἀναξίους εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν μεταλλάττειν. Οὕτως. Ἆρα οὖν διεληλύθαμεν ἤδη, καθάπερ χθὲς, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν, ἢ ποθοῦμέν τι τῶν ῥηθέντων; Οὐδαμῶς.

10. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μίνωος.*

Οὐκ οὖν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμήσεως καὶ περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν τὸ μὲν ὀρθὸν νόμος ἐστὶ βασιλικός; τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν οὐ δοκεῖ νόμος εἶναι βασιλικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἔστι γὰρ ἄνομον. Ναί. Ὀρθῶς ἄρα ὡμολογήσαμεν νόμον εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσιν. Φαίνεται. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα· τίς ἐπιστήμων διανεῖμαι ἐπὶ γῇ τὰ σπέρματα; Γεωργός. Οὗτος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα ἑκάστῃ γῇ διανέμει; Ναί. Ὁ γεωργὸς ἄρα νομεὺς ἀγαθὸς τούτων, καὶ οἱ τούτου νόμοι καὶ διανομαὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ὀρθαί εἰσιν; Ναί.

11. Τίς δὲ τὴν τῶν προβάτων ἀγέλην κράτιστος νέμειν, τί ὄνομα αὐτῷ; Ποιμήν. Οἱ τοῦ ποιμένος ἄρα νόμοι ἄριστοι τοῖς προβάτοις; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ βουκόλου τοῖς βουσί; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ τίνος νόμοι ἄριστοι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων; οὐχ οἱ τοῦ βασιλέως; φάθι. Φημὶ δή.

10. 11. p. 317. C. sq.

12. *Στωϊκῶν.*

Τόν τε νόμον σπουδαῖον εἶναί φασι λόγον ὀρθὸν ὄντα, προστακτικὸν μὲν τῶν ποιητέων, ἀπαγορευτικὸν δὲ τῶν οὐ ποιητέων. Τοῦ δὲ νόμου ἀστείου ὄντος καὶ ὁ νόμιμος ἀστεῖος ἂν εἴη· νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄνδρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ προσταττομένων· νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητικὸν τοῦ νόμου· μηδένα δὲ τῶν φαύλων μήτε νόμιμον εἶναι μήτε νομικόν.

13. *Αἰσχίνου ἐκ τοῦ Κατὰ Τιμάρχου.*

Οὐδ᾽ ὡς ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα ἥκειν ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων ἐπιμεληθέντα πρότερον, ἀλλὰ τοῦ βίου.

14. *Δημοκρίτου.*

Κρέσσον ἄρχεσθαι τοῖσιν ἀνοήτοισιν ἢ ἄρχειν.

15. *Δίκη μέν ἐστιν, ἔρδειν τὰ χρὴ ἐόντα· ἀδικίη δὲ, μὴ ἔρδειν τὰ χρὴ ἐόντα, ἀλλὰ παρατρέπεσθαι.*

16. *Κατὰ δὲ ζώων ἔστιν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου, ὧδε ἔχει· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικεῖν ἀθῷος ὁ κτείνων καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον, ἢ μή.*

17. (*) *Κτείνειν χρὴ τὰ πημαίνοντα παρὰ δίκην πάντα περὶ παντός· καὶ ταῦτα ὁ ποιῶν ἐπιθυμίης καὶ δίκης καὶ θάρσεος καὶ κτάσεως ἐν παντὶ κόσμῳ μείζω μοῖραν μεθέξει.*

18. *Ὅκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἑρπετέων γεγράφαται τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκεῖ μοι χρεὼν εἶναι ποιεῖν· κατὰ νόμους τοὺς πατρίους κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ, ἐν ᾧ μὴ νόμος ἀπείργει· νόμος δὲ ἀπείργει, ἱερὰ ἑκάστοισιν ἐπιχώρια καὶ σπονδαὶ καὶ ὅρκοι.*

13. p. 55.

19. Κιξάλλην καὶ λῃστὴν πάντα κτείνων τις ἀθῷος ἂν εἴη, καὶ αὐτοχειρίῃ καὶ κελεύων καὶ ψήφῳ.

20. Ζαλεύκου Προοίμιον νόμων.

Τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν πάντας πρῶτον πεπεῖσθαι χρὴ καὶ νομίζειν θεοὺς εἶναι καὶ ἀναβλέποντας ἐς οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς διακόσμησιν καὶ τάξιν· οὐ γὰρ τύχης οὐδ᾽ ἀνθρώπων εἶναι δημιουργήματα· σέβεσθαι δὲ τούτους καὶ τιμᾶν ὡς αἰτίους ὄντας ἁπάντων ἡμῖν ἀγαθῶν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων. Ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν πάντων τῶν κακῶν καθαράν· ὡς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ᾽ ἀνθρώπου φαύλου οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγῳδίαις τῶν ἀλισκομένων, καθάπερ μοχθηρὸς ἄνθρωπος· ἀλλ᾽ ἀρετῇ καὶ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων. Διὸ ἕκαστον δεῖ εἰς δύναμιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πράξει καὶ προαιρέσει τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεοφιλῆ, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὰς εἰς χρήματα ζημίας μᾶλλον τῶν εἰς αἰσχύνην τεινόντων, καὶ πολίτην ἀμείνονα ὀνομάζειν τὸν τὴν οὐσίαν προϊέμενον μᾶλλον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. Ὅσοις δὲ μὴ ῥᾴδιον πρὸς ταῦτα τὴν ὁρμὴν πεπεῖσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἔχουσιν εὐκίνητον πρὸς ἀδικίαν, ὧδ᾽ ἡμῖν παρηγγέλθω· πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καὶ πολίτισι καὶ ξυνοίκοις, μεμνῆσθαι θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίκας ἐπιπεμπόντων τοῖς ἀδίκοις, καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν. Πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὧν ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς. Διὸ δεῖ ἕκαστον παρ᾽ ἑκάστην πρᾶξιν αἰεὶ συνοικειοῦν τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς δὴ παρόν-

τα· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φροντιεῖν. Ἐὰν δέ τῳ παραστῇ δαίμων κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν, διατρίβειν πρὸς ναοῖς καὶ βωμοῖς καὶ τεμένεσι, φεύγοντα τὴν ἀδικίαν ὡς δέσποιναν ἀσεβεστάτην καὶ χαλεπωτάτην, ἱκετεύοντα τοὺς θεοὺς συναποτρέπειν αὐτήν. Ἰέναι δὲ καὶ πρὸς ἄνδρας δόξαν ἔχοντας ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ἀκουσόμενον περὶ εὐδαίμονος βίου καὶ κακῶν ἀνδρῶν τιμωρίης, ἵνα ἀποτρέπηται τῶν ἀδίκων ἔργων.

21. Ἐν ταὐτῷ.

Δεισιδαιμονῶν δαίμονας ἀλάστορας. Πάντας δὲ τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις τοὺς θεούς· πάτρια δὲ εἶναι τὰ κάλλιστα. (*) Πεπεῖσθαι δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντας· καὶ τοὺς ἄρχοντας αἰδεῖσθαι καὶ ἐξίστασθαι καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον· ὡς μετὰ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας γονεῖς τε καὶ νόμοι καὶ ἄρχοντες σύνεγγύς εἰσι ταῖς τιμαῖς παρ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι καὶ σωθησομένοις. Πόλιν δὲ φιλαιτέραν μηδεὶς ἄλλην ποιείσθω τῆς αὐτοῦ πατρίδος, ὡς θεῶν πατρῴων νεμεσώντων, ἀρχὴ γὰρ προδοσίας φύεται τοῖς τοιαῦτα βουλομένοις. Ἔτι δὲ χαλεπώτερον τῆς οἰκείας γῆς στερόμενον ζῆν ἐπ' ἀλλοτρίας· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. Μηδὲ ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον μηδεὶς μηδένα νομιζέτω τῶν πολιτῶν, οἷς ἐφήκασιν οἱ νόμοι μετέχειν τῆς πολιτείας· ὡς ὁ τοιοῦτος οὔτε ἄρξαι δύναιτ' ἂν οὔτε δικάσαι καλῶς τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ λογισμοῦ. Μηδεὶς δὲ λεγέτω κακῶς μήτε κοινῇ τὴν πόλιν μήτε ἰδίᾳ τὸν πολίτην· ἀλλ' οἱ τῶν νόμων φύλακες ἐπιμελείσθωσαν τῶν πλημμελούντων πρῶτον μὲν νουθετοῦντες, ἐὰν δὲ μὴ πείθων-

ται, ζημιοῦντες. Τῶν δὲ κειμένων νόμων ἐάν τις δοκῇ μὴ καλῶς κεῖσθαι, μετατιθέμεν ἐπὶ τὸ βέλτιον· μενόντων δὲ πάντας πειθαρχεῖν· ὑπ᾽ ἀνθρώπων μὲν ἡττᾶσθαι τοὺς κειμένους νόμους, οὐ καλὸν οὐδὲ συμφέρον· ὑπὸ δὲ νόμου βέλτιον ὡς ἡττώμενον κατακρατεῖσθαι, καὶ καλὸν καὶ συμφέρον. Τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας χρὴ καὶ κολάζειν, ὡς κατασκευάζοντας τῇ πόλει μεγίστων κακῶν ἀρχὴν ἀναρχίαν. Ἄρχοντας δὲ μὴ εἶναι αὐθάδεις μηδὲ πρὸς ἐπήρειαν κρίνειν μηδὲ μεμνῆσθαι κρίνοντας φιλίας ἢ ἔχθρας, ἀλλὰ τοῦ δικαίου· οὕτω γὰρ ἀποδώσουσι τὰς κρίσεις δικαιοτάτας καὶ τῆς ἀρχῆς ἔσονται ἄξιοι. Τοὺς μὲν οὖν δούλους προσήκει διὰ φόβον πράττειν τι τῶν δικαίων, τοὺς δ᾽ ἐλευθέρους δι᾽ αἰδῶ καὶ τὸ καλόν· διὸ χρὴ καὶ τοὺς ἄρχοντας εἶναι τοιούτους, ἵν᾽ ἐχώσιν οἱ ἀρχόμενοι τοὺς ἀξίους αἰσχύνης. Ἐὰν δέ τις βούληται τῶν κειμένων νόμων κινεῖν ἢ ἄλλον εἰσφέρειν νόμον, εἰς βρόχον εἴρας τὸν τράχηλον, λεγέτω τοῖς πολίταις περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐὰν μὲν διαψηφιζομένων δόξῃ λελύσθαι τὸν νόμον ἢ ὑπάρχειν τὸν εἰσφερόμενον, καὶ αὐτὸν ἀθῷον εἶναι· ἐὰν δὲ ὁ προϋπάρχων μᾶλλον δοκῇ καλῶς ἔχειν ἢ ὁ εἰσφερόμενος ᾖ ἄδικος, τεθνάναι τὸν κινοῦντα ἢ εἰσφέροντα νόμον ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου.

22. Ἐκ τῶν Θεοφράστου.

Οἱ μὲν οὖν ὑπὸ κήρυκος κελεύουσι πωλεῖν, καὶ προκηρύττειν ἐκ πλειόνων ἡμερῶν· οἱ δὲ παρ᾽ ἀρχῇ τινι, καθάπερ καὶ Πιττακὸς παρὰ βασιλεῦσι καὶ πρυτάνει. Ἔνιοι δὲ προγράφειν παρὰ τῇ ἀρχῇ πρὸ ἡμερῶν μὴ ἐλαττόνων ἢ ἑξήκοντα, καθάπερ Ἀθήνῃσι, καὶ τὸν πριάμενον ἑκατοστὴν τιθέναι τῆς τιμῆς, ὅπως διαμφισβητῆσαί τε ἐξῇ καὶ διαμαρτύρεσθαι τῷ βουλομένῳ, καὶ ὁ δικαίως

ἐωνημένος φανερὸς ᾖ τῷ τέλει. Παρὰ δέ τισι προκηρύττειν κελεύουσι πρὸ τοῦ κατακυρωθῆναι πένθ' ἡμέρας συνεχῶς, εἴ τις ἐνίσταται, ἢ ἀντιποιεῖται τοῦ κτήματος ἢ τῆς οἰκίας· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Κυζικηνῶν.

(*) Οἱ δὲ Θουριακοὶ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀφαιροῦσιν, οὐδ' ἐν ἀγορᾷ προστάττουσιν, ὥσπερ τἄλλα, διδόναι δὲ κελεύουσι κοινῇ τῶν γειτόνων τῶν ἐγγυτάτω τρισὶ νόμισμά τι βραχὺ μνήμης ἕνεκα καὶ μαρτυρίας. Ἀναγκαῖον δηλονότι, τοῖς μὲν τὰς ἀρχὰς ὑπευθύνους ποιεῖν, τοῖς δὲ τοὺς γείτονας, ἐὰν μὴ λάβωσιν, ἢ δὶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ λάβωσιν, ἢ ἔχοντες μὴ λέγωσι τῶν ἐωνημένων. Οὐ χρὴ δ' ἀγνοεῖν, ὅτι αἱ προγραφαὶ καὶ αἱ προκηρύξεις, καὶ ὅλως ὅσα πρὸς τὰς ἀμφισβητήσεις ἐστὶ πάντα, τὰ πλεῖστα δι' ἔλλειψιν ἑτέρου νόμου τίθεται· παρ' οἷς γαρ ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων ἐστὶ καὶ τῶν συμβολαίων, ἐξ ἐκείνων ἐστὶ μαθεῖν εἰ ἐλεύθερα καὶ ἀνέπαφα, καὶ τὰ αὐτοῦ πωλεῖ δικαίως· εὐθὺς γὰρ καὶ μετεγγράφει ἡ ἀρχὴ τὸν ἐωνημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ προστασίαι τινὲς ὠνοῦνται καὶ πωλοῦσιν ἀπαλλοτριοῦν ἐθέλοντες, ὀρθῶς ἔχει καὶ προς ταῦτα νομοθετεῖν, ὅπερ καὶ ποιοῦσιν ἅμα ταῦτά τε βουλόμενοι κωλύειν καὶ τὴν ἐμφανῆ ποιεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐνίων. Κελεύουσι γάρ, ἐὰν μέν τις οἰκίαν πρίηται θύειν ἐπὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπικωμαίου, ἐὰν δὲ χωρίον, ἐπὶ τῆς κώμης ᾗ αὐτὸς οἰκεῖ, καὶ ὀμνύειν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἐγγραφούσης καὶ κωμητῶν τριῶν, ἦ μὴν ὠνεῖσθαι δικαίως μηδὲν συγκακουργοῦντα μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ, τον αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸν πωλοῦντα πωλεῖν ἀδόλως· τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ Ἀγοραίου, τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττό-

νων εἶναι θυλήμασιν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ ἐγγράφειν τὴν ἀρχήν· ἅμα καὶ ἐν τῷ ὅρκῳ προσορίζειν αὐτήν, ἐὰν μὴ ὀμνύωσι, μηδὲ ἐγγράφειν τὴν ὠνήν. Οὗτοι μὲν δὴ πρὸς ἀμφότερα, μᾶλλον δὲ πρὸς πάντα βούλονται περιειλῆχθαι, καθάπερ ἴσως καὶ δεῖ. Κυρία δὲ ἡ ὠνὴ καὶ ἡ πρᾶσις εἰς μὲν κτῆσιν, ὅταν ἡ τιμὴ δοθῇ καὶ τὰ ἐκ τῶν νόμων ποιήσωσιν, οἷον ἀναγραφὴν ἢ ὅρκον ἢ τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον, εἰς δὲ τὴν παράδοσιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πωλεῖν, ὅταν ἀῤῥαβῶνα λάβῃ· σχεδὸν γὰρ οὕτως οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἀλλὰ τοῦτο προσδιοριστέον, ἐὰν μὴ παρὰ μεθύοντος μηδ' ἐξ ὀργῆς μηδὲ φιλονεικίας μηδὲ παρανομοῦντος ἀλλὰ φρονοῦντος καὶ τὸ ὅλον δικαίως· ὅπερ κἀκεῖ προσθετέον, ὅταν ἀφορίζῃ παρ' ὧν δεῖ ὠνεῖσθαι. Τάττουσι δέ τινες καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερίζοντες, ἄτοπον γὰρ ἐὰν δακτύλιον δῷ τῶν δέκα ταλάντων. (Ἔοικε γὰρ ἐκ καιροῦ τὰ τοιαῦτα καὶ πάθους γίγνεσθαι· δεῖ δ' ἐκ προαιρέσεως· οὕτω γὰρ ἔσται τὸ δίκαιον). Ἐὰν δὲ λαβὼν ἀῤῥαβῶνα μὴ δέχηται τὴν τιμὴν ἢ δοὺς μὴ καταβάλῃ ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ, (δεῖ γὰρ ὡρίσθαι καθάπερ ἐν τοῖς Θουρίων τὸν μὲν ἀῤῥαβῶνα παραχρῆμα, τὴν δὲ τιμὴν αὐθημερόν· οἱ δὲ καὶ πλείους ἡμέρας τίθενται τῆς τιμῆς, οἱ δ' ἁπλῶς, ὅσας ἂν ὁμολογήσωσι) τὸ δ' ἐπιτίμιον ἑκατέρῳ, πότερον τῷ μὲν στέρησις τοῦ ἀῤῥαβῶνος· οὕτω (*) γὰρ σχεδὸν οἵ τ' ἄλλοι κελεύουσι καὶ οἱ Θουριακοί· τῷ δὲ μὴ δεχομένῳ ἔκτισις ὅσου ἂν ἀποδῶται, καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς Θουρίων, ἡ ἄνισος ζημία· πολλαπλασία γὰρ ἡ τιμὴ τοῦ ἀῤῥαβῶνος· ἔτι δὲ καὶ βλάπτοιτ' ἂν ὁ ἀποδόμενος ἀφεὶς ἑκατέρους, ἐπειδή τις ἐφ' ἡμέραν μίαν ὁρίσειεν, οὕτω γὰρ μάλιστ' ἐνδέχεται

παρ' ἐνίοις, δεδικάσθαι κελεύουσι τῷ μὴ δεχομένῳ τὴν τιμήν. Πότερον δὲ ἕως ἂν κομίσηται κύριον εἶναι τοῦ κτήματος· οὕτω γὰρ οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἢ ὥσπερ Χαρώνδας καὶ Πλάτων· οὗτοι γὰρ παραχρῆμα κελεύουσι διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἐὰν δέ τις πιστεύσῃ, μὴ εἶναι δίκην, αὐτὸν γὰρ αἴτιον εἶναι τῆς ἀδικίας.

22. *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος Ἐπιστολῆς.*

Δέξασθε, ὦ Συρακούσιοι, πάντων πρῶτον νόμους, οἵτινες ἐὰν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματισμὸν καὶ πλοῦτον τρέψοντες τὰς γνώμας ὑμῶν μετ' ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος ἔτι δὲ χρημάτων, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐντιμοτάτην ποιοῦντες, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην, τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος ὄντως εὐδαίμονας ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους, ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος ἄνους, τοὺς πειθομένους τε ἀπεργάζεται τοιούτους. Ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε· ἣ δὲ βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίνεσθαι τῶν πάντων πέρι.

23. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας.*

Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν Βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖ-

22. p. 355. A. 23. I. 2.

ναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι οὐκ ἔνθεν, ὅθεν περ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδ᾽ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων παραβαίνῃ τι, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμελοῦνται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ δὴ ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα εἰς τέσσαρα μέρη· τούτων δ᾽ ἐστὶν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο δὲ τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο δὲ τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι (*) τούτων παριᾶσιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκα ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις αἷς αὐτοὺς δεῖ παρεῖναι, οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνητικοῖς ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἂν μὴ προῤῥηθῇ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις ἀπεῖ-

ναι καλόν. Ἄρχοντες δὲ ἐφ᾽ ἑκάστοις τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ φυλαὶ Περσῶν διῄρηνται· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσίν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὖ τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέξειν, ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Ἃ δὲ ἑκάστῃ τῇ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν δὴ παῖδες οἱ εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔρχονται, ὥσπερ παρ᾽ ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι, οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς· γίγνεται γὰρ δὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ παισὶν ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. Οὓς δ᾽ ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας τιμωροῦνται, κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι, δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ [οὐχ] ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδιδόντα δὲ κολάζουσι τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ περὶ πατρίδα καὶ περὶ φίλους. Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι με-

γίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται καὶ εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ καὶ πείθεσθαι αὐτοὺς τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους πειθομένους ἰσχυρῶς τοῖς ἄρχουσι. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσιν. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτους, ὄψον δὲ κάρδαμον· πιεῖν δ' ἐάν τις διψῇ, κώθωνα ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. (*) Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δ' εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία ἐπιμελείας μάλιστα δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἄν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ ὅταν μὲν δέῃ τι, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὅταν δὲ ἐξάρῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, τὰς ἡμισείας φυλὰς καταλείπει· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέῤῥον καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τὸ δὲ ἐὰν δέῃ ἐκ χειρὸς χρῆσθαι.

Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται καὶ βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστὶ καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρωῒ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι, γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις, ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ, καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γινόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον, ὥστε αὖ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ, ὃ ἄπεστι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες, πλέον μὲν ὡς καὶ εἰκότως παίδων, τἄλλα δ' ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν, ἢν δέ τι (*) δεήσῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τῇ ὑστεραίᾳ [αὖ] θηρῶσι μέχρι δείπνου καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἄν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅ τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἐσθίωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἐμάνθανον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δη-

μόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἆθλα προτίθεται, ἐν ᾗ δ' ἂν φυλῇ πλεῖστοι ὦσι δαιμονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις παῖδας ὄντας αὐτοὺς ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δέῃ ἢ κακούργους (*) ἐρευνῆσαι ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστίν. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν· ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. Ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ὧδε διάγουσι· πρῶτον μὲν ὥσπερ οἱ ἔφηβοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἐάν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων· ἐὰν δέ που δέῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω παιδευόμενοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δὲ ἄγχιμα ὅπλα καλούμενα θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέῤῥον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, [οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες·] ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλέον ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς, ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκ ἔτι ἔξω τῆς αὐτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι αἱροῦνται πάσας, καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐκλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ

δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν, ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμον τὸν βίον διατελεῖ. Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι, τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ᾽ οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἀργοῦντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν, ἵνα παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις· ἔξεστι δὲ αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν, οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διαγένωνται ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους, οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν διεληλυθότες καθίστανται.

24. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Λακώνων Πολιτείας.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐσθῆτας μὲν καὶ δούλας ἱκανὰς παρέχειν ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δὲ ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν, πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος φύλου, ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος ὥσπερ τοῖς ἀνδράσιν οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ὡς ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν (*) καὶ ἔκγονα ἐῤῥωμενέστερα γίγνεσθαι. Ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς

24. Scil. I, 4.

ἄλλους τὸν πρῶτον τοῦ χρόνου ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συνόντας καὶ τούτου τἀναντία ἔγνω· ἔθηκε γὰρ αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δὲ ἐξιόντα· οὕτω δὲ συνόντων ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἐρρωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι εἴ τι βλαστάνοιεν οὕτω μᾶλλον, ἢ εἰ διάκοροι ἀλλήλων εἶεν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀποπαύσας τοῦ ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γυναῖκας ἄγεσθαι ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρον τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. Εἴγε μέντοι συμβαίη γεραιῷ νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς τηλικούτους φυλάττοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας τἀναντία καὶ τούτου ἐνόμισε· τῷ γὰρ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρὸς καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἀγασθείη, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνοποιήσασθαι. Εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τοῦτο νόμιμον ἐποίησεν, ἥν τινα ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρῴη, πείσαντα τὸν ἔχοντα ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. Καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. Αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἱ δὲ ἄνδρες ἀδελφοὺς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἳ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυνάμεως κοινωνήσουσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦνται. Περὶ μὲν δὴ τεκνοποιΐας οὕτω τἀναντία γνοὺς τοῖς ἄλλοις, εἴ τι διαφέροντας καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος σκοπείτω. Βούλομαι δὲ καὶ τὴν παιδείαν σαφηνίσαι.

25. Ὁ γὰρ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδίᾳ ἑκάστοις παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. Τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε

25. Ib. C. 2, 2.

καὶ καθίζειν τοὺς παῖδας καὶ ἐπισκοποῦντα, εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, [ἰσχυρῶς] κολάζειν· ἔδωκε δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι, ὡς πολλὴν μὲν αἰδῶ πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεῖναι. Ἀντί γε μὴν τοῦ ἁπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν ἔταξεν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν, νομίζων εἰ τοῦτο ἀσκήσαιεν, πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὄρθια ἐκβαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρανῆ καταβαίνειν καὶ πηδῆσαι δὲ καὶ ἀναθορεῖν καὶ δραμεῖν θᾶττον [ἀνυπόδητον, εἰ ἠσκηκὼς εἴη τοὺς πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον·] ἀντὶ δὲ τοῦ ἱματίοις διαθρύπτεσθαι ἐνόμισε δερματίῳ δι' ἔτους προσεθίζεσθαι, [νομίζων οὕτω καὶ πρὸς ψύχη καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν παρασκευάσασθαι.] Σῖτόν γε μὴν τοσοῦτον ἔχειν συνεβούλευεν, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνεσθαι, τοῦ δὲ ἐνδεεστέρως διάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν· νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δεήσειεν ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, (*) μᾶλλον δ' ἄν, εἰ παραγγελθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σίτου πλείω χρόνον ἐπιταθῆναι, ἧττον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πρὸς πᾶν ἔχειν βρῶμα καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν διάγειν καὶ εἰς μῆκος δ' ἂν αὐξάνεσθαι τὴν ῥαδινὰ τὰ σώματα ποιοῦσαν τροφὴν μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο, ἢ τὴν διαπλατύνουσαν τῷ σίτῳ. Ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὖ πιέζοιντο, ἀπραγμόνως μὲν οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς λαμβάνειν ὧν προσδέονται, κλέπτειν δὲ ἐφῆκεν [ἔστιν ἃ τῷ λιμῷ ἐπικουροῦντας. Καὶ ὡς μὲν οὐκ ἀπορῶν ὅ τι δοίη ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφήν, οὐδένα οἶμαι τοῦτο ἀγνοεῖν·] δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλοπεύειν καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν καὶ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι

λήψεσθαι. Ταῦτα οὖν δηλονότι πάντα μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευσεν. [Εἴποι δ' ἂν οὖν τις, τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε,] πολλὰς δὲ πληγὰς ἐπέβαλε τῷ ἁλισκομένῳ; Ὅτι, φημὶ ἐγώ, καὶ τἄλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα.

26. Ὅπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισίν, ὅ τι ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν, εἴ τι ἁμαρτάνοιεν.

27. Πρὸς δὲ τούτοις τό τε αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς ἐμφῦσαι βουλόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέδειξεν ἐντὸς μὲν τοῦ ἱματίου τὼ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιόπτειν δὲ μηδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸ ποδῶν ὁρᾶν. Ἔνθα δὴ καὶ δῆλον γεγένηται, ὅτι τὸ ἄῤῥεν φῦλον καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς τῶν θηλειῶν φύσεως. Ὡς ἐκείνων γοῦν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἦν ἀκοῦσαι ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δὲ ὄμματα στρεψάντων ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παρθένων, καὶ ἐπειδὰν εἰς τὸ φιλίτιον ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. [Καὶ τῶν μὲν αὖ παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη·] περί γε μὴν τῶν ἤδη ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασεν.

28. Ὡς οὖν τούτους αὖ συνέβαλλεν, ἐξηγήσομαι. Αἱροῦνται τοίνυν οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται· τούτων δὲ ἕκαστος ἄνδρα ἕκαστον καταλέγει διασαφηνίζων, ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ, τοὺς δ' ἀποδοκιμάζει. Οἱ οὖν μὴ

26. Ib. C. 2, 10. 27. C. 3, 4. 28. C. 4, 3.

τυγχάνοντες τῶν καλῶν πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποστείλασιν αὐτοὺς καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀντ' αὐτῶν.

29. Διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παραγιγνόμενος κύριος.

30. Τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, (*) ὁ Λυκοῦργος νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως καὶ οὗτοι δύνωνται μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν.

31. Ὡσαύτως ὁ Λυκοῦργος ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. Ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων ὧν αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη ἄρχειν οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο.

32. Ἐν τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπεῖπε μηδενὸς ἅπτεσθαι, ὅσα δὲ ἐλευθερίαν ἐν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα μόνα ἔταξεν ἔργα ἑαυτῶν νομίζειν· οὐ γάρ δή τι πλοῦτος ἐκεῖ γε ἐσπούδασται.

33. Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι· τὸ κατεργάζεσθαι ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.

34. Καλῶς δέ μοι δοκεῖ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι, καὶ εἰ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἡ ἀρετή. Ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γεροντίας προσθεὶς ἐποίησε μηδ' ἐν τῷ γήρᾳ ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκἀγαθίαν. Ἀξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπικουρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήρᾳ. Θεὶς γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους τοῦ περὶ

29. 30. C. 4, 6. sq. 31. C. 6, 1. 32. C. 7, 2. 33. C. 9, 1. 34. C. 10, 1.

τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῆς τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. Εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται οὗτος ὁ ἀγὼν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων. Καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοί· ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν σωμάτων εἰσίν· ὁ δὲ περὶ τῆς γεροντίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. Ὅσῳ οὖν κρεῖσσον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι.

35. Εἴς γε μὴν τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδε ἐμηχανήσατο· στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα καὶ χαλκῆν ἀσπίδα.

36. Ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν, νομίζων οὕτω καὶ μείζους ἂν καὶ ἐλευθεριωτέρους [καὶ γοργοτέρους] φαίνεσθαι. Οὕτω γε μὴν κατεσκευασμένων μοίρας ἔδειξεν ἓξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. Ἑκάστη δὲ τῶν ὁπλιτικῶν ἔχει μοιρῶν πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέτταρας, πεντηκοστῆρας ὀκτώ, ἐνωμοτάρχας ιϛ΄. Ἐκ δὲ τούτων τῶν μερῶν διὰ παρεγγυήσεως καθίστανται τοτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς τρεῖς, τοτὲ δὲ εἰς ἕξ.

37. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν στρατιᾷ καὶ ἐπ᾽ οἴκῳ, τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν κατεσκεύασεν.

38. Ἔφοροι οὖν δυνατοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνται, κύριοι δὲ πράττειν παραχρῆμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχοντας μεταξὺ καταπαῦσαι καὶ εἷρξαί τε καὶ περὶ ψυχῆς εἰς ἀγῶνα καταστῆσαι.

39. Πολλῶν δὲ ὄντων καλῶν μηχανημάτων τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς πολίτας, (*) ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι

35. 36. C. 11, 3. 38. C. 8, 4. 39. C. 8, 5.

οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν θεόν, εἰ λώϊον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ, οἷς αὐτος ἔθηκε νόμοις· ἐπεὶ δ' ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν οὐ μόνον ἄνομον δείξας, ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον τὸ πυθοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι.

40. Χαιρώνδα Καταναίου Προοίμια νόμων.

Τὼς βουλομένως καὶ πράττοντάς τι ἀπὸ θεῶν ἄρχεσθαι χρή· τὸ γὰρ ἄριστον, ὥσπερ ἁ παροιμία φατί, τον θεὸν ἦμεν αἴτιον πάντων τούτων. Ἔτι δὲ φαύλων πράξεων ἀπέχεσθαι καὶ μάλιστα διὰ τὰν πρὸς τὸν θεὸν ξυμβουλίαν· οὐδενὸς γὰρ ἀδίκου θεὸν κοινωνεῖν· βοηθεῖν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ καὶ ποτικελεύεσθαι κατ' ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ πράσσεν· τὸ γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμοίως διατείνεσθαι, ἄγαν μικροπρεπὲς δοκεῖ ἦμεν καὶ ἀνελεύθερον. Διὸ δεῖ φροντίζεν τὸ μὴ σφόδρα ἐς τὰ μάκιστα καὶ τὰ μεγάλα ἐμπίπτειν, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν τὰν ἑαυτῶ καὶ δυναμίαν μετρέοντα ἑκάστῳ πρᾶγμα ἐπιβάλλεν, ὅπως τίμιος ᾖς καὶ σεμνός.

Ἀδίκῳ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ κεκριμένοις ὑπὸ πόλεως ἐπαρωγὴν μὴ ποιεῖσθαι μηδὲ ὁμιλεῖν μηδένα ἢ ὀνειδίζεσθαι, ὡς ὄντα ὅμοιον ᾧ ὁμιλεῖ. Τοὺς δὲ προκεκριμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς τελεῖσθαί τε τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην τελετήν, ἀνδραγαθίαν μιμουμένους ἐπ' ἀληθείᾳ καὶ κτωμένους τὴν ἀρετήν· οὐδεὶς γὰρ ἀνὴρ τέλειος ἄνευ ταύτης. Πολίτῃ δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν καὶ οἴκοι καὶ ἐπὶ ξένης· ξένον δὲ πάντα τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι σεβόμενον καὶ κατὰ τοὺς οἰκείους νόμους εὐφήμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀποστέλλειν, μεμνημένους Διὸς ξενίου ὡς παρὰ πᾶσιν

ἱδρυμένου κοινοῦ θεοῦ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξενίας τε καὶ κακοξενίας.

Ἡγεῖσθαι δὲ καὶ παραγγέλλειν πρεσβυτέρους νεωτέροις τὸ αἰδεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι τὰ κακὰ φανεροὺς ὄντας αὐτοὺς αἰσχυνομένους καὶ αἰδουμένους· ὡς ἐν αἷς πόλεσι πρεσβυτέρων ἀναισχυντίαι φύονται παῖδες αὐτῶν καὶ παίδων παῖδες ἀναίσχυντοι. Ἀκολουθεῖ δὲ ἀναισχυντίᾳ καὶ ἀναιδείᾳ ὕβρις καὶ ἀδικία, τούτοις δὲ ἕπεται ὄλεθρος. Μηδεὶς δ' ἔστω ἀναιδὴς, ἀλλὰ σωφρονείτω ἕκαστος, ὡς οὕτω τευξόμενος θεῶν ἵλεων καὶ σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ κακὸς θεοφιλής. Τιμάτω δὲ ἕκαστος τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ μισείτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος· ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. Διὸ χρὴ συνεθίζειν ἐκ παίδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοψευδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις, ἵν' ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὸ κάλλιστον καὶ σπερματωδέστατον τῆς ἀρετῆς. (*) Προσποιείσθω δὲ ἕκαστος τῶν πολιτῶν σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ φρονεῖν, ὡς ἡ προσποίησις τοῦ φρονεῖν μέγα σημεῖον ἀπειροκαλίας καὶ σμικρότητος. Ἔστω δὲ ἡ προσποίησις τοῦ σωφρονεῖν ἀληθής· μηδεὶς γὰρ πλαττέσθω γλώσσῃ καλὰ ἔργα πράξεως καὶ διανοίας στερόμενος ἀγαθῆς.

Χρὴ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας εὔνοιαν διαφυλάττειν, καθάπερ πατρικὴν, εὐπειθοῦντας καὶ σεβομένους· ὡς ὁ μὴ διανοούμενος οὕτω τίσει δίκην κακῆς βουλῆς δαίμοσιν ἑστιούχοις. Ἄρχοντες γὰρ ἑστιουχοῦσι πόλεως καὶ πολιτῶν σωτηρίας.

Χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας δικαίως προεστάναι τῶν ἀρχομένων, καθάπερ τέκνων ἰδίων, ἔχθραν καὶ φιλίαν καὶ θυμὸν ἐν τῷ κρίνειν κοιμίσαντας.

Ἐπαινείσθωσαν δὲ καὶ εὐδοκιμείσθωσαν, ὅσοι ἂν ὄν-

τες εὔποροι τοῖς ἐνδεεστέροις ἐπαρκῶσιν, ὡς τέκνα, καὶ ἀμύντορας σώζοντες τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. Ἐπαρκείτωσαν δὲ τοῖς διὰ τύχην πενομένοις καὶ μὴ διὰ βίον ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ. Ἡ μὲν γὰρ τύχη πᾶσι κοινόν· ὁ δὲ ἀργὸς καὶ ἀκρατὴς βίος κακοῖς ἀνδράσιν ἴδιος.

Καλὸν δ' ἔστω καὶ μηνύειν ἐάν τίς τῳ συνίδῃ ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται, πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐκοσμίας φύλακας. Ὁ δὲ μηνύων εὐσεβὴς ἔστω καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. Ἐμφανιζόντων δὲ μὴ τὰ δι' ἀκούσιον ἄγνοιαν γιγνόμενα, ἀλλ' ὅσον ἂν ἐκ προνοίας τι ἁμαρτάνωσιν. Ὁ δ' ἐμφανισθεὶς, ἂν ἐθελεχθρῇ τῷ μηνύσαντι, μισείσθω ὑπὸ πάντων, δίκην διδοὺς ἀχαριστίας, ἧς ἀποστερεῖ τὸν ἰατρεύοντα μεγίστην νόσον ἰατρευόμενος ἀδικίαν.

Ἔστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα θεῶν καταφρόνησις καὶ γονέων κάκωσις ἑκούσιος καὶ ἀρχόντων καὶ νόμων ὀλιγωρία καὶ ἑκούσιος ἀτιμία δικαιοσύνης. Δικαιότατος δὲ ἔστω καὶ ὁσιώτατος πολίτης ὁ ταῦτα τιμῶν καὶ ἐμφανίζων πρὸς πολίτας καὶ ἄρχοντας κατὰ τῶν καταφρονούντων.

Ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν σεμνότερον ἔστω ἢ γλιχόμενον τοῦ ζῆν ἐγκαταλιπεῖν αὐτὴν καὶ τὸ καλόν. Κρεῖττον γὰρ τεθνάναι καλῶς ἢ ζῆν αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως.

Χρὴ δὲ καὶ τῶν τελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν μὴ δακρύοις μηδὲ οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμῃ ἀγαθῇ καὶ τῇ τῶν κατ' ἔτος ὡραίων ἐπιφορᾷ· ὡς ἀχαριστίας οὔσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύπης ὑπὲρ τὸ μέτρον γιγνομένης.

Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς ἐπ' ἀδίκῳ βλάβῃ περὶ μηδενός· θειότερον γὰρ εὐφημία κακηγορίας.

Νομιζέσθω δὲ πολίτης ἀμείνων ὁ τῆς ὀργῆς κρείττων, μᾶλλον τοῦ διὰ ταύτην πλημμελοῦντος.

(*) Ὁ ἱερὰ καὶ ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἰδίων, μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὀνειδιζέσθω· μηδὲν γὰρ ἔστω ἰδιωτικὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ σεμνότερον τῶν δημοσίων.

Ὁ πλούτῳ καὶ χρήμασι δουλεύων καταφρονείσθω, ὡς μικρόψυχος ὢν καὶ ἀνελεύθερος καὶ καταπληττόμενος ὑπὸ κτημάτων πολυτελῶν καὶ βίου τραγῳδουμένου, καὶ εὐτελὴς εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβανέσθω. Ὁ γὰρ μεγαλόψυχος προδιανοεῖται πάντα παρ' ἑαυτῷ τὰ παρ' ἀνθρώποις καὶ δι' οὐδενὸς θορυβεῖται τοιούτου, ὅταν παραπέσῃ.

Αἰσχρορρημονείτω δὲ μηδεὶς, ὅπως ἂν μὴ παρα[illegible] τὴν διάνοιαν ἔργοις αἰσχροῖς μηδὲ ἀναπίμπλῃ τὴν ψυχὴν ἀναιδείας καὶ μιασμάτων. Τὰ μὲν γὰρ εὐσχήμονα καὶ φίλα τοῖς οἰκείοις ὀνόμασι καὶ κειμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου προσαγορεύομεν, πρὸς ἃ δὲ ἐχθρῶς ἔχομεν ἐξιστάμεθα καὶ τῆς προσηγορίας διὰ τὸ αἰσχρόν. Ἔστω δὲ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν τὸ αἰσχρόν.

Γυναῖκα δὲ τὴν κατὰ νόμους ἕκαστος στεργέτω καὶ ἐκ ταύτης τεκνοποιείσθω, εἰς ἄλλο δὲ μηδὲν προϊέσθω τέκνων τῶν αὑτοῦ σποράν, μηδὲ τὸ φύσει καὶ νόμῳ τίμιον ἀνόμως ἀναλισκέτω καὶ ὑβριζέτω. Ἡ γὰρ φύσις τεκνοποιΐας ἕνεκεν οὐκ ἀκολασίας ἐποίησε τὴν σποράν.

Γυναῖκα δὲ σωφρονεῖν χρὴ καὶ μὴ προσδέχεσθαι συνουσίαν ἀσεβῆ παρ' ἄλλων ἀνδρῶν, ὡς ἀπαντώσης νεμέσεως παρὰ δαιμόνων ἐξοικιστῶν καὶ ἐχθροποιῶν.

Ὁ μητρυιὰν ἐπιγαμῶν μὴ εὐδοξείτω ἀλλ' ὀνειδιζέσθω, ὥσπερ αἴτιος ὢν οἰκείας διαστάσεως.

Χρὴ δὲ ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ παραβαίνοντα ἔνοχον εἶναι τῇ πολιτικῇ ἀρᾷ.

Προστάσσει δὲ ὁ νόμος, ἐπίστασθαι τὰ προοίμια τοὺς πολίτας ἅπαντας καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ τοὺς παιᾶνας λέγειν, ᾧ ἂν προστάσσῃ ὁ ἑστιάτωρ, ἵν' ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὰ παραγγέλματα.

41. *Ἐκ τῶν Νικολάου Περὶ ἐθῶν.*

Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν οὐκ ἔξεστι.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις, ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. Ἐὰν δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ. Καὶ Ἀθήνῃσι δὲ τῆς ἀργίας εἰσὶ δίκαι.

Παρὰ Σαυνίταις κατ' ἔτος οἵ τε ἠΐθεοι κρίνονται δημοσίᾳ καὶ αἱ παρθένοι, ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶθ' ὁ μετ' ἐκεῖνον δεύτερος καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Λιβύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι καὶ τὰ τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε· εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι καὶ ἑκάστῳ τὸν ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί, ἀφ' ἧς δ' ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον ἕκαστος υἱὸν ὑπολαμβάνει.

(*) *Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πάντα πράττουσι, μείζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος ἢ πολίτην. Ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία, ὑπὲρ τοῦ δὲ πολίτου φυγή. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους, τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.*

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν·

ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις· παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον, πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. Ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον· ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτε βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι· τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξίσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες οὔτε ἄλλους ἐξορκοῦντες. Ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωργικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ ἢ σκεῦος τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι.

Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι καὶ καλοῦνται μητρόθεν τάς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν, οὐ τοῖς υἱοῖς. Ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἁλῷ κλέπτων, δοῦλος γίνεται· τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ μετὰ μῆνα.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς παρασπονδίοις. Ἡ δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα θανατοῦσιν. Ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς οὐ τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. Ὅταν δ' ὁ διαδεξάμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. Ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην

ἄθυροι δ' αὐτῶν αἱ οἰκίαι καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν οὐδὲ εἷς κλέπτει.

Ἐν Βυάοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

Βασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δ' ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι, πάντες ἅμα γαμοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται καὶ ὁ τυχὼν ἣν ἂν τύχῃ λαμβάνει.

Ἰαλχλευεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ μνηστεύωνται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι παρούσης καὶ τῆς γυναικός· πολλὰ δὲ σκωπτόντων, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

(*) Σορδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

Ἀλιτέμνιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς· τῶν δ' ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξὶν αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

Ἀφάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν, ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται, ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι· τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς τὸ χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται. Δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ ὁ Εὐριπίδου πατὴρ, Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέ-

λουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς· ὅταν δ' ἔλθωσιν ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι, πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν, καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. Ἀσκοῦσι δὲ μάλιστα βαθύτητα καὶ ἀοργησίαν.

Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. Ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται. Ἐὰν δέ τινα προστάξῃ ὁ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς. Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. Οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὥσπερ μαθήματα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

Παρ' Ἰνδοῖς ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὐτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. Ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν θανάτῳ ζημιοῦται. Τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρασθαι ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον αἰσχρόν ἐστιν. Ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. Τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. Γυμνάσια δ' ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστιν, οὕτω καὶ παρθένων. Ξένοις δ' ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ οὔτε Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. Ταῖς δὲ αὐτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. Χρηματίζεσθαι δ' αἰσχρὸν Σπαρτιάταις. Νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ· ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. Σεμνύνονται δὲ πάντες ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὐτοὺς παρέχειν καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. Μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναί-

ως ἀποθνήσκοντες ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. Οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιϊόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. Αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστὴν ἢ φίλον γενέσθαι. Κρίσις δὲ ταῖς γεροντίαις ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζήσασιν. (*) Ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος πυρφόρος λεγόμενος, σύνεστι τῷ βασιλεῖ ἄσβεστον αὐτὸ τηρῶν. Συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντεις καὶ ἰατροὶ καὶ αὐληταὶ, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπίγγων ἀεὶ χρῶνται, μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. Ὑπανίστανται δὲ τῷ βασιλεῖ πάντες πλὴν τῶν ἐφόρων. Ὀμνύει τε πρὸ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βασιλεύειν.

Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον τοῦ Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. Προσεποιεῖτο δὲ ὁ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μεμαθηκέναι, δι' ἐννέα ἐτῶν εἴς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεί τινας νόμους φέρων τοῖς Κρησί. Μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος, ἐν οἷς λέγει,

τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα γε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής.

Οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων σκληραγωγούμενοι καὶ θήρας καὶ δρόμους τε ἀνάντεις ἀνυπόδητοι κατανύοντες καὶ τὴν ἐνόπλιον Πυῤῥίχην ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύῤῥιχος Κυδωνιάτης Κρὴς τὸ γένος. Συσσιτοῦσι δ' ἐν κοινῷ οἱ ἄνδρες, τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντες ἐξίσου πάντες. Δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστιν ὅπλα τιμιώτατα.

41. Ἐκ τῶν Στρήγου.

Οἱ Περ τῶν βασιλεῖς πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν περὶ εὐσεβείας διαλέγονται, πρὸ δὲ τοῦ πίνειν περὶ σωφροσύνης, πολεμεῖν δὲ μέλλοντες περὶ ἀνδρείας.

Πέρσαις νόμος ἦν, ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνοι, ἀνομίαν εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν' αἴσθοιντο ὅσου ἄξιός ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.

42. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Ἴσιδος.

Οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρείαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. Ὁ δ' ἐκ μαχίμων ἀποδεικνύμενος εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικρυπτομένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας [καὶ διαφάσεις] ἔχουσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας ἐπιεικῶς ἱστάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. Τὸ δὲ ἐν Σάϊ τῆς Ἀθηνᾶς, ἣν [καὶ] Ἶσιν νομίζουσιν, ἕδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην· ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀνεκάλυψεν.

43. Ἡροδότου ἱστορίας τετάρτης.

Ἀγάθυρσοι ἁβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μῖξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκήϊοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτε ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους.

44. Πλάτωνος Νόμων β'.

Ἆρ' οὖν νομοθετήσομεν, πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ιη' τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες, ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν πρὶν ἐπὶ τοὺς (*) πόνους ἐγχειρεῖν πορεύε-

42. p. 354. B. 43. C. 104. 44. p. 666. A.

ὴν ἐμμανῆ εὐλαβουμένους ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ
ἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι λ' ἐτῶν,
δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν ἀπέχεσθαι τὸν
ετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν ἐν τοῖς ξυσσι-
ωχηθέντα καλεῖν τούς τε ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ
ν παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτέρων τελετὴν
ὶ παιδιάν, ἣν τοῖς [ἄλλοις] ἀνθρώποις ἐπίκου-
τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν οἶνον
ον, ὥστε ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γί-
ι, μαλακώτερον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυχῆς
καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον,
ως εὐπλαστότερον εἶναι;
Ἐν ταὐτῷ.
ήποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου
ατος, ἀλλὰ ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν
ἅπαντα καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην
αι μηδέποτε, μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν,
ρχωσιν, μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνερ-
τας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βου-
νος εἰς βουλήν τινα ἀξίαν λόγου ξυνέρχεται· μηδέ
ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας
ν ἕνεκα, μηδὲ αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας
αι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή· καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν
ι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ
οἶνος. Ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδ' ἀμπε-
πολλῶν δέοι οὐδ' ἥτινι πόλει· τακτὰ δὲ τὰ ἄλλα
γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ δίαιτα· καὶ δὴ τά γε
νον σχεδὸν ἁπάντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα
ἄν. Οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν

ι. 674.

ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρῆσθαι. [Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.]

46. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων γ'

Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που; Τί μήν; Εἶεν. Ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ποῖά ἐστι καὶ πόσα ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς καὶ οἰκίαις ὡσαύτως; ἆρ' οὐχὶ ἓν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μητρὸς, καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; Καὶ μάλα. Τούτῳ δέ γε ἑπόμενον, γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. Τί μήν; Τέταρτον δ' αὖ, δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπότας δὲ ἄρχειν. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ πέμπτον γε οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, ἥττονα δὲ ἄρχεσθαι. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα ἡγεῖσθαί τε καὶ ἄρχειν· καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐ βίαιον πεφυκυῖαν. Ὀρθότατα λέγεις. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινα λέγοντες (*) ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς κλῆρόν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιότατον εἶναί φαμεν.

47. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων δ'.

Λέγεται δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις δώσομεν, οὔθ'

46. p. 689. 47. p. 715. B.

ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἤ τι γένος· ὃς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατος ᾖ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι, τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. Τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὔ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τοὐναντίον. Ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ, ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν, γιγνόμενα καθορῶ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις· νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ· ὁ γέρων δὲ ὀξύτατα. Ἀληθέστατα.

48. Ἐν ταὐτῷ.

Φέρε δὴ, πρὸς θεῶν, τίνα [ἄρα] πρῶτον νόμον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἆρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσι; Τί μήν; Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἆρ' οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία; Πῶς γὰρ οὔ; Γαμικοὶ δὲ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἁπλοῦν, ἔχοι δ' ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μὴ, ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις

48. p. 720.

τῇδε καὶ τῇδε ἀτιμίᾳ. Ὁ μὲν ἁπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ διπλοῦς δὲ ὅδε. Γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα διανοηθέντα, ὡς ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. Γένος οὖν ἐστιν ἀνθρώπων τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὂν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι· τούτου δὴ ἀποστερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὅσιον· ἐκ προνοίας δὲ ἀποστερεῖ, ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. Πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλλάττοιτο ἄν, μὴ πειθόμενος δὲ αὖ μήτε γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν, μὴ μετέχοι δὲ τιμῶν, ὧν ἂν (*) οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε.

49. Νόμων ε.

Καθάπερ οὖν δή τινα ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμα ἄλλ' ὁτιοῦν ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τέ ἐστι τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν τε γὰρ καί τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφὸς, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον· ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαί τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας ἑκάστοτε καὶ κατὰ λόγον. Ἔστον γὰρ δὴ δύο πολιτείας

49. p. 734.

εἴδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἑκάστοις, τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. Τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα παραλαβὼν τοιαῦτα οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσει διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περί τε σῶμα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. Τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττω τε σπουδῇ καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ γε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. Αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥᾴους εἰσίν, αἱ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί τέ εἰσι καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρᾳότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. Ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ βλάβην οὖσαν

πόλεως ἀπαλλάττειν εἴωθεν. Ὁ δὲ πρᾳότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὑτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι᾽ εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. Παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἀμωσγέπως κατ᾽ ἀρχὰς δραστέον· ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ ξυμβεβηκότα νῦν. Οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ᾽ ἐκλογήν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· (*) οἷον δέ τινων ξυῤῥεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν, τὰ δὲ χειμάῤῥων εἰς μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ ξυῤῥέον ὕδωρ τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δὲ ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας· πόνος δ᾽, ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ πολιτικῇ κατασκευῇ. Τὰ δ᾽ ἐπειδήπερ λόγῳ γέ ἐστι τὰ νῦν ἀλλ᾽ οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα. Τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ᾽ ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεώς τε προσαγώμεθα.

50. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ε.

Μηδὲ ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ· νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ᾽ ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθω-

50. p. 742.

τοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν· ὧν ἕνεκά φαμεν τὸ νόμισμα κτητέον αὐτοῖς.

51. Ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω, νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. Ἰδιούμενος δὲ ἐάν τις φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ φράζων ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. Γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ παράπαν μηδ' ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μή τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε τὸ κεφάλαιον.

52. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ς.

Δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἄν ποτε γένοιτο φίλοι, οὐδ' ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι· τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. Παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος, ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἢ τις δ' ἐστί ποτε ἰσότης, ἡ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι, σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει· δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν ὁμωνύμοιν μέν, ἔργῳ δὲ [εἰς] πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ

51. p. 742. 52. p. 757.

ἀριθμῷ κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν· Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν (*) ἑκατέρῳ· καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. Ἔστι γὰρ δήπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον, οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ προς ταύτην ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν, ἄλλην τε ἄν ποτέ τις οἰκίζῃ πρὸς ταὐτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεὼν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἕνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί· τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. Ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατά τι μέρος· τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν ἐστι παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται· διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλουμένους, ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιότατον. Οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅτι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρᾳ τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν.

---

53. Ἐν ταὐτῷ.

Ἑλέσθαι δὲ δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη, περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας. Οἷς μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύναι καὶ αἷς, μὴ κινεῖν· εἰ δὲ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας, νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ, τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. Τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερέων τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων, φόνου δὲ ἁγνὸν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταὐτὰ βεβιωκότας. Ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξηγητὰς τούτοις χρῆσθαι. Κατ᾽ ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην. Ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ᾽ ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύειν. Ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. Τοὺς δ᾽ ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ (*) τέτταρας ἕκαστον ἐξ αὐτῶν· τρεῖς δὲ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας [τοὺς] ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα, τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐ-

53. p. 759.

τῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων.

54. Τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐν τούτῳ ἀκριβεῖς ἔστωσαν ἐπίσκοποι, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. Δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ πάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.

55. Ἐν ταὐτῷ.

Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν, ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀῤῥένων. Εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα. Διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων, ὡς οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. Παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἥμερον· ὅμως μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. Ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾶν γίγνεσθαι. Πρῶτον δὲ ἄρξασθαι

54. p. 762. 55. p. 765.

χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς, αἱρεθῆναι τῶν ἐν τῇ πόλει, ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καταστάντα προστάττειν ἐπιμελητήν. Αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι, φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, ὅντιν' ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστα ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ᾧ δ' ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμβῶσι δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλομένων πλὴν νομοφυλάκων ἀρχέτω ἐπὶ πέντε ἔτη· ἕκτῳ δὲ κατὰ ταὐτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἱρεῖσθαι.

56. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ'.

Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιντ' ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιτ' ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. Πῶς γὰρ οὔ; Μετά γε μὲν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν ὅδε. Τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς (*) τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. Πῶς δ' οὔ; Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν πάντα τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν, ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενόμενα.

57. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων θ'.

Πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπε-

56. p. 801. 57. p. 856. C.

σθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην.

58. Ἐν ταὐτῷ.

Δοῦλος δ' ἐάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι ἂν θέλῃ. Ὃς δ' ἂν ἄκων ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν.

59. Ἐν ταὐτῷ.

Ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιούτων πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον, ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποισι τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. Αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. Ὧδ' οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει, τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν ἄῤῥενα ἢ θῆλυν νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φυτεῦσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτ' ἀεὶ θεῶν γενεθλίων χάριν.

60. Ἐν ταὐτῷ.

Νόμοι δὲ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνονται διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην. Οὗτοι τοὺς μέλλοντας ῥηθήσεσθαι λόγους πεποιηκότες ἂν εἶεν, [οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθε-

58. p. 879. A. 59. p. 879. 60. p. 880.

τῇ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι.] Πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσειεν ἅψασθαί ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινὶ, μήτε τῶν ἄνω θεῶν δείσας μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλ' ὡς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινος ἀποτροπῆς ἐσχάτης. Θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον· οἱ δ' ἐν ᾅδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι, ἔτι τε τούτων μᾶλλόν εἰσιν ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς· [οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι.] Δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν τῶν ἐν ᾅδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν.

61. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ιά.

Παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς ἄῤῥην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ.

(*) ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙ ΔΥΝΑΤΩΝ. ΜΕ.

1. Εὐριπίδου Θησεῖ Αἰγεῖ.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις χρημάτων μὲν ἐνδεὴς
δρᾶσαι δὲ χειρὶ δυνατὸς, οὐκ ἀνέξεται,
τὰ τῶν δ' ἐχόντων χρήμαθ' ἁρπάζειν φιλεῖ.

2. Εὐριπίδου Πενθεῖ.

Θρασὺς τε δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ
κακὸς πολίτης γίγνεται, νοῦν οὐκ ἔχων.

3. Τοῦ αὐτοῦ Γλαύκῳ.

61. p. 930. C. 1. Thesei fr. 10. 2. Bacch. V. 270. 3. Polyid. Fr. 12.

Ὅταν κακός τις ἐν πόλει πράσσῃ καλῶς,
νοσεῖν τίθησι τῶν ἀμεινόνων φρένας
παράδειγμ' ἔχοντας τῶν κακῶν ἐξουσίαν.

4. Ἐν ταὐτῷ.

Οἱ τὰς πόλεις ἔχοντες ἀξίωμά τε
τοῖς ἀνθαμίλλοις εἰσὶ πολεμιώτατοι.

5. Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.

Ὅταν γὰρ ἡδὺς τοῖς λόγοις φρονῶν κακῶς
πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα·
ὅσοι δὲ σὺν νῷ χρηστὰ βουλεύουσ' ἀεὶ,
κἂν μὴ παραυτίκ', αὖθίς εἰσι χρήσιμοι.

6. Εὐριπίδου Ἑκάβης.

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
πείσει. Λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν
κἀκ τῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταὐτὸν σθένει.

7. Τῶν γὰρ δυναστῶν πλεῖστος ἐν πόλει λόγος.

8. Μενάνδρου.

Δεῖ τὸν πολιτῶν προστατεῖν αἱρούμενον
τὴν τοῦ λόγου μὲν δύναμιν οὐκ ἐπίφθονον,
ἤθει δὲ χρηστῷ συγκεκραμένην ἔχειν.

9. Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Ἴστω δ' ἄφρων ὤν, ὅστις ἄνθρωπος γεγὼς
δῆμον κολούει χρήμασιν γαυρούμενος.

10. Χρὴ δὲ ξένον μὲν κάρτα προσχωρεῖν πόλει.
οὐδ' ἀστὸν ᾔνεσ', ὅστις αὐθάδης γεγὼς
πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.

11. Σοφοκλέους.

4. Ion. 617. 5. V. 907. 6. V. 293. 8. Cleric. p. [illegible]
9. fr. 4. 10. Eur. Med. 226. 11. Fr. 675.

Πολλῶν καλῶν δεῖ τῷ καλῶς τιμωμένῳ·
μικροῦ δ' ἀγῶνος οὐ μέγ' ἔρχεται κλέος.

12. Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.

Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι.

13. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Λαμπροὶ δ' ἐν αἰχμαῖς Ἄρεος ἔν τε συλλόγοις
μή τοι τὰ κομψὰ ποικίλοι γενοίατο,
ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ μεγάλα βουλεύοντες εὖ.

14. Αἰσχύλου.

Κακοὶ γὰρ εὖ πράσσοντες οὐκ ἀνασχετοί.

15. Σοφοκλέους.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον' εἴ τις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας.

16. Ξενοφῶντος ἐν τετάρτῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἀνθρώποις δὲ ἄρα ἔστιν ὃν ἄν τις τρόπον βούληται χρῆσθαι; Οὔκ· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτους ὁ (*) εἰδὼς ἅ ἐστι νόμιμα, καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. Οὐκ οὖν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις ὡς

12. Fr. 5. 13. Fr. 6. 14. Fr. 281 15. Antigon. 175. 16. 6, 5.

δεῖ χρῶνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε ὡς δεῖ χρώμενοι καλῶς χρῶνται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πράγματα; Εἰκὸς, ἔφη. Οὐκ οὖν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Δίκαια δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; Ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη Οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι δίκαιά τε ποιοῦσι καὶ ἃ δεῖ; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Οἶμαι ἔγωγ᾽, ἔφη. Οἴει οὖν τινας πείθεσθαι τοῖς νόμοις μὴ εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; Οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. Εἰδότας δὲ καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν, οἴει τινὰς οἴεσθαι δεῖν μὴ ταῦτα ποιεῖν; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιοῦν, ἢ οἴονται ποιεῖν ἐθέλοντας δεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Οἱ ἄρα τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, οὗτοι τὰ δίκαια ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. Ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα, [ὁριζόμενοι] δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

17. Θουκυδίδου ἱστοριῶν ε.

Ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας, ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προὔχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσι.

18. Ἀριστοτέλους.

Δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται.

19. Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ δι᾽ ὀλίγων φρυγά-

17. V. 89. 19. Fr. 78.

νων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα ταῖς ἀλωμέναις ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν, οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένῃ αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.

20. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου Εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ.

Τῶν μέντοι πολιτικῶν ἀνδρῶν καλὸν ἐντάφιον ἡ πολιτεία [τὴν ἀπὸ τοῦ βίου δόξαν τῷ θανάτῳ προστίθησι·] "τοῦτο γὰρ ἔσχατον δύεται κατὰ γᾶν," ὥς φησι Σιμωνίδης, ὁ τῶν καλῶν ζῆλος. Οὐ γὰρ τὸ φιλότιμον κατὰ Θουκυδίδην ἀγήρων μόνον, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, ὃ καὶ μύρμηξιν ἄχρι τέλους παραμένει καὶ μελίτταις. Οὐδεὶς δὲ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ μελίττης γιγνόμενον, ὥσπερ ἀξιοῦσι τοὺς πολιτικούς, ὅταν παρακμάσωσιν, οἴκοι καθημένους σιτεῖσθαι.

21. Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Αἱ πλεῖσται στάσεις διὰ φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πόλεσι γίγνονται· περὶ τιμῆς γὰρ οὐχ οἱ τυχόντες, ἀλλ' οἱ δυνατώτατοι διαμφισβητοῦσι.

22. Δημοσθένους.

Δημοσθένης εἶπε, Πάντων ἐστὶ δυσχερέστατον τὸ πολλοῖς ἀρέσκειν.

23. Τοῦ αὐτοῦ.

Δημοσθένης δυοῖν ἔφησεν οὔσαιν ὁδοῖν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα, τῆς δὲ εἰς ᾅδου, μᾶλλον ἂν ἑλέσθαι τὴν εἰς ᾅδου τὸν εὖ φρονοῦντα.

24. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀρχύταν ἐπιστολῆς.

(*) Τὰ δὲ παρὰ σοῦ διῆλθον ἡμῖν λέγοντες, ὑποδυσφορεῖν σε ὅτι οὐ δύνασαι τῆς περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολίας ἀπολυθῆναι. Ὅτι μὲν οὖν ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ

20. p. 783. 24. p. 357. E.

τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔχοι τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σὺ, σχεδὸν παντὶ δῆλον· ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. Καλούσης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινὰ, ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ ὑπακούειν· ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ χώραν καταλιμπάνειν φαύλοις ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται.

25. Ζαλεύκου.

Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους εἶναι· ὥσπερ γὰρ εἰς ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ μυῖα ἢ κώνωψ, κατέχεται, ἐὰν δὲ σφὴξ ἢ μέλιττα διαῤῥήξασα ἀφίπταται, οὕτω καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ πένης συνέχεται, ἐὰν δὲ πλούσιος ἢ δυνατὸς λέγειν διαῤῥήξας ἀποτρέχει.

26. Μητροδώρου.

Ἐν πόλει μήτε ὡς λέων ἀνατρέφου μήτε ὡς κώνωψ· τὸ μὲν γὰρ ἐκπατεῖται, τὸ δὲ καιροφυλακεῖται.

27. Δημοκρίτου.

Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χείρονος.

28. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις προσέλθοι πολιτείᾳ, εἶπε, Καθάπερ πυρὶ, μήτε λίαν ἐγγὺς, ἵνα μὴ καῇς, μήτε πόῤῥω, ἵνα μὴ ῥιγώσῃς.

29. Χρυσίππου.

Χρύσιππος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ πολιτεύεται, εἶπε·

25. Vid. Diog. Laert. I. 58.

Διότι εἰ μὲν πονηρά [τις] πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει, εἰ δὲ χρηστὰ, τοῖς πολίταις.

30. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.*

Ὡς ὅ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας, ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταὐτὰ συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει, καὶ περὶ παῖδας καὶ περὶ τἄλλα τὰ ἴδια ὀλιγωρεῖσθαί τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι.

31. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γοργίου.*

Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτά ἐστι τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. Φημὶ γὰρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ, καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι, ὅ τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. Οὐκ οὖν τοῦτ᾽ ἐστὶν τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐχ, ὥς γέ φησιν ὁ Πῶλος. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. Μὰ τὸν κύνα οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. Φημὶ γὰρ οὖν. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα, ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς σὺ μέγα δύνασθαι; Οὐκ ἔγωγε. Οὐκ οὖν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; Εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται· (*) εἰ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φῄς, ἀγαθὸν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὔ; Ἔγωγε. Πῶς ἂν οὖν

30. p. 180. B. **31.** p. 466.

οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου, ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὗτος ἀνήρ· οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά με ἔλεγχε. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. Οὐκ οὖν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὔ φημι. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; Φημί. Σχέτλιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾷν, ἐπίδειξον ὅτι ψεύδομαι, εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου. Ἀλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι λέγεις. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττωσιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσι; Δηλονότι τὸ ὑγιαίνειν [οὗ ἕνεκα πίνουσιν]. Οὐκ οὖν καὶ οἱ πλέοντες καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτ' ἐστὶν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε; τίς γὰρ βούλεται πλεῖν καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματα ἔχειν; ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαι οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. Πάνυ γε. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ ἁπάντων, ἐάν τις πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττει. Ναί. Ἆρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γέ ἐστιν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν λέγεις ἀγαθὰ μὲν σοφίαν καὶ ὑγείαν καὶ πλοῦτον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τούτων; Ἔγωγε. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἄρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε

μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου, οἷον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις, ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀγαθὰ τῶν μεταξύ; Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὔ; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀποκτείννυμεν, εἴ τινα ἀποκτείννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ μή; Πάνυ γε. Ἕνεκα ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. Φημί. Οὐκ οὖν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ 'κεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; (*) Μάλιστα. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως, ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερὰ δ' ὄντα οὐ βουλόμεθα· τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φὴς σύ, τὰ δὲ μήτε κακὰ μήτε ἀγαθὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά· ἢ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀληθῆ. Οὐκ οὖν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ οἰόμενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ, ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἢ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ

ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; Οὐκ ἔστιν. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει, ἃ δοκεῖ αὐτῷ, μὴ μέγα δύνασθαι, μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ὡς δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς, ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα, ὃν ἔδοξεν αὐτῷ, ἢ ἀφελόμενον χρήματα ἢ δήσαντα; Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως; Ὁπότερ᾽ ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. Τί δή; Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ᾽ ἐλεεῖν. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅστις οὖν ἀποκτείννυσιν, ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτειννὺς ἄθλιος δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός; Οὐκ ἔμοιγε· οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρός· τὸν δὲ δικαίως ἀζήλωτον. Ἦ που ὅ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν; Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτειννὺς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; Ἥκιστά γε. Σὺ ἄρα βούλοι᾽ ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα, εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ. ΜΣΤ.

1. *Εὐριπίδου ἐκ Συλέως.*

Τοῖς μὲν δικαίοις, ἔνδικος· τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

2. *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.*

Τίς ἂν δίκην κρίνοιεν ἢ δοίη λόγον,
πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς;

3. *Εὐριπίδου.*

(*) Ἐγὼ γάρ, ὅστις μὴ δίκαιος ὢν ἀνὴρ
βωμὸν προσίζει, τὸν νόμον χαίρειν ἐῶν
πρὸς τὴν δίκην ἄγοιμ' ἂν οὐ τρέσας θεούς·
κακὸν γὰρ ἄνδρα χρὴ κακῶς πάσχειν ἀεί.

4. *Εὐριπίδου Ἱκετίδων.*

Φίλων δὲ χρυσὸν πολλάκις δωρουμένων,
οὐκ εἰσεδέξατ' οἶκον οὐδὲ τοὺς τρόπους
δούλους παρέσχε χρημάτων πεισθεὶς ὕπο,
τοὺς δ' ἐξαμαρτάνοντας, οὐχὶ τὴν τύχην
ἤχθαιρ'· ἐπεί τοι κοὐδὲν αἰτία πέλει
κακῶς ἀκούειν διὰ κυβερνήτην κακόν.

5. *Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστῃ.*

Ὅταν γὰρ ὀργῇ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,
ὅμοιον ὥσπερ πῦρ κατασβέσαι λάβρον.
εἰ δ' ἡσύχως τις αὐτὸν ἐντείνοντι μὲν
χαλῶν ἕποιτο καιρὸν εὐλαβούμενος,
ἴσως ἂν ἐκπνεύσει'· ὅταν δ' ἀνῇ πνοάς,
τύχοις ἂν αὐτοῦ ῥᾳδίως, ὅσον θέλεις.

1. Fr. 5 2. V. 180. 3. Fr. in. 24. 4. V. 877. 5. V. 697.

6. Σοφοκλέους Τυροῖ.

Ἄκων δ' ἁμαρτὼν οὔ τις ἀνθρώπων κακός.

7. Μενάνδρου.

Ὁ προκαταγιγνώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς
αὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς.

8. Χαιρήμονος.

Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν τὰς ἁμαρτίας καλῶς
κρίνειν, τὸ δ' εἰκῇ καὶ μετὰ σπουδῆς κακόν.

9. Εὐριπίδου ἐξ Αὔγης.

Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης.

10. Τοῦ αὐτοῦ Σκίρωνι.

Ἔστι τοι καλὸν τοὺς κακοὺς κολάζειν.

11. Μενάνδρου.

Ἡ νῦν ὑπό τινων χρηστότης καλουμένη
μεθῆκε τὸν ὅλον εἰς ἀπορίαν βίον·
οὐδεὶς γὰρ ἀδικῶν τυγχάνει τιμωρίας.

12. Πινδάρου.

Ἐπεὶ ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικε.

13. Σοφοκλέους Ἰνάχῳ.

Ἐπῄνεσ'· ἴσθι δ', ὥσπερ ἡ παροιμία,
ἐκ κάρτα βαιῶν γνωτὸς ἂν γένοιτ' ἀνήρ.

14. Μοσχίωνος.

Μόνον σὺ θυμοῦ χωρὶς ἔνδεξαι λόγους,
οὕς σοι κομίζω· τὸν κλύοντα γὰρ λαβὼν
ὁ μῦθος εὔνουν οὐ μάτην λεχθήσεται.

15. Ἀπολλοδώρου.

Δεῖ τὸν ἀκροατὴν καὶ συνετὸν ὄντως κριτὴν
πρὸ τοῦ λεγομένου τὸν βίον διασκοπεῖν,

6. Fr. 582. 7. Cleric. p. 222. 9. Fr. 8. 10. Fr. 5
11. Cleric. p. 222. 12. Nem. IV. 51. 13. Fr. 255

ποῖός τις ὁ λέγων καὶ πόθεν καὶ τὴν ἀκμὴν
ἐκ παιδὸς αὐτοῦ πρός τί· κᾆτα θέμενος ὡς
αὑτοῦ προδότης κακός τε τῆς ὥρας φύλαξ,
μάλισθ᾽ ὁ τοιοῦτος ἀνατρέπει πᾶσαν πόλιν
οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστιν αὐτὸν ἀποτυχεῖν.
πράττουσι πάντα· τὴν γὰρ αἰσχύνην πάλαι
πᾶσαν ἀπολωλέκασι καθ᾽ ἑτέρας θύρας.
ὅθεν ἐπιχειρεῖ πάντ᾽ ἀπερυθριακότως
ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς δὲ πάντ᾽ ἐστὶν θρασὺς,
ψεύδετ᾽, ἐπιορκεῖ, μαρτυρεῖ, δικοῤῥαφεῖ,
κλέπτει, τελωνεῖ, ῥᾳδιουργεῖ· τὸ δὲ πέρας
οὐ πόλιν ὅλην, φυλὴν δὲ μαλακὸς ἀνατρέπει.
(*) ἐπεὶ κατὰ μέρος τὰς πόλεις, ὦ φίλε, θεῶ,
ὑπὸ λεπριδίων γάρ εἰσιν ἀνατετραμμέναι.
σκόπει· νεῶν δὲ κατάλογον δόξεις μ᾽ ἐρεῖν.

16. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου.

Οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἡ δίκη.

17. Λυσίου.

Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν δικάζοντας ἄξιον, ἥνπερ νομοθετοῦντας.

18 Αἰσχίνου.

Χρὴ τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι τὸν ῥήτορα καὶ τὸν νόμον. Ὅταν δὲ ἑτέραν μὲν φωνὴν ἀφίῃ ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τοῦ νόμου δικαίῳ διδόναι χρὴ τὴν ψῆφον, μὴ τῇ τοῦ λέγοντος ἀναισχυντίᾳ.

19. Ἀντιφῶντος.

Εἰ δέοι τι ἁμαρτεῖν, τὸ ἀδίκως ἀπολῦσαι ὁσιώτερον

16. p. 478. D. 17. Fr. p. 86. 18. Ctes. p. 404.

τοῦ ἀδίκως ἀπολέσαι. Τὸ μὲν γὰρ ἁμάρτημά ἐστι· τὸ δὲ ἀδίκως ἀποκτεῖναι, ἀσέβημα.

20. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.

Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δήπου, ὦ θαυμάσιε, οὐδεὶς οὔτε θεῶν οὔτ᾽ ἀνθρώπων τολμᾷ λέγειν, ὡς οὐ τῷ γε ἀδικοῦντι οὐ δοτέον δίκην.

21. Ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.

22. Σόλωνος.

Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ.

23. Βίωνος.

Βίων ἔφη, δεῖν τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα παυόμενον τῆς ἀρχῆς μὴ πλουσιώτερον, ἀλλ᾽ ἐνδοξότερον γεγονέναι.

24. Ἀγάθωνος.

Ἀγάθων ἔφη, τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνῆσθαι· πρῶτον μὲν, ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει· δεύτερον, ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει· τρίτον, ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει.

25. Ἰσαίου.

Ὅσοι τοὺς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τοὺς ἄλλους ἀδικεῖσθαι κωλύουσιν.

26. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἴσιδος.

Ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες· ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καταμύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν.

27. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.

20. p. 8. D. 22. v. Diog. Laërt. I. 160. 26. p. 355. A.

Ὅτι μοι δοκεῖ ὁ ἄρχων ἐκεῖνος ἐπαληθεύειν τοὔνομα τῆς ἀρχῆς, ὅστις δυσάλωτος μὲν ὑπὸ χρυσίου, εὐάλωτος δὲ ὑπὸ λόγου, ἐλευθερίας δὲ ἐργάτης, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐπαινῶν φυλάττεται ἐγγὺς οὖσαν τὴν αὐθάδειαν.

28. Εὐσεβίου.

Τὸν τοῖς ἄλλοις ἐπιστατεύοντα καὶ ἐπιτάσσοντα χρὴ οὐ τῇ ἐξουσίῃ μούνῃ τοῦ ἐπιστατεύειν τε καὶ ἐπιτάσσειν, ἀλλὰ ἀξίᾳ καὶ γνώμῃ προέχειν τῶν ἐπιτασσομένων.

29. Τοῦ αὐτοῦ.

Πρὸς τοὺς παρὰ δίκην ζώοντας, ἔπειτα ἀξιεῦντας ἄλλων ἡγέεσθαι ἀπειθέες ἄνθρωποι. Εὐπειθηΐην δὲ εὐπετέα ἐπὶ τὰ παραγγελλόμενα ἑωυτῷ καὶ ἄλλῳ παρὰ τῶν ἀρχομένων παρασκευάζει ἅπας, ὅ γε παρ' ἑωυτοῦ τὰ δέοντα σπουδῇ ποιέειν ἐπιστάμενος καὶ παράδειγμα τῶνπερ χρὴ πρήσσειν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἑωυτὸν παρεχόμενος.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχοντος ἀγαθοῦ κέρδος μοῦνον τοῦτο οἰκήϊον καὶ μυρίων κερδέων ἄλλων ἀντάξιον πάντα μιν πρήσσειν, ὥστε καὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρχῆς καὶ παυσάμενον πάντα χρηστὰ καὶ δικαιοσύνην παρὰ τῶν ἀρχθέντων μαρτυρέεσθαι.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ἀνὴρ ἄρχων καὶ ἰδιώτης δὲ ἅπας ἴστω ἀπὸ τῆς φύσιος τῶν πραγμάτων, ὁκοῖα ἂν αὐτὰ παρέχηται, τοιαύτης καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μνήμης ἤτοι ἀγαθῆς ἢ πονηρῆς τευξόμενος, καὶ τοῦτο ἐπιφρασθεὶς οὕτω κυρεέτω ἐπ' ὁκοτέραν τῶν ὁδῶν καὶ τὴν ἐπ' ὁκοτέραν τῶν μνημέων ἄγουσαν τρέπηται καὶ κοινὴν αὐτέων τῶν μνημέων αὐτῷ ἄμεινον προτιμῆσθαι.

32. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀρχὴν ἔχων μὴ ἀπομνησικάκεε πρὸς τοὺς ἐν διχοστασίῃ σοι πρότερον γεγενημένους. οὐ γὰρ ὅκως ἀμύνεαι ἐχθροὺς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀρῃρημένος, ἀλλ᾽ ὅκως καὶ τῆς παρ᾽ ἄλλων ἐπιβουλῆς ἀσφαλέας καὶ ἀνεπιβουλεύτους φυλάξῃς τοὺς ὑπὸ σοὶ τεταγμένους, καὶ ὅκως τοῦ ὀρθοῦ φύλαξ εἴης καὶ θεοῦ μεγάλης δικαιοσύνης ὑπηρέτης τε καὶ ἐξηγητής. Ὥστε παρὰ τὰ αὐτῇ δοκέοντα ποιέων καὶ αὐτῆς καταψευδόμενος, ὡς ἐς θεὸν μεγίστην ἁμαρτάνων, καὶ παρ᾽ αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτὴν τεταγμένων δαιμόνων ἐφόρων τε καὶ τιμωρῶν τὴν τῶν ποιουμένων μῆνιν προσδέχεο.

33. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μεταξὺ ἐχθρῶν δικάζων τοῦ δικαίου γίγνου ἐξεταστὴς καὶ πρὸς τοῦτο ῥέπε τῇ κρίσει· δικαιοσύνη γὰρ καὶ δαίμων ὁ τούτων ἔφορος τοῦ ἔχθρῃ χαρίζεσθαι προτετιμῆσθαι δικαιότεροι.

34. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐν ἀρχῇ ἐὼν ἔπειτα ἔχθρης μεμνημένος, τῇ χείρονι μοίρᾳ σεωυτὸν νεμέεις καὶ τῆς ἀπαιτεομένης ἐν τῷ ἄρχοντι σεμνότητος ἑωυτὸν ἀποστερήσεαι παρὰ τῶν ξυνεπισταμένων, ὅτι ἔχθρῃ διδοῖς σαυτὸν, ἀντὶ τῶν σεμνοτάτων οὐνομάτων δικαστοῦ καὶ ἄρχοντος τὸ εὐδιαβλητότατον οὔνομα ἀντιλαβὼν τῶν δικαζομένων ἐχθρὸς κεκλῆσθαι.

35. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοῦ ἐπιτιμᾶν τινι θανάτου ζημίην τὴν ἐξουσίην εἶναι ἡγέομαι οὐκ ἐν τῷ κύριόν τινα εἶναι τούτου, τοῦ καταψηφίσασθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ οἷόν τε εἶναι τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίην ἑωυτοῦ κρατέειν ἐν οὕτω ἀσφαλεστάτῃ ὀφειλεύσῃ

εἶναι κρίσει, καὶ ἐς ὁμογενέας, εἴ τι ἁμαρτηθείη, καὶ τὴν οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἔτι ἀνακαλέσασθαι γιγνομένης τῆς ἁμαρτάδος.

36. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἃ τοῖς ἄλλοισιν ὡς φαῦλα ἐπιτιμᾷς, ταῦτα πρότερος αὐτὸς ποιέειν φυλάσσεο.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀνθρώπων ἐπὶ κατηγορίας ἀφικνέονται· οἱ μὲν ἐκ συγκειμένων ψευδῶν ἐγκλημάτων, οἱ δὲ ἀληθέα καταγορέοντες, οἱ δ᾽ αὖ ἐπαινέουσιν, οἱ μὲν τὰ ἐόντα μαρτυρέοντες, οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀληθὲς χαριζόμενοι. Ἄριστον οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι, μήτε αὐτὸν πιστεύειν αὐτόθεν μήτε ἀπιστέειν παντελῶς, ἐκ δὲ τῶν πρηγμάτων ἐξεταζομένων, ὅκως χρὴ περὶ αὐτῶν διανοέεσθαι καὶ τὸ ἀτρεκὲς αὐτῶν μανθάνειν.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων κόσμεε, αὐτὸς δὲ μὴ μεταβάλλεο. Οὐ γὰρ προσλελάβηκάς τι οὐκ ὂν οὐδὲ παυόμενος ἔλασσόν τι τῶν πρὶν καὶ λαβεῖν εἶχες, εἰ πενόμενος τὴν ἀρχὴν καταθήσεαι.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν λαβὼν μὴ ἐπαίρεο, ὡυτὸς δὲ διατέλεε· οὕτω γὰρ καὶ ἀποθέμενος οὐκ ἀφῃρῆσθαι τοῦ σεμνύνοντός σε νομισθήσεαι.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔθνεός τευ ἢ πόλιος ἀρχὴν (*) εἰληφὼς οὐκ ἕνεκά γε τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ τοῦ δωροδοκέεσθαι καὶ τοῦ παρὰ τῶν πλουσίων χρηματίζεσθαι ἔοικε τῷ ἀνδρὶ παρακαταθήκην εἰληφότι μεγάλων χρημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἐπὶ τὸ κατασχεῖν

32. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων μὴ ἀπομνησικάκει πρὸς τοὺς ἐν διχοστασίῃ σοι πρότερον γεγενημένους. οὐ γὰρ ὅκως ἀμύνεαι ἐχθροὺς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀραιρημένος, ἀλλ᾽ ὅκως καὶ τῆς παρ᾽ ἄλλων ἐπιβουλῆς ἀσφαλέας καὶ ἀνεπιβουλεύτους φυλάξῃς τοὺς ὑπὸ σοὶ τεταγμένους, καὶ ὅκως τοῦ ὀρθοῦ φύλαξ εἴης καὶ θεοῦ μεγάλης δικαιοσύνης ὑπηρέτης τε καὶ ἐξηγητής. Ὥστε παρὰ τὰ αὐτῇ δοκέοντα ποιέων καὶ αὐτῆς καταψευδόμενος, ὡς ἐς θεὸν μεγίστην ἁμαρτάνων, καὶ παρ᾽ αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτὴν τεταγμένων δαιμόνων ἐφόρων τε καὶ τιμωρῶν τὴν τῶν ποιουμένων μῆνιν προσδέχεο.

33. Τοῦ αὐτοῦ.

Μεταξὺ ἐχθρῶν δικάζων τοῦ δικαίου γίγνου ἐξεταστὴς καὶ πρὸς τοῦτο ῥέπε τῇ κρίσει· δικαιοσύνη γὰρ καὶ δαίμων ὁ τούτων ἔφορος τοῦ ἔχθρῃ χαρίζεσθαι προτετιμῆσθαι δικαιότεροι.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν ἀρχῇ ἐὼν ἔπειτα ἔχθρης μεμνημένος, τῇ χείρονι μοίρᾳ σεωυτὸν νεμέεις καὶ τῆς ἀπαιτεομένης ἐν τῷ ἄρχοντι σεμνότητος ἑωυτὸν ἀποστερήσεαι παρὰ τῶν ξυνεπισταμένων, ὅτι ἔχθρῃ διδοῖς σαυτὸν, ἀντὶ τῶν σεμνοτάτων οὐνομάτων δικαστοῦ καὶ ἄρχοντος τὸ εὐδιαβλητότατον οὔνομα ἀντιλαβὼν τῶν δικαζομένων ἐχθρὸς κεκλῆσθαι.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῦ ἐπιτιμᾶν τινι θανάτου ζημίην τὴν ἐξουσίην εἶναι ἡγέομαι οὐκ ἐν τῷ κύριόν τινα εἶναι τούτου, τοῦ καταψηφίσασθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ οἷόν τε εἶναι τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίην ἑωυτοῦ κρατέειν ἐν οὕτω ἀσφαλεστάτῃ ὀφειλεύσῃ

εἶναι κρίσει, καὶ ἐς ὁμογενέας, εἴ τι ἁμαρτηθείη, καὶ τὴν οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἔτι ἀνακαλέσασθαι γιγνομένης τῆς ἁμαρτάδος.

36. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἃ τοῖς ἄλλοισιν ὡς φαῦλα ἐπιτιμᾷς, ταῦτα πρότερος αὐτὸς ποιέειν φυλάσσεο.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀνθρώπων ἐπὶ κατηγορίας ἀφικνέονται· οἱ μὲν ἐκ συγκειμένων ψευδῶν ἐγκλημάτων, οἱ δὲ ἀληθέα καταγορέοντες, οἱ δ' αὖ ἐπαινέουσιν, οἱ μὲν τὰ ἐόντα μαρτυρέοντες, οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀληθὲς χαριζόμενοι. Ἄριστον οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι, μήτε αὐτὸν πιστεύειν αὐτόθεν μήτε ἀπιστέειν παντελῶς, ἐκ δὲ τῶν πρηγμάτων ἐξεταζομένων, ὅκως χρὴ περὶ αὐτῶν διανοέεσθαι καὶ τὸ ἀτρεκὲς αὐτῶν μανθάνειν.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων κόσμεε, αὐτὸς δὲ μὴ μεταβάλλεο. Οὐ γὰρ προσλελάβηκάς τι οὐκ ὂν οὐδὲ πανόμενος ἔλασσόν τι τῶν πρὶν καὶ λαβεῖν εἶχες, εἰ πενόμενος τὴν ἀρχὴν καταθήσεαι.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν λαβὼν μὴ ἐπαίρεο, ὡυτὸς δὲ διατέλεε· οὕτω γὰρ καὶ ἀποθέμενος οὐκ ἀφῃρῆσθαι τοῦ σεμνύνοντός σε νομισθήσεαι.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔθνεός τευ ἢ πόλιος ἀρχὴν (*) εἰληφὼς οὐκ ἕνεκά γε τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ τοῦ δωροδοκέεσθαι καὶ τοῦ παρὰ τῶν πλουσίων χρηματίζεσθαι ἔοικε τῷ ἀνδρὶ παρακαταθήκην εἰληφότι μεγάλων χρημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἐπὶ τὸ κατασχεῖν

λαμβάνει οὐδὲ κτῆμα ἴδιον ποιήσασθαι τὰ δοθέντα, ἀλλ' ὥστε φυλάξαι καὶ ἀποδοῦναι σῶα τῷ παραθεμένῳ, ἐπεὰν ἀπαιτέηται· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸν χρὴ οὐκ ἐπὶ κέρδεσιν οἰκείοις ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίῃ καὶ φυλακῇ πάντα πρήσσειν τῶν ἀρχομένων, ὥστε αὐτοὺς τὸ εἰς ἑωυτὸν ἧκον ἀσινέοντας καὶ εὐθηνέοντας ἀποδοῦναι τῷ καταπεπιστευκότι.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀνυποίστους καὶ ἀγρίας καὶ ἀμέτρους ζητέων τὰς τιμωρίας καὶ ταῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκεόμενος θυμῷ ἀλόγῳ ξυγχωρέων καὶ γυναικείως ἐμπικραινόμενος οὐκ αἰσθάνεται ἔξω τῆς δίκης ἐς τὸ ὁμογενὲς ἐξυβρίζων, ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον, (καίτοι περ χρὴ εἰδέναι πάντα τον μέλλοντα ἀνθρώπου καταδίκαν) ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς παρὰ τῶν πρώτως δικαιωσάντων οὐκ ὥς τι κακον ἐπετιμήθη, ἀλλ' ὡς ἔσχατον καὶ ἐν φαρμάκου λόγῳ κατὰ τῶν οὐ δυναμένων τῆς κακίης ἐλευθερωθῆναι· ὅκως, ἐπειδὴ οὐχ οἷά τε ἦν ἄλλως, τούτῳ γε οὖν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τοῦ ἐνταῦθα δεσμοῦ αὐτοῖς πορίσωνται φυγήν.

42. Πυθαγόρου.

Ποίει ἃ κρίνεις εἶναι καλὰ, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος. Διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ τῶν ψόγων καταφρόνει.

43. Δημοκρίτου.

Ἀδικουμένοισι τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν χρὴ, καὶ μὴ παριέναι. Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγαθὸν, τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

44. Δημοκρίτου

Καὶ οἳ φυγῆς ἄξια ἔρδουσιν ἢ δεσμῶν ἢ θοίνης ἄξιοι, καταψηφισματέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὃς δ᾽ ἂν παρὰ νοῦν ἀπολύει κέρδει ὁρίζων ἢ ἡδονῇ ἀδικεῖ, καί οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

45. Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκης καὶ ἀρετῆς μεγίστην μετέχει μοῖραν ὁ τιμὰς ἀξίας τάμνων.

46. Τοῦ αὐτοῦ.

Μηδέν τι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἑωυτοῦ· μηδέ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακὸν, εἰ μέλλει μηδεὶς εἰδήσειν ἢ εἰ οἱ πάντες ἄνθρωποι· ἀλλ᾽ ἑωυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιτήδειον.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῶν ἡμαρτημένων ἄνθρωποι μεμνέαται μᾶλλον ἢ τῶν εὖ πεποιημένων. Καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως, ὥσπερ τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χρὴ ἐπαινεῖσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν καὶ πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα. Οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ᾑρέθη ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ᾽ ὡς εὖ.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδεμία μηχανὴ τῷ νῦν καθεστῶτι ῥυθμῷ μὴ οὐκ ἀδικέειν τοὺς ἄρχοντας, ἢν καὶ πάνυ ἀγαθοὶ ἔωσιν. Οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἔοικεν ἢ ἑωυτῷ τὸν αὐτὸν ἐφ᾽ (*) ἑτέροισι γίγνεσθαι· δεῖ δέ κως οὕτω καὶ ταῦτα κοσμηθῆναι, ὅκως ὁ μηδὲν ἀδικέων, ἢν καὶ πάνυ ἐτάζῃ τοὺς ἀδικέοντας, μὴ ὑπ᾽ ἐκείνους γενέσθαι, ἀλλά τις ἢ θεσμὸς ἢ τι ἄλλο ἀμυνεῖ τῷ τὰ δίκαια ποιεῦντι.

49. Θουκυδίδου ἱστορίας ά, δημηγορίας Κορινθίων β΄·

49. 1. 69.

Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ᾽ ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὰ δρᾷ.

50. *Στωϊκῶν.*

Φασὶ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα. Τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην ἔχειν καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ᾽ αὑτὸν ἡμαρτηκέναι, πάντων ἁμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν· διὸ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν. Οὐκ ἐπιεικῆ δέ φασιν εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ παραιτητικὸν εἶναι τῆς κατ᾽ ἀξίαν κολάσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι, ἐπιεικῆ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένας κολάσεις τοῖς ἀδικοῦσι σκληροτέρας εἶναι, καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμειν τὰς κολάσεις τὸν νομοθέτην.

51. *Ἐκ τῆς Σωπάτρου ἐπιστολῆς πρὸς Ἡμέριον τὸν ἀδελφὸν, τὸ Πῶς δεῖ πράττειν τὴν ἐγκεχειρισμένην αὐτῷ ἡγεμονίαν.*

Τίς οὖν οὕτω κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον τετράγωνος, ὃς κατὰ πᾶσαν τύχην καὶ πραγμάτων μετάστασιν ἀσφαλῶς ἐστήξεται συναρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἁρμόζων ἅπαντας, πᾶσαν δὲ καὶ πάντων διαφορὰν πρὸς ἕνα τὸν τοῦ καλοῦ συνυφαίνων λόγον; Τίς δὲ ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων πολυειδεῖ δουλεύων φύσει τὸ τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον διαφυλάξει φρόνημα; Τῷ μέν γε τὸν λόγον διατιθεμένῳ χαλεπὸν οὐδὲν ἐκ τῶν ἄκρων παραγγελμάτων τὸν ὄρθιον τῆς ἀρετῆς ᾄδειν νόμον· τῷ δ᾽ εἰς πράξεις ἀληθινὰς τοὺς λόγους ἐντείνειν μέλλοντι τὸν ἐκ τῶν δοθέντων ἄριστον ἀντὶ τοῦ πρώτου τὴν φύσιν δοκιμάζειν ὁ τῆς ὑποθέσεως προστάττει λόγος.

52. Ἐν ταὐτῷ.

Τιμῆς μὲν ὁπόσης ἐν γράμμασί τε καὶ προσηγορίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένῃ ταύτῃ τοῦ βίου δραματουργίᾳ οἱ μείζους τῶν ἀρχόντων μεταποιοῦνται, μὴ ὅπως ἐλλείπων τὸ μέτρον, ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν καὶ πρὸς πλεονάζων φαίνου. Γελοῖον γὰρ περὶ ὀνομάτων διαφερόμενον τῶν πραγμάτων, ἐφ᾽ οἷς τὰ ὀνόματα κεῖται, μηδεμίαν ἔχειν φροντίδα· καὶ τῆς ψευδωνύμου τιμῆς ἐφιέμενον ὀλίγου μὲν ἄγαν ἑαυτὸν ἀξιοῦντα φαίνεσθαι, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πολλὴν ἐνίοτε βλάβην προξενεῖν.

Τῶν δ᾽ ἔργων ἃ μὲν οὐκ ἔστι προσταττόντων ἀρνήσασθαι, τῷ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τῆς πράξεως πειθοῖ τε ἐμμελεῖ τὸ φαινόμενον ἐπαχθὲς παραμυθητέον. Ἔνια δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναί φησιν Ἀριστοτέλης, οὐδ᾽ εἰ τὸ λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον τις ἔχοι, ἀλλ᾽ ὑπομενετέον πάντα ἑτοίμως τὸ δρᾶν κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κακῶς εὐλαβουμένῳ. Ἅ τινα δ᾽ οὐκ ἔχει μὲν ἀπαραίτητον τὴν ἀποπλήρωσιν, λαθεῖν δὲ ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς ἐπιτάξαντας συνέβη, διδασκαλίαν ἐμμελῆ προσάγων γνώσεσθαι παρασκευάζων, μὴ φανῆς ἐπισκήπτων· (*) βαρὺ γὰρ ἔλεγχος ἐμφανὴς τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ· ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰδότας ὑπομιμνήσκων ἢ προβάλλων εἰς κρίσιν ἢ καὶ πυνθανόμενος, ἅ τινα γιγνώσκων οὐδὲν ἧττον αὐτὸς τυγχάνεις καὶ τούτους φιλοτίμους μὲν ὄντας τιμῇ καὶ θεραπείᾳ προσάγου· τῶν δὲ ἀρχομένων ἐπιστρεφομένους τῆς προαιρέσεως ὑπομίμνησκε.

53. Ἐν ταὐτῷ.

Ἔστω δέ ποτε καὶ παῤῥησίας ἐλευθερίου καιρὸς, ἥτις μὴ βλάβην παρασκευάζειν τοῖς ἀρχομένοις μέλλει. Τὸ μὲν γὰρ αὐτόν τινα, ἤν τι καὶ δέῃ, παθεῖν αἱρετώτερον

τῆς λεγομένης ἐστὶν εὐπραξίας πολλάκις· τὸ δ' ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς νεανιεύεσθαι δόξῃ λαθεῖν τοσούτους προδόντα, κενοδοξίας ἐσχάτης ὑπεύθυνον ἀποφαίνει.

54. Ἐν ταὐτῷ.

Αἰδοῦ πρὸς τὰς διημαρτημένας τῶν πολλῶν ἀποβλέπειν δόξας, τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας λόγον πάντων ἐπίπροσθεν ἄγειν· καὶ οὔτε φαινομένην εὐπρέπειαν μετὰ βλάβης τῶν ἀρχομένων αἱρεῖσθαι, οὔτε δοκοῦσαν ἀδοξίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὑπηκόων φεύγειν, εἰ μὴ τῆς τυχούσης φαντασίας, ἀλλὰ τῆς ἀρίστης ζωῆς μεταποιεῖσθαι μέλλοιμεν. Τὴν μὲν πολιτικὴν τιμὴν ἡ τῆς πολιτείας ἀπονέμει τάξις τοῖς μείζοσι παρὰ τῶν ἐλαττόνων· τὴν δὲ ἄλλην θεραπείαν ἢ τυχεῖν αὐτῆς ἀξιώσουσιν, ἢ δι' ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων ἐν εἴδει φαρμάκου προσάγομεν. Ἐπεὶ κολακείας μὲν τὰ φαῦλα ἐπαινεῖν αὐτῆς ἕνεκα μόνης τῆς ἀρεσκείας, πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων. Ὁ μὲν γὰρ κόλαξ τὴν πονηρὰν ἀποδέχεται πρᾶξιν οὐδένα ὠφελῆσαι μέλλων, ὁ δ', ἵνα τῆς πονηρᾶς ἀπαγάγῃ προθέσεως, φιλότιμον ὄντα ἐπαινέσει. Ὥσθ' ὁ μὲν δι' ὧν ἐπαινεῖ βλάπτει τὸν ἐπαινούμενον, καὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πονηρίας ἐσχάτης ἐκφέρει δεῖγμα· ὁ δ' εἰς τὸ πράττειν ἄξια ἐπαίνου τῷ τρόπῳ τῆς θεραπείας ἐπάγεται.

55. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ γίγνου μὲν ἄξιος τοῦ ἄρχειν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἑκάστου τῶν ὑπηκόων ταῖς κοιναῖς ὑπὲρ ἁπάντων ἐπιμελείαις καὶ τῇ μεμεριμνημένῃ τῶν ὅλων ἐπιστασίᾳ γίγνωσκε.

Οὓς δὲ ἠγνόεις πρότερον καὶ σαυτῷ προσήκειν οὐδὲν

ὑπελάμβανες, πλὴν ὅσον ὡς ἄνθρωπος τὴν κοινὴν φύσιν ἀνθρώπων, αἰδούμενος τούτους ὡς ἤδη γνωρίμους καὶ φίλους ἅπαντας θεώμενος εἶναι. Ὁμήρῳ γοῦν οὐκ ἀπέχρησε πατέρα ἁπλῶς τῶν ἀρχομένων τὸν ἄρχοντα προσειπεῖν, καίτοι τί ποτ' ἂν εὑρεθείη τούτου πρᾳότερον ἀνθρώποις ὄνομα; ἀλλὰ καὶ τὸν ἤπιον φέρων ἐπέθηκε τῷ πατρὶ, ὁμοῦ μὲν γονεῦσιν, ὁμοῦ δὲ ἄρχουσιν ἀγαθοῖς ταύτην πρέπειν τὴν προσηγορίαν ἡγούμενος.

Τὴν μὲν οὖν ὡς ἀρχομένων πρόνοιαν κοινὴν ἀπονέμειν πᾶσι, τοῖς δ' ἐκ πείρας φαινομένοις (*) χρηστοῖς δευτέραν τὴν ἐκ τῶν τρόπων οἰκειότητα προστιθέναι προαιροῦ. Καὶ ὑπεροψίαν μὲν καὶ τὰς συνερίθους ταύτῃ κακίας, ἀλαζονείαν καὶ αὐθάδειαν, ὡς μικροπρεπεῖς τῆς ψυχῆς διαθέσεις ἀποδιδράσκωμεν· τὸ γὰρ ἑαυτῶν ἐπιλανθάνεσθαι διὰ τὴν ἐφήμερον τῆς ἀρχῆς φαντασίαν πολλὴν διανοίας ἀπελέγχει σμικρότητα. Οὐ μὲν τὰς ἐπονειδίστους ταύτας τῆς κακίας ὑπερβολὰς ἀποδιδράσκοντες πρὸς θάτερον τῆς πονηρίας ἄκρον αἰσχρῶς ἂν μεταπίπτοιμεν, εὐτέλειαν καὶ ταπεινότητα ἤθους, φαῦλα ἀντὶ φαύλων τῶν πρόσθεν ἠθῶν ἀνταλλαττόμενοι· ἀλλ' ἥμερον χρὴ καὶ σεμνὸν τοῖς ὑπηκόοις δοκεῖν τε καὶ εἶναι τὸν ἀληθῶς ἄρχοντα.

56. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ μήτε ὀργῇ προσομιλεῖν τοῖς ἀρχομένοις, μήτε ἀνεπίπληκτον τοῖς ἁμαρτάνουσι τὴν προαίρεσιν καταλείπειν. Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν μαινομένων διαφέρειν τὸν ἄρχοντα δείκνυσι, τὸ δ' εὐχέρειαν ἁμαρτημάτων τοῖς ὑπηκόοις ἐντίκτει.

Ἀνεξίκακον δὲ ὁμοῦ καὶ μισοπόνηρον σεαυτὸν ἐπιδείκνυε τῷ μὲν ἠρέμα κολάζειν τὴν ἀνεξικακιαν, τῷ δ' ἀπε-

χθάνεσθαι τοῖς κακοῖς τὴν μισοπονηρίαν ἐλέγχων· ἵνα τὸ μὲν φεύγειν τὰ φαῦλα, τὸ δὲ μὴ λίαν ἀπαραμύθητον εἶναι τοῖς ἐπταικόσι τὴν τύχην ἀποδεικνύῃ.

Ἀφεκτέον δὲ καὶ σκωμμάτων τοῖς ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἢ καθαιρήσει τις τὸ σεμνὸν τῆς ἀρχῆς γελωτοποιεῖν πειρώμενος.

Καὶ λοιδοριῶν καθαρευτέον· ἰδιωτικῆς γὰρ ἀκροχολίας τοῦτο σύμβολον.

Νουθετήσεις δὲ καὶ παραινέσεων τὸ διττὸν εἶδος, πῆ μὲν σφοδρῶς καθαπτόμενον, πῆ δε προσηνῶς θεραπεῦον γνωρίσματα, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιεικοῦς ἄρχοντος.

57. Ἐν ταὐτῷ.

Συνάρμοζε δὲ τοῖς ἤθεσιν ἑκάστων τὸν πρόσφορον τῆς ἐπιστασίας τρόπον, τοῖς μὲν ἐπιεικέσιν ἐμμελῶς, τοῖς δ᾽ ὑπτίοις συντόνως, αὐστηρῶς δὲ τοῖς θρασέσι, πρᾴως δὲ τοῖς εὐλαβεστέροις προσιών.

58. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ δὲ ἀπείργειν μὲν τῶν ἁμαρτημάτων ἀνάγκῃ πειθὼ συναρμόσαντα, σφαλεῖσι δὲ σύμμετρον τῆς δίκης ἐπάγειν τὴν ἐπανόρθωσιν, ὅσα μὲν μικρὰ καὶ συνήθη τῶν ἁμαρτημάτων ἀγνοεῖν δοκοῦντα· οὔτε γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐπεξιέναι, οὔτε γιγνώσκοντα παρορᾶν ὠφέλιμον· τὰ δὲ ἤδη τοῖς ἀρχομένοις ἐπαχθῆ ταῖς ἐκ τῶν νόμων θεραπείαις ἰώμενον.

59. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ βούλου μὲν ἁμαρτημάτων τὴν ψυχήν, ὡς δυνατόν, καθαρεύειν· ἐννόει δὲ ὡς σύμφυτον τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώποις· ὥσθ᾽ ἕως ἄν τις ὡς ἀναμαρτήτους κολάζῃ, τὸ μέτρον ὑπερβαίνει τῆς κατὰ φύσιν ἐπανορθώσεως.

Ἀπόδειξον δὲ σαυτὸν τῆς ἀρχῆς πρέποντα κόσμον, ἀλλὰ μὴ ταῖς ἔξωθεν καὶ ἐφημέροις σκιαγραφίαις καλλωπίζου.

60. Ἐν ταὐτῷ.

Χάριτας μὲν τὸ δίκαιον ὑπερβαινούσας οὐδ᾽ ὀνομαστέον ἐμοὶ δοκεῖν χάριτας· τὰς δὲ τῆς δικαιοσύνης φίλας οὐδεὶς ἂν, ὃς οὐκ (*) ἀπὸ δρυός ἐστιν ἢ πέτρας, ἑκὼν ἀρνησάμενος τύχοι. Ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ νόμος πικροτέρας τῶν ἁμαρτημάτων ὁρίζει τὰς τιμωρίας, τὸ λεγόμενον ἐπιεικὲς δίκαιον, τὴν αὐστηρὰν τῶν νόμων φωνὴν παραμυθούμενον, ἀμεμφὴς ἐμοὶ δοκεῖ χαρίτων ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρων πρόφασις. Τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ συναλλάγματα τῆς δίκης ἐπανορθωτικὸν ἐκφεύγει παντελῶς τὸ τῶν χαρίτων γένος· τὸ δ᾽ ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι κείμενον οὐκ ἀναίνεται τὸ πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον τῶν χαρίτων πρόσωπον.

61. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

Δεῖ δὲ τὸν ἀλαθινὸν ἄρχοντα μὴ μόνον ἐπιστάμονά τε καὶ δυνατὸν ἦμεν περὶ τὸ καλῶς ἄρχεν, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως· ἄτοπον γὰρ ἦμεν ποιμένα μισοπρόβατον καὶ τοιοῦτον οἷον καὶ δυσμενῶς ἔχειν τοῖς αὐτοῦ θρεμμάτεσι. Δεῖ δ᾽ αὐτὸν καὶ νόμιμον ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται τὰν τῶ ἄρχοντος ἐπίστασιν ἔχων. Διὰ μὲν γὰρ τᾶς ἐπιστάμας κρίνεν ὀρθῶς δυνασεῖται, διὰ δὲ τᾶς δυνάμιος κολάζεν, διὰ δὲ τᾶς χρηστότατος τὸ εὐεργετεῖν, διὰ δὲ τῶν νόμων τὸ ποτὶ τὸν λόγον πάντα ταῦτα ποιεῖν. Ἄριστος δέ κ᾽ εἴη ἄρχων ὁ ἀγχοτάτω τῷ νόμῳ· οὗτος δέ κ᾽ εἴη ὁ μηθὲν αὐτῶ ἕνεκα ποιέων ἀλλὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτόν, ἐπειδήπερ οὐδὲ νόμος αὐτῶ ἕνεκα, ἀλλὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτόν.

62. Ἰαμβλίχου.

Πᾶν γὰρ τὸ τιμώμενον αὔξεται, ἐλαττοῦται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ διαφανέστατον σημεῖον ἀρχῆς τῆς εὖ διοικουμένης. Προτρέπει τε γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν ἀξίαν ἑκάστοις διανέμει καὶ πληροῖ τὰς πόλεις τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων.

63. *Ὑπερίδου.*

Ἀρχομένων δεῖ τῶν ἀδικημάτων συμφράσσειν τὰς ὁδούς· ὅταν δ' ἅπαξ ῥιζωθῇ κακία καὶ παλαιὰ γένηται καθάπερ σύντροφος ἀῤῥωστία, χαλεπὸν αὐτὴν κατασβέσαι.

64. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Δημοδόκου.*

Πῶς γὰρ ἄν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρῖναι δύναιτο μὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; Τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλομένους, ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἄμεινον κρίνεσθαι· ἢ τίνος ἕνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; Σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. Τὸ ποῖον; ἔφη.

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο καὶ ὡς προσήκει. Συμβουλεύω οὖν σοι, ἔφη, τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτω τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτε ἐπαινεῖν.

65. *Ἀντιφῶντος.*

Οὐ δίκαιον οὔτε ἔργῳ ἁμαρτόντα ῥήματι σωθῆναι,

64. p. 383. A.

οὔτε ἔργῳ ὀρθῶς πράξαντα διὰ ῥῆμα ἀπολέσθαι· τὸ μὲν γὰρ ῥῆμα τῆς γλώσσης ἁμάρτημά ἐστι, τὸ δὲ ἔργον τῆς γνώμης.

66. *Δημοσθένους.*

Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς παρὰ λόγον δυστυχοῦντας.

67. *Βίαντος.*

Βίας θανάτῳ μέλλων καταδικάζειν ἐδάκρυσεν. Εἰπόντος δέ τινος, τί παθὼν αὐτὸς καταδικάζεις καὶ (*) κλαίεις; εἶπεν· Ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ μὲν φύσει τὸ συμπαθὲς ἀποδοῦναι, τῷ δὲ νόμῳ τὴν ψῆφον.

68. *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Περὶ φιλίας.*

Μάρτυς δ' ἄριστος ὁ μηθὲν μὲν εὖ παθών, ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἄλλους εὐνοίας κρίνων.

69. *Ὀβρίμου Πρωτογόνου κρινομένου φαρμάκων.*

Ἀεὶ δὲ ἐν πάσαις μὲν ταῖς δίκαις ἐξετάζειν χρὴ τὰ βεβιωμένα, μάλιστα δ' ἐν τοῖς τοιούτοις τῶν ἀγώνων ἐν οἷς ὁ βίος ἐστὶ τὸ ἔγκλημα.

70. *Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν πρὸς φιλοσοφίαν λόγων.*

Καθάπερ τῷ ὑπονύῳ βέλτιον τὸ κάεσθαι τοῦ διαμένειν, οὕτω καὶ τῷ μοχθηρῷ τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν.

71. *Διονυσίου ὑπὲρ τῶν παίδων.*

Ἀξιοπιστότερός ἐστιν ἀντιδίκων καταψευδομένων ἀληθεύων πατήρ.

72. *Δημοσθένους.*

Μᾶλλον ἄξιον ὀργίλως ἔχειν τοῖς μετ' εὐπορίας πονηροῖς, ἢ τοῖς μετ' ἐνδείας. Τοῖς μὲν γὰρ ἡ τῆς ἀνάγκης

66. c. Aphob. p. 835, 6. 68. Plutarch. T. V. 551. ed. Wytt. 70. C. 2. 72. c. Steph. p. 1121, 27.

χρεία φέρει τινὰ συγγνώμην παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνως λογιζομένοις· οἱ δ' ἐκ περιουσίας πονηροὶ οὐδεμίαν δικαίαν πρόφασιν ἔχουσι. Πολλὰ δ' οὖν κακὰ πράγματα τοὺς ἐλευθέρους ἡ πενία βιάζεται ποιεῖν, ἐφ' οἷς ἂν ἕλοιντο δικαιότερον ἢ προσαπολλύοιντο.

73. Ἰαμβλίχου.

Ἡ κακὴ κρίσις παντὸς κακοῦ αἰτία.

74. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Δυσκόλιον.

Προηγεῖται δ' ὡς ἀληθῶς ἄρχων μειζόνως αὐτῶν, καὶ ἔτι βέλτιον, ὡς τὴν μεγαλοπρεπῆ δόσιν τῶν ἀγαθῶν παρέχει, χορηγίαν τε ἄπλετον τοῦ βίου καὶ σωτηρίαν πλείστην καὶ ζωῆς ῥᾳστώνην ἐντίθησιν. Καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτό ἐστι τέλος ἄρχοντος σπουδαίου τοὺς ἀρχομένους ποιεῖν εὐδαίμονας· καὶ τότε δὴ διαφερόντως εὐσθενεῖ ὁ προεστηκὼς τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ διοικουμένων, ὅταν οἱ ἐπιτρέψαντες αὐτῷ γε αὐτοὺς μακαρίως διάγωσιν. Οὐ γὰρ δὴ κεχώρισται τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίου· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ ὅλῳ καὶ τὸ καθ' ἕκαστα λυσιτελοῦν περιέχεται καὶ σώζεται ἐν τῷ παντὶ τὸ κατὰ μέρος ἐπί τε τῶν ζώων καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἄλλων φύσεων.

75. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἄγαμαι δ' ἔγωγε καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐν ἅπασι τοῖς τῆς ἀρχῆς ἔργοις καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαις, ὅταν μήτε ἀκριβολογῶνται μήτε φείδωνταί τινος ἐν ταῖς δόσεσι μήτε ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ ἴσα ἀντὶ ἴσων ἀντικαταλλάττωνται, εὐγενῶς τε τὰς χάριτας ὀρέγωσι, μὴ μόνον ἐκ πίθου αὐτὰς προχέοντες, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, μηδ' ἄλλοις τισὶν ὀργάνοις τοιούτοις εἴσω κατεχομένας, γυμνὰς δὲ καὶ ἀπαρακαλύπτους καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν παραπε-

τασμάτων συνεχεῖς ἐχομένας ἀλλήλων προτείνωσι χρηστῶς καὶ εὐμενῶς, οἷα δὴ καὶ χαρίεντα. Τῶν χαρίτων γὰρ δὴ τοιοῦτον κόσμον στέφανον ἂν εἰκότως εἴποιμι τῆς ἀρχῆς.

76. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀγρίππαν.

Ἐπίφθονος εἶναι δοκεῖ τοῖς πολλοῖς ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ ὑπέρογκον μισητὸν αὐτοῖς καθίσταται· ἀλλ᾽ ὅταν χρηστότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ κραθῇ τὸ σεμνὸν καὶ αὐστηρὸν τῆς ἐπικρατείας, ἐμμελὲς καὶ πρᾶον καὶ προσηνὲς καὶ εὐπρόσιτον καθίσταται. Καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος ἡγεμονίας φιλεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχομένων.

77. Τοῦ αὐτοῦ.

Λέγεται μὲν εἶναι πάντων βασιλεὺς ὁ νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς δοκεῖ καὶ προστάττειν τἀγαθὰ καὶ τἀναντία ἀπαγορεύειν. Τί δὴ οὖν οἰόμεθα τὴν παρισουμένην πρὸς (*) αὐτὸν εὐνομίαν, οἵῳ δὴ κάλλει τινὶ προέχειν μεγέθει τε ἡλίκῳ καὶ δικαιοσύνῃ ὑπερβάλλειν πάντα πράγματα; Ὅσα γὰρ δήπου καὶ οἷα γένη καὶ εἴδη τῶν ἀρετῶν ἐστι, κατὰ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διήκει κάλλιστα τῶν νόμων ἐπιτάγματα, καὶ δὴ καθ᾽ ὅλας τὰς διοικήσεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ὅλους τῶν ἀνθρώπων βίους διατείνει τὸ ἀπ᾽ αὐτῶν ὄφελος. Ἔστι μὲν οὖν κοινὸν ἀγαθὸν ὁ νόμος, καὶ ἄνευ τούτου οὐδὲν ἄν ποτε γένοιτο τῶν ἀγαθῶν· δεῖ γε μὴν τὸν προϊστάμενον τῶν νόμων ἄρχοντα εἰλικρινῶς ἀποκεκαθαρμένον εἶναι πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν τῶν νόμων ὀρθότητα, καὶ μήτε παραγωγαῖς ἢ φενακισμοῖς ἐξαπατᾶσθαι δι᾽ ἄγνοιαν μήτε βιαζομένοις τισὶ συγχωρεῖν, μήτε ἀδίκῳ προφάσει μηδεμίᾳ δελεάζεσθαι. Τὸν γὰρ σωτῆρα καὶ φύλακα τῶν νόμων ἀδιάφθορον εἶναι δεῖ εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην.

78. *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Κάκιστον ἔλεγε τὸν ἄρχοντα εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

79. *Ἐπικτήτου.*

Ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην· ἔξεσται γάρ σοι ὥσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν [τὴν ναῦν,] οὕτω κἀνθάδε πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.

80. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἰ πρόκειταί σοι τὴν πόλιν ἀναθήμασι κοσμεῖν, σεαυτῷ πρῶτον ἀνάθες τὸ κάλλιστον ἡμερότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας ἀνάθημα.

81. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εὐποιήσεις σὺ τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοὺς ὀρόφους ὑψώσεις, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐξήσεις. Ἄμεινον γὰρ ἐν μικροῖς οἰκήμασι μεγάλας οἰκεῖν ψυχὰς, ἢ ἐν μεγάλαις οἰκίαις ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα.

82. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μὴ τοῖς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις τοὺς τοίχους τῇ κατασκευῇ ποίκιλλε, ἀλλὰ γὰρ τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει. Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις, ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

83. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὐκ ἄν σοι τῆς πολυτελείας τῶν ζωγρίων ἔμελεν, ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ζώων· οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προΐστασθαι, μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναστημάτων φρόντιζε, ὁπόσον τῆς ἀνδρείας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

79—88. Fr. 79—88.

84. Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης οὐ τῶν πώλων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τρέφει, τοὺς δὲ δυσηνίους λιμώττειν ἐᾷ, ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω, κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον, ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει· οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν εὐγνώμονας ποιεῖν ἐπιχειρεῖ, τοὺς δὲ ἔμπαλιν οὐ καθάπαξ διαφθείρεσθαι, ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥκιστα φθονεῖ, παιδεύει δέ, καὶ σφοδρότερον ἐπισπέρχει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

85. Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ οὔτε κλαγγῇ χὴν οὔτε βληχῇ καταπλήσσεται πρόβατον, οὕτως μηδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή.

86. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ πλῆθος ἀκρίτως αἰτοῦν τί σε τῶν ἰδίων οὐ δυσωπεῖ, οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα διατραπῇς.

87. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἴσφερε φθάνων καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

88. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας ἵνα ἀνατείλῃ, ἀλλ᾽ εὐθὺς λάμπει καὶ πρὸς ἁπάντων ἀσπάζεται· οὕτω μηδὲ σὺ περίμενε κρότους καὶ ψόφους καὶ ἐπαίνους, ἵν᾽ εὖ ποιήσῃς, ἀλλ᾽ ἑκοντὴς εὐεργέτει καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

89. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος.

89. p. 184. F.

Ἐπιστήμῃ γὰρ οἶμαι δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ᾽ οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι.

90. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πρέπει μέν που, ὦ μακάριε, τῷ τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν.

91. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.*

Ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι, καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι.

92. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.*

Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας, πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται, οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα.

93. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μή, τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντ᾽ ἔχεις, ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν καὶ παῤῥησίαν.

94. *Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ιβ΄.*

Τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν᾽ ᾖ ἀμείνων, οὐ τὸν δυστυχῆ.

95. *Πλάτωνος Πολιτείας ζ΄.*

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιητέον. εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι καὶ τῷ ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς ἐν φαρμάκου

90. p. 197. D. 91. Gorg. p. 474. B. 92. p. 324. A. 93. Gorg. p. 486. E. 94. p. 944. D. 95. III, p. 389.

εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δ᾽ ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιούτου, ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς [τοιούτους] ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν τοῦ αὑτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ τῆς νηός τε καὶ ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ᾽ ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει

τῶν οἳ δημιοεργοὶ ἔασι,
μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,

κολάσει ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα πόλεως, ὥσπερ νεώς, ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν περ, ἦ δ᾽ ὅς, ἐπὶ λόγῳ ἔργα τελῆται.

96. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἆρα οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ᾽ ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινούς, πλείστους δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο, καὶ δικασταὶ αὖ ὡσαύτως οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες. (*) Καὶ μάλα, εἶπον, ἀγαθοὺς λέγω. Ἀλλ᾽ οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἐὰν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ᾽ ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μέν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, οἳ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τὸ μανθάνειν τὴν τέχνην ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσαιεν

96. p. 408.

καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει· οὐ γάρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ εἶναι κακὰ ἐνεχώρει ποτὲ καὶ γενέσθαι) ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ἣ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν εὖ τι θεραπεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει, ᾗ οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως ἀφ' ἑαυτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα, οἷον κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει καλὴ κἀγαθὴ οὖσα κρίνειν ὑγιῶς τὰ δίκαια. Διὸ δὴ καὶ εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται, καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν αὑτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ διαισθάνεσθαι, οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός, ἦν δ' ἐγώ, ὃ σὺ ἐρωτᾷς. Ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν ἀγαθός· ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, [ὁ] πόλλ' αὐτὸς ἠδικηκὼς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παραδει-

γματα τοῦ τοιούτου· πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων, σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφὸν, ἀλλὰ τὸν πρότερον· πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔ ποτ' ἂν γνοίη· ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὑτῆς τε καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται· σοφὸς οὖν οὗτος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ ἰατρικὴν, οἵαν εἴπομεν, μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύουσι, τοὺς δὲ μὴ, (*) ὅσοι μὲν κατὰ τὸ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς τε καὶ ἀνιάτους καὶ αὐτοὶ ἀποκτενοῦσι; Τὸ γοῦν ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται.

97. Ὀβρίμου ὑπὲρ Σεβήρου.

Πολλὰ γὰρ αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα ἕτερα ἔδοξε, συγκριθέντα δὲ ταῖς αἰτίαις ἀλλοιότερα ἐνομίσθη.

98. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β'.

Τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν.

99. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου Πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον.

Ὁ δὲ ἐκ φιλοσοφίας τῷ ἄρχοντι πάρεδρος καὶ φύλαξ ἐγκατοικισθεὶς λόγος, ὥσπερ εὐεξίας, τῆς δυνάμεως τὸ ἐπισφαλὲς ἀφαιρῶν ἀπολείπει τὸ ὑγιαῖνον. Ἀλλὰ νοῦν οὐκ ἔχοντες οἱ πολλοὶ τῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων μιμοῦνται τοὺς ἀτέχνους ἀνδριαντοποιούς, οἳ νομίζουσι με-

98. p. 26, 1. 99. p. 779. F.

γάλους φαίνεσθαι τοὺς κολοσσοὺς, ἂν διαβεβηκότας σφόδρα καὶ διατεταμένους καὶ κεχηνότας πλάσωσι. Καὶ γὰρ οὗτοι βαρύτητι φωνῆς καὶ βλέμματος τραχύτητι καὶ δυσκολίᾳ τρόπων καὶ ἀμιξίᾳ διαίτης ὄγκον οἰκονομίας καὶ σεμνότητα μιμεῖσθαι δοκοῦσι.

100. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δεῖ δὲ, ὥσπερ ὁ κανὼν αὐτὸς ἀστραβὴς γενόμενος καὶ ἀδιάστροφος οὕτως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συνεξομοιῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατευθύναντα τὴν ψυχὴν καὶ καταστησάμενον τὸ ἦθος, οὕτω συναρμόττειν τὸ ὑπήκοον· οὔτε γὰρ πίπτοντος τρέχειν ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου.

101. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλὰ τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων, ἃ θεοὶ χαρίζονται, δώρων καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἔστιν ἀπόλαυσις οὐδὲ χρῆσις ὀρθὴ δίχα νόμου καὶ δίκης καὶ ἄρχοντος. Δίκη μὲν οὖν νόμου τέλος ἐστὶ, νόμος δὲ ἄρχοντος ἔργον, ἄρχων δὲ εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα κοσμοῦντος.

102. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἐν μὲν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀσθενέσι καὶ ἰδιώταις τῷ ἀδυνάτῳ δεδεμένον τὸ ἀνόητον, εἰς τὸ ἁμαρτάνειν, ὥσπερ ἐν ὀνείρασι φαύλοις, τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν διαταράττει συνεξαναστῆναι ταῖς ἐπιθυμίαις μὴ δυναμένην, ἡ δὲ ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν νεῦρα τοῖς πάθεσι προστίθησι. Καὶ τὸ Διονυσίου ἀληθές ἐστιν· ἔφη γὰρ ἀπολαύειν μάλιστα τῆς ἀρχῆς, ὅταν ταχέως ὃ βούλεται ποιῇ. Μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βουλεύσασθαι ἃ μὴ δεῖ τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. Ὀξὺν ἡ κακία τῆς

100. p. 780. B. 101. p. 780. E. 102. p. 782. B.

ἐξουσίας δρόμον ἔχουσα πᾶν πάθος ἐξωθεῖ, ποιοῦσα τὴν ὀργὴν φθόνον, τὸν ἔρωτα μοιχείαν, τὴν πλεονεξίαν δήμευσιν, ἐὰν μὴ βάρος ἔχον ὁ λόγος ἐπιθλίβῃ καὶ πιέζῃ τὴν ἐξουσίαν.

103. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.*

Τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. Δοκεῖ γοῦν δή.

104. *Πλάτωνος Νόμων δωδεκάτῳ.*

. Πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι (*) κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν· πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατον μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ᾽ ἄν, ἢ μάτην τοὔνομα νῷ προσῆκον κέκτητ᾽ ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος· καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων, ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι καὶ ψόγοι περί τινων λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ᾽ ἐν γράμμασιν εἴτε καθ᾽ ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις ξυνουσίαις διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὑτῷ, καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων, τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὑτόν τε ὀρθοῦν καὶ αὖ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατὸν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν, οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι, θάνατον ἴαμα ταῖς οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς

103. p. 311. 104. p. 957.

διανέμοντες, (ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον) ἄξιοι ἐπαίνου γίγνοιντ᾿ ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες.

105. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Δίωνα Ἐπιστολῆς.

Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισιν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. Μὴ οὖν λανθανέτω σε, ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ πράττειν ἐστίν· ἡ δ᾿ αὐθάδεια ἐρημίας ξύνοικος.

106. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες ἕπωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν.

107. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Ἴθι δὴ καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικαζόντων θεασώμεθα δύναμιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ᾿ οὖν ἐπὶ πλέον τι δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια πάνθ᾿ ὅσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα κρίνειν, εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τά τε δίκαια ταχθέντ᾿ εἶναι καὶ ἄδικα, τὴν αὐτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ᾿ ὑπό τινων δώρων μήθ᾿ ὑπὸ φόβων μήτ᾿ οἴκτων μήθ᾿ ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μήτε φιλίας ἡττηθεῖσα παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν; Οὔκ· ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας, ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον.

108. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Κύρου παιδείας.

Πολλάκις μὲν δή, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψῃ· Κῦρός τε μοι δοκεῖ νῦν συμβου-

105. p. 321. B. 106. IV. 19. 107. p. 305. B. 108. VIII. 1, 1.

λεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν ἂν μάλιστα εὐδαιμονοῦντας διατελοίημεν.

109. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος.

Ἐπιμέλειαί γε μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν τε ἅ ἐστι βέλτιστα καὶ τὸν κάλλιστα ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲν ἡ ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε (*) καὶ ἀναγκάζειν καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, ταῦτα δ' ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι. Ἐγὼ οὖν φημι ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι δι' ἑαυτοῦ ποιητέον. Ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς βουλώμεθα ἡμῖν ἀγωνίζεσθαι, ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς καὶ ἄλλοις διδάσκειν καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. Οὐκ οὖν εὐθὺς ἐν τούτοις τὰ μὲν ἐπιχάριτα διὰ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δὲ ἀντίτυπα δι' ἄλλων; Τί οὖν κωλύει καὶ τἆλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαίνεσθαι; [Διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κατὰ φυλὰς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν· οὐκ οὖν εἴ τις καὶ τούτοις ὥσπερ τοῖς χοροῖς] καὶ ἆθλα προτεθείη εὐταξίας, εὐοπλίας, ἱππικῆς καὶ ἀλκῆς ἐν τῷ πολέμῳ καὶ δικαιοσύνης ἐν τοῖς συμβόλοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίας εὐτόνως ἀσκεῖσθαι; Καὶ νὴ Δία, ὁρμῷντό γ' ἂν θᾶσσον ὅπου δέοι τιμῆς ὀρεγόμενοι καὶ χρήματα θᾶσσον ἂν εἰσφέροιντο, ὁπότε τούτου καιρὸς

109. C. 9.

εἴη, καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράσσεσθαι, ἡ γεωργία καὶ αὕτη ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη [κατ' ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας] τοῖς μάλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐῤῥωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο· καὶ γὰρ πρόσοδοι αὔξαιντ' ἂν καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. [Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι· εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδ' αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο.] Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ἀγαθόν τις εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ σκοπεῖσθαί τι ἀγαθόν. Καὶ ὅταν πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαι μᾶλλον καὶ ἐπιτελεῖσθαι.

110. *Λυσίου.*

Εἰ μὲν οἷόντ' ἦν ἐκ τῶν προτέρων λόγων τὰ δίκαια γιγνώσκειν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοὺς φεύγοντας ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ' ἀκριτὶ ἀποθνήσκειν· ἐπεὶ δὲ τὰ ψευδῆ λέγειν δυνατόν ἐστι τοῖς κατηγοροῦσι, δίκαιον ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσαντας, τηνικαῦτα τὴν περὶ τοῦ δικαίου ψῆφον φέρειν.

111. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Προσήκει δ' ἡμῖν περὶ φυγῆς δικάζουσι μὴ παρανομεῖν, ἀλλ' εὐσεβεῖν· μηδὲ θορύβῳ τὰ πράγματα κρίνειν, ἀλλὰ σιωπῇ τὰ δίκαια γιγνώσκειν.

110. Fr. p. 37.

112. *Πυθαγόρου.*

Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς βούλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς.

(*) ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΜΟΝΑΡΧΙΑ. ΜΖ.

1. *Ὁμήρου.*

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς.

2. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλήων·
τιμὴ δ᾽ ἐκ Διός ἐστι, φιλεῖ δέ ἑ μητιέτα Ζεύς.

3. *Εὐριπίδου Φοινίσσαις.*

Ἐγὼ γὰρ οὐδὲν, μῆτερ, ἀποκρύψας ἐρῶ,
ἄστρων ἂν ἔλθοιμ᾽ αἰθέρος πρὸς ἀντολὰς,
καὶ γῆς ἔνερθε, δυνατὸς ὢν δρᾶσαι τάδε,
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ᾽ ἔχειν τυραννίδα.

4. *Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις.*

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν τἄλλα δ᾽ εὐσεβεῖν χρεών.

5. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.*

Τυραννίδ᾽, ἣ θεῶν δευτέρα νομίζεται·
τὸ μὴ θανεῖν γὰρ οὐκ ἔχει, τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἔχει.

6. *Τοῦ αὐτοῦ Αἰγεῖ.*

Ἀνδρὸς δ᾽ ὑπ᾽ ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

7. *Ἡσίοδος ἐν Θεογονίᾳ.*

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὁ δ᾽ ὄλβιος, ὅντινα μοῦσαι
φιλῶνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

1. Il. II. 204. 2. Il. II. 196. 3. V. 506. 4. V. 527. 5. fr. 30. 6. fr. 4. 7. V. 96.

8. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

[Ὅστις τῇ ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τῷ τοιούτῳ ἄμεινον δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τὸν βίον.] Ἔστιν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδόντι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἄλλῳ τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικὴν, ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν, ὦ Σώκρατες, ἐπονομάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην δικαστικήν τε καὶ δικαιοσύνην, ὡς ἔστι, λέγων.

9. *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.*

Αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἐὰν ἕτερος ἑτέρου μηδὲν δύνηται πλέον ἔχειν, ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. Αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ, δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Καὶ ταῦτ' εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστι.

10. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Καὶ μὴν εἰ δεῖ διορᾶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν εὖ φρονούντων τοιαύτης πολιτείας μετέχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὤν, μᾶλλον ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τίς ἐστιν;

11. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ δικαίως ἂν αὐτὴν εἶναι κρίναιμεν, ὅσῳ περ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς διανοίαις ζητεῖν ἀρέσκειν.

8. p. 408. A. 9. p. 29.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες πρότερον ἰδιῶται γίγνονται πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν, οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλὰ ταῖς ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν.

13. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔπειθ' οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν εἰδότες, ὅτι πάντα δεῖ δι' αὐτῶν γίγνεσθαι.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς δημοκρατίαις διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλονεικίας λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς, οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τε ἐστι, τὰ βέλτιστα πράττουσιν.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔπειθ' οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν, ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν.

Ἔτι δὲ οἱ μὲν [πρὸς ἀλλήλους] δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τὸν ἐφ' αὑτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου

κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ἔχουσι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δὲ ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους· καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, [οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους.]

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις καὶ χρήσασθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι, καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, [παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι,] τοὺς δὲ ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προσαγαγέσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τέ εἰσι· καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν.

18. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ μόνον δὲ τὰς φύσεις αὐτὰς νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πρᾴους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τὸν τῶν πολιτῶν. Πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν κακίαν τὴν τῶν ἀρχομένων τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν.

19. Δημοκρίτου.

Φύσει τὸ ἄρχειν οἰκήϊον τῷ κρέσσονι.

20. Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Ὅτε Κροῖσος ἦρχε Λυδῶν, τὸν ἀδελφὸν μεθ᾽ αὑτοῦ

κατέστησεν ἄρχοντα· προσελθὼν δέ τις τῶν Λυδῶν, Ὦ βασιλεῦ, εἶπε, πάντων ἐπὶ γῆς καλῶν ὁ ἥλιος τοῖς ἀνθρώποις αἴτιός ἐστι καὶ οὐδὲν ἂν εἴη τῶν ἐπὶ γῆς μὴ τοῦ ἡλίου ἐπιλάμποντες, ἀλλ᾽ εἰ θέλουσι δύο ἥλιοι γενέσθαι, κίνδυνος πάντα συμφλεχθέντα διαφθαρῆναι. Οὕτως ἕνα μὲν βασιλεύοντα δέχονται Λυδοὶ καὶ σωτῆρα πιστεύουσιν εἶναι, δύο δὲ ἅμα οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο.

21. Κρισπίνου κατὰ Διονυσίου.

Ὅτι βασιλέως μὲν καὶ τὸ βλέμμα ἀρκεῖ μόνον· κἂν ἴδῃ μόνον, τὸ ἀληθὲς βεβασάνισται.

22. Ἐκφάντου ἐκ τοῦ Περὶ βασιλείας.

Ἐπὶ δὲ γᾶς ἄνθρωποι ἀπῳκισμένον χρῆμα καὶ πολὺ τᾶς καθαρωτέρας φύσιος ἐλαττούμενον καὶ πολλὰ τᾷ γᾷ βαρυνόμενον, ὡς ἀπὸ τᾶς ματρὸς αὐτὸ μόγις ἐπᾶρθαι, αἰ μὴ θεομοίρῃ τις ἐμπνοίησις ἐλέῳ ζώῳ συνάψεν αὐτῷ τῷ κρείσσονι μέρει, δεικνῦσα τὰν ἱερὰν τῶ γεννάτορος πότοψιν, ὡς ἀδύνατον ἐκείναν (*) θεάσασθαι. Ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ᾽ ἁμῖν ἀριστοφυέστατον μὲν ἄνθρωπος, θειότερον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τᾷ κοινᾷ φύσει πλεονεκτῶν τῷ κρέσσονι τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ᾽ εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρωπίνας φύσιος δυνατὸν ἀφέλεν, τὸ καὶ πειθοῦς τινος δέεσθαι· τόδε γὰρ τᾶς ἐπιγείω φαυλότατος λείψανον, καθ᾽ ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῶον αὐτᾶς οὐκ ἀμοιρεῖ, αἰ δέ πού τις καὶ ἐν αὐτῷ θειότερος ἢ κατ᾽ ἄλλα συσταίη, ποτ᾽ οὐδὲν ἂν τᾶς πειθοῦς δέοιτο.

23. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος Ἐπιστολῆς.

23. p. 354. A.

Λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ τινα τρόπον διαλεγόμενος, ὡς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι, ὡς ἑνὶ ἑκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλήν. Καὶ νῦν δὲ ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντὶ, φεύγειν μὲν τοὔνομά τε καὶ τοὔργον τοῦτο, εἰς βασιλείαν δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, μεταλαβεῖν. Δυνατὸν δὲ, ὡς ἔδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος, ὅς ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βασιλέων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους καὶ διαφθείραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δείσας περὶ τῆς αὑτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον ἐπήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δεσμὸν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων.

24. Ἡροδότου Ἱστορίας τρίτης Δαρείου δημηγορίας.

Ὀστάνης μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα. Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος σιγῷτό τε ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα, ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς τὸ κοινὸν ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾶν ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνέον-

24. III. 82.

ται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στάσεων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μουναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιέουσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται. Οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου θωυμαζόμενος ἐφάνη ἐὼν μούναρχος καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος, ὡς ἡ μοναρχίη (*) κράτιστον. Ἑνὶ δ' ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μουνάρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· [χωρίς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.]

25. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης ξυμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειεν ἑτέρα μᾶλλον καὶ πρότερα τῆς βασιλικῆς φάναι, καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. Λέγεις ὀρθῶς. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἆρα ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; Τὸ ποῖον; Τόδε· ὡς ἄρα εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθὺς καὶ πολιτικὴν ὡς ἀποτετελεσμένην προσαγορεύειν. Τί μήν; Πρῶτον μὲν ὃ λέγομεν τοὔνομα μετασκευωρήσασθαι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας ἢ τὴν τροφήν, ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ

25. p. 276. B.

σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. Ποίας; Ἧιτε τὸν θεῖον ἄν που διελοίμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. Ὀρθῶς. Αὖθις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. Τίνι; Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. Τί δή; Καὶ ταύτῃ που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα τύραννον ξυνέθεμεν ἀνομοιοτάτους ὄντας αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον. Ἀληθῆ.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΜΗ.

1. *Εὐριπίδου Πλεισθένει.*

Δήμῳ δὲ μήτε πᾶν ἀναρτήσῃς κράτος
μήτ' αὖ κακώσῃς πλοῦτον ἔντιμον τιθείς,
μὴ δ' ἄνδρα δήμῳ πιστὸν ἐκβάλῃς ποτέ,
μὴ δ' αὖξε καιροῦ μεῖζον, οὐ γὰρ ἀσφαλές,
μή σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ αὐτοῦ φανῇ.
κώλυε δ' ἄνδρα παρὰ δίκην τιμώμενον·
πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.

2. *Εὐριπίδου.*

Ἀλλ' οὐ πρέπει τύραννον, ὡς ἐγὼ φρονῶ,
οὐδ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἵρεσθαι κακοῖς·
τιμὴ γὰρ αὕτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

3. *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Ὁ δ' ἥσυχος φίλοισί τ' ἀσφαλὴς φίλος
πόλει τ' ἄριστος· μὴ τὰ κινδυνεύματα
αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ
τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

1. fr. 2. 2. fr. inc. 25. 3. fr. 36. 4. fr. 3.

4. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Δεῖ τοῖσι πολλοῖς τὸν τύραννον ἁνδάνειν.

5. *Εὐριπίδου.*

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

6. *Σοφοκλῆς Οἰδιπόδι.*

Ὡς εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἔρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων πόλιν.

7. *Μενάνδρου.*

Καλόν γε βασιλεὺς τῇ μὲν ἀνδρείᾳ κρατῶν,
(*) *τὰ δὲ τοῦ βίου δίκαια διατηρῶν κρίσει.*

8. *Ὁμήρου.*

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε.

9. *Ὁμήρου.*

Βουλὴν μὲν πρῶτον μεγαθύμων ἷζε γερόντων.
λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.
οὔτε τινὰ ῥέξας κακὸν ἔξετον, οὔτε τι εἰπὼν
ἐν δήμῳ, ἥτ' ἔστι δίκη θείων βασιλήων.

10. *Ἡσιόδου.*

Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηϊδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι.

11. *Θεοκρίτου.*

Τὰ δ' ἄλλα δ' ἀνήρ τις ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,
εὐγνώμων, φιλόμουσος, ἐρωτικὸς, εἰς ἄκρον ἁδὺς,
εἰδὼς τὸν φιλέοντα, τὸν οὐ φιλέοντ' ἔτι μᾶλλον,

6. Oed. Tyr. 54. 7. Cleric. p. 222. 8. Il. II. 24 9. Il. II. 53. 10. Theog. 88. 11. Id. XIV. 60.

πολλοῖς πολλὰ διδοὺς, αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων, οἷον χρὴ βασιλῆ'· αἰτεῖν δὲ χρὴ οὐκ ἐπὶ παντί.

12. Ἡσιόδου Θεογονίας.

Καλλιόπη ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
ἡ μὲν γὰρ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
γινόμενόν τε ἴδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν προχέουσιν ἀοιδὴν,
τοῦ δ' ἔπη ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

13. Δημοκρίτου.

Φόβος κολακηΐην μὲν ἐργάζεται, εὔνοιαν δὲ οὐκ ἔχει.

14. Μουσωνίου.

Οὐ πολὺν διάγουσι χρόνον οἱ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὑπὲρ ὧν ἂν πράττωσι μὴ τὸ καθήκει μοι λέγειν μεμελετηκότες, ἀλλὰ τὸ ἔξεστί μοι.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ θέλε ἐπιτάσσειν τὰ καθήκοντα τοῖς συγγιγνώσκουσί σοι τὰ μὴ καθήκοντα πράττοντι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Πειρατέον καταπληκτικὸν μᾶλλον τοῖς ὑπηκόοις ἢ φοβερὸν θεωρεῖσθαι· τῷ μὲν γὰρ σεμνότης, τῷ δὲ ἀπήνεια παρακολουθεῖ.

17. Ἀναξιλάου.

Ἀναξίλαος ὁ Ῥηγίου τύραννος ἐρωτηθεὶς, τί τῆς τυραννίδος μακαριώτερον, ἔφη, Τὸ μηδέποτε εὐεργετοῦντα νικηθῆναι.

12. v. 79.

18. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς φιλόσοφος ἔφη, Τῷ βασιλεῖ κάλλιον εἶναι τὸ τῶν χαρίτων ἀπολιπεῖν ἢ τροπαίων πλῆθος.

19. Ἡροδότου ἱστορίας γ'.

Ἔνθα γὰρ σοφίης δέει βίης ἔργον οὐδέν.

20. Πυθαγόρου.

Θέλε μᾶλλον τοὺς συνόντας σοι αἰδεῖσθαί σε ἢ φοβεῖσθαι· αἰδοῖ μὲν γὰρ πρόσεστι σέβας, φόβῳ δὲ μῖσος.

21. Φιλίππου.

Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἔλεγε, δεῖν τὸν βασιλέα μνημονεύειν ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν ἰσόθεον· ἵνα προαιρῆται καλὰ μὲν καὶ θεῖα, φωνῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ χρῆται.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

(*) Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι ξυναπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη· τὴν γὰρ ὄντως [οὖσαν] βασιλικὴν οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσαν τὴν ἀρχήν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν εὐκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ' ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. Ὀρθῶς.

23. Θεοβούλου.

Φεῦγε μὲν τὸν φθόνον τῶν πολλῶν, φυλάσσου δὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν μισούντων.

24. Χείλωνος.

Μετὰ τῆς ἰσχύος τὴν πρᾳότητα σῶζε· ἵνα μὴ φοβερὸς, ἀλλ' αἰδοῦς ἄξιος φαίνῃ τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

19. III. 127. 22. p. 305.

25. Ἰσαίου.

Χρὴ τοὺς νόμους μὲν τίθεσθαι σφοδρῶς, πρᾳοτέρως δὲ κολάζειν ἢ ὡς ἐκεῖνοι κελεύουσι.

26. Σωκράτης.

Σωκράτης ἔλεγεν ἀμείνονα βασιλέα εἶναι τὸν ἑαυτοῦ παθῶν ἄρχειν δυνάμενον.

27. Δημητρίου.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῄνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγιγνώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαῤῥοῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.

28. Ἰσοκράτους.

Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ᾽ ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ᾽ ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις.

29. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

30. Τοῦ αὐτοῦ.

Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν ποιῇς ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς ἐπιδοκιμάζοντας.

32. Τοῦ αὐτοῦ.

Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ᾽ εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλεῖον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

33. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τούς τε λέγοντας ὁποῖοί τινές εἰσι καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι.

34. Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷς περ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

35. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐάν περ μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.

36. Τοῦ αὐτοῦ.

Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλόν σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

38. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δ' ἀθάνατος· καὶ δόξης μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

39. Τοῦ αὐτοῦ.

Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν·

ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ μᾶλλον ἢ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπεροχαῖς ἰσχύουσιν.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουληθῇς, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι ἄμεινόν σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

42. Πλουτάρχου ἐκ τῆς Περὶ Φιλίας.

Ἡμερότητι τοίνυν καὶ εὐεργεσίᾳ μᾶλλον ἢ φόβῳ πρὸς εὔνοιαν ὑπακτέον.

43. Ἐν ταὐτῷ.

Ἠπίους οὖν εἶναι δεῖ μετὰ τοῦ ἔμφρονος εἰς τὸ κοινῇ λυσιτελές.

44. Ἀγριππίνου.

Ὁ Ἀγριππῖνος ἡγεμονεύων ἐπειρᾶτο τοὺς καταδικαζομένους ὑπ' αὐτοῦ πείθειν, ὅτι προσήκει αὐτοῖς καταδικασθῆναι. Οὐ γὰρ ὡς πολέμιος αὐτοῖς, ἔφη, οὐδ' ὡς λῃστὴς καταφέρω τὴν ψῆφον αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐπιμελητὴς καὶ κηδεμών, ὥσπερ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν τεμνόμενον παραμυθεῖται καὶ πείθει παρέχειν ἑαυτόν.

45. Κότυς.

Κότυς ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς πικρὸς ἦν τῶν ὑπηκόων κολαστής. Τῶν οὖν φίλων τις πρὸς αὐτὸν εἶπε,

42. T. V. p. 582. ed. Wytt.

Μανία τοῦτό ἐστι καὶ οὐ βασιλεία· ὁ δὲ, Ἀλλ' ἡ ἐμὴ, ἔφη, αὕτη μανία τοὺς ἀρχομένους σώφρονας ποιεῖ.

46. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου.

Πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

47. Ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν.

Ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σόλων, δοκεῖ μάλιστ' ἂν ἔνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσειε τοῖς πολίταις.

Δεύτερος δὲ Βίας εἶπεν, εἰ τρόποις χρῷτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος.

Ἐπὶ τούτῳ δὲ Θαλῆς ἔφη, εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν, εἰ τελευτήσειε γηράσας κατὰ φύσιν.

Τέταρτος Ἀνάχαρσις, εἰ μὴ μόνος εἴη φρόνιμος.

Πέμπτος δὲ Κλεόβουλος, εἰ μηδενὶ, ἔφη, πιστεύοι τῶν συνόντων.

Ἕκτος δ' ὁ Πιττακὸς, εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων παρασκευάσειε φοβεῖσθαι μὴ αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὕστατος δ' ὁ Χείλων εἶπε, κάλλιστον εἶναι βασιλέα τὸν μὴ μόνου τοῦ φοβερὸν εἶναι φροντίζοντα.

48. Ἰσοκράτους Εὐαγόρου.

Ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ἐκείνου βασιλείας. Ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν (*) οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων.

49. Τοῦ αὐτοῦ.

46. p. 25, 23. 47. Plut. p. 152. A.

Οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος.

50. *Πολλὰ μὲν [τῶν ὁμιλούντων ἑταίρων] χρωμένων ἡττώμενος, ἁπάντων δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος.*

51. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ᾽ ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς διαφυλάττων.

52. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ᾽ αὑτὸν ποιούμενος, τοὺς δὲ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος.

53. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολὺ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν.

54. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς δι᾽ αὑτὸν γιγνομένοις.

55. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, [ἀλλ᾽] οὐκ ἀγόμενος ὑπ᾽ αὐτῶν.

56. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνας κτώμενος, ἀλλ᾽ οὐ διὰ μακρᾶς ῥᾳθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος.

57. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅλως δὲ οὐδὲν παραλείπων ὧν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ᾽ ἐξ ἑκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικος δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς

δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.

58. Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ.

Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. Καὶ δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

59. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους Ἐπιστολῆς.

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακον, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον, μετρία δὲ ἡ θεῷ δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. Θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος, ἄφροσι δὲ ἡδονή.

60. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Κύρου Παιδείας.

Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. Τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἄρα, ἔφη, εὐδαίμονα ποιοῦντα τὰ κτήνη χρῆσθαι αὐτοῖς, ᾗ δὴ προβάτων εὐδαιμονία· τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς.

61. Διωτογενέος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ βασιλείας.

Βασιλεὺς κ' εἴη ὁ δικαιότατος, δικαιότατος δὲ ὁ νομιμώτατος. Ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνας οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεύς· ἄνευ δὲ νόμω δικαιοσύνα. Τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐν τῷ νόμῳ ἐντί, ὁ δέ γε νόμος αἴτιος τῶ δικαίω, ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἔμψυχός ἐντι ἢ νόμιμος ἄρχων· διὰ ταῦτ' οὖν δικαιότατος καὶ νομιμώτατος. Ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό τε στραταγὲν καὶ δικασπολὲν καὶ θεραπεύεν θεώς· στραταγὲν μὲν ὦν καλῶς δυνασεῖται πο-

59. p. 354. E. 60. VIII. 2, 41.

λεμὲν καλῶς ἐπισταθεὶς, δισκασπολὲν δὲ καὶ διακούεν πάντων τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν φύσιν δικαίῳ καὶ νόμῳ καλῶς ἐκμαθὼν, θεραπεύεν δὲ τὼς θεὼς εὐσεβῶς καὶ ὁσίως φύσιν θεῶ καὶ ἀρετὰν ἐκλογισάμενος. (*) Ὥστε ἀνάγκα τὸν τέλειον βασιλέα στραταγόν τε ἀγαθὸν ἦμεν καὶ δικαστὴν καὶ ἱερέα· ταῦτα γὰρ καὶ ἀκόλουθα καὶ πρέποντά ἐντι βασιλέως ὑπεροχᾷ τε καὶ ἀρετᾷ. Κυβερνάτα μὲν γὰρ ἔργον ἐντὶ τὰν ναῦν σώζεν, ἀνιόχω δὲ τὸ ἅρμα, ἰατρῶ δὲ τὼς νοσέοντας, βασιλέως δὲ καὶ τῶ στραταγῶ τὼς ἐν πολέμῳ κινδυνεύοντας. Ὧ γὰρ ἕκαστος ἀγεμών ἐντι συστάματος, τούτω καὶ ἐπιστάτας καὶ δαμιουργός. Καὶ μὰν τό τε δικασπολὲν καὶ διανέμεν τὸ δίκαιον ξυνᾷ μὲν καθόλου, ἰδίᾳ δὲ καθ᾽ ἕκαστον οἰκῆϊον βασιλέως, ὥσπερ θεῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ὧ ἀγεμών τε καὶ προστάτας ἐντί. Ξυνᾷ μὲν τὸ ποτὶ μίαν ἀρχάν τι καὶ ἀγεμονίαν τὸ ὅλον ξυναρμόσθαι, καθ᾽ ἕκαστον δὲ τὸ καὶ τὰ κατὰ μέρος τὰν αὐτὰν ἁρμονίαν τε καὶ ἀγεμονίαν συναρμόζεσθαι. Ἔτι δ᾽ ἐν τῷ ποιὲν εὖ καὶ εὐεργετὲν τὼς ὑποτεταγμένως ὁ βασιλεύς ἐντι, ταῦτα δ᾽ οὐκ ἄνευ δικαιοσύνας καὶ νόμω. Τό γε μὰν τρίτον, λέγω δὲ τὸ θεραπεύεν τὼς θεὼς, βασιλέως ἀντάξιον. Δεῖ γὰρ τὸ ἄριστον ὑπὸ τῶ ἀρίστω τιμᾶσθαι καὶ τὸ ἁγεμονοῦν ὑπὸ τοῦ ἁγεμονεύοντος. Τῶν μὲν οὖν φύσει τιμιωτάτων ἄριστον ὁ θεός, τῶν δὲ περὶ γᾶν καὶ τὼς ἀνθρώπως ὁ βασιλεύς. Ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ πόλιν, καὶ ὡς πόλις ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ θεόν. Ἁ μὲν γὰρ πόλις ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων συναρμοσθεῖσα κόσμω σύνταξιν καὶ ἁρμονίαν μεμίμαται, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχαμάτισται.

62. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ὅθεν δεῖ τὸν βασιλέα μὴ νενικῆσθαι ὑφ' ἁδονᾶς, ἀλλ' αὐτὸν νικῆν ταύταν· μὴ δ' ὅμοιον ἦμεν τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων· μὴ δ' ἔργον ἁγεῖσθαι τὰν ἁδονάν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν· ἅμα δὲ καὶ πρέπεν τὸν ἑτέρων ἄρχεν χρῄζοντα τῶν αὐταύτω παθέων πρᾶτον δύνασθαι ἄρχεν. Περί γε μὰν τᾶς πλεονεκτίας ὅδε λόγος. Δεῖ γὰρ ἐς τοῦτο πεπᾶσθαι τὰ χρήματα, ὥστε φίλως εὐεργετὲν καὶ δεομένως ὑπολαμβάνεν καὶ ἐχθρὼς δὲ μετὰ δίκας ἀμύνασθαι. Ἁδίστα γὰρ ἁ μετ' ἀρετᾶς ἀπόλαυσις τᾶς εὐτυχίας. Ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ περὶ τᾶς ὑπεροχᾶς· δεῖ γὰρ καθυπερέχεν τὼς ἄλλως ἀρετᾷ καὶ κατ' αὐτὰν ἄξιον κρίνεσθαι τῶ ἄρχεν, ἀλλὰ μὴ καττὸν πλοῦτον ἢ τὰν δύναμιν ἢ τὰν ῥώμαν τὰν τῶν ὅπλων· ὃ μὲν γάρ τι κοινόν ἐντι καὶ τῶν τυχόντων, ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν τυράννων, ὃ δὲ μόνον ἴδιον τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων. Ὥστε ὅστις βασιλεὺς σώφρων μέν ἐντι περὶ τὰς ἡδονάς, κοινωνατικὸς δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ καὶ δεινὸς περὶ τὰν ἀρχάν, οὗτός κ' εἴη καττὰν ἀλάθηαν βασιλεύς. Ἔχει δὲ καὶ ὁ δᾶμος τῶν μερέων τᾶς τοῦ ἀνθρώπου ψυχᾶς τὰν ἀναλογίαν ταύταν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν· ἁ μὲν γὰρ πλεονεκτία γίγνεται περὶ τὸ ἁγούμενον μέρος τᾶς ψυχᾶς· λογικὰ γὰρ ἁ ἐπιθυμία· ἁ δὲ φιλοτιμία καὶ θηριότας περὶ τὸ θυμοειδές· τοῦτο γὰρ τὸ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ φιλαδονία περὶ τὸ ἐπιθυματικόν· τοῦτο γὰρ θῆλυ καὶ ὑγρὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δέ γε (*) ἀδικία τελεωτάτη κακία καὶ σύνθετος ἐοῦσα περὶ ὅλαν γίγνεται τὰν ψυχάν. Ὅθεν εἰς λύραν καὶ πόλιν εὐνομουμέναν δεῖ συναρμόσασθαι βασιλέα ὅρον δικαιό-

τατον καὶ νόμω τάξιν ἐν αὐτῷ πρᾶτον καταστησόμενον, εἰδότα διότι τῶ πλάθεος; ὦ δέδωκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὰν ἁγεμονίαν, ἁ συναρμογὰ ποτ' αὐτὸν ὀφείλει συναρμοσθῆμεν. Ποτὶ δὲ τοῖς ἀγορευομένοις, δεῖ καὶ θέσιας καὶ ἕξιας ἐπιπρεπέας ἐπιτάσσεν τὸν ἀγαθὸν βασιλέα, πολιτικῶς αὐτὸν πλάσσοντα καὶ πραγματιωδέως, ὅπως μήτε τραχὺς φαίνηται τοῖς πλάθεσι μήτ' εὐκαταφρόνατος, ἀλλὰ καὶ ἁδὺς καὶ ἀμφιστραφής. Τεύξεται δὲ τούτων, αἴκα πρᾶτον μὲν σεμνὸς ᾖ καὶ ἐκ τῶ ἰδὲν καὶ ἐκ τῶ ἀκοῦσαι καὶ ἐκ τῶ ἄξιος ἐπιφαίνεσθαι τᾶς ἀρχᾶς, δεύτερον δὲ χρηστὸς καὶ ἐκ τᾶς ἐντεύξιος καὶ ἐκ τᾶς ποτιβλέψιος καὶ ἐκ τᾶς εὐεργεσίας, τρίτον δὲ δεινὸς καὶ ἐκ τᾶς μισοποναρίας καὶ ἐκ τᾶς ἀκολασίας καὶ ἐκ τᾶς ἐπιταχύσιος καὶ ὅλως ἐκ τᾶς ἐμπειρίας καὶ τριβᾶς τᾶς περὶ τὸ βασιλεύεν. Ἁ μὲν γὰρ σεμνότας θεόμιμον ὑπάρχουσα πρᾶγμα δύναται θαυμαζόμενον καὶ τιμώμενον αὐτὸν παρέχεσθαι τοῖς πλάθεσιν, ἁ δὲ χρηστότας φιλεύμενον καὶ ἀγαπαζόμενον, ἁ δὲ δεινότας φοβερὸν μὲν καὶ ἀνίκατον ποτὶ πολεμίως, μεγαλόψυχον δὲ καὶ θαρσαλέον ποτὶ φίλως. Δεῖ δὲ τὰν σεμνότατα καθεστάσθαι περὶ αὐτὸν μηδὲν ταπεινὸν ἐπιταδεύοντα μηδὲ τῶν πολλῶν ἀντάξιον, ἀλλὰ τῶν θαυμαινομένων καὶ τῶν ἁγεμονίᾳ καὶ σκαπτουχίᾳ ποτιφυῶν, ἁμιλλώμενον ἀεὶ μηδὲ τοῖς μηόνεσι μηδὲ τοῖς ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς μεζόνεσι, καὶ καττὸ μέγεθος τᾶς ἁγεμονίας ἁδονὰς ὑπολαμβάνοντα μεγίστας ἦμεν τὰς ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ μεγάλοις, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀπολαύστοις χωρίζοντα μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων παθέων, συνεγγίζοντα δὲ τοῖς θεοῖς, οὐδὲ δι' ὑπεραφανίαν, ἀλλὰ διὰ μεγαλοφροσύναν καὶ μέγεθος ἀρετᾶς ἀνυπέρβλατον τοιαύτην αὐτῷ ἐπιπρέπηαν καὶ προστασίαν

ἀμφιβαλλόμενον καὶ καττὰν ὄψιν καὶ καττὼς λογισμὼς καὶ καττὰ ἐνθυμάματα καὶ καττὸ ἆθος τᾶς ψυχᾶς καὶ καττὰς πράξιας καὶ καττὰν κίνασιν καὶ καττὰν θέσιν τῶ σώματος, ὥστε τὼς ποταυγασμένως αὐτὸν κατακοσμαθῆμεν καταπεπλαγμένως αἰδοῖ καὶ σωφροσύνᾳ τε [καὶ] διαθέσει τε περὶ τὰν ἐπιπρέπηαν. Οὐ γὰρ μῆον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας ἁ τῶ ἀγαθῶ βασιλέως ποταύγασις ὀφείλει τρέπεν τὰς ψυχὰς τῶν ποτ' αὐτᾶς. Καὶ περὶ μὲν σεμνότατος ἅλις εἰρήσθω· περὶ δὲ χρηστότατος νῦν ὑποθέσθαι πειρασοῦμαι. Χραστὸς γὰρ ἐσεῖται πᾶς βασιλεὺς τὸ μὲν καθόλω δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιεικὴς καὶ εὐγνώμων. Ἔντι γὰρ ἁ δικαιότας κοινωνίας συνεκτικὰ καὶ συνακτικὰ καὶ μόνα γε ὧν πρὸς τὼς πλατίον ἁ τοιαύτα διάθεσις ἅρμοσται τᾶς ψυχᾶς. Ὃν λόγον παρέχει ῥυθμὸς ποτὶ κίνασιν καὶ ἁρμονία ποτὶ φωνὰν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον δικαιότας ποτὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθόν ἐντι καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἴγε δὴ συναρμοστικό ἐντι κοινωνίας πολιτικᾶς. Ἁ δὲ ἐπιείκηα καὶ εὐγνωμοσύνα πάρεδροί τινές (*) ἐντι τᾶς δικαιοσύνας ἁ μὲν τὸ ἀπότομον τᾶς βλάβας μαλθαίνοισα, ἁ δὲ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἀμπλακίσκουσι συγγνώμας ἀπομερίζουσα. Δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα μαθηματικόν τε ἦμεν τῶν δεομένων καὶ εὐχάριστον δέ, βοήθηαν δὲ μὴ καθ' ἕνα ποιήσασθαι τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν ᾖ· εὐχάριστον δ' ἦμεν δεῖ μὴ ποττὸ μέγεθος ἀποβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ ποττὸν τρόπον καὶ τὰν προαίρεσιν τῶ τιμῶντος· ἀβαρέα δὲ δεῖ ἦμεν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δὲ ποττὼς μήονας καὶ καταδεεστέρως ταῖς τύχαις· οὗτοι γὰρ ὥσπερ τοὶ νοσέοντες τοῖς σώμασιν οὐδὲν ὑπομένεν δύνανται τῶν βαρέων. Ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ οἱ

θεοὶ καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων Ζεύς· καὶ γὰρ οὗτος σεμνὸς μέν ἐντι καὶ τίμιος διά τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς, χραστὸς δὲ διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδότας, ὅκως δὴ καὶ λέγεται ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶ, ὥς κ' εἴη

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

δεινὸς δὲ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικέοντας, καὶ κρατὲν καὶ κυριεύεν πάντων· ἔχει δὲ καὶ τὸν κεραυνὸν μετὰ χεῖρα, σύμβολον τᾶς δεινότατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις μναμονεύειν δεῖ, ὅτι θεόμιμόν ἐντι πρᾶγμα βασιλεία.

63. Σθενίδα Λοκροῦ Πυθαγορείου Περὶ βασιλείας.

Χρὴ τὸν βασιλέα σοφὸν ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται ἀντίμιμος καὶ ζαλωτὰς τῶ πράτω θεῶ. Οὗτος γὰρ καὶ φύσει ἐντὶ καὶ πρᾶτος βασιλεύς τε καὶ δυνάστας, ὁ δὲ γενέσει καὶ μιμάσει· καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ, ὁ δὲ ἐπὶ γᾶς· καὶ ὁ μὲν ἀεὶ τὰ πάντα διοικεῖ τε καὶ ζώει αὐτὸς ἐν αὐτῷ κεκταμένος τὰν σοφίαν, ὁ δ' ἐν χρόνῳ ἐπιστάμαν. Ἄριστα δέ κα μιμέοιτο τοῦτον, εἰ μεγαλόφρονά τε καὶ ἁβρὸν καὶ ὀλιγοδεέα παρασκευάζοι αὐτὸν, πατρικὰν διάθεσιν ἐνδεικνύμενος τοῖς ὑφ' αὐτῷ· διὰ τοῦτο γάρ που μάλιστα καὶ νενομίχθαι τὸν θεὸν πατέρα μὲν θεῶν πρᾶτον, πατέρα δὲ ἀνθρώπων ἦμεν, ὅτι ἤπιος πρὸς πάντα τὰ ὑπ' αὐτῷ γενόμενά ἐντι, καὶ ἀμελούμενος τᾶς προστασίας οὐδέποκα παύεται, οὐδὲ ἤρκεσται τῷ ποιητὰς μόνον πάντων γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ τροφεὺς διδάσκαλός τε τῶν καλῶν πάντων καὶ νομοθέτας πέφυκε πᾶσιν ἐπίσας. Τοιοῦτον ἐπιστῆμεν καὶ τὸν ἐπὶ γᾶς καὶ παρ' ἀνθρώποις ἁγεμονὲν μέλλοντα βασιλέα, οὐδὲν δὲ ἀβασίλευτον καλὸν οὐδὲ ἄναρχον· ἄνευ δὲ σοφίας καὶ ἐπιστάμας οὔτε μὰν βασιλέα οὔτε ἄρχοντα οἷόν τε ἦμεν.

Μιματὰς ἄρα καὶ ὑπαρέτας ἐσεῖται νόμιμος τῶ θεῶ ὁ σοφός τε καὶ βασιλεύς.

64. Ἐκφάντου τοῦ Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Βασιλείας.

Ὅτι μὲν ἅπαντος ζώω φύσις ποτί τε τὸν κόσμον ἅρμοκται καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, πολλοῖς μοι δοκεῖ τεκμαρίοις φανερὸν ἦμεν. Συμπνείουσα γὰρ οὕτω καὶ συνδεδεμένα τὰν ἀρίσταν τε ἅμα καὶ ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν ὀπαδεῖ, ῥύμᾳ τῶ παντὸς περιαγεομένα ποτί τε τὰν κοινὰν εὐκοσμίαν καὶ ποττὰν ἴδιον ἑκάστω διαμονάν· παρὸ καὶ τόδε κόσμος ποταγορεύεται καὶ ἔντι τῶν ὄντων ζώων τελῃότατον. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσιν αὐτῶ πολλοῖς τε ὄντεσι καὶ διαφόροις τὰν φύσιν ἐξάρχει τι ζῶον καὶ οἰκῃότατον ἐν γενοῖν καὶ διὰ τὸ μετέχειν πλέον τῶ θείω. Καὶ ἐν μὲν τᾷ τῶ θεῶ ὄντος ἀεὶ φύσει τὰ τὰν πράταν καὶ μεγίσταν ἀκολουθίαν ἔχοντα ἀσπάζεται· καὶ τοὶ πλανᾶτες ἀστέρες· ἐν δὲ τᾷ (*) χώρᾳ τᾶς σελάνας ἔνερθεν τὰ δι᾽ εὐθείας ἰόντα σώματα, ἃ τῶ δαίμονος φύσις ἔχει τὰν διεξαγωγάν· ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ᾽ ἁμῶν ἀριστοφυέστατον μὲν ἄνθρωπος, θειότατον δ᾽ ὁ βασιλεύς, ἔν τε κοινᾷ φύσει πλεονεκτῶν τῶ κρέσσονος τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ᾽ εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· κατασκεύασμα δὴ ὢν ὁ βασιλεὺς ἓν καὶ μόνον ἐν οἷς τινος τῶ ἀνωτέρω βασιλέως, τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον ἀεὶ, τοῖς δ᾽ ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλείᾳ βλεπόμενον. Τάδε γὰρ κρίνεταί τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κράτιστον ἐν πτανοῖς ζῶον ἀετὸς ἀντωπὸν ἁλίω γενόμενον· χὠπὶ τᾶς βασιλείας δὲ λόγος ὠὑτός, θείας τε ἐοίσας καὶ δι᾽ ὑπερβολὰν λαμπρότατος

δυσοράτω, αἵ μὴ τοῖς γνασίοις· μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσεις ὡς ἐφ᾽ ὕψος ὀθνεῖον ἐπιβάντας τὼς νόθως ἀπήλεγξαν· τοῖς δὲ προσηκόντως κατ᾽ οἰκειότατα πρὸς αὐτὰν ἐπὶ τούτῳ ἀφιγμένοις, οἰκήσιμος κεχρῆσθαι δυναμέναν. Αὐτὰ μὲν ὦν βασιλεία χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι καὶ δι᾽ ὑπερβολὰν θειότατος δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. Δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν καταστάντα καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν σπίλοις τοῖς ὑφ᾽ αὑτῷ· καθὸ καὶ τὼς ἁγιωτάτως τόπως ἐκαλλιδωσάν τινες καὶ τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάξαντας αὐτοῖς. Βασιλῆα δὲ τὸν ὁμιλήσαντα φύσιός τε ἀχράντω δεῖ μετέχειν ἐπιστάμεν τε ἑαυτὸν ὅσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος, ὅσῳ τε ἅτεροι αὐτῶ, οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἄριστ᾽ ἂν ἑαυτῷ τε χρῷτο καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνοντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσιν, αἴτε νόμος αἴτε βασιλεὺς διέποι τὰ κατ᾽ αὐτώς· οἱ δ᾽ εἴ τι τῶ κρέσσονος δέοντος διὰ τὴν φύσιν ἀμπλακόντες οὐ μακρὰν οὐδ᾽ ἀπῳκισμένως οἱ, χρὴ θεῷ μὲν εὐθὺ τᾶς ὠφελείας τυγχάνεν. Οὔτε γὰρ τὸν κόσμον δίζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν καὶ μέρος ἐκείνω, οὔτ᾽ ἂν ἀνόητος εἴη τῶ διέποντος αὐτὸν ὁ ἑτέρων αὐτὸς ἄρχων· ἃ δ᾽ εὐκοσμία πολλὰ, καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὑρὲν δύνασθαι, καὶ τῷ τρόπῳ τᾶς ἀρχᾶς διδάσκαλον. Ἐκλάμπει γὰρ αὐτᾶς εὐθὺ τὸ καλὸν, ἂν ὁ μιμασόμενος δι᾽ ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν τεταγμένοις. Οὐ γὰρ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισέοιτο ὑπ᾽ ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα, οὐδ᾽ ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν· αἱ δέ κα ἐμίσει τὸν ἁγεμονεύ-

οντα, οὐκ ἀεί ποτε ἂν πειθόμενος αὐτῷ· τὸ δ' ἐκεῖνον ἄρχεν εὖ αἴτιον τῶ καὶ τώσδε ἄρχεσθαι καλῶς. Ἐγὼ μὲν ὦν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς βασιλέα δύνασθαι μηδεμιᾷ τῶν ἀρετῶν ἐλαττοῦσθαι τῶ κατ' ὠρανὸν βασιλέως· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπόδαμόν τί ἐντι χρῆμα καὶ ξένον (*) ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἂν τις αὐτῶ ἔργα ὑπολάβοι τῶ θεῶ, καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῶ. Σκοπέοντι δ' ἀρχᾶθεν, ἀλάθεια λόγος· κοινωνία τε γὰρ πράτα τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, ἇς μετέχει μὲν ὁ παρ' ἁμῖν βασιλεὺς, μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων· συνεστάναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας, ἀμάχανον· σκοποίη δ' ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελὼν τῶ λόγω τὰν κατὰ συνάθηαν κοινωνίαν, ἐλάττων γὰρ αὖτα τᾶς τε θείας φύσιος καὶ τᾶς βασιλικᾶς· οὐ γὰρ δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν· ἀλλ' ἄλλων καθανοῦν ἐκπορεῦντες τῶν ὑστέρων, ἀναπλαροῦντι κοινὰν τὰν βοήθειαν· τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετάν. Ἁ δ' ἐν τᾷ πόλει φιλία κοινῶ τινος τέλεος ἐχομένα, τὰν τοῦ παντὸς ὁμόνοιαν μιμᾶται· ἄνευ δὲ τὰς περὶ τᾶς ἀρχὰς διατάξιος οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο· εἰς δὲ ταύταν νόμων τε δεῖται καί τινος προστασίας πολιτικᾶς τό τε ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτό. Ἐκ τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις, καὶ τῶν πολλῶν ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συνᾳδοίσας. Ὁ κατ' ἀρετὰν ἐξάρχων καλέεταί τε βασιλεὺς καὶ ἐντὶ, ταύταν ἔχων φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπὸ αὐτὸν, ἅνπερ ὁ θεὸς ἔχει ποτί τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. Ὅλαν δὲ τὰν εὔνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι πρῶτα μὲν παρα τῶ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένως, δεύτερον δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα,

ὁποῖα γεννάτορος ποτὶ υἱέα, καὶ ποτὶ ποίμναν νομέως, καὶ νόμω ποτὶ χρώμενον αὐτῷ.

65. Ἐν ταὐτῷ.

Μία γὰρ ἀρετὰ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὸν αὐτῶ βίον. Χρήσεται δ' οὐδενὸς δι' ἔνδειαν ποτιλαμβάνων εἰς ὑπηρεσίαν τὰν αὐτὸς αὐτῶ, ἀλλ' ὡς κατὰ φύσιν συνεργῶν· κοινωνίας γὰρ ἐοίσας, οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτάρκως βιώσει καθ' αὑτόν. Δοκεῖ μὲν γὰρ ὁ αὐτάρκης μηδενὸς ἂν ἄλλω πρός γε τὰν αὐτῶ διεξαγωγὰν ποτιδεήσεσθαι· αἳ δ' ἄρα δεῖ βίον ἐνεργίᾳ ζώειν, δᾶλον ὡς καὶ ἕτερα ἂν προσλάβοι, οὐδέν τι ἔλαττον αὐτὸν αὐταρκέα ποιήσει· φίλως τε γὰρ ἕξει διὰ τὰν αὐτῶ ἀρετάν· καὶ τοῖσδε χρώμενος, οὐ κατ' ἄλλαν ἀρετὰν χρήσεται, ἢ ἅπερ καὶ ποττὸν αὐτῶ βίον. Ἀνάγκα δὲ ἀκολουθεῖν καὶ τᾷ τοιᾷδε οὐχ ἀτέρως τινὸς ἐξαιρέτω ποτ' αὐτὰ παρεσκευασμένως. Χῶ μὲν θεὸς οὔτε διακόνως ἔχων οὔτε ὑπηρέτας, οὔτ' αὖ προστάξει τινὶ χρώμενος, οὐδὲ στεφανῶν ἢ ἀναγορεύων τὼς πειθομένως ἢ ἀτιμάζων τὼς ἀπειθέοντας, οὗτος αὐτὸς ἄρχει ποτὶ τοσόνδε μέγεθος ἀρχᾶς, ἀλλ' οἶμαι παρέχων ἀξιομίματον ὡυτὸν, ζᾶλον ἐντίθησι πᾶσι τᾶς αὐτῶ φύσιος. Ἔντι δὲ αὐτὸς μὲν ἀγαθὸς, καὶ τόδε μόνον τε καὶ ῥᾴδιον ἔργον αὐτῶ· οἱ δὲ μιμεύμενοι τῶν αὐτῶν, κρέσσον τῶδε πάντα ἐργάζονται· ἃ δὲ ὁμοίωσις καὶ ἑκάστω τῶδε αὐταρκές ἐντι. Οὐ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεστὰ τῷ (*) θεῷ, μιμέεται δ' αὐτὸν ἑτέρα. Ὁ δ' ἐπίγειος ἁμῖν βασιλεὺς, πῶς οὐχ ὁμοίως αὐτάρκης; ἀπεικάζων τε γὰρ αὐτὸν ἐνὶ ἂν ἀπεικάσειε τῷ κρατίστῳ, καὶ πᾶς ἑωυτῷ πειρώμενος ὁμοιοῦν αἴθ' ὃς ἔσεται· τὰ δ' ὅσα βίας καὶ ἀνάγκας τὰς τῶν ὑποτεταγμένων, ἐνίοτε ἑκάστῳ τὰν περὶ τὰν μι-

μασιν προθυμία ἀφαιρέεται· χωρὶς εὐνοίας γὰρ ἀμάχανον ἐξομοιωθῆναι, ἃ μάλιστα πάντων ἀφανίζει τὸ φοβερόν. Ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρωπίνας φύσεως δυνατὸν ἀφέλεν, καὶ τὸ πειθοῦς τινος δέχεσθαι. Τόδε γὰρ τᾶς ἐπιγείου φαυλότατος τὸ λείψανον, καθ᾽ ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῶον ταύτας οὐκ ἀμοιρεῖ· ἐπειδὴ πειθὼ ἔργον τί ἐντι παροικέον ἀνάγκᾳ· πρᾶτα γὰρ ἀφ᾽ αὐτᾶς αὐτὰ κατεργάζεται τὰ παρ᾽ ἐκείναν διέφυγεν. Ὅσα δ᾽ αὐτοφυῶς τῷ λαλῷ χρῆται, τούτοις οὐδεμία πειθοῦς αἰδώς· ἐπειδήπερ οὐδὲ φόβος ἀνάγκας. Ἐνεργάσαιτο δ᾽ ἂν μόνος ὁ βασιλεὺς ἀνθρώπω φύσει καὶ τόδε τὸ ἀγαθὸν, ὡς διὰ μίμασιν αὐτῶ τῶ κρέσσονος ποτὶ τὸ δέον ἕπεσθαι. Τὼς δὲ ὥσπερ ὑπὸ μέθας διεφθαρμένως καὶ διὰ κακὰν τροφὰν ἐς λάθαν ἐμπεσόντας αὐτῶ, παραλαφθεὶς ὁ λόγος ἐπέῤῥωσέν τε καὶ κάμνοντας ἰάσατο, καὶ τὰν ἐκ τᾶς κακίας ἐνοικεῦσαν αὐτοῖς λάθαν ἐκβαλὼν, τὰν μνάμαν ἐσῴκισεν, ἐξ ἇς ἀπετέχθη ἁ καλεομένα πειθώ. Καὶ τὰν ἀρχὰν ἐκ φαύλων σπερμάτων λαβοῦσα αὖτα, τὶ σπουδαῖον ἐκφύη τὰν ἐπίγηον οἰκεῦσαι χώραν, ἐν ᾇ δι᾽ ἀσθένειαν τᾶς ἁμῶν φύσιος ὁ λόγος ἀνθρώποις ὁμιλέων, ἀναπλαροῖ τε τῶν διὰ κακίαν ὑστερούντων.

66. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἅπερ ἱερὰν καὶ θείαν ἔχων ἔννοιαν, τῷ ὄντι βασιλεὺς εἴη. Τᾷδε γὰρ πεπεισμένος, ἀγαθῶν μὲν πάντων αἴτιος ἐσεῖται, κακῶν δὲ οὐδενός. Οὐ μὰν ἀλλ᾽, ὅτι γε δίκαιος ἐσεῖται κοινωνικὸς ὢν, παντί τῳ δᾶλον· ἰσότατι γὰρ ἁ κοινωνία, καὶ ἐν τᾷ ταύτας ἀποδιανομᾷ ἐξάρχει μὲν ἁ δικαιοσύνα, μετέχει δ᾽ ἁ κοινωνία· οὐ γὰρ δυνατὸν ἄδικον μὲν ἦμεν, μεταδιδόμεν δὲ ἰσότατος· ἢ μεταδιδόμεν ἰσότατος, μὴ κοινωνικὸν δὲ ἦμεν. Ἐγκρατέα δὲ πῶς οὐκ

ἂν ὑπολάβῃ τις τὸν αὐτάρκη, ἃ γὰρ πολυτέλῃα μάτηρ τᾶς ἀκρασίας· αὕτα δὲ τᾶς ὕβριος, ἐξ ἇς τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ πολλά. Ἁ δ᾽ αὐτάρκεια οὐδ᾽ ἂν τέκοι πολυτέλειαν, οὔτε τὰ ἀπ᾽ αὐτᾶς· ἀλλὰ αὐτά τις οὖσα ἀρχὰ πάντα μὲν ἁγοῖ, ἁγοῖτο δ᾽ ἂν ὑπ᾽ οὐδενός. Ὅπερ ἔντι μὲν τῷ θεῷ, ἔντι καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῶ μὲν ἄρχεν (ἀφ᾽ ὥπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλέεται) ἄρχεσθαι δ᾽ ὑπ᾽ οὐδενός· ταῦτα δ᾽ ὅτι μὲν φρονάσιος χωρὶς οὐκ ἂν γένοιτο, δᾶλον. Ὅτι δ᾽ ἁ τῶ κόσμω φρόνασις ὁ θεός ἐντι, φανερόν· συνέχεται γὰρ εὐκοσμίᾳ τε καὶ τάξει τᾷ δεούσᾳ· νόω δὲ χωρὶς οὐκ ἂν αὐτὰ γενοίατο. Οὐδ᾽ ὁ βασιλεὺς δὴ χωρὶς φρονάσιος ταύτας ἂν ἔχοι τὰς ἀρετάς· δικαιοσύναν φαμὶ καὶ ἐγκράτηαν καὶ κοινωνίαν, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά.

67. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Ὅτι φιλοσοφητέον καὶ τοῖς βασιλεῦσιν.*

(*) Εἰσελθόντος δέ ποτε ὡς αὐτὸν τῶν βασιλέων τινὸς τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας, ἦσαν γὰρ ἔτι τότε ἐν Συρίᾳ βασιλεῖς Ῥωμαίων ὑπήκοοι, ἄλλα τε πολλὰ εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Μὴ οἴου, ἔφη, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον προσήκειν φιλοσοφεῖν ἢ σοί, μὴ δ᾽ ἄλλου του χάριν μᾶλλον ἢ ὅτι βασιλεὺς τυγχάνεις ὤν. Δεῖ μὲν γὰρ δήπου δύνασθαι τὸν βασιλέα σώζειν ἀνθρώπους καὶ εὐεργετεῖν, τὸν δέ γε σώσοντα καὶ εὐεργετήσοντα χρὴ ἐπίστασθαι, τί μὲν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ, τί δὲ κακόν· καὶ τί μὲν ὠφέλιμον, τί δὲ βλαβερόν· καὶ συμφέρον γε καὶ ἀσύμφορον· εἴ γε ἀπόλλυνται μὲν οἱ περιπίπτοντες τοῖς κακοῖς, σώζονται δὲ οἱ τυγχάνοντες τῶν ἀγαθῶν· καὶ εὐεργετοῦνται μὲν οἱ ἀξιούμενοι τῶν ὠφελίμων καὶ συμφερόντων,

κακοποιοῦνται δὲ οἱ ἐμβαλλόμενοι τοῖς ἀσυμφόροις καὶ βλαβεροῖς. Ἀγαθὸν μέντοι ἢ κακὸν, ἢ συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἢ ὠφέλιμον ἢ βλαβερὸν, οὐκ ἄλλου του διαγινώσκειν ἢ τοῦ φιλοσόφου ἐστίν· ὃς αὐτὸ τοῦτο διατελεῖ πραγματευόμενος, ὅπως μηδὲ ἓν τούτων ἀγνοήσῃ, καὶ τέχνην πεποίηται ταύτην εἰδέναι, τί φέρει πρὸς ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμονίαν. Διὸ φαίνεται δεῖν τὸν βασιλέα φιλοσοφεῖν. Καὶ μὴν προσήκει μὲν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δ᾽ ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ, τὰ δίκαια βραβεύειν τοῖς ὑπηκόοις, ὡς μήτε πλέον ἔχειν μήτε ἐλαττοῦσθαι μηδένα παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ τιμωρίας τυγχάνειν τοὺς ἀξίους. Ταῦτα δὲ πῶς ποτε δυνηθείη ἄν τις δίκαιος οὐκ ὤν; δίκαιος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ ἐπιστάμενος δικαιοσύνην, ὁποῖόν τί ἐστι; Πάλιν οὖν καὶ ταύτῃ φιλοσοφητέον τῷ βασιλεῖ, ὅτι δικαιοσύνην καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἂν ἄλλως φαίνοιτο γνοὺς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν. Οὐ γὰρ οὔθ᾽ ὡς οὐχὶ ὁ μαθὼν μᾶλλον εἰδήσει τὰ δίκαια τοῦ μανθάνοντός ἐστιν εἰπεῖν, οὔθ᾽ ὡς οὐκ ἀμαθεῖς εἰσι τῶν τοιούτων πάντες οἱ μὴ φιλοσοφήσαντες. Στασιάζουσι γοῦν καὶ πολεμοῦσι περὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν ταῦτα φάσκοντες, οἱ δὲ ἐκεῖνα δικαιότερα εἶναι. Καίτοι περί γε ὧν ἐπίστανται ἄνθρωποι, περὶ τούτων οὐ διαφέρονται, οὔτε περὶ λευκῶν ἢ μελάνων, ἢ θερμῶν ἢ ψυχρῶν, οὔτε περὶ μαλακῶν ἢ σκληρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτὰ περὶ τούτων ἅπαντες φρονοῦσί τε καὶ λέγουσιν, ὥστε καὶ περὶ τῶν δικαίων ὡμονόουν ἂν παραπλησίως, εἴπερ ᾔδεσαν ἅ τινά ἐστιν· ἐν ᾧ δ᾽ οὐχ ὁμονοοῦσιν, ἀγνοοῦντες φαίνονται. Καὶ οὐδὲ σὺ ταύτης ἐκτὸς εἶ τῆς ἀγνοίας, ὡς ἐγὼ δοκῶ· ὅθεν ἐπιμελητέον σοι τῆς γνώσεως μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν καὶ

τοσούτῳ γε μᾶλλον, ὅσῳ περ αἴσχιον ἀνδρὶ βασιλεῖ ἢ ἰδιώτῃ εἶναι ἐν ἀγνοίᾳ δικαιοσύνης.

Ἔτι τοίνυν δεῖ τὸν βασιλέα μὲν σωφρονεῖν αὐτὸν, δεῖ δὲ τοὺς ὑπηκόους σωφρονίζειν· ἵν' ὁ μὲν ἄρχῃ σωφρόνως, οἱ δ' ἄρχωνται κοσμίως, μηδέτεροι δὲ τρυφῶσι· λυμαντικὸν γὰρ ἄρχοντός τε καὶ ἰδιώτου παντὸς ἡ τρυφή. Πῶς δ' ἂν ἢ αὐτὸς σωφρονήσειέ τις, μὴ μελετήσας κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ ἀκόλαστος ὢν ἄλλους ποιήσαι σώφρονας; Τίς μέντοι (*) ἐπιστήμη πρὸς σωφροσύνην ἄγει πλὴν φιλοσοφίας, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· αὕτη γὰρ διδάσκει μὲν ἐπάνω ἡδονῆς εἶναι, διδάσκει δ' ἐπάνω πλεονεξίας, διδάσκει δὲ ἀγαπᾶν εὐτέλειαν, διδάσκει δὲ φεύγειν πολυτέλειαν, ἐθίζει δ' αἰδῶ ἔχειν, ἐθίζει δὲ γλώττης κρατεῖν, τάξιν τε καὶ κόσμον καὶ εὐσχημοσύνην περιποιεῖ καὶ ὅλως τὸ ἐν κινήσει καὶ σχέσει πρέπον. Ταῦτα δὲ ἀνθρώπῳ προσόντα παρέχεται [καὶ] σεμνὸν καὶ σώφρονα αὐτόν. Καὶ δὴ καὶ βασιλεὺς, ὅτῳ ὑπάρχει ταῦτα, μάλιστα ἂν εἴη θεοπρεπής τε καὶ αἰδοῦς ἄξιος. Τό γε μὴν ἄφοβον καὶ ἀνέκπληκτον καὶ θαῤῥαλέον ἔστι μὲν ἀνδρείας ἔργον· πῶς δ' ἂν ἄλλως μᾶλλον ἀνθρώπῳ ὑπάρξειεν, ἢ εἴ τις περὶ θανάτου καὶ πόνου λάβοι πίστιν ἰσχυρὰν, ὡς οὐ κακοῖν ὄντοιν αὐτοῖν; ταῦτα γὰρ δὴ τὰ ἐξιστάντα καὶ φοβοῦντα τοὺς ἀνθρώπους ἐστὶν, ὅ τε θάνατος καὶ ὁ πόνος, ὅταν ὡς περὶ κακῶν πεπεισμένοι ὦσιν αὐτῶν· μὴ κακὰ δ' εἶναι ταῦτα φιλοσοφία διδάσκει μόνη. Ὥστ' εἴπερ ἀνδρείαν γε κτητέον τοῖς βασιλεῦσι, κτητέον δὲ, παντὸς ὁτουοῦν ἑτέρου μᾶλλον ἐπιμελητέον τοῦ φιλοσοφεῖν αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρως ἀνδρείοις γενομένοις. Καὶ δὴ βασιλικὸν μὲν, εἴ τι ἄλλο, καὶ τὸ ἀήττητον ἐν λόγῳ εἶναι, καὶ δύνασθαι κρατεῖν ὥσπερ ὅπλοις

τῶν μαχομένων, οὕτω λόγοις τῶν διαλεγομένων· ὡς ἂν γε ταύτῃ ἀσθενήσωσιν οἱ βασιλεῖς, ἀνάγκη πολλάκις περιάγεσθαι αὐτοὺς, καὶ βιάζεσθαι τὰ ψευδῆ ὡς ἀληθῆ προσίεσθαι, ὅπερ ἀφροσύνης ἔργον καὶ ἀμαθίας τῆς ἐσχάτης. Φιλοσοφία δ' οὐκ οἶδα εἴ τι μᾶλλον ἢ τοῦτο παρέχειν τοῖς μετιοῦσιν αὐτὴν πέφυκεν, ὥστε περιεῖναι λόγῳ τῶν πλησίον, καὶ τὰ ψευδῆ διακρίνειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν, καὶ τὰ μὲν ἐλέγχειν, τὰ δὲ βεβαιοῦν. Οἱ γοῦν ῥήτορες ὁπόταν ἔλθωσιν εἰς ταὐτὸ τοῖς φιλοσόφοις καὶ διδῶσι καὶ λαμβάνωσι λόγον, ἔστιν ὁρᾶν αὐτοὺς συγκρουομένους ἀπορουμένους, ἐναντία λέγειν αὐτοῖς ἀναγκαζομένους· καίτοι ὁπόταν οἱ ῥήτορες, οἱ τοῦτο πεποιημένοι ἔργον λόγους μελετᾶν, ἀσθενέστεροι περὶ λόγους ἁλίσκωνται τῶν φιλοσόφων ὄντες, τί χρὴ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπολαμβάνειν; Ὅθεν εἴ τινι ὄντι βασιλεῖ ἔστιν ἐπιθυμία τοῦ ἐν λόγοις κράτους, φιλοσοφητέον αὐτῷ, ἵνα μὴ δεδίῃ μηδὲ ταύτῃ μηδένα ὡς περιγενησόμενον αὐτοῦ, δέον ἁπανταχοῦ ἀδεῆ εἶναι τὸν βασιλέα καὶ θαῤῥαλέον καὶ ἀήττητον.

Καθόλου δὲ τὸν μὲν βασιλέα τὸν ἀγαθὸν ἀνάγκη πᾶσα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εἶναι ἀναμάρτητον καὶ τέλειον· εἴπερ δεῖ αὐτὸν, ὥσπερ ἐδόκει τοῖς παλαιοῖς, νόμον ἔμψυχον εἶναι, εὐνομίαν μὲν καὶ ὁμόνοιαν μηχανώμενον, ἀνομίαν δὲ καὶ στάσιν ἀπείργοντα, ζηλωτὴν δὲ τοῦ Διὸς ὄντα καὶ πατέρα τῶν ἀρχομένων, ὥσπερ ἐκεῖνον. Τοιοῦτος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ φύσει τε διαφερούσῃ κεχρημένος, παιδείαν δὲ τὴν ἀρίστην πεπαιδευμένος ἀρετάς τε ἁπάσας ἔχων, ὅσαι περ ἀνθρώπῳ προσήκουσιν; Εἰ μὲν οὖν καὶ ἑτέρα ἐπιστήμη ἐστὶν, ἡ ποδηγοῦσα πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπου φύσιν καὶ ἀσκεῖν καὶ μετιέναι τὰ καλὰ διδά-

σκουσα, παραβλητέον ἂν εἴη καὶ συγκριτέον, εἴτε ἐκείνη εἴτε (*) φιλοσοφία κρείττων καὶ ἀποχρῶσα μᾶλλον ἀγαθὸν ἀποδεῖξαι βασιλέα· καὶ τῇ κρείττονι χρῷτ᾽ ἂν εἰκότως ὁ βασιλεὺς βουλόμενός γε δὴ εἶναι ἀγαθός. Εἰ δ᾽ ἄλλη μὲν οὖν οὐδ᾽ ὑπισχνεῖται τέχνη οὐδεμία παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν ἀρετῆς, αἱ μὲν περὶ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὰ τούτῳ χρήσιμα πραγματευόμεναι μόνον, ὅσαι δὲ τῆς ψυχῆς ἐφάπτονται, πάντα σκοπούμεναι μᾶλλον, ἢ ὅθεν αὐτὴ σωφρονήσει, μόνη δὲ φιλοσοφία τοῦτο σκοπεῖ καὶ τοῦτο μηχανᾶται, πῶς ὁ ἄνθρωπος κακίαν μὲν ἐκφύγοι, κτήσαιτο δὲ ἀρετήν· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, τί ἂν ἄλλο εἴη βασιλεῖ τῷ γε ἀγαθῷ εἶναι βουλομένῳ προὐργιαίτερον τοῦ φιλοσοφεῖν; Μᾶλλον δὲ πῶς καὶ τίνα τρόπον δύναιτο ἄν τις βασιλεῦσαι ἢ βιῶναι καλῶς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι τὸν βασιλέα τὸν ἀγαθὸν, εὐθὺς καὶ φιλόσοφον ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ τόν γε φιλόσοφον εὐθὺς καὶ βασιλικὸν εἶναι.

Πρῶτον δὲ τὸ πρότερον θεασώμεθα. Ἆρ᾽ ἔσθ᾽ ὅπως βασιλεὺς ἀγαθὸς εἴη τις ἂν, μὴ ἄνθρωπος ἀγαθὸς ὤν; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἀγαθὸς δέ τις ἀνὴρ ὢν, οὐκ ἀφιλόσοφος εἴη ἄν; νὴ Δία, εἴ γε τὸ φιλοσοφεῖν καλοκἀγαθίας ἐπιτήδευσίς ἐστιν. Ὥσθ᾽ ὁ βασιλεὺς ὁ ἀγαθὸς ἐξ ἀνάγκης εὐθὺς καὶ φιλόσοφος εὑρίσκεται ὤν. Καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος, ὅτι πάντως καὶ βασιλικὸς, οὕτως ἂν μάθοις. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ δήπου ἐστὶ τὸ δύνασθαι καλῶς ἐπιτροπεύειν ἔθνη καὶ πόλεις, καὶ εἶναι ἄξιον ἀνθρώπων ἄρχειν. Τίς δ᾽ ἂν ἢ ἱκανώτερος εἴη πόλεως προστάτης ἢ ἀξιώτερος ἀνθρώπων ἄρχειν τοῦ φιλοσόφου; ᾧ γε προσήκει (ἄν περ ᾖ ἀληθῶς φιλόσοφος) εἶναι φρονίμῳ, σώφρονι, μεγαλόφρονι, τῶν δικαίων κριτικῷ καὶ

τῶν πρεπόντων, καταπρακτικῷ τῶν νοηθέντων, καρτερικῷ τῶν ἐπιπόνων· πρὸς δὲ τούτοις θαῤῥαλέος, ἀδεὴς, ὑποστατικὸς τῶν δοκούντων δεινῶν εἴη ἄν· ἔτι δὲ εὐεργετικὸς, φιλάνθρωπος, χρηστός. Τοῦ δὲ τοιούτου τίς ἂν εὑρεθείη ἄρχειν ἐπιτηδειότερος ἢ δυνατώτερος; οὐδείς. Ἂν δὲ μὴ ἔχῃ πολλοὺς τοὺς ὑπακούοντας καὶ πειθομένους αὐτῷ, οὔπω διὰ τοῦτο τοῦ βασιλικὸς εἶναι ἐστέρηται· ἐξαρκεῖ γὰρ καὶ τὸ τῶν φίλων ἄρχειν τῶν ὑπαρχόντων ἢ γυναικός τε καὶ παίδων ἢ καὶ νὴ Δία αὐτὸν αὑτοῦ μόνον. Καὶ γὰρ ἰατρὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ θεραπεύοντος πολλοὺς ὁ θεραπεύων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν ἐμπειρίαν τὴν ἰατρικήν· καὶ μουσικὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ διδάσκοντος πολλοὺς ὁ διδάσκων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν μουσικήν· καὶ ἱππικὸς ὁμοίως τῷ χρωμένῳ πολλοῖς ἵπποις ὁ χρώμενος ἑνὶ ἢ δυοῖν, ἄν γε ἐπιστήμων τῆς ἱππικῆς ᾖ· καὶ δὴ καὶ βασιλικὸς παραπλησίως τῷ κεκτημένῳ πολλοὺς ὑπηκόους ὁ ἔχων ἕνα ἢ δύο τοὺς πειθομένους αὐτῷ· μόνον ἐχέτω τὴν τοῦ βασιλεύειν ἐμπειρίαν, ὥστε καὶ βασιλικὸς εἴη ἄν. Διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ καὶ Σωκράτης τὴν φιλοσοφίαν πολιτικήν τε καὶ βασιλικὴν ἐπιστήμην ὀνομάζειν, ὅτι ὁ ταύτην ἀναλαβὼν εὐθὺς πολιτικός ἐστι. Τοιαῦτα τοῦ Μουσωνίου εἰπόντος, ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις χάριν τε ἔχειν ὡμολόγει τῶν εἰρημένων αὐτῷ, καὶ (*) ἀντὶ τούτων, ἔφη, αἴτησον ὅ τι βούλει με, οὐ γὰρ ἂν ἀντείποιμί σοι περὶ οὐδενός. Ὁ οὖν Μουσώνιος, αἰτῶ σε, ἔφη, τούτοις στοιχεῖν καὶ ἕπεσθαι τοῖς λόγοις, οὓς ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ ἐμοὶ οὕτω χαριεῖ μάλιστα καὶ ὠφελήσῃ αὐτὸς οὐχ ἑτέρως μᾶλλον.

68. Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ α.

68. I. 6, 3.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁ Κῦρος, ὅπως ἂν ἵλεῳ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γὰρ ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ᾽ ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μέμνηται· καὶ τῶν φίλων δ᾽ ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως οὕτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκ οὖν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, δι᾽ ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον [μὲν] ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι ξυνειδέναι ἑαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτε ἀμελήσας αὐτῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς προσφιλεῖς μοι τοὺς θεοὺς ὄντας, οὕτω διάκειμαι. Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐκεῖνα μέμνησαι, ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὁπόσα γὰρ δήπου δεδώκασιν ἡμῖν οἱ θεοὶ, μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράσσειν ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύειν ἢ ἀργοῦντας καὶ ἐπιμελομένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν ἢ ἀφυλακτοῦντας καὶ παρέχοντας ἑαυτοὺς οἵους δεῖ· οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, [μέμνημαι μέντοι ταῦτα ἀκούσας σου·] καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ· καὶ οἶδα προστιθέντα αὐτῷ, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, οὔτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας ἱππομαχοῦντας νικᾶν, οὔτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν, οὔτε μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν σώζειν εὔχεσθαι ναῦν κυβερνῶντας, οὔτε μὴ σπείραντάς γε σῖτον εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι, οὐδὲ μὴ φυλασσομένους γε ἐν πολέμῳ σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν

θεσμοὺς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους.

69. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος, συνεδόκει καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν, ἔφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλεῖον ἔχειν ἔνδον χρυσίον καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δ᾽ οἴομαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70. Ἐν ταὐτῷ.

(*) Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. Ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος;

71. Ἐν ταὐτῷ.

Τόδε δὲ πάντων μάλιστά μοι μέμνησο· μηδέποτ᾽ ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἐς τ᾽ ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ᾽ ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξει μᾶλλον παρ᾽ ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [ἔτι] ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ καὶ ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον ὑπηρετήσουσιν οἱ στρατιῶται ἔχοντες τὰ δέοντα· καὶ πιστικωτάτους δὲ λόγους

σάφ' ἴσθι τότε δυνήσῃ λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ εὖ καὶ κακῶς.

72. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ τέλος δή με ἐπήρου, τί ποτε διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; τί δὲ ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; τί δὲ ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; τί δὲ ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δὲ καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπηρόμην, εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης· [ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις διαλέγεσθαι.]

73. Ἐν ταὐτῷ.

Δεῖ γὰρ δήπου στρατιάν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μήποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις κακὰ πορσύνουσαν, ἢ αὑτοῖς ἀγαθά. Ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον, πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὴν τρέφειν. Πλεῖστά τε γὰρ ἐσθίει στρατιὰ καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρωμένη· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σύ, ἔφη, πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν [ἐγώ,] ἔφη, ἀναδέχομαι, ἤν μή τις θεὸς βλάπτῃ, ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστ' ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε, ἔφη, μελετᾶσθαι ἕκαστα τῶν πολεμίων ἔργων, ἀγῶνας ἄν τίς

μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις καὶ ἆθλα προτιθεὶς μάλιστα ποιεῖν, [εὖ] ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε ὁπότε δέοιτο ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ὦ παῖ, ἔφη· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Κῦρος, τό γ' εὐθυμίαν ἐμβαλεῖν τοῖς στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ μὴν, (*) ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον περ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἵαπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως οἶδ' ὅτι ἔχει ὑπακουούσας, ἂν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτὰς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει, ἣν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβάλλων ψεύδηταί τις τελευτῶν, οὐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ, ὁ τοιοῦτος πείθειν δύναται. Ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἐὰν μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· [ἄλλοι δὲ ἐνίοτε λέγοντες ταὐτὸ διαπράττοιεν ἄν·] τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν.

74. Ἐν ταὐτῷ.

Νόμοι δὲ δοκοῦσί μοι οἱ πολλοὶ δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτερεῖον πείθεσθαι μάλιστα ὂν, τῷ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη ἡ ὁδὸς, ὦ παῖ, ἐστίν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖσσον τούτου, τὸ ἑκόντα πείθεσθαι ἄλλη ἐστὶ συντομωτέρα [ὁδός].

Ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον εἶναι ἑαυτῶν, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ᾽ ἂν ὅτι τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάσσῃ ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται.

75. Ἐν ταὐτῷ.

Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἔστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ τι δὲ γνοίης βέλτιον ἂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου, ὡς πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπί γε τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ὅπερ ἐμοὶ ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι, δῆλον ὅτι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ, οἶμαι, δεῖ ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, οὓς ἄν τις θέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν πρόθυμον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον, μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον, ὡς μ σφάλλωνται, [ἐπὶ] ταῦτα πῶς δεῖ παρομαρτεῖν. Καὶ ι τῶν πράξεών γε, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα ἰ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα [φανερὸν] εἶναι, ἢν δὲ χειμ τοῦ ψύχους, ἢν δὲ δεῖ μοχθεῖν τῶν πόνων, πάντα ȷ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβό

(*) Λέγεις εὖ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερὸν δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων μᾶλλον εἶναι. Ἐγὼ γὰρ οὖν, ἔφη. Θάῤῥει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει ὅ τι ἂν ποτε ποιῇ. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιεν δὲ, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τίς σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλει γε πλέον ἕξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίονας ἔχειν, τόσῳδ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, [ἃ] ἂν οἰώμεθα πλείστου ἄξια ἡμῖν εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων, πῶς ἂν τις δύναιτο [μάλιστα; Οὐ μὰ Δία, ἔφη,] οὐκέτι τοῦτο, ὦ παῖ, φαῦλον οὐδὲ ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν καὶ ἐπίβουλον εἶναι καὶ κρυψίνουν [καὶ δολερὸν] καὶ ἀπατεῶνα καὶ κλέπτην καὶ ἅρπαγα καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν· Ὦ Ἡράκλεις, οἷον αὖ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι; Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ ἐννομώτατος ἀνὴρ εἴη. Πῶς μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς [καὶ ἐφήβους] ἐναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς πολίτας.

76. Ξενοφῶντος ἐν γ' Ἀπομνημονευμάτων.

Βασιλεῖς δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας, ἔφη, εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας οὐδὲ τοὺς βιασαμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. Ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυεν ἔν τε νηῒ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηῒ πάντας, πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ. καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγροὺς, καὶ ἐν νόσῳ τοὺς νοσοῦντας, καὶ ἐν σωμασκίᾳ τοὺς σωμασκοῦντας, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεόμενον, ἂν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπιμελεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παροῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν· ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖκας ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν διὰ τὸ τὰς μὲν εἰδέναι ὅπως χρη ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι. Εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης δὲ ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πίθηται; (*) Ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ πίθηται τῷ εὖ λέγοντι ἁμαρτήσεται δήπου, ἁμαρτάνων δὲ ζημιωθήσεται. Εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα. Τὸν δὲ ἀποκτείναντα, ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι, ἢ ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι; πότερα γὰρ ἂν μᾶλλον οἴει σώζεσθαι τὸν τοῦτο ποιοῦντα, ἢ οὕτως καὶ τάχιστ' ἂν ἀπολεῖσθαι;

76. III. 9, 10.

ΨΟΓΟΣ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ. ΜΘ.

1. *Εὐριπίδου Ἱκετίσιν.*

Οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει,
ὅπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοί· κρατεῖ δ' εἷς τὸν νόμον κεκτημένος.

2. *Εὐριπίδου Ἴωνι.*

Τυραννίδος δὲ τῆς πάλαι θρυλλουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδύ, τὰν δόμοισι δὲ
λυπηρά. Τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχής,
ὅστις δεδοικὼς καὶ περιβλέπων βίον
αἰῶνα τείνει; δημότης ἂν εὐτυχὴς
ζῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλον, ἢ τύραννος ὤν,
οἷς τοὺς πονηροὺς ἡδονὴ φίλους ἔχειν,
ἐσθλοὺς δὲ μισεῖν, κατθανεῖν φοβουμένους.

3. *Εὐριπίδου Αὐγῇ.*

Κακῶς δ' ὄλοιντο πάντες, οἳ τυραννίδι
χαίρουσιν ὀλίγῃ τ' ἐν πόλει μοναρχίᾳ.
τοὐλεύθερον γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον.
κἂν μίκρ' ἔχῃ τις, μεγάλ' ἔχειν νομίζεται.

4. *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα.*

Ἡ γὰρ τυραννὶς πάντοθεν τοξεύεται
δεινοῖς ἐρῶσιν, ἧς φυλακτέον πέρι.

5. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Οὔτ' εἰκὸς ἄρχειν, οὔτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον,
τύραννον εἶναι μωρία δὲ καὶ θέλειν,
ὃς τῶν ὁμοίων βούλεται κρατεῖν μόνος.

6. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Φεῦ, φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

1. v. 429. 2. v. 621. 3. fr. 10. 4. Fragm. inc. 173. 5. fr. 5. 6. fr. 12.

7. *Εὐριπίδου Πελιάδων.*

Τὸ δ' ἔσχατον δὴ τοῦτο θαυμαστὸν βροτοῖς
τυραννὶς, οὐχ εὕροις ἂν ἀθλιώτερον.
φίλους τε πορθεῖν καὶ κατακτανεῖν χρεὼν,
πλεῖστος φόβος πρόσεστι μὴ δράσωσί τι.

8. *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*

Ὦ τρισάθλιοι, τί πλέον ἔχουσι τῶν ἄλλων; βίον
ὡς οἰκτρὸν ἐξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
τηροῦντες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι.
εἰ πάντας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥᾳδίως
ἐγχειρίδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
οἵαν δίκην διδόασιν;

9. *Διονυσίου τυράννου.*

Ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ.

10. *Σοφοκλέους Οἰδίποδι.*

Ὦ πλοῦτε καὶ τυραννὶ καὶ τέχνη τέχνης
ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

11. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὕβρις φυτεύει τύραννον, ὕβρις, εἰ
πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

12. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

(*) *Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.*

13. *Τοῦ αὐτοῦ Πολυξένῃ.*

Οὐ γάρ τις ἂν δύναιτο πρωρατὴς στρατοῦ
τοῖς πᾶσι δεῖξαι καὶ προσαρκέσαι χάριν.
ἐπεὶ οὐδ' ὁ κρείσσων Ζεὺς ἐμοῦ τυραννίδι,
οὔτ' ἐξεπομβρῶν οὔτ' ἐπαυχμήσας φίλος

7. fr. 5. 8. Cleric. p. 24. 10. Oed. Tyr. 380. 11. v. 81
12. v. 1350. 13. fr. 470.

βροτοῖς ἀνελθὼν ἐς δίκην λόγων ὄφλοι.
πῶς δῆτ' ἐγὼ θνητός γ' ἂν ἐκ θνητῆς τε φὺς
Διὸς γενοίμην εὖ φρονεῖν σοφώτερος;

14. Φαβωρίνου.

Ὥσπερ γὰρ τὰ θηρία τὴν σαγήνην ὑποχωροῦντα εἰς ἐλάττω τόπον συνάγεται, οὕτω δὴ καὶ τοὺς τυράννους ἔστιν ἰδεῖν ἐπαναχωροῦντας ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἶτ' εἰς τὴν οἰκίαν, εἶτ' εἰς τὸ δωμάτιον. Εἶτα δύναται καταφυγεῖν ἄνθρωπος θεὸν φεύγων; ὅπου γὰρ ἂν καταφύγῃ, ἡ δίκη αὐτὸν εὑρήσει.

15. Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν α΄.

Καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς.

16. Ἐκ τῆς Φαλάριδος πρὸς Δημοτέλη ἐπιστολῆς.

Συγγνώμην ἔχω σοι τῶν παραινέσεων· τύραννος γὰρ οὐ γεγονώς, τυράννῳ συμβουλεύεις καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι τοῦ κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν ἐπισφαλέστερόν ἐστι τὸ καταθέσθαι.

17. Ἀναξιμένους.

Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φαίδρου, τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπε, Τυραννίς.

18. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἔφη, τοσούτῳ βασιλείαν διαφέρειν τυραννίδος, ὅσον νόμος ἀνομίας καὶ ἐλευθερία δουλείας.

19. Φιλιππίδου.

Λυσίμαχος ὁ τύραννος πρὸς Φιλιππίδην τὸν κωμῳδιοποιὸν φίλον ὄντα καὶ συνήθη, Τίνος σοι, εἶπε, μεταδῶ; κἀκεῖνος, Οὗ βούλει, πλὴν τῶν ἀποῤῥήτων.

15. p. 10, 20.

20. *Ἀντιγόνου.*

Ἀντίγονος πρός τινα μακαρίζουσαν αὐτὸν γραῦν, Εἰ ᾔδεις, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅσων κακῶν μεστόν ἐστι τουτὶ τὸ ῥάκος, δείξας τὸ διάδημα, οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας αὐτὸ κείμενον ἐβάστασας.

21. *Πτολεμαίου.*

Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, ἔλεγε τὴν τυραννίδα ἄλλα τε πολλὰ δύσκολα ἔχειν καὶ τὸ μέγιστον τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας κτείνειν τοῦ συμφέροντος εἵνεκα.

22. *Ἀριστίππου.*

Τοῦ Διονυσίου λέγοντος πρὸς Ἀρίστιππον, Οὐδὲν ὠφέλημαι ὑπὸ σοῦ· Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν· εἰ γὰρ ὠφέλησο, ἐπέπαυσο ἂν τῆς τυραννίδος, ὥσπερ ἱερᾶς νόσου.

23. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον.

24. *Αἰλιανοῦ.*

Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου Φρυγός. Ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν, ἐὰν αὐτῆς τις ἅψηται, βοᾶν· καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει ὗς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. Παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον, εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. Ἐοίκασι δὲ τῇ ὑϊ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι, ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι, ὥσπερ οὖν αἱ ὗς, ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25. *Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ.*

(*) *Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα καὶ*

20. Vid. Plut. II. p. 790. A. 23. p. 72, 2. 24. Var. Hist. X. 5.

μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ᾽ ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ᾽ ἑκάστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ᾽ οἱ νόμοι καθ᾽ οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δὲ ἡ παῤῥησία καὶ τὸ μὴ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν, ὥστ᾽ ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ᾽ οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν κατασταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. Οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν.

26. Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν υἱὸν ἐπιστολῆς.

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος, τυραννηθῆναι μᾶλλον εὐξαίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. Ὁ μὲν γὰρ ἕνα φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τύραννον, ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἔξωθεν ἐπιβουλεύοντας καὶ δι᾽ οὓς σώζεται.

27. Ἐκ τῶν Διογένους Διατριβῶν.

Δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων ὁ μὲν βίος ἀμείνων, ὁ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπηρότερος· οἱ δ᾽ αὖ κακῶς ζῶντες τὸν μὲν βίον δυσχερέστερον φέρουσι, τὸν δὲ θάνατον ἥδιον προσδέχονται. Τοῖς δὲ τυράννοις ἀμφότερα ταῦτα χαλεπώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον τῶν πάνυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι, τὸν δὲ θάνατον οὕτω δεδοίκασιν, ὡς ἥδιστα διάγοντες ἐν τῷ βίῳ.

28. [Ἡροδότου.

Τυραννὶς χρῆμα σφαλερὸν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσιν.]

29. *Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης δημηγορίας Ὀτάνου.*

Πῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειεν. Ἐγγίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν· φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. Δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα. Τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. Καίτοι ἄνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε. Φθονέει γὰρ τοῖσιν ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν· διαβολὰς δὲ ἄριστον ἐνδέκεσθαι, ἀναρμόστατον πάντων· ἤν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυμάζῃς, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἤν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. Τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ βιᾶται γυναῖκας κτείνει τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν· πάλῳ μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι οὖν γνώμην, μεθέντας ἡμέας μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

30. *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος.*

(*) *Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμω-*

29. III. 80. 30. Init.

ς· Ἆρ᾽ ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ ς εἰδέναι σὲ βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ᾽ ἐστὶν, ὁ Ἱέρων, ὁποῖα ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου, οὕτως ὶς σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γε- μένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων ειραμένον, καὶ εἰδέναι σὲ μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ ννικός τε καὶ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ ας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ [καὶ] σὺ, νῦν ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιω- ῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἂν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι οῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης · Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι κα- εμαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομέ- ; τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι, διὰ ῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις καὶ ποτοῖς, δὲ ἀφροδίσια δι᾽ ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψύχη θάλπη καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ ὰ καὶ κοῦφα ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, οντες καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀγαθοῖς αὶ κακοῖς. Ἔστι μὲν ὅτε δι᾽ αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι οῦμεν ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν μεθα δοκῶ αἰσθάνεσθαι, ὅπως δὲ καὶ ᾧτινι καὶ τε ταῦτα μᾶλλον πῶς, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. Καὶ ἐν δὴ ἴσως τοῦτο θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέ- σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰ ἐν ὕπνῳ. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σὺ, ᾽ ὅπως ἂν αἴσθοιτό τινος [ἄλλου] ὁ τύραννος, ἔχοιμ᾽ εἰπεῖν· ὥστε μέχρι γε τούτων οὐκ οἶδα ὅ τι διαφέρει

ὁ τυραννικὸς τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ ἐν μὲν τοῖσδε διαφέροι ἄν, εἰ πολλαπλάσια μὲν δι' ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα· ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ὑπηρετῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. Ἄπιστα, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμωνίδης. Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Ὅτι ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὡς ἀληθῆ λέγω.

31. (*) Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασιν εὑρίσκω λογιζόμενος μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. Ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται θεαμάτων ἕνεκα καὶ ἐς τὰς κοινὰς πανηγύρεις. Οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλές.

32. Ἀλλ' ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσιν. [Ναὶ, μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη,] ὀλίγα γε τῶν πολλῶν καὶ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ εἰ ἐν τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, ἐν ταῖς ἀκοαῖς πλεονεκτεῖτε· ἐπειδὴ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔ ποτε σπανίζετε· πάντες γὰρ οἱ παρόντες πάντα, καὶ ὅσα ἂν λέγητε καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι· τοῦ δ' αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοι ἐστέ· οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. Καὶ

ν εἶπε· Καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λεγοντας κακῶς νειν; ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες οὗτοι κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ. Ἢ τοὺς ἐπαινοῦντάς ἴς εὐφραίνειν, ὅταν ὕποπται ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολατοὺς ἐπαίνους ποιούμενοι; Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· ρῶ τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθεριωτάτων ἡδίεἶναι. Ἀλλ' ὁρᾷς; ἐκεῖνο οὐκ ἂν ἔτι πείσαις οὐνθρώπων, ὡς οὐχὶ δι' ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, τλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνοισθε. Καὶ οἶδά τη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τοῦτο κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι μᾶς καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν τῶν ἰδιωτῶν.

Τὸ γὰρ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τας . Διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι τὰς ἑορτὰς ἥδεως χονται, πλὴν οἱ τύραννοι· ἔκπλεω γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ ευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ αι αὐτῶν ἐπίδοσιν· ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ ύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσιν. Ἔπειτα δὲ, ἔφη, εὖ οἶδ' ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ίω παραθῆτε τὰ περισσὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ ἧσσον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς· ὥστε καὶ τῷ τῆς ἐδωδῆς μειονεκτεῖ ὁ πολλὰ παρατιθέμενος τῶν ; διαιτωμένων. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σιμωνίσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς ενοι. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, [ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἡδόμενον, μάλιστα τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα οὗ ἔργου τούτου; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἢ οὖν] [καὶ] τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν αὐτῶν παραιόντας, ἢ τοὺς ἰδιώτας; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ

34. (*) Ἀλλὰ τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οἴει ταῦτα ζητήματα εἶναι, ἢ ἅμα κακῆς καὶ ἀσθενοῦς τῆς ψυχῆς [τροφῆς] ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῶν γε πολυτελῶν τούτων ὀσμῶν αἷς χρίεσθε τοὺς πλησιάζοντας μᾶλλον οἶμαι ἀπολαύειν, ἢ αὐτοὺς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ τῶν ἀχαρίστων ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες. Οὕτω μέν τοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει, ὁ δὲ σπανίσας τινὸς οὗτός ἐστιν ὁ καὶ χαρμονῆς ἐμπιπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προσεπιφανῇ τι. Κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν· ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι. Νῦν γε, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἴρηκας ἐν ᾧ δὴ πλεῖστον μειονεκτοῦμεν.

35. Ὅτι μὲν γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δήπου ἐπιστάμεθα· ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥκιστα ἐθέλει τυράννῳ ἐμφύεσθαι. Οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. Ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὢν δίψης τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36. Ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὅπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξὶ, μεγαλοπρεπεστέρας

οἰκίας· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δέ ἐστε ὀνῆσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων εἶπεν·

37. Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερῶς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἶσπερ καὶ τὸ εὔδαιμον καὶ τὸ κακόδαιμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.

38. Αὐτίκα γάρ, εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.

39. Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπαυσις, τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαῤῥήσειε.

40. Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι (*) εἶναι, ὡς νομίζω τῷ ὄντι ὡς αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων.

41. Βεβαιόταται μὲν δήπου δοκοῦσι φιλίαι γονεῦσι πρὸς παῖδας καὶ παισὶν πρὸς γονέας καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφοὺς καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. Εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις τοὺς μὲν ἰδιώτας ὑπὸ τούτων πάντων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γιγνομένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράν-

νους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι. Οἵ τινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι [καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων] οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπό γε ἄλλου τινὸς οἴεσθαι χρῆν αὐτοὺς φιλεῖσθαι; Ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ;

42. *Καὶ τούτου τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρός τινας ἔχειν, ἐλάχιστον μέρος τυράννῳ μέτεστιν· ὁπότε γε οὐδὲ σίτοις οὐδὲ ποτοῖς πιστεύων διάγει· ἀλλὰ καὶ τούτων [πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς], τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι.*

43. *[Οἱ δὲ πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους ὑπὲρ] τοῦ δὲ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν, οὕτω [δὲ] πόῤῥω προεληλύθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμοι τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα καθαρεύειν· ὅθεν διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. Τοῖς δὲ τυράννοις καὶ τοῦτο ἔμπαλιν ἀνέστραπται. Ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν κατακτείναντα τὸν τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, [ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας,] ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις [τῶν τοιοῦτο ποιησάντων].*

44. *Οὐδέ γε θᾶσσόν τι γίνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ἰδιώτῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ. Ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ, ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεως ἢ χώρας πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν, ἃ πολὺ ἐστι χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργάζεσθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων. Ἀλλὰ μὴν καὶ πένητας ὄψει ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ*

πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἧττον ἱκανά ἐστιν, ἢ τἀναγκαῖα δαπανήματα τῷ ἰδιώτῃ. Καὶ γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, [ὅπῃ βούλονται·] τοῖς δὲ τυράννοις μέγισται μέν εἰσι δαπάναι εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς, τὸ δὲ τούτων τι συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. Ἔπειτα δὲ ὅσοι (*) μὲν δύνανται ἀπὸ τοῦ δικαίου ἔχειν ὧν δέονται, τί ἂν τούτους οἰκτείροις ὡς πένητας; ὅσοι δὲ ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις δικαίως καὶ πένητας νομίζοι· Οἱ τύραννοι τοίνυν πάντα ἀναγκάζονται συλᾶν ἀδίκως, διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι χρημάτων.

45. Γιγνώσκουσι δὲ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν καὶ τοὺς ἀλκίμους καὶ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δικαίους· τούτους δὲ ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή [τι] τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι.

46. Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δὲ ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φύλακας, καὶ μήτε ἀόπλους ἔχειν ἐθέλειν [περὶ αὐτὸν,] μήτε ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐ χαλεπόν ἐστι πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις [τε] μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἐλευθέρους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν, οὐ πάντα ταῦτά σοι δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων παραπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὁ δέ τοι

φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρομαρτῶν λυμαντήρ ἐστιν.

47. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ὁ φιλόσοφος τοὺς δημίους εὐσεβεστέρους ἔλεγεν εἶναι τῶν τυράννων· πυθομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη, ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν δημίων οἱ ἀδικοῦντες ἀναιροῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν τυράννων οἱ μηδὲν ἁμαρτάνοντες.

48. Φαβωρίνου.

Ἀλλ' ἐγὼ βούλομαι ἡδονήν τινα τῷ τυράννῳ μηνῦσαι. Εἰ μὲν ἀνθρωπίνην θέλεις, ὦ Διονύσιε, πείνησον, ἵνα φάγῃς· δίψησον, ἵνα πίῃς· εἰ δὲ δεξιάν τινα καὶ ὑπέρσπονδον καὶ τηλικαύτην, ἡλίκην οὐδεὶς πρὸ σοῦ, ἀπόθου τὴν τυραννίδα. Τὸν γὰρ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων χλαμύδων δεόμενον οὐκ ἔστι μὴ πλειόνων δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενος, ἀφελὼν ὧν ἔχω, ἀρκοῦμαι οἷς ἔχω.

49. Δωροθέου ἐν ά Σικελικῶν.

Φάλαρις Ἀκραγαντίνων τύραννος, ἀπότομος καὶ ἀπαθὴς ὑπάρχων, ξέναις καὶ παρευρημέναις βασάνοις ἔτρυχε καὶ ἐστρέβλου τοὺς ὁμοφύλους. Πέριλλος δὲ τῇ τέχνῃ χαλκοῦργος κατασκευάσας δάμαλιν, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ δῶρον, ἵνα τοὺς ξένους εἰς αὐτὴν βάλλων κατακαίῃ ζῶντας· μυκηθμὸν δ' ἡ δάμαλις ἀνεδίδου τῷ φυσικῷ παρόμοιον. Φάλαρις δὲ τότε μόνον γενόμενος δίκαιος, αὐτὸν τὸν τεχνίτην πρῶτον ἐνέβαλεν.

50. Πλάτωνος Πολιτείας θ'.

Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν τοιούτῳ δεσμωτηρίῳ δέδεται ὁ τύραννος, φύσει ὢν οἷον διεληλύθαμεν, πολλῶν καὶ παντοδα-

50. p. 579.

πῶν φόβων καὶ ἐρώτων μεστός; λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ την ψυχὴν μόνῳ τῶν (*) ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν οὐδαμόσε, οὔτε θεωρῆσαι ὅσων δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἐπιθυμηταί εἰσι· καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὰ πολλὰ ὥσπερ γυνὴ ζῇ, φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ, καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν τοῖς τοιούτοις κακοῖς πλείω καρποῦται ἀνὴρ, ὅς ἂν κακῶς ἐν ἑαυτῷ πολιτευόμενος, ὃν νῦν δὴ σὺ ἀθλιώτατον ἔκρινας τὸν τυραννικὸν, μὴ ὡς ἰδιώτης καταβιῷ, ἀλλ᾽ ἀναγκασθῇ ὑπό τινος τύχης τυραννεῦσαι, καὶ ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ ἄλλων ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν, ὥσπερ εἴ τις κάμνοντι σώματι καὶ ἀκράτορι ἑαυτοῦ, μὴ ἰδιωτεύων, ἀλλ᾽ ἀγωνιζόμενος πρὸς ἄλλα σώματα καὶ μαχόμενος ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον; Παντάπασιν, ἔφη, ὁμοιότατά τε καὶ ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε Γλαύκων, παντελῶς τὸ πάθος ἄθλιον, καὶ τοῦ ὑπὸ σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν; Κομιδῇ γε, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας καὶ κόλαξ τῶν πονηροτάτων καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἀποπιμπλὰς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐὰν δέ τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης, εἴπερ τῇ τῆς πόλεως διαθέσει, ἧς ἄρχει, ἔοικεν· ἔοικε δὲ, ἦ γάρ; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ, ἢ πρότερον διὰ τὴν ἀρχὴν, φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ,

ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ, καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδείς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ. Ν

1. *Εὐριπίδου Τημενίδων.*

Φιλεῖ τοι πόλεμος οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.
ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανίων,
κακοὺς δὲ μισεῖ. Τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
τόδ' ἐστὶ, τοῖς δὲ κατθανοῦσιν εὐκλεές.

2. *Ἀράτου Φαινομένων.*

Χαλκείη γενεὴ, προτέρων ὀλοώτεροι ἄνδρες,
οἳ πρῶτοι κακόεργον ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν,
εἰνοδίην· πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

3. *Πινδάρου Ὑπορχημάτων.*

Γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπεί-
ροισιν· ἐμπείρων δέ τις
ταρβεῖ προσιόντα νιν
καρδίᾳ περισσῶς.

4. *Ὅμηρος Ἰλιάδος ι.*

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος ἔστιν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5. *Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει,*
(*) *τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας.*

6. *Εὐριπίδου Αἰόλου.*

Τὰ πολλ' ἀνάγκη διαφέρει τολμήματα.

7. *Τυρταίου.*

1. Fr. 6. 2. v. 130. 3. Fr. 2. 4. IX. 63. 5. Ibid. v. 589. 6. Fr. 24. 7. Eleg. II.

Ἀλλ᾽ Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικήτου γένος ἐστέ·
θαρσεῖτ᾽, οὔπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.
μηδ᾽ ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε, μηδὲ φοβεῖσθε,
ἰθὺς δ᾽ εἰς προμάχους ἀσπίδ᾽ ἀνὴρ ἐχέτω,
ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ μελαίνας
κῆρας αὐγαῖσιν ἠελίοιο φίλας,
ἴστε γὰρ ὡς Ἄρεως πολυδακρύου ἔργ᾽ ἀρίδηλα,
εὖ δ᾽ ὀργὴν ἐδάητ᾽ ἀργαλέου πολέμου.
καὶ μετὰ φευγόντων τε διωκόντων τ᾽ ἐγένεσθε,
ὦ νέοι, ἀμφοτέρων δ᾽ εἰς κόρον ἠλάσατε.
οἳ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ᾽ ἀλλήλοισι μένοντες
ἔς τ᾽ αὐτοσχεδίην καὶ προμάχους ἰέναι,
παυρότεροι θνήσκουσι, σάουσι δὲ λαὸν ὀπίσσω.
τρεσσάντων δ᾽ ἀνδρῶν πᾶσ᾽ ἀπόλωλ᾽ ἀρετή.
οὐδεὶς ἄν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἕκαστα,
ὅσσ᾽ ἂν αἰσχρὰ πάθῃ γίνεται ἀνδρὶ κακά.
ἀργαλέον γὰρ ὄπισθε μετάφρενόν ἐστι δαΐζειν
ἀνδρὸς φεύγοντος δηΐῳ ἐν πολέμῳ,
αἰσχρὸς δ᾽ ἔστι νέκυς κατακείμενος ἐν κονίῃσι
νῶτον ὄπισθ᾽ αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένος.
ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω, ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών,
μηρούς τε κνήμας τε κάτω καὶ στέρνα καὶ ὤμους
ἀσπίδος εὐρείης γαστρὶ καλυψάμενος·
δεξιτερῇ δ᾽ ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
κινείτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς·
ἔρδων δ᾽ ὄβριμα ἔργα διδασκέσθω πολεμίζειν,
μηδ᾽ ἐκτὸς βελέων ἑστάτω ἀσπίδ᾽ ἔχων,
ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἔγχεϊ μακρῷ,
ἢ ξίφει οὐτάζων δήϊον ἄνδρ᾽ ἑλέτω·

καὶ πόδα πὰρ ποδὶ θεὶς καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ' ἐρείσας,
ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ,
καὶ στέρνον στέρνῳ πεπαλημένος ἀνδρὶ μαχέσθω,
ἢ ξίφεος κώπην ἢ δόρυ μακρὸν ἑλών.
ὑμεῖς δ', ὦ γυμνῆτες, ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
πτώσσοντες, μεγάλοις βάλλετε χερμαδίοις,
δούρασί τε ξεστοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτούς,
τοῖσι πανοπλίοις πλησίον ἱστάμενοι.

8. Θουκυδίδου ἱστορίας ά δημηγορίας Ἀθηναίων.

Τοῦ πολέμου τὸ παράλογον ὅσον ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ εἰς τύχας τὰ πολλὰ περιΐστασθαι.

9. Θουκυδίδου ἱστορίας ά δημηγορίας Κορινθίων.

Ἄλλα τε, ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι· ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δ' ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

10. Δημοσθένους.

(*) Πόλεμος ἔνδοξος εἰρήνης αἰσχρᾶς αἱρετώτερος.

11. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικὸς, εἰπόντος τινὸς ὅτι ὁ πόλεμος ἀπολεῖ τοὺς πένητας, Πολλοὺς μὲν οὖν ποιήσει, ἔφη.

12. Ἀρχιδάμου.

Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου ἰδὼν βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν, ἀνεβόησεν, Ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

13. Θουκυδίδου δημηγορίας Κορινθίων.

8. I. 78. 9. I. 122. 12. V. Plut. II. p. 191. D. 219. A
13. I. 120.

Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ, ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῷ ἡσύχῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. Ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνὸν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. Πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατώρθωκε, καὶ ἔτι πλέω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη. Ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δ' ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

14. Πλάτωνος Νόμων α'.

Ἣν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας ἀεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. Καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὂν οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικώντων γίγνεσθαι.

15. Ξενοφῶντος ἐν γ' τῆς Κύρου Ἀναβάσεως.

*Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν

14. p. 626. 15. III. 1, 42.

τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται.

16. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.
Καὶ μὴν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. Καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει, καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε, καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ᾽ ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλ᾽ ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1. Τυρταίου.
Οὔτ᾽ ἂν μνησαίμην, οὔτ᾽ ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,
οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ᾽ εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
(*) νικῴη δὲ θέων Θρηΐκιον Βορέην·
οὐδ᾽ εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινυρέοιο μᾶλλον·
οὐδ᾽ εἰ Ταντalίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ᾽ Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ᾽ εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηΐων ὀρέγοιτ᾽ ἐγγύθεν ἱστάμενος.
ἡ δ᾽ ἀρετὴ, τόδ᾽ ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.

2. Εὐριπίδου Τημενίδων.
Οὐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο, πλὴν κρατεῖν δορί.

16. p. 234. 1. Eleg. III. 2. Fr. 7.

3. Εὐριπίδου Τημένῳ.

Τολμᾶν δὲ χρεών. Ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί·
οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5. Τυρταίου.

Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόληΐ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ
νωλεμέως, αἰσχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δὲ πεσεῖν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ δ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμόν,
ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλεΐσας,
πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
ἀργαλέῳ δὲ πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσημοι,
καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
ὅντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.

3. Fr. Temenid. 8. 4. Fr. 8. 5. Eleg. III. 15.

εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἕλῃ,
πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοὶ,
πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς ἀΐδην,
γηράσκων δ' ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει.
πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν,
εἴκουσ' ἐκ χώρης οἵ τε παλαιότεροι.
ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἱκέσθαι
(*) πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πόλεμον.

6. Εὐριπίδου.

Σὺν τοῖσι δεινοῖς αὔξεται κλέος βροτοῖς.

7. Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.

Ἐμὲ δ' ἄρ' οὐ
μοχθεῖν δίκαιον; τίς δ' ἄμοχθος εὐκλεής;
τίς τῶν μεγίστων δειλὸς ὢν ὠρέξατο;

8. Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.

Τόλμα ἀεὶ, κἄν τι τρηχὺ νέμωσι θεοί.

9. Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.

Ὀλίγοι γὰρ ἐσθλοὶ κρείσσονες πολλῶν κακῶν.

10. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Οὐ γὰρ κατ' εὐσέβειαν αἱ θνητῶν τύχαι·
τολμήμασιν δὲ καὶ χερῶν ὑπερβολαῖς
ἁλίσκεταί τε πάντα καὶ θηρεύεται.

11. Τοῦ αὐτοῦ Ἰξίονι.

Τά τοι μέγιστα πάντ' ἀπεργάζεται βροτοῖς
τόλμ' ὥστε νικᾶν. Οὔτε γὰρ τυραννίδες
χωρὶς πόνου γένοιντ' ἂν, οὔτ' οἶκος μέγας

6. Fr. inc. 26. 7. Fr. 9. 8. Fr. 29. 9. Fr. 14. 10. Fr. 2.
11. Fr. 2.

12. *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Ὀλίγους ἐπαινῶ μᾶλλον ἢ πολλοὺς κακούς.

13. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομάχης.*

Πολλῶν νέων γὰρ κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ
κρείσσων· τί γὰρ δεῖ δειλὸν ὄντ' εὐσωματεῖν;
Κρεῖττόν τ' ἀμύνειν. Κατθανεῖν γὰρ εὐκλεῶς
ἢ ζῆν θέλοιμ' ἂν δυσκλεῶς γε κατθανών.

14. *Εὐριπίδου.*

Νεανίας γὰρ ὅστις ὢν Ἄρη στυγεῖ,
κόμη μόνον καὶ σάρκες ἔργα δ' οὐδαμοῦ.
ὁρᾷς τὸν εὐτράπεζον ὡς ἡδὺς βίος,
ὅ τ' ὄλβος ἔξωθεν τίς ἐστι πραγμάτων·
ἀλλ' οὐκ ἔνεστι στέφανος οὐδ' εὐανδρία,
εἰ μή τι καὶ τολμῶσι κινδύνου μέτα·
οἱ γὰρ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.
ἡ δ' εὐλάβεια σκότον ἔχει καθ' Ἑλλάδα,
τὸ διαβιῶναι μόνον ἀεὶ θηρωμένη.

15. *Ὁμήρου.*

Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός·
[ἀλλὰ μετοκλάζει καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.]
ἐν δέ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
κῆρας ὀϊομένῳ, πάταγος δέ τε γίνετ' ὀδόντων.
τοῦ δ' ἀγαθοῦ, οὔτ' ἂρ τρέπεται χρὼς, οὔτε τι λίην ταρβεῖ.

16. *Δημοκρίτου.*

Τόλμα πρήξιος ἀρχὴ, τύχη δὲ τέλεος κυρίη.

17. *Εὐήνου.*

12. fr. 5. 13. v. 765. 14. fr. inc. 30. 15. Il. XIII. 279.

Πρὸς σοφίᾳ μὲν ἔχειν τόλμαν μάλα σύμφορόν ἐστι
χωρὶς δὲ βλαβερὴ καὶ κακότητα φέρει.

18. *Ἀντιφάνους.*

Ἐπεὶ γὰρ ἀποθνήσκειν ἀνάγκη γίγνεται,
τὸ προῖκ᾽ ἀποθανεῖν ἐστι φανερὰ ζημία.

19. *Καλλίνου.*

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ᾽ ἄλκιμον ἕξετε θυμὸν
ὦ νέοι; οὐδ᾽ αἰδεῖσθ᾽ ἀμφιπερικτιόνας,
ὧδε λίην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ἧσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἅπασαν ἔχει.
[εὖ νύ τις ἀσπίδα θέσθω ἐναντιβίως πολεμίζων.]
καί τις ἀποθνήσκων ὕστατ᾽ ἀκοντισάτω.
τιμῆέν τε γάρ ἐστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
γῆς πέρι καὶ παίδων κουριδίης τ᾽ ἀλόχου
(*) *δυσμενέσιν· θάνατος δέ ποτ᾽ ἔσσεται, ὁππότε κεν δὴ*
μοῖραι ἐπικλώσωσ᾽· ἀλλά τις ἰθὺς ἴτω
ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ᾽ ἀσπίδος ἄλκιμον ἦτορ
ἔλσας, τὸ πρῶτον μιγνυμένου πολέμου.
οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἐστὶν
ἄνδρ᾽, οὐδ᾽ εἰ προγόνων ᾖ γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δηϊοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ᾽ οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
ἀλλ᾽ ὁ μὲν οὐκ ἔμπας δήμῳ φίλος, οὐδὲ ποθεινός·
τὸν δ᾽ ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἤν τι πάθῃ.
λαῷ γὰρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
θνήσκοντος, ζώων δ᾽ ἄξιος ἡμιθέων.
ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μοῦνος ἐών.

20. *Μενάνδρου.*

20. Cleric. p. 222.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐφόδιον μεῖζον βίου.

21. Μοσχίωνος ἐκ Θεμιστοκλέους.

Καὶ γὰρ ἐν νάπαις βραχεῖ
πολὺς σιδήρῳ κείρεται πεύκης κλάδος·
καὶ βαιὸς ὄχλος μυρίας λόγχης κρατεῖ.

22. Πινδάρου Ὀλυμπιονίκων.

Ὁ μέγας δὲ κίνδυ-
νος ἄναλκιν οὐ φῶ-
τα λαμβάνει.

23. Σωσιθέου ἐξ Ἀθλίου.

Εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ,
λαῶν τε δειλῶν πλῆθος εὖ τραφεὶς ἀνήρ.

24. Σοφοκλῆς Σκυρίοις.

Φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους.

25. Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρα θεός.

26. Αἰσχύλου Καρῶν.

Ἀλλ' Ἄρης φιλεῖ
ἀεὶ τὰ λῷστα πάντα τ' ἀνθρώπων στρατοῦ.

27. Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

Τὰ γὰρ τολμηρὰ τῶν ὄχλων ἔχει
ἐν τοῖς λογισμοῖς τὰς ἐπιδείξεις δυσκόλους·
ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃ τὸν καιρὸν εὖ,
ἀπροσδόκητον τὴν τέχνην ἐξηύρατο.

28. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι τοῖς μὲν φαύλοις φοβερὰν τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [Μάλιστα μὲν πει-

22. I. 129. 24. fr. 498. 25. Cleric. p. 222. 26. Europ. fr. 52. 27. Cleric. p. 62.

ρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ᾽ αἰσχρᾶς φήμης. Τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

29. Ἰσοκράτους Εὐαγόρα.

Εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψωσιν.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπομένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἡνίκα κινδυνεύσειν ἔμελλον. [Φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον δὲ (*) τάδε· Ὦ παῖδες, ὅτι μέν ἐστε πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι καὶ πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι, ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὑτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ᾽ ἐπὶ γῆς, οὔθ᾽ ὑπὸ γῆς τελευτήσαντι. Χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ᾽ ἀρετῆς, εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα,

30. p. 246. C.

καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακά. Οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετὰ ἀνανδρίας· ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ καὶ οὐχ ἑαυτῷ· οὔτε κάλλος σώματος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρέποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβάλησθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἐὰν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα, καὶ ὑμεῖς νικῷτε, εἰ παρασκευάσεσθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησάμενοι μηδ' ἀναλώσαντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τὶ εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιόν [τι, ἢ] παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορίᾳ ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν δὲ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς δέξεται.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ. ΝΒ.

1. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Κακόν γε θνητοῖς τὸ νέον, ἐν δὲ τῷ νέῳ
τὸ μὴ δίκαιον ὅστις ἀνθρώπων ἔχει.

2. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Νεότης μ᾿ ἐπῆρε καὶ σθένος τοῦ νοῦ πλέον.

3. Εὐριπίδου Μελανίππη.

Παπαὶ, νέος καὶ σκαιὸς οἷός ἐστ᾿ ἀνήρ.

4. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Νεανίας τε καὶ πένης σοφός θ᾿ ἅμα,
ταῦτ᾿ εἰς ἓν ἐλθόντ᾿ ἄξι᾿ ἐνθυμήσεως.

5. Τοῦ αὐτοῦ Δικτύϊ.

Νέος, πόνοις δέ γ᾿ οὐκ ἀγύμναστος φρένας.

6. Ἀγάθωνος.

Νέων γὰρ ἀνδρῶν πολλὰ κάμπτονται φρένες.

7. Μητροδώρου.

Νέος φιλοδοξῶν πρώϊμος πονηρία.

8. Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ θρασύ.

9. Μενάνδρου.

(*) Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω,
ἀλλ᾿ εἰ φρονοῦντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς ἐρῶ.

10. Μενάνδρου.

Οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν,
ἀλλ᾿ ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων.

11. Κρατῖνος ἐν Εὐνίδαις.

Ἥβης ἐκείνης, νοῦ δὲ τοῦδε καὶ φρενῶν κατάλληλος.

12. Θεόγνιδος.

1. v. 184. 2. Fr. 16. 3. Fr. 22. 4. Fr. 20. 5. Fr. 5. 9. Cleric. p. 222. 10. p. 224. 12. p. 639.

Ἥβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρός·
πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην.

13. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου.

Τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει.

14. Πλάτωνος Νόμων β'.

Τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ μή πω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ.

15. Θεοφράστου.

Χαλεπὸν καταμαντεύεσθαι περὶ τῶν νέων· ἀστόχαστος γὰρ ἡλικία καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολὰς, ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο φερομένη.

16. Πλάτωνος Νόμων ιά.

Τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκε.

17. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

Χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παίδων, ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλίσκετο. Τὸ γὰρ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἶ τελευτᾷ κακίας ἢ ἀρετῆς, ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος.

18. Ὁμήρου.

Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

3. p. 146. B. 14. p. 672. 16. p. 929. 17. p. 181. 18. Il. III. 108.

ΨΟΓΟΣ ΤΟΛΜΗΣ ΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΣ. ΝΓ.

1. *Μενάνδρου*

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.

2. *Μενάνδρου Παρακαταθήκῃ.*

Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν
οὐδέμι', ἐφήμερον δὲ καὶ προπετῆ βίον,
οὗ πεῖραν ἔχομεν, ὄντος οὐ σωτηρίου.

3. *Μενάνδρου Σικυωνίῳ.*

Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε, φαίνεται
τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα καὶ τὸ τοῦ ξένου.

4. *Ἀπολλοδώρου ἐξ Ἀφανιζομένου.*

Στρατιώτην ἔργον ἄχρι γήρως λαβεῖν
ἔστιν διευτυχηκότ', ἂν μὴ δειλὸς ᾖ.

5. *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*

Στρατιώτην, Σμικρίνη, σωτηρίας
ἔστ' ἔργον εὑρεῖν πρόφασιν, ὀλέθρου δ' εὔπορον.

6. *Μενάνδρου.*

Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πλάττοι θεὸς,
οὐθεὶς γένοιτ' ἄν.

7. *Ἀπολλοδώρου Παιδίων.*

Ταχύ γε στρατιώτης γέγονας ἀντ' ἐλευθέρου.

8. *Φιλήμονος.*

Στρατιῶτα, κοὐκ ἄνθρωπε καὶ σιτούμενε
ὥσπερ ἱερεῖον, ἵν', ὅταν ᾖ καιρὸς, τυθῇς.

9. *Ἀντιφάνους.*

Τίς δ' οὐχὶ θανάτου μισθοφόρων, ὦ φιλτάτη,
ὃς ἕνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος;

1. Cleric. p. 54. 2. Cleric. p. 144. 3. Cleric. p. 164. 5. Cleric. p. 26. 6. Cleric. p. 224. 8. Cleric. p. 346.

10. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

11. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ Φιλίας.

(*) Ἔτι δὲ κολάσεως ἀπαραίτητος φόβος αἴτιός ἐστιν ἀπονοίας· ὁ γὰρ ὄλεθρον αὐτοῦ προλαβὼν ὁμόσε χωρεῖ κινδύνοις.

12. Ἀρχιδάμου.

Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς θεασάμενος τὸν ἴδιον παῖδα ἄγαν προπετῶς μαχόμενον τοῖς Ἀθηναίοις εἶπεν. Ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἢ τοῦ θράσους ἄφελε.

13. Κλειτάρχου.

Κλείταρχος ὁ ἱστοριογράφος εἶπε, Πᾶσα τόλμη καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπερβαίνει μέτρα.

14. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Κατ᾽ Ἰσχύος.

Τί δέ σοι τοιοῦτον ἀγαθὸν εὐτυχεῖται μᾶλλον, ὡς ἕνεκα τούτου μητρυιὰν μὲν τῶν ἀνθρώπων, μητέρα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων γεγενῆσθαι τὴν φύσιν, μεγέθους καὶ ὀξύτητος καὶ ὀξυωπίας χάριν; Ἡ δὲ ἀνθρώπων ἴδιος ἰσχὺς ὁ ψυχῆς ἐστι λογισμός, ὃ καὶ ἐλέφαντας ὑπὸ δρυμὸν εἷλε ποδάγραις καὶ ἵππους ἐχαλίνωσε καὶ βόας ἀρότροις ὑπέζευξε καὶ τὰ ἐναέρια κατέσπασε καλάμοις καὶ τὰ βύθια δεδυκότα δικτύοις ἀνήγαγε· τοῦτ᾽ ἐστὶν ἰσχύς. Ἡ δ᾽ ἔτι μείζων ὅταν γῆς περιόδους καὶ οὐρανοῦ μεγέθη καὶ ἀστέρων κύκλους διώκουσα μὴ κάμῃ, ταῦτ᾽ ἦν Ἡρακλέ-

11. v. Plut. T. V. p. 552. Wyttenb. 14. Plut. T. V. p. 564. Wyttenb.

σως ἄξια. Τίς γὰρ οὐκ ἂν βούλοιτο μᾶλλον Ὀδυσσεὺς εἶναι ἢ Κύκλωψ;

15. Ἀράτου.

Ἄρατος ὁ Σικυώνιος, ἐπαινοῦντός τινος ἄνθρωπον ἀπονενοημένον καὶ θρασὺν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἐκπρεπῆ, Διαφέρειν, ἔφη, τὸ πολλοῦ τινα τὴν ἀρετὴν ἀξίαν εἶναι νομίζειν καὶ τὸ ζῆν τοῦ μηδενός.

16. Εὐσεβίου.

Ἄνθρωποι ἰσχὺν καὶ ῥώμην καὶ τάχος μοῦνα ἀσκέοντες, καὶ ὅκως ταῦτα ἔχοντες ἀπὸ τούτων μούνων εὐδοκιμέωσιν ἐσπουδακότες, τοῦ δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεσθαι, οὗ ἕκατι γιγνόμενοι ἀγνοεῦσι· καὶ τούτων μὲν ὁκόσα κοινὰ πρὸς θηρία ἔχουσι, καὶ τῶν πολλῶν ἀσθενέστερον, τούτων μὲν ἐπιμελούμενοι, τοῦ δὲ ἐν ἑωυτοῖσι θειοτάτου, καὶ καθ᾽ ὅτι αὐτοῖς ἐστιν εἰ οἷόν τε τοῖς θεοῖς ἐξομοιεύεσθαι, ἀμελέοντες.

17. Θάρσος τὸ πρὸς τὰ φοβερὰ σὺν λόγῳ, αἴνεε· ἀνδρηΐα γάρ· τὴν δὲ μετὰ ἀλογίης ἐπ᾽ αὐτὰ ὁρμὴν θράσος νόμιζε καὶ ἀποστύγεε.

ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΝ ΧΡΕΙΩΝ ΥΠΟΘΗΚΑΙ. ΝΔ.

1. Γνῶμαι γὰρ ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί.

2. Βουλαὶ τάδ᾽ ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

3. Σοφοκλέους.

Γνῶμαι πλέον κρατοῦσιν, ἢ σθένος χερῶν.

4. Ἀγάθωνος.

Γνώμη δὲ κρείσσων ἐστὶν, ἢ ῥώμη χερῶν.

3. Fr. inc. 676.

5. Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.

Γνώμῃ γὰρ ἀνδρὸς εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
εὖ δ' οἶκος, εἴς τ' αὖ πόλεμον ἰσχύει μέγα.
σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλέον κακόν.

6. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

(*) Βραχύ τοι σθένος ἀνδρὸς,
ἀλλὰ ποικιλίαι πραπίδων.

7. Τοῦ αὐτοῦ Βελλεροφόντῃ.

Ἀεὶ γὰρ ἄνδρα σκαιὸν, ἰσχυρὸν φύσει,
ἧσσον δέδοικα τἀσθενοῦς τε καὶ σοφοῦ.

8. Εὐριπίδου Παλαμήδει.

Στρατηλάται τἂν μυρίοι γενοίμεθα,
σοφὸς δ' ἂν εἷς τις ἢ δύ' ἐν μακρῷ χρόνῳ.

9. Εὐριπίδου Ῥήσῳ.

Εἴθ' ἦσθ' ἀνὴρ εὔβουλος ὡς δρᾶσαι χερί.
ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι χερὶ
πέφυκεν· ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας·
σὲ μὲν μάχεσθαι, τοὺς δὲ βουλεύειν καλῶς.

10. Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.

Ὀλίγον ἄλκιμον δόρυ
κρεῖσσον στρατηγοῦ μυρίου στρατεύματος.

11. Ἐν ταὐτῷ.

Ἔχει δὲ καὶ τοῦτ' οὐχὶ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ, στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ' ἔχων φάτιν.

12. Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ὡς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χρὴ, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίᾳ.

5. Fr. 31. 6. Fr. 25. 7. Fr. 10. 8. Fr. 3. 9. v. 105
10. Fr. 13. 11. Fr. 15. 12. Fr. 6.

13. Ἐν ταὐτῷ.

Οὐδεὶς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

14. Εὐριπίδου.

Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.
τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς.

15. Εὐριπίδου Τημένῳ.

Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γνῶναι τὸν ἐχθρὸν ᾗ μάλισθ' ἁλώσιμος.

16. Ἐν ταὐτῷ.

Ἄρξεις ἄρ' οὕτω· χρὴ δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17. Εὐριπίδου Τημενίσι.

Ῥώμη δέ τ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην.

18. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλά[της].

19. Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.

Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χερῶν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς
φαύλη τίς ἐστι· ψεύδεσιν δ' Ἄρης φίλος.

20. Εὐριπίδου Ἑλένης.

Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21. Σοφοκλέους Ἀλεάδων.

Δοκῶ μὲν οὐδείς. ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ᾖ
καὶ δυσσεβοῦντα τῶν ἐναντίων κρατεῖν
ἢ δοῦλον αὐτὸν ὄντα τῶν πέλας κλύειν.

13. Fr. 4. 15. Fr. Temenid. 9. 16. Fr. 10. 17. Fr. 18. v. 602. 19. Fr. 9. 20. v. 817. 21. fr. Aload. 106.

22. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Τὴν δ' εὐσέβειαν εὐτυχοῦσι μὲν καλὸν
τιμᾶν· ὅπου δὲ πολεμίους δρᾶσαι κακῶς
θέλῃ τις, οὐδεὶς ἐμποδὼν κεῖται νόμος.

23. Μενάνδρου.

Ὅστις στρατηγεῖ μὴ στρατιώτης γενόμενος
οὗτος ἑκατόμβην ἐξάγει τοῖς πολεμίοις.

24. Θουκυδίδου Ἱστορίας α΄ δημηγορίας Κορινθίων.

Ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται· ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον.

25. Θουκυδίδου ἱστορίας δ΄ δημηγορίας Δημοσθένους.

Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται.

26. Ξενοφῶντος ἐν β΄ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φύλακας φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀποφασίστως ἰέναι εἰς τοὺς πολεμίους.

27. Ξενοφῶντος ἐν γ΄ Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Ἀκούσας δέ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεγε πρός τινα τῶν συνόντων, ὃ ᾐσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν, ἵνα κἂν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. Καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ στρατη-

22. Ion. v. 1045. 23. Cleric. p. 224. 24. I. 124. 25. IV. 10. 26. II. 6, 10. 27. III. 1.

γίας· καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις καὶ μηχανικὸν καὶ ἐργαστικὸν καὶ ἐπιμελῆ καὶ καρτερικὸν καὶ ἀγχίνουν καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμὸν καὶ ἁπλοῦν καὶ ἐπίβουλον καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην καὶ προετικὸν καὶ ἅρπαγα καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτην καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐπιθετικὸν καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν. Καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι· πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου· ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως μὲν ἐῤῥιμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα μήτε τηκόμενα, οἵ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἵ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὦ Σώκρατες, ὅμοιον εἴρηκας· καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χείρους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε, πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, μέσον δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγιγνώσκειν τό τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοι-

Ἔμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας; τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσιν, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν ἰ γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες εὐαίρε-ὶν εἶεν. Αὐτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδί-ν, ἢ καὶ ὅποι καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν τα-των; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλά γ' ἐστὶ, πρὸς τε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί', οὐ διεσαφήνιζεν.

8. Ἐν ταὐτῷ.

*) Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, Τοῦ κ, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεύ-ποιμένα λαῶν; ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ μελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες καὶ τὰ ἐπι-ια ἕξουσι καὶ οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται· οὕ-ιαὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶοί τε οἱ κτιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι καὶ οὗ ἕνεκα κτεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δὲ, ἵνα κρα-τες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν· ἢ τί δή ε οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπὼν,

μφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής;

γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μό-αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἰ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος εἴη; καὶ βασι-ἀγαθὸς, οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προε-ιοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὧν βασιλεύει, τούτοις εὐδαιμονίας αἴ-εἴη; Καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ κα-ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ ττωσιν· καὶ στρατεύονται δὲ πάντες ἵνα ὁ βίος αὐ-

8. III. 2.

τοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ, καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται τούτου ἕνεκα, ἵνα πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἡγεμόνες ὦσιν. Δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν· καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. Καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ, τὰ μὲν ἄλλα περιῄρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγῆται.

29. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐτὸν τοιάδε διαλεχθέντα. Ἡ ἀρχή που, ἔφη, ἐφ᾽ ἧς ᾕρησαι, ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστιν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. Ἴθι δὴ λέξον ἡμῖν τοῦτο πρῶτρον, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους βελτίους ποιῆσαι; Καὶ ὅς, Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν εἶναι τὸ ἔργον οἶμαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἵππου ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνταί σοι τοὺς ἵππους οἱ μὲν οὕτω κακόποδας ἢ κακοσκελεῖς ἢ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτω λακτιστὰς ὥστε μηδὲ τάξαι δυνατὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν; [Καὶ ὅς,] Ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. Τί δὲ, τοὺς ἱππέας οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Ἔγωγ᾽, ἔφη. Οὐκ οὖν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις; Δεῖ γοῦν, ἔφη, καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτω σώζοιτο. Τί γάρ; ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις, ἔνθα περ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ

29. III. 3.

ἀς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἵοις περ ἱ πόλεμοι γίγνονται; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δέ; τοῦ βάλλειν ὡς (*) πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων πιμέλειάν τινα ποιήσει; Ἔφη, καὶ τοῦτο. Θήγειν δὲ ἀς ψυχὰς τῶν ἱππέων καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἅπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι; [Εἰ δὲ μή,] ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. Ὅπως δέ σοι πείθονται οἱ ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου ὔτε ἵππων οὔτε ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν φελος. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ἄν τις μάλιστα, φη, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο; Ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι, καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται, καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον, καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν ἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱππικῇ ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται ἃ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι; Ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βέλτιστος ὢν αὐτῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; Ἐάν γε πρὸς τοῦτο, ἔφη, διδάξῃς αὐτούς, ὡς ὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς σται. Πῶς οὖν, ἔφη, τοῦτο διδάξω; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ᾷον, ἢ εἴ σε δέοι διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι. Λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν; Σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν μάλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα

διὰ λόγου ἐμάθομεν; καὶ εἴ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται.

30. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ὁ Νικομαχίδης, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι, ὡς οἱ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. Ἴθι δή, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τι. Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς κατασκευάζειν ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον; Καὶ μάλα ἔφη. Τί δέ; τὸ προστάττειν ἕκαστα τοῖς ἐπιτηδείοις πράττειν; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Καὶ μὴν [τὸ] τοὺς κακοὺς κολάζειν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι πῶς οὐκ ἀμφοτέροις; Καὶ τοῦτ', ἔφη. Συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι δοκεῖ [σοι] συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα; Ταῦτα μέν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι οὐκέτι ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται. Καὶ μάλα, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκ οὖν [τὸ] περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέρει; Πάνυ [γε,] ἔφη. Ἀλλ' ἐκεῖνο παριεὶς, ἂν δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; Ἐνταῦθα δήπου καὶ πλεῖστον, ἔφη. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος εἰδὼς ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστὶν ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾶν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτε-

30. III. 4, 7.

λές τε καὶ ζημιῶδες ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ διασκευάσεται, ἐνεργῶς δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται· οὐχ ἥκιστα δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ, φυλάξεται συνάπτειν μάχην. Μὴ καταφρόνει εὖ, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει.

31. Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.

(*) Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀμείβετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. Ἤν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι ταῦτα λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνονται· τὰ δὲ δύο ταῦτά ἐστι γῆ τε καὶ θάλασσα· οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος [οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω,] ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενος σεῦ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας· καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον παρ' ἣν δὴ κομίεαι· οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τῶν λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ἄνθρωποι τῶν συμφορέων· καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων· γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι καθίσταται, εἰ θέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκατέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις οὐδὲ μίη πληθώρη· καὶ δή τοι ὡς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γιγνομένην λιμὸν τέ-

31. VII. 49.

ξεσθαι· ἀνὴρ δὲ οὕτως ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀῤῥωδέοι πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.

32. Θουκυδίδου ἱστορίας δ' δημηγορίας Ἑρμοκράτους.

Πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν.

33. Δημοσθένους περὶ τῆς Ῥοδίων Ἐλευθερίας.

Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἂν ἐλαττῶνται μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφίενται μὲν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.

34. Θουκυδίδου ἱστορίας δ' δημηγορίας Παγώνδου.

Εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ καὶ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα, καὶ ἢν καιρὸς ᾖ πολέμου ἄρχοντα, ἧσσον ἑτοίμως κατέχειν.

35. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Βρασίδου.

Καὶ νομίσατε τρία εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν, τὸ ἐθέλειν καὶ [τὸ] αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

36. Θουκυδίδου ἱστορίας ε' δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἐλπὶς δὲ κινδύνου παραμύθιον οὖσα τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάψῃ, οὐ καθεῖλε, τοῖς δὲ ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναῤῥιπτοῦσι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γιγνώσκεται σφαλέντων καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν, οὐκ ἐλλείπει.

32. IV. 61. 33. p. 193, 8 34. IV. 92. 35. V. 9. 36. V. 103.

37. Θουκυδίδου ἱστορίας ε̄ δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἀλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων ἔστιν ὅτε καινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλῆθος.

38. Θουκυδίδου ἱστορίας ε̄ δημηγορίας Βρασίδου.

Τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου.

39. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Αὐταριάται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις ποιοῦνται τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἳ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

41. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὅτι πάντα δεῖ τοῖς πολεμίοις εὔχεσθαι τἀγαθὰ παρεῖναι χωρὶς ἀνδρείας· γίγνεται γὰρ οὕτως οὐ τῶν ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν κρατούντων.

42. Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου.

Αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτοὺς καὶ ἅπαντα ἀναβαλλομένους, ὅσα ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειε τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς

37. V. 102. 38. V. 9. 41. v. Plut. II. p. 336. A. 42. p. 51, 10.

βουλευομένους ἡγεῖσθαι, ἵν᾽ ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζωνται διώκειν.

43. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ.

Οἱ ῥήτορες Ἀθήνησιν Ἰφικράτει καὶ Τιμοθέῳ Χάρητα παρέφερον ἰσχυρὸν ὄντα, καὶ τοιοῦτον ἠξίουν εἶναι τὸν στρατηγόν. Ὁ δὲ Τιμόθεος, Οὐ μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν, ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν, τὸν δὲ στρατηγὸν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω ὁρᾶν.

44. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος ὑποχωρῶν ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπερχομένοις, Οὐκ, ἔφη, φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμενον.

45. Λαμάχου.

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτάνοντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν, Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτάνειν.

46. Ἀντιγόνου.

Ἀντίγονος ἐρωτηθείς, πῶς ἂν τις ἐπιθεῖτο τοῖς πολεμίοις, εἶπεν·

ἢ δόλῳ ἠὲ βίῃ ἢ ἀμφαδὸν ἠὲ κρυφηδόν.

47. Δημάδης.

Δημάδης ὁ ῥήτωρ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν τῇ κατὰ Χαιρώνειαν μάχῃ ὑπὸ Φιλίππου καὶ συσταθεὶς αὐτῷ, ἐκείνου παρὰ πότον σεμνυνομένου, Ποῦ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἀθηναίων πόλεως; Ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει.

43. p. 788. D. 44. v. Plut. II. p. 183. D. 45. v. Plut. II. p. 186. F. 47. Vid. Plut. *de Nobilit.* c. 2.

48. Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς οἰκουμένης ἐκυρίευσεν, εἶπε·

βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἠπεροπηΐδι τέχνῃ.

49. Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς, τίνα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἔχειν, εἶπεν, ὅτι πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν, πρὸς δὲ τοὺς καιροὺς λογισμόν.

50. Ἐπαμινώνδου.

Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν στρατόπεδον μέγα καὶ καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον· Ἡλίκον, ἔφη, θηρίον καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχει.

51. Ἰφικράτους.

Ἰφικράτης ἐν συμμάχων χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί γὰρ φοβούμεθα, Χειρίστην, ἔφη, φωνὴν στρατηγοῦ εἶναι τὴν Οὐκ ἂν προσεδόκησα.

52. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ῥήτορος δέ τινος ἐρωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ, Τίς ὢν μέγα φρονεῖς, πότερον ἱππεὺς ἢ ὁπλίτης ἢ τοξότης ἢ πελταστής; Οὐδεὶς, ἔφη, τούτων, ἀλλὰ τούτοις ἐπιτάττειν πᾶσιν ἐπιστάμενος.

53. Χαβρίου.

Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὺς μάλιστα γιγνώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

54. Θουκυδίδου ἱστορίας ε̅ δημηγορίας Κλέωνος.

51. v. Plut. II. p. 87. A. 52. v. Plut. II. p. 187. B. 53. v. Plut. II. p. 187. C. 54. III. 48.

Ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών.

55. Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας δ' δημηγορίας Βρασίδου.

Ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιόν τι τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ.

56. Θουκυδίδου δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Βεβαιότατα δ' ἂν τις τοὺς πολεμίους οὕτω βλάπτοι, εἰ ἃ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέροι. Εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἑκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι.

57. Πύῤῥου.

Πύῤῥος ἐπιζητούντων τινῶν παρὰ πότον πότερος κρείσσων αὐλητὴς, Ἀντιγενίδας ἢ Σάτυρος· Ἐμοὶ μὲν, εἶπε, στρατηγὸς Πολυσπέρχων, διδάσκων ὅτι ἀναγκαῖα δεῖ ζητεῖν καὶ μὴ ἄχρηστα.

58. Ἀννίβαλος.

Ἀννίβαλ, ἀκούσας Στωϊκοῦ τινὸς ἐπιχειροῦντος, ὅτι ὁ σοφὸς μόνος στρατηγικός ἐστιν, ἐγέλασε, νομίζων ἀδύνατον εἶναι ἐκτὸς τῆς δι' ἔργων ἐμπειρίας τὴν ἐν ταύτοις ἐπιστήμην σχεῖν.

59. Λυκούργου.

Λυκοῦργος ἐκελεύσε Λακεδαιμονίοις μὴ πολλάκις τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν, ἵνα μὴ ἄκοντας πολεμεῖν διδάξωσιν.

60. Πύῤῥου.

Πύῤῥος πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον τὰ τακτικὰ διδάξειν,

55. IV. 86. 56. VI. 91. 57. v. Wytt. ad Plut. II. p. 184. C. 58. V. Cic. de Orat. II. 18.

ἐν δὲ παρατάξει οὐδέποτε γεγονότα, Οὐκ, ἔφη, δεῖσθαι ἀπερισαλπίγκτου στρατηγοῦ.

61. Φιλίππου.

Φίλιππος ἔλεγε, κρεῖττον εἶναι στρατόπεδον ἐλάφων λέοντος στρατηγοῦντος, ἢ λεόντων ἐλάφου.

62. Ἰφικράτους.

Ἰφικράτης τὸ στράτευμα οὕτως ἔφασκε δεῖν συντετάχθαι ὡς ἓν σῶμα, θώρακα μὲν ἔχον τὴν φάλαγγα, χεῖρας δὲ τοὺς ψιλοὺς, πόδας δὲ τοὺς ἱππέας, κεφαλὴν δὲ τὸν στρατηγόν.

63. Φιλίππου.

Φίλιππος ἐρωτώμενος οὓς τινας μάλιστα φιλεῖ καὶ οὓς τινας μάλιστα μισεῖ, Τοὺς μέλλοντας, ἔφη, προδιδόναι μάλιστα φιλῶ, τοὺς δ᾽ ἤδη προδεδωκότας μάλιστα μισῶ.

64. Τιμοθέου.

Τιμόθεος πρὸς τὸν ἐρωτώμενον, ᾧ διαφέρει στρατηγικὴ ῥητορικῆς, Ὡι πόλεμος, ἔφη, εἰρήνης.

65. Εὐδαμονίδου.

Εὐδαιμονίδας ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος, ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν· Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλπιγκται.

66. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ε Κύρου παιδείας.

Οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως πλείονα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι, οὔτ᾽ ἂν ἐχθροὺς πλείους τις βλάψειεν ἄλλως πως ἢ φίλος δοκῶν εἶναι.

61. v. Wytt. ad Plut. II. p. 187. D. 63. V. Wytt. ad Plut. II. p. 178. B. 65. v. Plut. II. p. 192. B. 66. V. 3, 9.

(*) ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. ΝΕ.

1. *Εὐριπίδου Κρεσφόντου.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν πόνοις
ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρίν περ χαρίεσσαν προϊδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.
ἴθι μοι, πότνια, πόλιν
τάνδ', ἐχθρὰν στάσιν εἶργ' ἀπ' οἴκων,
τὰν μαινομέναν τ' ἔριν,
θηκτῷ τερπομέναν σιδάρῳ.

2. *Ἀριστοφάνους Γεωργῶν.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ ζευγάριον βοϊκόν,
εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο
σκάψαντ' ἀποκλάσαι καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι
τῆς τρυγὸς, ἄρτον λιπαρὸν καὶ ῥάφανον φέροντι.

3. *Βακχυλίδου Παιάνων.*

Τίκτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνη μεγάλα
πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδῶν ἄνθεα,
δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἴθεται βοῶν
ξανθᾷ φλογὶ μηρία τῶν εὐτρίχων τε μήλων.
γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλει.
ἐν δὲ σιδαροδέτοισι πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ
ξίφεά τ' ἀμφάκεα (εὐρὼς) δάμναται· χαλκέων

1. Fr. 15. 2. Fr. 163.

δ' οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων, ἆμος ὃς θάλπει κέαρ.
συμποσίων δ' ἐρατῶν βρίθοντ' ἀγυιαὶ,
παιδικοί θ' ὕμνοι φλέγονται.

4. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Κείσθω δόρυ μοι μίτον ἀμφιπλέκειν ἀράχναις,
μετὰ δ' ἡσυχίας πολιῷ γήραϊ συνοικοίην,
ἀείδοιμι δὲ στεφάνοις κάρα πολιὸν στεφανώσας,
Θρῄκιον πέλταν πρὸς Ἀθηνᾶς
περικίοσιν ἀγκρεμάσας θαλάμοις,
δέλτων τ' ἀναπτύσσοιμι γῆρυν,
ἂν σοφοὶ κλέωνται.

5. Φιλήμονος ἐκ Πύῤῥου.

Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὡς ἀκήκοα,
περὶ τοῦτό θ' ἑαυτοῖς πολὺς ἀναλοῦται χρόνος,
τί ἐστιν ἀγαθόν· κοὐδὲ εἷς εὕρηκέ πω
τί ἐστιν· ἀρετὴν καὶ φρόνησίν φασι, καὶ
πλέκουσι πάντα μᾶλλον, ἢ τί τἀγαθόν.
ἐν ἀγρῷ διατρίβων τήν τε γῆν σκάπτων ἐγὼ
νῦν εὗρον· εἰρήνη 'στὶν· ὦ Ζεῦ φίλτατε,
τῆς ἐπαφροδίτου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ.
γάμους, ἑορτὰς, συγγενεῖς, παῖδας, φίλους,
(*) πλοῦτον, ὑγιείαν, σῖτον, οἶνον, ἡδονὴν,
αὕτη δίδωσι· ταῦτα πάντ' ἂν ἐκλίπῃ,
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

6. Εὐριπίδου.

Ὅταν γὰρ ἔλθῃ πόλεμος εἰς ψῆφον λεὼ,
οὐδεὶς ἔθ' αὑτοῦ θάνατον ἐκλογίζεται,
τὸ δυστυχὲς δὲ τοῦτ' ἐς ἄλλον ἐκτρέπει.

4. Fr. 13. 5. Cleric. p. 324. 6. Suppl. 481.

εἰ δ' ἦν παρ' ὄμμα θάνατος ἐν ψήφου φορᾷ,
οὐκ ἄν ποθ' Ἑλλὰς δορυμανὴς ἀπώλλυτο.
καίτοι δυοῖν γὰρ πάντες ἄνθρωποι λόγοιν
τὸν κρείττον' ἴσμεν, καὶ τὰ χρηστὰ καὶ κακά,
ὅσῳ τε πολέμου κρεῖττον εἰρήνη βροτοῖς·
ἡ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη,
γόοισι δ' ἐχθρά, τέρπεται δ' εὐπαιδίᾳ,
χαίρει δὲ πλούτῳ. Ταῦτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ
πολέμους ἀναιρούμεσθα καὶ τὸν ἥττονα
δουλούμεθ' ἄνδρες ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν.

7. Ἀριστοφάνους Νήσων.

Ὦ μῶρε, μῶρε, ταῦτα πάντ' ἐν τῇδ' ἔνι·
οἰκεῖν μὲν ἐν ἀγρῷ τοῦτον ἐν τῷ γηδίῳ
ἀπαλλαγέντα τῶν κατ' ἀγορὰν πραγμάτων,
κεκτημένον ζευγάριον οἰκεῖον βοοῖν,
ἔπειτ' ἀκούειν προβατίων βληχωμένων,
αἰγός τε φωνὴν εἰς λεκάνην ὠθουμένης,
ὄψῳ δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις,
καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθύδια
τριταῖα, πολυτίμητα, βεβασανισμένα
ἐπ' ἰχθυοπώλου χειρὶ παρανομωτάτῃ.

8. Τοῦ αὐτοῦ Εἰρήνης.

Ὦ πότνια βοτρυόδωρε, τί προσείπω σ' ἔπος;
πόθεν λάβοιμ' ἂν ῥῆμα μυριάμφορον·

9. Μενάνδρου.

Εἰρήνη γεωργὸν κἂν πέτραις
τρέφει καλῶς, πόλεμος δὲ κἂν πεδίῳ κακῶς [ἔφυ.]

10. Ἡροδότου ἱστορίας ά.

7. Fr. 344. 8. v. 519. 9. Cleric. p. 224. 10. I. 87

Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΟΤΙ ΑΓΑΘΟΝ. ΝΣΤ.

1. *Ἀριστοφάνους Εἰρήνης.*

Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισιν εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφὸς, ταμία, συνεργὸς, ἐπίτροπος,
θυγάτηρ, ἀδελφή· πάντα ταῦτ᾽ ἐχρῆτό μοι.
Σοὶ δ᾽ ὄνομα δὴ τί ἐστιν; Ὅτι; Γεωργία.

2. *Ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,*
ἄσμενός σ᾽ ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.

3. *Μενάνδρου Ἀδελφῶν.*

Χαῖρ᾽, ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλοῦ σ᾽ ἰδὼν
ἀσπάζομαι· τουτὶ γὰρ οὐ πᾶσαν ποιῶ
τὴν γῆν, ὅταν δὲ τοὐμὸν ἐσίδω χωρίον.
τὸ γὰρ τρέφον με, τοῦτ᾽ ἐγὼ κρίνω θεόν.

4. *Ἄμφιδος Ἐρίθων.*

Εἶτ᾽ οὐχὶ χρυσοῦν ἐστι πρᾶγμ᾽ ἐρημία;
(*) *ὁ πατήρ γε τοῦ ζῆν ἐστιν ἀνθρώποις ἀγρὸς,*
πενίαν τε συγκρύπτειν ἐπίσταται μόνος·
ἄστυ δὲ θέατρόν ἐστιν ἀτυχίας σαφῶς γέμον.

5. *Μενάνδρου Πλοκίῳ.*

Ἄρ᾽ ἐστὶν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος
ἐλευθέρου τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός.

6. *Φωκυλίδου.*

Χρήϊζων πλούτου μελέτην ἔχε πίονος ἀγροῦ,
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθαίης κέρας εἶναι.

7. *Μενάνδρου Ἀνεψιοί.*

1. 2. V. 555. sq. 3. Cleric. p. 4. 5. Cleric. p. 156. 7. Cleric. p. 224.

κακῶς τρέφοντα χωρί' ἀνδρείους ποιεῖ.
Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων.
οβλέπων εἰς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἐρῶν,
ν μὲν ἄστυ, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν,
δεπώποτ' εἶπεν, ἄνθρακας πρίω,
ξος, οὐκ ἔλαιον, οὐδ' ᾔδη πρίω,
αὐτὸς ἔφερε πάντα, χὼ πρίων ἀπῆν.
. Μενάνδρου.
Ἀγροῖκος εἶναι προσποιεῖ πονηρὸς ὤν.
10. Ἀράτου Φαινομένων.
Οὔπω λευγαλέου ποτὲ νείκεος ἠπίσταντο,
δὲ διακρίσιος περιμεμφέος, οὐδὲ κυδοιμοῦ,
τως δ' ἔζωον, χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
ὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον·
λλὰ βόες καὶ ἄροτρα καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν
υρία πάντα παρεῖχε δίκη, δώτειρα δικαίων.
11. Μενάνδρου Ὑδρία.
Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους ἐρημία.
12. Ἀριστοφάνους Νεφελῶν.
Ἐμοὶ γὰρ ἦν ἀγροῖκος ἥδιστος βίος,
εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῇ κείμενος,
βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.
13. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.
Τοιαῦτ' ἄειδε, καὶ δόξεις φρονεῖν,
σκάπτων, ἀρῶν γῆν, ποιμνίων ἐπιστατῶν,
ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφεὶς σοφίσματα.
14. Εὐριπίδου Βουτημένῳ.
Ἄλλη πρὸς ἄλλο γαῖα χρησιμωτέρα.

8. v. 32. 9. Cleric. p. 224. 10. v. 108. 11. Cleric. p. 178. 12. v. 43. 13. Fr. 25. 14, Fr. Temenid. 12.

15. Φιλήμονος.

Δικαιότατον κτῆμ' ἐστὶν ἀνθρώποις ἀγρός·
ὧν ἡ φύσις δεῖται γὰρ ἐπιμελῶς φέρει,
πυρούς, ἔλαιον, οἶνον, ἰσχάδας, μέλι.
τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἥ τε πορφύρα
εἰς τοὺς τραγῳδοὺς εὔθετ', οὐκ ἐς τὸν βίον.

16. Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης, τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος, τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν· εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μή τις ᾖ μάλθων ἀλλ' ἐργάτης, πάντα ἕξειν τἀγαθά· κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθίαν τοῦ μὴ μάλθωνος ταττομένου, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι· βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν, ὧν χρείαν ἔχομεν. Διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται ὅ τε Ἀγαθὸς Δαίμων καὶ ἡ Ἀγαθὴ Τύχη.

17. Ξενοφῶντος.

(*) Οἶνος τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ μανδραγόρας ἄνδρα, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει.

18. Μουσωνίου ἐκ τοῦ Τίς ὁ φιλοσόφῳ προσήκων πόρος.

Ἔστι καὶ ἕτερος πόρος οὐδὲν τούτου κακίων, τάχα δὲ καὶ ἀμείνων νομισθεὶς ἂν οὐκ ἀλόγως ἀνδρί γ' εὐρώστῳ τὸ σῶμα, ὁ ἀπὸ γῆς, ἄν τ' οὖν ἰδίαν ἔχῃ τις, ἄν τε καὶ μή. Πολλοὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλλοτρίαν γῆν γεωργοῦντες ἢ δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν δύνανται τρέφειν οὐ μόνον αὑτοὺς καὶ τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας, ἔνιοί γε δὲ καὶ εἰς ἄγαν ἀπὸ τούτου εὐποροῦσιν, αὐτουργικοὶ καὶ φιλόπονοι ὄντες.

15. Cleric. p. 348. 17. Sympos. II. 24.

Ἀμείβεται γὰρ ἡ γῆ κάλλιστα καὶ δικαιότατα τοὺς ἐπιμελομένους αὐτῆς, πολλαπλάσια ὧν λαμβάνει διδοῦσα καὶ ἀφθονίαν παρέχουσα πάντων τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν βίον τῷ βουλομένῳ πονεῖν· καὶ ταῦτα μὲν σὺν τῷ πρέποντι, σὺν αἰσχύνῃ δ' οὐδὲν αὐτῶν. Οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπων οὐδεὶς μὴ θρυπτικός τε μηδὲ μαλακὸς ὢν, ὃς ἂν φαίη τῶν γεωργικῶν ἔργων ὁτιοῦν αἰσχρὸν ἢ ἀνάρμοστον ἀνδρὶ ἀγαθῷ εἶναι. Πῶς μὲν γὰρ οὐ καλὸν τὸ φυτεύειν; πῶς δὲ τὸ ἀροῦν; πῶς δὲ τὸ ἀμπελουργεῖν; τὸ δὲ σπείρειν, τὸ δὲ θερίζειν, τὸ δὲ ἀλοᾶν, οὐ πάντ' ἐλευθέρια ταῦτα καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς πρέποντα; καὶ μὴν τὸ ποιμαίνειν ὥσπερ Ἡσίοδον οὐ κατῄσχυνεν οὐδὲ ἐκώλυεν εἶναι θεοφιλῆ τε καὶ μουσικὸν, οὕτως οὐδ' ἂν ἄλλον οὐδένα κωλύσειεν. Ἐμοὶ μὲν δὴ καὶ ἀρεστὸν τοῦτο πάντων τῶν ἐν γεωργίαις ἔργων, ὅτι τῇ ψυχῇ παρέχει σχολὴν πλείονα διανοεῖσθαί τε καὶ ζητεῖν παιδείας ἐχόμενον. Ὅσα μὲν γὰρ ἔργα πάνυ ἐντείνει τὸ σῶμα καὶ κάμπτει, ταῦτα καὶ τὴν ψυχὴν ἀναγκάζει πρὸς αὐτοῖς εἶναι μόνοις ἢ μάλιστα, συνεντεινομένην τῷ σώματι· ὅσα δὲ τῶν ἔργων ἐφίησι μὴ ἄγαν ἐντετάσθαι τὸ σῶμα, ταῦτ' οὐκ ἀπείργει τὴν ψυχὴν ἐκλογίζεσθαί τι τῶν κρειττόνων, κἀκ τῶν τοιούτων λογισμῶν αὐτὴν αὑτῆς γίνεσθαι σοφωτέραν, οὗ δὴ καὶ μάλιστα πᾶς φιλόσοφος ἐφίεται. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ τὴν ποιμενικὴν ἀσπάζομαι μάλιστα· εἴ γε μὴν ἅμα φιλοσοφοῖ τις καὶ γεωργοῖ, οὐκ ἄλλον ἂν παραβάλλοιμι τούτῳ βίον, οὐδὲ πορισμὸν ἕτερον προτιμήσαιμι ἄν. Πῶς μὲν γὰρ οὐ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἀπὸ γῆς, ἣ τροφός τε καὶ μήτηρ ἐστὶν ἡμῶν, ἢ ἀπ' ἄλλου του τρέφεσθαι; πῶς δ' οὐκ ἀνδρικώτερον τοῦ καθῆσθαι ἐν πόλει, ὥσπερ οἱ σοφισταὶ, τὸ ζῆν ἐν

χωρίῳ; πῶς δ' οὐχ ὑγιεινότερον τοῦ σκιατροφεῖσθαι τὸ ἔξω διαιτᾶσθαι; τί δὲ ἐλευθεριώτερον αὐτὸν αὑτῷ μηχανᾶσθαι τὰ ἀναγκαῖα, ἢ παρ' ἑτέρων λαμβάνειν; Ἀλλὰ φαίνεται τὸ μὴ δεῖσθαι ἄλλου πρὸς τὰς χρείας τὰς αὑτοῦ πολὺ σεμνότερον ἢ τὸ δεῖσθαι. Οὕτως ἄρα καλὸν καὶ εὐδαιμονικὸν καὶ θεοφιλὲς τὸ ζῆν ἀπὸ γεωργίας ἐστὶ, σύν γε τῷ καλοκἀγαθίας μὴ ὀλιγωρεῖν, ὥστε Μύσωνα τὸν Χηναῖον ὁ θεὸς ἀνεῖπε σοφὸν, καὶ τὸν Ψωφίδιον Ἀγλαὸν εὐδαίμονα προσηγόρευσε, χωριτικῶς ἑκάτερον αὐτῶν βιοῦντα καὶ αὐτουργίᾳ χρώμενον καὶ τῆς ἐν ἄστει διατριβῆς ἀπεχόμενον. (*) Ἆρ' οὖν οὐκ ἄξιον ζηλοῦν τε καὶ μιμεῖσθαι τούτους καὶ περιέχεσθαι σπουδῆς τῆς τοῦ γεωργεῖν;

Τί οὖν; οὐ δεινὸν φαίη τις ἂν ἴσως ἄνδρα παιδευτικὸν καὶ δυνάμενον προβιβάζειν νέους εἰς φιλοσοφίαν, ἐργάζεσθαι γῆν καὶ τῷ σώματι πονεῖν τοῖς χωρίταις παραπλησίως; Ναί. Δεινὸν γὰρ ἂν τοῦτο τῷ ὄντι ἦν, εἴπερ ἐκώλυεν ἡ ἐργασία τῆς γῆς φιλοσοφεῖν, ἢ ἄλλους πρὸς φιλοσοφίαν ὠφελεῖν. Νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἄν μοι δοκοῦσιν ὠφελεῖσθαι οἱ νέοι, οὐκ ἐν πόλει τῷ διδασκάλῳ συνόντες, οὐδ' ἐν τῇ διατριβῇ ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἐργαζόμενον ἐπὶ τῆς ἀγροικίας ὁρῶντες καὶ ἔργῳ ἐνδεικνύμενον, ὥσπερ ὑφηγεῖται ὁ λόγος, ὅτι χρὴ πονεῖν καὶ κακοπαθεῖν τῷ σώματι μᾶλλον ἢ ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ τρέφοντος. Τί δὲ τὸ κωλῦον ἐστι καὶ ἐργαζόμενον μετὰ τοῦ διδασκάλου τὸν μαθητὴν ἀκούειν τι ἅμα περὶ σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης ἢ καρτερίας λέγοντος; Πολλῶν μὲν γὰρ λόγων οὐ δεῖ τοῖς φιλοσοφήσουσι καλῶς, οὐδὲ τὸν ὄχλον τούτων τῶν θεωρημάτων ἀναληπτέον πάντως τοῖς νέοις, ἐφ' ᾧ φυσωμένους τοὺς σοφιστὰς ὁρῶμεν·

ταῦτα γὰρ δὴ τῷ ὄντι ἱκανὰ κατατρῖψαι βίον ἀνθρώπου ἐστί· τὰ δ' ἀναγκαιότατα καὶ χρησιμώτατα μαθεῖν οὐκ ἀδύνατον καὶ πρὸς ἐργασίᾳ γεωργικῇ ὄντας, ἄλλως τε καὶ οὐ διὰ παντὸς ἐργασομένους, ἀλλὰ ἀναπαύλαις χρησομένους. Ὀλίγοι μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον ἐθελήσουσι μανθάνειν οἶδ' ἀκριβῶς ἐγώ· ἔστι δὲ ἄμεινον μηδὲ προσεῖναι τῷ φιλοσόφῳ τοὺς πλείονας τῶν φιλοσοφεῖν λεγόντων νέων, ὅσοι σαθροί τε καὶ μαλακοὶ, δι' οὓς προσιόντας ἀναπίμπλαται κηλίδων φιλοσοφία. Τῶν μὲν γὰρ ἀληθινῶν ἐραστῶν φιλοσοφίας οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὃς οὐκ ἂν ἐθελήσειε μετ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ διάγειν ἐν χωρίῳ, καὶ εἰ χαλεπώτατον τύχοι ὂν τὸ χωρίον, μέλλων γε ἀπολαύειν μεγάλα ταύτης τῆς διατριβῆς, τῷ συνεῖναι τῷ διδασκάλῳ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τῷ ἀπεῖναι τῶν ἀστυκῶν κακῶν, ἅπερ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν, τῷ μὴ δύνασθαι λανθάνειν εὖ ἢ κακῶς τι ποιῶν, ὃ δὴ μέγιστον τοῖς παιδευομένοις ὄφελος· καὶ ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν καὶ καθεύδειν ἐφορώμενον ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μέγα ὄφελος. Ἃ δὲ γένοιτ' ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ κατ' ἀγρὸν, ταῦτα ἐπαινεῖ καὶ Θέογνις ἐν οἷς φησι,

καὶ μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἔσθιε καὶ μετὰ τοῖσιν
ἵζε καὶ ἅνδανε τοῖς ὧν μεγάλη δύναμις.

ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας λέγει μεγάλην ἔχειν δύναμιν πρὸς ἀνθρώπων ὠφέλειαν, εἰ συνεσθίοι καὶ συμπίνοι τις αὐτοῖς καὶ συγκαθέζοιτο, δεδήλωκεν·

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμιγέῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

Μηδὲ λεγέτω τις ὅτι τῷ μανθάνειν, ἢ τῷ διδάσκειν ἃ χρὴ, τὸ γεωργεῖν ἐμπόδιον· (*) οὐ γὰρ ἔοικεν οὕτως

ἔχειν, εἰ δὴ μάλιστ᾽ ἂν οὕτω καὶ ἐπὶ πλεῖστον ὁ μὲν μανθάνων συνείη τῷ διδάσκοντι, ὁ δὲ διδάσκων διὰ χειρὸς ἔχοι τὸν μανθάνοντα. Τούτου δὲ τοιούτου ὄντος ὁ πόρος ἐκ γεωργίας φαίνεται ὢν τῷ φιλοσόφῳ χρησιμώτατός τε καὶ πρεπωδέστατος.

19. Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

Ταῦτα δὲ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι περ τῆς γεωργίας οὐδὲ οἱ πάνυ μακάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι. Ἔοικε γὰρ αὐτῆς ἡ ἐπιμέλεια εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξησις καὶ σωμάτων ἄσκησις καὶ εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ προσήκει. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ᾽ ὧν ζῶσιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ᾽ ὧν τοίνυν ἡδυπαθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ καὶ θεοὺς κοσμοῦσι καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷοις αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὄψα τὰ μὲν πολλὰ φύει, τὰ δὲ τρέφει. Καὶ γὰρ ἡ προβατικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ, ὥστ᾽ ἔχειν καὶ θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. Παρέχουσα δὲ ἀφθονώτατα [ἀγαθὰ] οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. Καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς γυμνάζουσα διὰ τῶν χειρῶν ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει, πρωΐ τε ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει [ἀεὶ] ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιρότεραι πράξεις εἰσίν. Ἔπειτα δὲ ἤν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τῇ χώρᾳ βουληθῇ τις, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία τρέφειν· ἤν τε πεζῇ, σφοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν ταῖς θήραις φιλοπονεῖ-

19. *Oeconom. c. 5.*

σθαι, συνεπαίρει τε ἡ γῆ καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. Ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον, ὁ μὲν ἵππος πρωΐ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δείλης ἀπιέναι, αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ [τε] ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. Συμπαρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ ἡ γεωργία· [καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα, τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. Καὶ δραμεῖν τε καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω ἀντιχαρίζεται; τίς δ' ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὅ τι χρήζει; τίς δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λυτροῖς ποῦ πλείων εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; Ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος (*) ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου ἥδιον κτᾶται ἢ ἐπιμέλειάν τινα ταύτης εὕρηκεν ἡδίω ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. Ἔτι δὲ ἡ γῆ θεὸς οὖσα τοὺς δυναμένους καταμανθάνειν καὶ δικαιοσύνην διδάσκει· τοὺς γὰρ ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. Ἢν δ' ἄρα ὑπὸ πλήθους ποτὲ στρατευμάτων τῶν ἔργων στερηθῇ ἡ γῆ, οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀναστρεφόμενοι καὶ σφοδρῶς καὶ ἀνδρικῶς παιδευόμενοι, οὗτοι εὖ

παρεσκευασμένοι τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς, ἐὰν μὴ θεὸς κωλύῃ, δύνανται ἰόντες εἰς τὰ τῶν κωλυόντων λαμβάνειν ἀφ᾽ ὧν θρέψονται· πολλάκις δ᾽ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν τροφὴν μαστεύειν ἢ σὺν τοῖς γεωργικοῖς ὀργάνοις. Συμπαιδεύει δὲ καὶ εἰς τὸ ἄρχειν ἡ γεωργία· ἐπί τε γὰρ τοὺς πολεμίους μετ᾽ ἀνθρώπων δεῖ ἰέναι, τῆς τε γῆς σὺν ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἐργασία. Τὸν οὖν μέλλοντα γεωργήσειν εὖ δεῖ τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προθύμους παρασκευάζειν καὶ πείθεσθαι ἐθέλοντας· τόν τε ἐπὶ πολεμίους ἄγοντα ταὐτὰ δεῖ μηχανᾶσθαι, δωρούμενόν τε οἷς δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κολάζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. Καὶ παρακελεύεσθαι δὲ πολλάκις οὐδὲν ἧττον δεῖ τοῖς ἐργάταις τὸν γεωργὸν ἢ τὸν στρατηγὸν τοῖς στρατιώταις, καὶ ἐλπίδων δὲ ἀγαθῶν οὐθὲν ἧττον τῶν ἐλευθέρων οἱ δοῦλοι δέονται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὅπως μένειν ἐθέλωσι. Καλῶς δὲ κἀκεῖνος εἶπεν; ὃς ἔφη, τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τεχνῶν μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι· εὖ μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας ἔῤῥωνται καὶ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου δὲ ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΝΖ

1. *Μενάνδρου.*

Ὁ τῶν γεωργῶν ἡδονὴν ἔχει βίος,
ταῖς ἐλπίσιν τἀλγεινὰ παραμυθούμενος.

2. *Διφίλου.*

1. Cleric. p. 224.

Ἓν ὀνάριον ἐξ ἀγροῦ μοι καταβαίνει,
καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀγαπητῶς
ὥσπερ κανοῦν μοι πάντ᾽ ἀνεσκευασμένον,
σπονδὴν, ὀλὰς, ἔλαιον, ἰσχάδας, μέλει.

3. Μενάνδρου.

Ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπερέχειν τὸν ἄνδρα δεῖ·
τὸ γὰρ γεωργεῖν ἔργον ἐστὶν οἰκέτου.

4. Ἀναξιλάου ἐκ Λυροποιοῦ.

Πῶς ἔχεις; ὡς ἰσχνὸς εἶ;
Ἀπόλλυμαι· τρέφω γὰρ ἐν ἀγρῷ χωρίον.

5. Μενάνδρου Γεωργοῦ.

Ἀγρὸν εὐσεβέστερον γεωργεῖν οὐδένα
οἶμαι· φέρει γὰρ ὅσα θεοῖς ἄνθη καλὰ,
κιττὸν, δάφνην, κριθὰς δ᾽ ἐὰν σπείρω, πάνυ
δικαίως ἀπέδωκ᾽, ὅσα ἂν καταβάλω.

6. Φιλήμονος.

Ἐγὼ τὸν ἀγρὸν ἰατρὸν ἐλελήθειν ἔχων·
τρέφει γὰρ οὕτως ὥσπερ ἀῤῥωστοῦντά με,
σιτάρια μικρὰ προσφέρων, οἴνου θ᾽ ὅσον
ὀσμήν· λαχάνων ἄγει τι καὶ, νὴ τὸν Δία,
τὰ πετραγεῖα ταῦτ᾽ ὀψάρια, κάππαριν, (*) θύμον,
ἀσπάραγον· αὐτὰ ταῦτα καὶ δέδοικα μὴ
λίαν ἀπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

7. Κωμικοῦ ποιητοῦ.

Ἐγὼ γεωργῶ τὸν ἀγρὸν, οὐχ ὅπως τρέφῃ
αὐτός με, παρ᾽ ἐμοῦ δ᾽ ἵνα τροφὴν προσλαμβάνῃ.
σκάπτω γὰρ αὐτὸς ἐπιμελῶς, σπείρω τ᾽ ἀεὶ,
καὶ πάντα ποιῶ πρὸς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν.

3. Cleric. p. 224. 5. Cleric. p. 32. 6. Cleric. p. 348. 7. Philem. Cleric. p. 348.

ὁ δὲ λαμβάνει μὲν, ἀποδίδωσι δ' οὐδὲ ἕν.
ἀποστερητὴν ἔλαθον ἀγοράσας ἀγρόν.
ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἴκοσι,
τούτων ἀπέδωκεν οὐδ' ὅλους τρισκαίδεκα·
οἱ δ' ἑπτ' ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσάν μοι, δοκῶ,
τὸ τῶν γυναικῶν σχῆμα διατηρεῖ μόνον.
Ὀνησιφόρα γένοιτο. Τοῦτο γίγνεται.
ὃ γὰρ φέρει νῦν οὗτος, εἷς ὄνος φέρει.

8. Φιλήμων ἐν Ὑποβολιμαίῳ.

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

9. Μενάνδρου.

Ἔχει τι τὸ πικρὸν τῆς γεωργίας γλυκύ.

10. Φαβωρίνου.

Φασὶ δὲ καὶ ἑταιρικόν τινα ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς γεωργεῖν ἀπάγξασθαι, γράψαντα ἐν γραμματιδίῳ, ὅτι ἀπέραντόν τι καὶ ἀκατάστροφον ἡ γεωργία ἦν, σπείρειν ὅπως θερίσωμεν, εἶτα θερίζειν ὅπως σπείρωμεν· ἄτοπόν τι τὸ χρῆμα τῆς περιόδου.

11. Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ τῆς Παιδείας.

Σκάπτω καὶ σπείρω καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ τι γὰρ [ἂν] λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολὺν, ἤδη δέ ποτ' ἔδωκεν ὧν ἔλαβε.

12. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν

Ζήνων ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον, εἶπεν· Ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτός σε ἀπολέσει.

13. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος λέγοντος αὐτῷ τινος, Διά σὲ ἀπόλωλεν ὁ

8. Cleric. p. 334. 9. Cleric. p. 226. 11. Cyropaed. VIII. 3, 38.

ἀγρός· Οὐκ οὖν, ἔφη, κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν, ἢ δ[ι'] τὸν ἀγρὸν ἐμέ;

ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

1. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν παρὸν,
μωρὸς, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπράγμονα.

2. Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.

Ζηλῶ σε γέρον,
ζηλῶ σ' ἀνδρῶν, ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς, ἀκλεής.
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ἐπαινῶ.

3. Εὐριπίδου Βακχῶν.

Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας
βίοτος καὶ τὸ φρονεῖν
ἀσάλευτον (τε) μένει καὶ
ξυνέχει δώματα, πόῤῥω
γὰρ, ὅμως αἰθέρα ναίοντες ὁρῶσι
τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.

4. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Καλὸν δ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα
εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος.

5. Εὐριπίδου Οἰνόμαος.

Ὁ πλεῖστα πράσσων πλεῖσθ' ἁμαρτάνει βροτῶν.

6. Αἰσχύλου Προμηθέως δεσμώτου.

Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.

7. Ἐπιχάρμου ἐξ Αὐτομόλου.

1. Fr. 35. 2. Aul. 16. 3. V. 388. 4. V. 110. 5. Fr. 6. v. 44.

(*) Ἁ δ᾽ ἡσυχία χαρίεσσα, γυνά,
καὶ σωφροσύνας πλατίον οἰκεῖ.

8. Μενάνδρου Ὑδρίας.

Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους τρόπους
ἐρημία· καὶ τῷ μελετῶντι μηδὲ ἓν
πονηρὸν ἱκανὸν κτῆμ᾽ ἀγρὸς τρέφων καλῶς.
ἐκ τῶν ὄχλων δὲ ζῆλος, ἥ τε κατὰ πόλιν
αὕτη τρυφὴ λάμπει μὲν, ἐς δ᾽ ὀλίγον χρόνον.

9. Πινδάρου Ὑπορχημάτων.

Τὸ κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδίᾳ καταθεὶς,
ἐρευνησάτω μεγαλάνορος ἡσυχίας
ἱερὸν φάος, στάσιν ἀπὸ πραπίδος
ἐπικότον ἀνελὼν, πενίας δότειραν,
ἐχθρὰν κουροτρόφον.

10. Κερκίδα Μιμιάμβων.

Ὁ τᾶς φωνᾶς χελώνας ἀμναμονεῖ.
οἶκος γὰρ ἄριστος ἀλαθέως καὶ φίλος.

11. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Οὐκ οἶδ᾽ οὐδ᾽ ἐπέοικεν, ἃ μὴ μάθομεν, πονέεσθαι.
εἴ μοι καλὰ πέλει τὰ μελύδρια, καὶ τάδε μῶνα
κῦδος ἐμοὶ θήσοντι, τά μοι πάρος ὤπασε μοῖρα.
αἰ δ᾽ οὐχ ἁδέα ταῦτα, τί μοι πολὺ πλείονα μοχθῆν;
εἰ μὲν γὰρ βιότω διπλόον χρόνον ἄμμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὥστ᾽ ἀνύεσθαι
τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ᾽ ἐνὶ μόχθῳ,
ἦν τάχα μοχθήσαντί ποθ᾽ ὕστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι·
εἰ δὲ θεοὶ κατένευσαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθῆν
ἀνθρώποις, καὶ τόνδε βραχὺν καὶ μήονα πάντων,
ἐς πόσον ἆ δειλοὶ καμάτως κ᾽ εἰς ἔργα πονεῦμες,

8. Cleric. p. 178. 9. Fr. inc. 7. 11. Idyll. V.

ψυχὰν δ᾽ ἄχρι τίνος ποτὶ κέρδεα καὶ ποτὶ τέχνας
βάλλομες, ἱμείροντες ἀεὶ πολὺ πλήονος ὄλβω;
λαθόμεθ᾽ ἦ ἄρα πάντες ὅτι θνατοὶ γενόμεσθα,
χὡς βραχὺν ἐκ μοίρας λάχομεν χρόνον.

12. Ἀπολλώνιος Διονυσίῳ.

Καλὸν πρὶν παθεῖν διδαχθῆναι πηλίκον ἐστὶν ἡσυχία.

13. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι· ἀλλ᾽ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

14. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἡσυχίας.

Σοφὸν ἔοικε χρῆμα τὸ τῆς ἡσυχίας πρός τε τὰ ἄλλα καὶ εἰς ἐπιστήμην καὶ φρονήσεως μελέτην, λέγω δὲ οὐ τὴν καπηλικὴν καὶ ἀγοραίαν, ἀλλὰ τὴν μεγάλην, ἥ τις ἐξομοιοῖ θεῷ τὸν αὐτὴν ἀναλαβόντα. Αἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὄχλοις γιγνόμεναι μελέται γυμνάζουσι τὴν λεγομένην δριμύτητα, πανουργίαν οὖσαν· ὥστε τοὺς ἐν αὐταῖς ἄκρους οἷον ὑπὸ μαγείρων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι χρειῶν διαπεποικιλμένους, πόσα δὲ οὐχὶ καὶ διακονήματα δεινὰ ἐργάζεσθαι· ἡ δ᾽ ἐρημία, σοφίας οὖσα γυμνάσιον, ἠθοποιὸς ἀγαθὴ καὶ πλάττει (*) καὶ μετευθύνει τῶν ἀνδρῶν τὰς ψυχάς. Οὐδὲν γὰρ αὐταῖς ἐμπόδιόν ἐστι τῆς αὐξήσεως, οὐδὲ πρὸς πολλὰ καὶ μικρὰ νόμιμα προσπταίουσαι κάμπτονται εὐθύ, καθάπερ αἱ ταῖς πόλεσιν ἐναπειλημμέναι ψυχαί· ἀλλ᾽ ἐν ἀέρι καθαρῷ, καὶ τὰ πολλὰ ἔξω διαιτώμενοι τῶν ἀνθρώ-

13. p. 31. E. 14. T. V. p. 555.

πων, ἀνιᾶσιν ὀρθαὶ καὶ πτεροφυοῦσιν, ἀρδόμεναι τῷ διαυγεστάτῳ τε καὶ λειοτάτῳ ῥεύματι τῆς ἡσυχίας, ἐν ᾧ τά τε μαθήματα τοῦ νοῦ θεοειδέστερα καὶ καθαρώτερον ὁρᾶν. Διὰ τοῦτό τοι καὶ τῶν θεῶν τὰ ἱερὰ, ὅσα ἐκ τοῦ πάλαι ἀρχαίου νενόμισται, τοῖς ἐρημοτάτοις χωρίοις οἱ πρῶτοι. Μάλιστα δὲ Μουσῶν τε καὶ Πανὸς καὶ Νυμφῶν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ ὅσοι μουσικῆς ἡγεμόνες θεοὶ, διακρίναντες ὡς οἶμαι τὰς παιδείας κατὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δεινῶν τε καὶ μιαρῶν τινῶν.

ΠΕΡΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ. ΝΘ.

1. Ὁμήρου Ὀδυσσείας.

Οὐ μὲν γάρ τί που ἐστὶ κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
ἄνδρα τε συγχεῦαι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη.

2. Ἀλέξιδος ἐκ Συναποθνησκόντων.

Ὅστις διαπλεῖ θάλασσαν, ἢ μελαγχολᾷ
ἢ πτωχός ἐστιν ἢ θανατᾷ. Τούτων τριῶν
ἑνός τ' ἀποτυχεῖν τοὐλάχιστον οὐκ ἔνι.

3. Σοφοκλέους Σκυρίων.

Ἦ ποντοναῦται τῶν ταλαιπώρων βροτῶν,
οἷς οὔτε δαίμων οὔτε τις θεῶν νέμων
πλούτου ποτ' ἂν νείμειαν ἀξίαν χάριν.
λεπτῆς ἐπὶ ῥοπῆσιν ἐμπολὰς μακρὰς
ἀεὶ παραῤῥίπτοντες οἱ πολύφθοροι
ἢ ἔσωσαν ἢ 'κέρδαναν ἢ διώλεσαν.

4. Ἐκ τοῦ Ἀράτου Φαινομένων.

Τῆμος ἐπιῤῥήσσουσι νότοι, ὁπότ' Αἰγοκερῆϊ

1. Od. VIII. 138. 3. Fr. 499. 4. V. 292.

ἐμφέρετ' ἠέλιος, τότε δὲ κρύος ἐκ Διός ἐστι
ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτατον· ἀλλὰ καὶ ἔμπης
ἤδη πάντ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ στείρῃσι θάλασσα
πορφύρει· ἴκελοι δὲ κολυμβάσιν αἰθυίῃσι,
πολλάκις ἐκ νηῶν πέλαγος περιπαπταίνοντες
ἥμεθ' ἐπ' αἰγιαλοὺς τετραμμένοι· οἱ δ' ἔτι πόῤῥω
κλύζονται, ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον ἄϊδ' ἐρύκει.

5. Φιλήτα Ἐπιγραμμάτων.

Γαῖαν μὲν φανέουσι θεοί ποτε· νῦν δὲ πάρεστιν
λαιψηρῶν ἀνέμων μοῦνον ὁρᾶν τέμενος.

6. Ἀντιφάνους Ἐφεσίας.

Δύστηνος ὅστις ζῇ θαλάττιον βίον.
τῶν γὰρ πλεόντων ζητεῖν ἑκατὸν στάδια
ἐλθεῖν που δὴ κρεῖττον, ἢ πλεῦσαι πλέθρον
πλεῖς τὴν θάλατταν σχοινίων πωλουμένων.

7. Ἀρχίππου.

Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς γῆς ὁρᾶν
ὦ μῆτέρ ἐστι, μὴ πλέοντα μηδαμοῦ.

8. Ὁμήρου.

Τυτθὸν γὰρ ὑπ' ἐκ θανάτοιο φέρονται.

9. Μενάνδρου ἐκ Θρασυλέοντος.

Ὁ δεύτερος πλοῦς ἐστι δήπου λεγόμενος,
ἂν ἀποτύχῃ τις οὐρίου κώπαισι πλεῖν.

10. Καλλιμάχου.

Ἔνθ' ἀνέμων μεγάλων κῦμα διωλύγιον.

11. Τοῦ αὐτοῦ.

(*) Τρισμάκαρ ἢ παύρων ὄλβιός ἐστι μέγα,
ναυτιλίησιν ἣν ἔχεις βίον· ἀλλ' ἐμὸς αἰὼν
κύμασιν αἰθυίης μᾶλλον ἐσωκίσατο.

8. Il. XV. 628. 9. Cleric. p. 86. 10. 11. Fr. 111.

12. Σοφοκλέους Τυμπανιστῶν.

Τί τοῦδε χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις ποτὲ,
τοῦ γῆς ἐπιψαύσαντα κᾆθ' ὑπὸ στέγῃ
πυκνῆς ἀκοῦσαι ψακάδος εὑδούσῃ φρενί;

13. Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ναῦς ἡ μεγίστη κρεῖσσον ἢ μικρὸν σκάφος.

14. Μενάνδρου.

Τὰ μεγάλα κέρδη ῥᾳδίως ἢ πλουσίους
τοὺς παραβόλως πλέοντας, ἢ νεκροὺς ποιεῖ.

15. Ἀντιφάνους.

Ἐν γῇ πένεσθαι κρεῖττον, ἢ πλουτοῦντα πλεῖν.

16. Εὐφορίωνος Φιλοκτήτου.

Τὸν δ' ἐκάλυψε θάλασσα λιλαιόμενον βιότοιο,
καὶ οἱ πήχεες ἄκρον ὑπερφαίνοντο ταθέντες
ἀχρεῖ' ἀσπαίροντες ἁλὸς Δολοπιονίδαο
δυστήνου, ζωὴν δὲ μεθ' ὕδατος ἔμβαλε πᾶσαν,
χεῖρας ὑπερπλάζων, ἅλμη δ' ἐκάλυψεν ὀδόντας.

17. Ἀντιφάνους Μελίττης.

Ἐπὶ χρήμασιν δ', ὢν ἔμπορος, φρονεῖ μέγα,
ὧν ἐστι πάντων ἐνίοτ' ἄνεμος κύριος.

18. Εὐριπίδου Φιλοκτήτης.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει·
ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος καὶ πάλιν ναυτίλλεται.

19. Ἐκ τῶν Μόσχου Βουκολικῶν.

Τὰν ἅλα τὰν γλαυκὰν ὅταν ὤνεμος ἀτρέμα βάλλῃ,
τὰν φρένα τὰν δειλὰν ἐρεθίζομαι, οὐδέ τι μοῖσα
ἐντὶ φίλα, ποθέει δὲ πολὺ πλέον ἅμμε γαλάνα.
ἀλλ' ὅταν ἀχήσῃ πολιὸς βυθὸς, ἁ δὲ θάλασσα

12. Fr. 563. 13. Fr. 7. 14. Cleric. p. 226. 16. Fr. 36. Mein.
18. Fr. 11. 19. Idyll. V.

κυρτὸν ἐπαφρίζῃ, τὰ δὲ κύματα μακρὰ μεμήνῃ,
ἐς χθόνα παπταίνω καὶ δένδρεα, τὰν δ' ἅλα φεύγω·
γᾶ δέ μοι ἀσπαστὰ χἀ δάσκιος εὔαδεν ὕλα,
ἔνθα καὶ ἢν πνεύσῃ πολὺς ὤνεμος, ἁ πίτυς ᾄδει.
ἦ κακὸν ὁ γριπεὺς ζώει βίον, ᾧ δόμος ἁ ναῦς,
καὶ πόνος ἐντὶ θάλασσα, καὶ ἰχθὺς ἁ πλανὸς ἄγρα.
αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνῳ βαθυφύλλῳ,
καὶ παγᾶς φιλέοιμι τὸν ἐγγύθεν ἦχον ἀκούειν,
ἃ τέρπει ψοφέοισα τὸν ἀγρικὸν, οὐχὶ ταράσσει.

20. Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν.

Ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρα ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ' ἑκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὰν δ' ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή.

21. Γλαύκωνος.

Γλαύκων ὁ κωμῳδὸς ἥδιον ἔλεγε παρὰ τὴν θάλατταν πεζεύειν ἢ παρὰ τὴν γῆν πλεῖν.

ΥΠΕΡ ΤΕΧΝΩΝ. Ξ.

1. Ἄμφιδος ἐξ Ἀμπελουργοῦ.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀτυχίας ἀνθρωπίνης
παραμύθιον γλυκύτερον ἐν βίῳ τέχνης.
ἐπὶ τοῦ μαθήματος γὰρ ἑστηκὼς ὁ νοῦς
αὐτοῦ λέληθε παραπλέων τὰς συμφοράς.

2. Ἱππάρχου ἐκ Ζωγράφου.

(*) Πολύ γ' ἐστὶ πάντων κτῆμα τιμιώτατον
ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν τέχνη.

20. p. 128, 21.

τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολαὶ
τύχης ἀνάλωσ', ἡ τέχνη δὲ σώζεται.

3. Ἑρμοδότου.

Οὐχ ὁ λόγος αὔξει τὴν τέχνην περισσὸς ὤν·
ἀλλ' αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

4. Σιμύλου.

Οὔτε φύσις ἱκανὴ γίγνεται τέχνης ἄτερ
πρὸς οὐδὲν ἐπιτήδευμα παράπαν οὐδενὶ,
οὔτε πάλι τέχνη μὴ φύσιν κεκτημένη.
τούτων ὁμοίως τοῖν δυοῖν συνηγμένων
εἰς ταὐτὸν, ἔτι δεῖ προσλαβεῖν χορηγίαν,
ἔρωτα, μελέτην, καιρὸν, εὐφυῆ χρόνον,
κριτὴν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι.
ἐν ᾧ γὰρ ἂν τούτων τις ἀπολειφθεὶς τύχῃ,
οὐκ ἔρχετ' ἐπὶ τὸ τέρμα τοῦ προκειμένου.
φύσις, θέλησις, ἐπιμέλει', εὐταξία
σοφοὺς τίθησι κἀγαθούς· ἐτῶν δέ τοι
ἀριθμὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν γῆρας ποιεῖ.

5. Μενάνδρου Αὐλητρίδος.

Τὰ πατρῷα μὲν ποιεῖ καιρός ποτε
ἀλλότρια, σώζει δ' αὐτά που τὰ σώματα.
βίου δ' ἔνεστι μί' ἀσφάλει' ἐν ταῖς τέχναις.

6. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ.

Ἀλλὰ μήν γε τῶν τεχνῶν σχεδὸν πασῶν εἴδη δύο. Πῶς; Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία, τό τ' αὖ περὶ τὸ σύνθετον καὶ πλαστὸν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητικὴ, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατα ἑνὶ προσαγορεύοιτο ἂν ὀνόματι. Πῶς καὶ τίνι; Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερον [τὶς ὂν, ὕστερον] εἰς

5. Cleric. p. 20. 6. p. 219. A.

προσείπωμεν. Ἔστω. Τὸ δὴ μαθητικὸν αὖ με
εἶδος ὅλον, καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως τό τε χρημα
καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικὸν, ἐπειδὴ δημιου
οὐδὲν τούτων, τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα, τὰ μὲ
ται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις
τρέπει, μάλιστ᾽ ἄν που διὰ ταῦτα ξυνάπαντα
τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν πρέψειεν. Ναί
γὰρ ἄν. Κτητικῆς δὲ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶ
τῶν τεχνῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικὴν, ὦ
τιθῶμεν; Ἐν κτητικῇ δήπου δῆλον. Κτητικῆ
οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μετα
ὂν, διά τε δωρεῶν [καὶ ἀγοράσεων] καὶ μισθώσ
δὲ λοιπὸν, ἢ κατ᾽ ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμ
παν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶ
νων. Τί δὲ, τὴν χειρωτικήν; ἆρ᾽ οὐ διχῇ τμητέ
Τὸ μὲν ἀμφαδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν τιθέντας, τὸ
φαῖον αὐτῆς πᾶν, θηρευτικόν; Ναί. Τήν γε
ρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. Λέγε ὅ
μὲν ἀψύχου γένους διελομένους, τὸ δὲ ἐμψύχου.

κόν· [τὸ δ' ἕτερον] νευστικοῦ ζώου πᾶν, ἐνυγροθηρικόν; Πάνυ γε. Νευστικοῦ μὴν τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἔνυδρον. Πῶς δ' οὔ; Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὲν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεταί που ὀρνιθευτική. Λέγεται [γὰρ οὖν]. Τοῦ δ' ἐνύδρου σχεδὸν ἁλιευτικὴ τὸ σύνολον. [Ναί.] Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν θήραν ἆρα οὐκ ἂν κατὰ τὰ μέγιστα μέρη δύο διέλοιμεν; Κατὰ ποῖα; Καθ' ἃ τὸ μὲν ἕρκεσιν αὐτόθι ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ δὲ πληγῇ; Πῶς λέγεις; καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον; Τὸ μὲν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως εἴργῃ τι περιέχον, ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν. Πάνυ μὲν οὖν. Κύρτους δὴ καὶ δίκτυα καὶ πόρκους καὶ βρόχους καὶ τὰ τοιοῦτα, μῶν ἄλλο τι πλὴν ἕρκη χρὴ προσαγορεύειν; Οὐδὲν [ἄλλο.] Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν ἤ τι τοιοῦτον. Ναί. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ τινα θήραν ἡμᾶς προσειπεῖν ἐν τῷ νῦν χρεὼν, ἤ τι τὶς ἂν, ὦ Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον; Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος, ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. Τῆς μὲν τοίνυν πληκτικῆς, τὸ μὲν νυκτερινὸν οἶμαι πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρευτικὴν ῥηθῆναι [συμβέβηκε.] Πάνυ γε. Τὸ δέ γε μεθημερινὸν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων παναγκιστρευτικήν; Λέγεται γὰρ οὖν. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρικευτικοῦ τῆς πληγῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γινόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι τριοδοντικά τις, οἶμαι, κέκληται. Φασὶ γοῦν τινες. Τὸ δέ γε λοιπόν ἐστιν ἓν ἔτι μόνον ὡς εἰπεῖν εἶδος. Ποῖον; Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων, οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ τοῦ σώματος ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν,

ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω, ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον, οὗ τι φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρτι προὐθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτο αὐτὸ νῦν ἀποτετελέσθαι. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σύ τε κἀγὼ συνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοὔνομα ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον, περὶ αὐτὸ τοὖργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. Ξυμπάσης τοιγαροῦν τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος κτητικὸν ἦν, κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν, χειρωτικοῦ δὲ θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωοθηρικόν, ζωοθηρικοῦ δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ κάτωθεν τμῆμα ὅλον ἁλιευτικόν, ἁλιευτικῆς δὲ πληκτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν, τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως ἀφομοιωθὲν τοὔνομα ἡ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπίκλην γέγονε. Πάντως μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται.

7. Ἐν ταὐτῷ.

Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως, ἔγωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς. Τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν ἐν ὁποτέρῳ ποθ' ἡμῖν οὖσα τυγχάνει καταμαθεῖν οὐδέ πώ μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. Σὺ δ' ἀλλ' εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν, τίνε τὼ δύο λέγεις. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶν ἐν αὐτῇ τέχνην· ἔστι δ' αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδιδοὺς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις τὴν τοῦ μιμήματος γένεσιν ἀπεργάζηται. Τί δ', οὐ πάντες οἱ μιμούμενοί τι τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν,

7. p. 235.

οὖν ὅσοι γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων ἢ γράφουσιν. Εἰ γὰρ ἀποδιδοῖεν τὴν τῶν καλῶν θινὴν συμμετρίαν, οἶσθ᾽ ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέ-ις τὰ ἄνω, μείζω δὲ τὰ κάτω φαίνοιτ᾽ ἄν, διὰ τὸ τὰ πόῤῥωθεν, τὰ δ᾽ ἐγγύθεν ὑφ᾽ ἡμῶν ὁρᾶσθαι. Πάνυ οὖν. Ἆρ᾽ οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δη-ιουργοὶ νῦν, οὐ τὰς οὔσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξού-εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται. Πάνυ οὖν. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐδὲ δίκαιον, εἰκός γε ὄν, να καλεῖν; [Παντάπασί γε. Ἆρ᾽ οὖν τὸ μὲν ἕτερον ιον εἰκαστικὸν καλεῖν;] Ναί. Καὶ τῆς γε μιμητι-τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἴπομεν ἐν τῷ πρό-ν, εἰκαστικήν; Κλητέον. Τί δαί, τὸ φαινόμενον μὲν τὴν τοῦ καλοῦ θέαν ἐοικέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἴ λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς ὁρᾶν, μηδὲ ἐοικὸς ᾗ ᾧ ιν ἐοικέναι, τί καλοῦμεν; ἆρ᾽ οὐκ, ἐπείπερ φαίνεται ἔοικε δὲ οὔ, φάντασμα; Τί μήν; Οὐκ οὖν πάμπολυ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ ξύμπασαν μιμητικήν; Πῶς δ᾽ οὔ; Τὴν δὴ φάντα-ἀλλ᾽ οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἆρ᾽ οὐ φαν-τικὴν ὀρθότατ᾽ ἂν προσαγορεύοιμεν; Πολύ γε. τω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς, στικὴν καὶ φανταστικήν. Ὀρθῶς.

. Τοῦ αὐτοῦ.

Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀν-πινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα· ἡμερώτερον μὴν τρί-συγχωρῆσαι τούτοις ἕπεσθαι δεῖν, τέχνην.

. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.

Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ

. Legg. IV. p. 709. 9. p. 281. D.

δρώμενα θεασώμεθα. Τίνας; τὴν μὲν τῆς γενέσεως οὖσαν συναίτιον, τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν. Πῶς; Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμ᾽ αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων οὐκ ἄν ποτ᾽ ἐργασθείη τὸ προστεταγμένον ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν· ταύτας μὲν οὖν ξυναιτίους, τὰς δ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμ᾽ ἀπεργαζομένας, αἰτίας. Ἔχει γὰρ οὖν λόγον.

10. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Μαντικῆς.

Τῶν τεχνῶν, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἡ χρεία συνέστησεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ μέχρι νῦν διαφυλάσσει·

χρειὼ πάντ᾽ ἐδίδαξε· τί δ᾽ οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι

τῶν ἀναγκαίων; ὑφαντικὴν, οἰκοδομικὴν, ἰατρικὴν, γεωργίαν, καὶ ὅσαι περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ᾽ ἡδονή τις προσηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὀψοποιῶν καὶ κομμωτικὴν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν. Ἔστι δὲ ὧν τὴν πιθανότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθάριον ἀγαπῶντες ἐκμανθάνουσι καὶ περιέπουσιν, ὡς ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρίαν καὶ κανονικὴν πᾶσαν καὶ ἀστρολογίαν ἅς φησιν ὁ Πλάτων καίπερ ἀμελουμένας, βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὔξεσθαι.

11. Ξενοφῶντος ἐν γ´ Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Εἰσελθών ποτε πρὸς τὸν Παῤῥάσιον τὸν ζωγράφον, Ἆρα, ἔφη, ὦ Παῤῥάσιε, ἡ γραφική ἐστιν εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεῖα καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ

10. T. V. p. 549. 11. III. 10.

πολλῶν συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα, οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. Ποιοῦμεν γάρ, ἔφη, οὕτω. Τί γάρ, ἔφη, τὸ πιθανώτατον καὶ ἥδιστον καὶ φιλικώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυχῆς ἦθος, ἢ οὐδὲ μιμητόν τοῦτο; Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε συμμετρίαν μήτε χρῶμα μήτε ὧν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατόν ἐστιν; Ἆρ' οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ τό τε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρός τινας; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν τό γε μιμητὸν ἐν τοῖς ὄμμασι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα οἵ τε φροντίζοντες καὶ οἱ μή; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροί, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίνονται. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν ἀπεικάζειν; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ τὸ ἐλευθέριον, [καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον,] καὶ τὸ σωφρονικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ τὸ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα μιμητά; Καὶ μάλα, ἔφη. Πότερον οὖν, ἔφη, νομίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους δι' ὧν τὰ καλά τε καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαίνεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρά τε καὶ πονηρὰ καὶ μισητά; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώκρατες.

Πρὸς δὲ Κλίτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν εἰσελθών ποτε καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, Ὅτι μέν, ἔφη, ὦ Κλίτων, ἀλλοίους ποιεῖς, δρομεῖς τε καὶ παλαιστὰς καὶ πύκτας καὶ παγκρατιαστάς, ὁρῶ γε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγεῖ

διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδριάσιν; Ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλίτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο, Ἆρα, ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἴδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον ζωτικώτερον ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν τά τε ὑπὸ τῶν σχημάτων καταρτώμενα καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα καὶ ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνειμένα ἀπεικάζων ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ καὶ τὰ ἤθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπομιμεῖσθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρψιν τοῖς θεωμένοις; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα εἰκαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ἡ ὄψις μιμητέα; Σφόδρα γ᾽, ἔφη. Δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἴδει προσεικάζειν.

(*) ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΞΑ.

1. Μενάνδρου Ἁλιέως.

Ὁ πρῶτος εὑρὼν διατροφὴν πτωχῷ τέχνην
πολλοὺς ἐποίησεν ἀθλίους· ἁπλοῦν γὰρ ἦν
τὸν μὴ δυνάμενον ζῆν ἀλύπως ἀποθανεῖν.

2. Ἀντιφάνους ἐκ Κναφέως.

Ὅστις τέχνην κατέδειξε πρῶτος τῶν θεῶν,
οὗτος μέγιστον εὗρεν ἀνθρώποις κακόν.
ὅταν γὰρ ἀπορῆταί τις, ἂν μὲν ἀργὸς ᾖ,
ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν,

1. Cleric. p. 8.

ὥστ᾽ ἢ γεγονέναι λαμπρὸν, ἢ τεθνηκέναι.
ἡμεῖς δ᾽ ἔχοντες ἀῤῥαβῶνα τὴν τέχνην
τοῦ ζῆν, ἀεὶ πεινῶμεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν.
ἐξόν τε μικρὸν διαπορηθῆναι χρόνον,
τὸν βίον ἅπαντα τοῦτο δρᾶν αἱρούμεθα.

3. *Μενάνδρου Ὑμνίδος.*

Οὐ πάνυ τι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,
ἂν μὴ λάβωσι προστάτην φιλάργυρον.

4. *Εὐριπίδου Πολυείδου.*

Οἱ τὰς τέχνας δ᾽ ἔχοντες ἀθλιώτεροι·
τῆς φαυλότητός τε γὰρ ἐν κοινῷ ψέγειν
ἅπασι κεῖσθαι δυστυχὲς, οὐκ εὐτυχές.

5. *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. Καὶ γὰρ αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίῤῥητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μὲν δὴ πάνυ ἀδοξοῦνται ὑπὸ τῶν πόλεων· καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ ἐπιμελουμένων, καὶ τὰς ψυχὰς ἀναγκάζουσι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. Τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ ἐπιπολὺ ἀῤῥωστότεραι γίγνονται. Καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεων συνεπιμελεῖσθαι βαναυσικαὶ καλούμεναι. Ὥστε εἰκότως σοι δοκοῦσι κακοὶ ἂν καὶ φίλοις χρῆσθαι, καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. Καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι οὐδ᾽ ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι.

6. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πολιτικοῦ.*

Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καί τινες ἕτεραι ταύτῃ

3. Cleric. p. 180. 4. Fr. 8. 5. IV. 2. 6. p. 258. D.

συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεών εἰσι, τὸ δὲ γνῶναι παρέσχοντο μόνον; Ἔστω οὕτως. Αἱ δέ γε περὶ τεκτονικὴν αὖ καὶ ξύμπασαν χειρουργίαν, ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν ξύμφυτον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναποτελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα; Τί μήν; Ταύτῃ τοίνυν ξυμπάσας ἐπιστήμας διαίρει, τὴν μὲν πρακτικὴν προσειπὼν, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. Ἔστω σοι ταῦθ᾽ ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο.

7. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτον, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχόμενον, τὸ δ᾽ ἧττον ἔνι. Καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δὲ ὡς ἀκαθαρτότερα. Οὐκ οὖν χρή. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. Ποίας καὶ πῶς; Οἷον πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ καὶ μετρητικὴν καὶ στατικὴν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. (*) Φαῦλον μὲν δή. Τό γ᾽ οὖν μετὰ ταῦτα εἰκάζειν λείποιτ᾽ ἂν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾷν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς οἱ πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Ἀναγκαιότατα λέγεις.

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΥΛΩΝ. ΞΒ.

1. Εὐριπίδου Ἑλένη.

Κακὸς γὰρ ὅστις μὴ σέβει τὰ δεσποτῶν,
καὶ ξυγγέγηθε καὶ ξυνωδίνει κακοῖς.

7. p. 55. D. 1. V. 732.

2. Ἐγὼ μὲν εἴην, κεἰ πέφυχ᾽ ὅμως λάτρις,
ἐν τοῖσι γενναίοισιν ἠριθμημένος
δούλοισι, τοὔνομ᾽ οὐκ ἔχων ἐλεύθερον,
τὸν νοῦν δέ. Κρεῖσσον γὰρ τόδ᾽ ἢ δυοῖν κακοῖν
ἕν᾽ ὄντα χρῆσθαι, τὰς φρένας τ᾽ ἔχειν κακὰς
ἄλλων τ᾽ ἀκούειν δοῦλον ὄντα τῶν πέλας.

3. Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.
Ὡς ἡδὺ δούλοις δεσπότας χρηστοὺς λαβεῖν,
καὶ δεσπόταισι δοῦλον εὐμενῆ δόμοις.

4. Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.
Οὐ χρή ποτ᾽ ἄνδρα δοῦλον ὄντ᾽ ἐλευθέρας
γνώμας διώκειν, οὐδ᾽ ἐς ἀργίαν βλέπειν.

5. Μενάνδρου.
Λυπεῖ με δοῦλος μεῖζον οἰκέτου φρονῶν.

6. Τοῦ αὐτοῦ.
Ὅταν τύχῃ τις εὐνοοῦντος οἰκέτου,
οὐκ ἔστιν οὐθὲν κτῆμα κάλλιον βίῳ.

7. Τοῦ αὐτοῦ.
Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρηστοῦ τυχεῖν,
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

8. Φιλήμονος Θηβαίων.
Ἐμοῦ γάρ ἐστι κύριος μὲν εἷς ἀνήρ·
τούτων δὲ καὶ σοῦ μυρίων τ᾽ ἄλλων νόμος,
ἑτέρων τύραννος, τῶν τυραννούντων φόβος.
δοῦλοι βασιλέων εἰσὶν, ὁ βασιλεὺς θεῶν,
ὁ θεὸς ἀνάγκης. Πάντα δ᾽, ἂν σκοπῇς ὅλως,
ἑτέρων πέφυκεν, ἡττόνων δὲ μείζονα·
τούτοις ἀνάγκη ταῦτα δουλεύειν ἀεί.

3. Fr. 19. 4. Fr. Antiop. 10. 5. Cleric. p. 226. 6. Cleric. ib. 8. Cleric. p. 306.

9. Ἀντιφάνους.

Δούλῳ γὰρ οἶμαι πατρίδος ἐστερημένῳ
χρητὸς γενόμενός ἐστι δεσπότης πατρίς.

10. Μενάνδρου.

Τί διακενῆς εἶ χρηστός; ὁ δεσπότης
αὐτὸς ἀπολαύει πάντα, σὺ δὲ μὴ λαμβάνεις,
σαυτὸν ἐπιτρίβεις, οὐκ ἐκεῖνον ὠφελεῖς.

11. Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Κρεῖσσον γὰρ οὔτε δοῦλον οὔτ' ἐλεύθερον
τρέφειν ἐν οἴκοις ἀσφαλὲς τοῖς σώφροσι.

12. Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.

Τὸ δοῦλον οὐχ ὁρᾷς ὅσον κακόν;

13. Εὐριπίδου Ἀρχελάου.

Ἔσωσα δούλην οὖσαν. Οἱ γὰρ ἥσσονες
τοῖς κρείσσοσιν φιλοῦσι δουλεύειν βροτῶν.

14. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Σοφὸς μὲν οὖν εἶ, Πρίαμ', ὅμως δέ σοι λέγω,
δούλου φρονοῦντος μᾶλλον ἢ φρονεῖν χρεὼν
οὐκ ἔστιν ἄχθος μεῖζον, οὐδὲ δώμασι
κτῆσις κακίων οὐδ' ἀνωφελεστέρα.

15. Ἤλεγχον· οὕτω γὰρ κακὸν δοῦλον γένος·
γαστὴρ ἅπαντα, τοὐπίσω δ' οὐδὲν σκοπεῖ

16. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

(*) Δούλων ὅσοι φιλοῦσι δεσποτῶν γένος,
πρὸς τῶν ὁμοίων πόλεμον αἱροῦνται μέγαν.

17. Μενάνδρου Προεγκαλῶν.

10. Cleric. p. 226. 11. Fr. 21. 12. Fr. 11. 13.]
14. Fr. *6.* 15. Fr. Alexandr. 10. 16. Fr. 11. 17. (
p. 158.

Τὸ δ' εὖ

ιενον μέν ἐστιν ἀσφαλέστατον

ποιεῖν, ὥς φασιν.

Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

παγκάκιστοι καὶ τὸ δοῦλον οὐ λόγῳ

;, ἀλλὰ τῇ τύχῃ κεκτημένοι.

Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Δούλους γὰρ οὐ

πεπᾶσθαι κρείσσονας τῶν δεσποτῶν.

Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

τεστι τοῖς δούλοισι δεσποτῶν νόσου.

Εὐριπίδου Βουσίριδος.

ύλῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε τἀληθῆ λέγειν,

πόταισι μὴ πρέποντα τυγχάνοι.

Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

τις δὲ δούλῳ φωτὶ πιστεύει βροτῶν,

ν παρ' ἡμῖν μωρίαν ὀφλισκάνει.

Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.

ττὸν μὲν οὖν εἶναι χρὴ τὸν διάκονον

ον εἶναι, καὶ στέγειν τὰ δεσποτῶν.

Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

ὶ δ' ἀρέσκειν τοῖς κρατοῦσι· ταῦτα γὰρ

'ς ἄριστα, κἀφ' ὅτῳ τεταγμένος

;, ἁνδάνοντα δεσπόταις ποιεῖν.

Εὐριπίδου Ἑκάβης.

αῖ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί,

θ' ἃ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ κρατούμενον.

. Εὐριπίδου Ἴωνος.

Fr. 9. 19. Fr. 8. 20. F. 14. 21. Fr. 1. 22. Fr. 15
. 4. 24. Fr. 6. 25. v. 332. 26. v. 872.

Ἐν γάρ τι τοῖς δούλοισιν αἰσχύνην φέρει
τοὔνομα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν ἐλευθέρων
οὐδεὶς κακίων δοῦλος, ὅστις ἐσθλὸς ᾖ.

27. Μενάνδρου Παιδίου.

Ἅπαντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνει,
πονηρὸς ἔσται. Μεταδίδου παῤῥησίας,
βέλτιστον αὐτὸν τοῦτο ποιήσει πολύ.

28. Φιλήμονος Ἐξοικιζομένου.

Κἂν δοῦλος ᾖ τις, οὐθὲν ἧττον, δέσποτα,
ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

29. Φιλήμονος Παίδων.

Κακόν ἐστι δούλῳ δεσπότης πράσσων κακῶς·
μετέχειν ἀνάγκη τῶν κακῶν γὰρ γίγνεται.

30. Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.

Δῆλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
κῶλον ποδισθεὶς πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.

31. Μενάνδρου Θεττάλῃ.

Εὐθυμία βίε τὸν δοῦλον τρέφει.

32. Εὐβούλου.

Πολλοὶ φυγόντες δεσπότας, ἐλεύθεροι
ὄντες, πάλιν ζητοῦσι τὴν αὐτὴν φάτνην.

33. Σοφοκλέους.

Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος.

34. Μενάνδρου.

Ἐμοὶ πόλις ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ νόμος
καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τ' ἀδίκου παντὸς κριτὴς
ὁ δεσπότης· πρὸς τοῦτον ἕνα δεῖ ζῆν ἐμέ.

27. Cleric. p. 140. 28. Cleric. p. 350. 29. Cleric. p. 30. Fr. 60. 31. Cleric. p. 82. 33. Fr. inc. 677. 34. C p. 236.

35. *Φιλίππου.*

Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρήστου τυχεῖν,
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

36. *Θεόγνιδος,*

Οὔ ποτε δουλείη κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,
ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, καὐχένα λοξὸν ἔχει.

37. *Εὐριπίδου Μηδείας.*

Χρηστοῖσι δούλοις ξυμφορὰ τὰ δεσποτῶν
κακῶς πίπτοντα, καὶ φρενῶν ἀνθάπτεται.

38. *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

Δοῦλον γὰρ ἐσθλὸν τοὔνομ' οὐ διαφθερεῖ·
πολλοὶ δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν ἐλευθέρων.

39. *Εὐριπίδου Φρίξος.*

Πολλοῖσι δούλοις τοὔνομ' αἰσχρόν· ἡ δὲ φρὴν
τῶν οὐχὶ δούλων ἔστ' ἐλευθερωτέρα.

40. *Ἀλέξιδος.*

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ πλῆθος ἐμφερεῖς τοὺς οἰκέτας
ἔχοντας ὄψει τοὺς τρόπους τοῖς δεσπόταις.
τοῖς ἤθεσιν γὰρ τοῖς ὑπηρετοῦσι καὶ
προσέχουσα τούτοις ἡ φύσις κεράννυται.

41. *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Φεῦ φεῦ· τὸ δοῦλον ὡς ἁπανταχῇ γένος
(*) *πρὸς τὴν ἐλάσσω μοῖραν ὥρισεν θεός.*

42. *Δίωνος ἐν τῷ Περὶ Δουλείας.*

Οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

43. *Φαβωρίνου.*

Ζάμολξις οἰκέτης ἦν Πυθαγόρου καὶ προσεκύνησαν αὐτὸν οἱ τότε.

36. v. 547. 37. v. 54. 38. Fr. 10. 39. Fr. 17. 41. Fr. 12.

44. *Μητροδώρου.*

Δοῦλος ἀναγκαῖον μὲν κτῆμα, οὐχ ἡδὺ δέ.

45. *Δημοκρίτου*

Οἰκέτῃσιν ὡς μέρεσι τοῦ σκήνεος χρῶ, ἄλλῳ πρὸς ἄλλο.

46. *Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Χρὴ οὖν δεσπόζειν ἐπιεικῶς, καὶ ἀνεθῆναί ποτε βουλομένοις ἐπιτρέπειν. Αἱ γὰρ ἀνέσεις παρασκευαστικαὶ πόνων εἰσί· καὶ τόξον καὶ λύρα καὶ ἄνθρωπος ἀκμάζει δι' ἀναπαύσεως.

47. *Διογένους.*

Διογένης, ἀποδράντος τοῦ οἰκέτου, οὐκ ἐφρόντιζε, δεινὸν εἶναι λέγων, εἰ Διογένης μὲν χωρὶς αὐτοῦ ζῆν οὐ δύναται, αὐτοῦ δ' ἐκεῖνος χωρὶς δύναται.

48. *Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Πολλίας ὁ Ἀκραγαντῖνος ἐπιξενωθεὶς ἀνδρὶ σκληρῷ καὶ ἀπὸ παντὸς πορίζοντι, ὃς οὐδὲ καθεύδειν τοῖς οἰκέταις ἐπέτρεπεν, ἀλλ' ἄλλος ἄλλο τι τὴν νύκτα εἰργάζετο· ὑποδεξάμενος καὶ αὐτὸς τοῦτον εἰς Ἀκράγαντα ἀφικόμενον, μετὰ δεῖπνον συνεκάλει τὰ παιδία τῶν οἰκετῶν, τὰ δὲ ἦν πάμπολλα, καὶ τοῖς μὲν ἐδίδου κάρυα, τοῖς δὲ σῦκα ξηρά. Ἐρομένου δ' ἐκείνου, Πόθεν παιδία τοσαῦτα; Ταῦτα, ἔφη, οἱ ἐμοὶ οἰκέται ἐν νυξὶ ποιοῦσι.

49. *Πλάτωνος.*

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακος, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον. Μετρία δὲ ἡ θεῶν δουλεία, ἄμετρος δὴ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. Θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος.

50. *Ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου.*

49. Epist. 8. p. 354. E. 50. Plat. Legg. VI. p. 762. E.

51. Ἡροδότου ἱστορίας η΄.

Πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίγνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί.

52. Πλάτωνος Νόμων ς΄.

Ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλειν εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται, χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστάσεις γίγνεσθαι, [καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει,] καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδείνων, τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπῶν καὶ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα· πρὸς ἅ τις ἂν πάντα βλέψας διαπορήσαι, τί χρὴ δρᾶν περὶ πάντων τῶν τοιούτων. Δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα, τρέφειν δὲ αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων οὕνεκα, πλέον δὲ αὐτῶν προτιμῶντας. Ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων, μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δὲ εἰ δυνατὸν ἀδικεῖν, ἢ τοὺς ἐξ ἴσου· διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν. [Ὁ] περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμίαντος, τοῦ τε (*) ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταὐτὸν δ' ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυ-

51. VIII. 68. 52. p. 777.

ναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. Κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν, τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτ' ἄῤῥεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΣΗΣ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΩΜΑ ΗΔΟΝΩΝ. ΞΓ.

1. *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

Τῇ δ' ἀφροδίτῃ πόλλ' ἔνεστι ποικίλα·
τέρπει τε γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς.
τύχοιμι δ' αὐτῆς, ἡνίκ' ἐστὶν εὐμενής.

2. *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Κόρος δὲ πάντων· καὶ γὰρ ἐκ καλλιόνων
λέκτροις ἐν αἰσχροῖς εἶδον ἐκπεπληγμένους.
δαιτὸς δὲ πληρωθείς τις ἄσμενος πάλιν
φαύλῃ διαίτῃ προσβαλὼν ἥσθη στόμα.

3. *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Οἱ γὰρ Κύπριν φεύγοντες ἀνθρώπων ἄγαν,
νοσοῦσ' ὁμοίως τοῖς ἄγαν θηρωμένοις.

4. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*

Ἀνδρὸς δ' ἐρῶντος εἰς Κύπριν νεανίου

1. Fr. 7. 2. Fr. 45. 3. Fr. 6. 4. Fr. 6.

ἀφύλακτος ἡ τήρησις· ἂν γὰρ φαῦλος ᾖ
τἄλλ᾽, εἰς ἔρωτα πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος·
ἣν δ᾽ ἂν προσῆται Κύπρις, ἥδιστον λαβεῖν.

5. *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν, ἢν πολλὴ ῥυῇ·
ἣ τὸν μὲν εἴκονθ᾽ ἡσυχῇ μετέρχεται,
ὃν δ᾽ ἂν περισσὰ καὶ φρονοῦνθ᾽ εὕρῃ μέγα,
τοῦτον λαβοῦσα, πῶς δοκεῖς, καθύβρισεν.

6. *Σοφοκλέους.*

Ὦ παῖδες, ἥ τοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον,
ἀλλ᾽ ἔστι πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.
ἔστιν μὲν Ἅιδης, ἔστι δ᾽ ἄφθιτος βία,
ἔστιν δὲ λύσσα μαινὰς, ἔστι δ᾽ ἵμερος
ἄκρατος, ἔστ᾽ οἰμωγμός· ἐν ἐκείνῃ τὸ πᾶν
σπουδαῖον, ἡσυχαῖον, εἰς βίαν ἄγον.
ἐντήκεται γὰρ πλευμόνων ὅσοις ἔνι
ψυχή. τίς οὐχὶ τῆσδε τῆς θεοῦ βορά;
εἰσέρχεται μὲν ἰχθύων πλωτῷ γένει·
ἔνεστι δ᾽ ἐν χέρσου τετρασκελεῖ γονῇ·
νωμᾷ δ᾽ ἐν οἰωνοῖσι τοὐκείνης πτερὸν,
ἐν θηρσὶν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν θεοῖς ἄνω.
τίν᾽ οὐ παλαίουσ᾽ ἐς τρὶς ἐκβάλλει θεῶν;
εἴ μοι θέμις, θέμις δὲ τἀληθῆ λέγειν,
Διὸς τυραννεῖ πλευμόνων· ἄνευ δορὸς,
(*) *ἄνευ σιδήρου πάντα τοι συντέμνεται*
Κύπρις τὰ θνητῶν καὶ θεῶν βουλεύματα.

7. *Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.*

Ταὶ Μοῖσαι τὸν ἔρωτα τὸν ἄγριον ἢ φοβέονται,
ἢ ᾽κ θυμῶ φιλέοντι καὶ ἐκ ποδὸς αὐτῷ ἕπονται.

5. v. 443. 6. Fr. inc. 678. 7. Idyll. IV.

κῆν μὲν ἄρα ψυχάν τις ἔχων ἀνέραστον ἀείδῃ,
τῆνον ὑπεκφεύγοντι, καὶ οὐκ ἐθέλοντι διδάσκειν·
ἢν δὲ νόον τῷ ἔρωτι δονεύμενος ἁδὺ μελίσδῃ,
ἐς τῆνον μάλα πᾶσαι ἐπειγόμεναι προρέοντι.
μάρτυς ἐγὼν, ὅτι μῦθος ὅδ' ἔπλετο πᾶσιν ἀληθής.
ἢν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινὰ μέλπω,
βαμβαίνει μευ γλῶσσα, καὶ ὡς πάρος οὐκ ἔτ' ἀείδει·
ἢν δ' αὖτ' ἐς τὸν ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω,
καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει ᾠδά.

8. Ζωπύρου.

Μηδεὶς ἄπειρος τῶν ἐμῶν εἴη φίλων
ἔρωτος· εὐτυχῶν δὲ τὸν θεὸν λάβοι.

9. Ἀριστάρχου.

Ἔρωτος ὅστις μὴ πεπείραται βροτῶν,
οὐκ οἶδ' ἀνάγκης θεσμόν· ᾧ πεισθεὶς ἐγὼ,
οὕτω κρατηθεὶς, τάσδ' ἀπεστάλην ὁδούς.
οὗτος γὰρ ὁ θεὸς καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν
τίθησι, καὶ τὸν ἄπορον εὑρίσκειν πόρον.

10. Ἀναξανδρίδου.

Ἔρως σοφιστοῦ γίγνεται διδάσκαλος
σκαιοῦ πολὺ κρείττων πρὸς τὸν ἀνθρώπων βίον.

11. Εὐριπίδου Αὐγῇ.

Ἔρωτα δ' ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

12. Ἀντιφάνους.

Εἴ τίς φησι τοὺς ἐρῶντας οὐχὶ νοῦν ἔχειν,
ἤ πού τίς ἐστι τοὺς τρόπους ἀβέλτερος.

11. Fr. 3.

εἰ γὰρ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονάς,
καταλείπετ' οὐδὲν ἕτερον ἢ τεθνηκέναι.

13. *Ἀλέξιδος.*

Οὐκ ἔστι παιδαγωγὸς ἀνθρώποις ἄρα
ἔρωτος οὐδεὶς ἄλλος ἐπιμελέστερος.
εἶτ' οὖν μεγιστός ἐστι τῶν θεῶν ἔρως
καὶ τιμιώτατός γε τῶν πάντων πολύ
οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐστὶ φειδωλὸς σφόδρα
ἄνθρωπος, οὐδ' οὕτως ἀκριβὴς τοὺς τρόπους,
ὃς οὐχὶ τούτῳ μερίδα τῷ θεῷ νέμει.

14. *Μενάνδρου Θησαυρῶν.*

Τῆς οὐσίας ὅσοις μὲν οὖν πρᾴως ἔχει,
νέοις ἔτ' οὖσι τοῦτο προστάττει ποιεῖν·
οἱ δ' εἰς τὸ γῆρας ἀναβολὰς ποιούμενοι,
οὗτοι προσαποτίνουσι τοῦ χρόνου τόκους.

15. *Μενάνδρου Συναριστώσαις.*

Ἔρως δὲ τῶν θεῶν
ἰσχὺν ἔχων πλείστην ἐπὶ τούτου δείκνυται·
διὰ τοῦτον ἐπιορκοῦσι τοὺς ἄλλους θεούς.

16. *Μιμνέρμου.*

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης;
τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι,
κρυπταδίη φιλότης καὶ μείλιχα δῶρα καὶ εὐνή·
ἄνθεα τῆς ἥβης γίγνεται ἁρπαλέα
(*) *ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξίν· ἐπεὶ δ' ὀδυνηρὸν ἐπέλθῃ*
γῆρας, ὅ τ' αἰσχρὸν ὁμῶς καὶ καλὸν ἄνδρα τιθεῖ,
αἰεὶ μὲν φρένας ἀμφὶ κακαὶ τείρουσι μέριμναι,
οὐδ' αὐγὰς προσορῶν τέρπεται ἠελίου·

14. Cleric. p. 84. 15. Cleric. p. 168. 16. Eleg. 1.

ἀλλ' ἐχθρὸς μὲν παισὶν, ἀτίμαστος δὲ γυναιξίν.
οὕτως ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός.

17. Μενάνδρου Ναυκλήρῳ.

Καὶ φύσει πῶς εὐάγωγόν ἐστι πᾶς ἀνὴρ ἐρῶν.

18. Μενάνδρου Θησαυροῖς.

Πολλοῖς ὑπέκκαυμ' ἐστ' ἔρωτος μουσική.

19. Θεοκρίτου.

Ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλήμασιν ἁδέα τέρψις.

20. Μενάνδρου.

Ὀργὴ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον.

21. Μενάνδρου Ἥρωι.

Δέσποιν', ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον·
οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεὺς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

22. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσιν βροτῶν.
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἔστι ποίας λείπεται τόδ' ἡδονῆς.

23. Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Ἔγω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον
ἐν τοῖς ἀμηχάνοισιν εὐπορώτατον,
Ἔρωτα, πάντων δυσμαχώτατον θεόν.

24. Σοφοκλέους Τραχινίαις.

Ἔρωτι μὲν γοῦν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ,
οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν ὅπως θέλει.

25. Σοφοκλέους Φαίδρα.

Ἔρως γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,

18. Cleric. p. 84. 19. VII. 4. 20. Cleric. p. 16. 21. [Cle]ric. p. 76. 22. Fr. 11. 23. Fr. 3. 24. v. 441. 25. Fr.

οὐδ᾽ αὖ γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἄνω
ψυχὰς χαράσσει, κἀπὶ πόντον ἔρχεται.
καὶ τόνδ᾽ ἀπείργειν οὐδ᾽ ὁ παγκρατὴς σθένει
Ζεύς, ἀλλ᾽ ὑπείκει καὶ θέλων ἐγκλίνεται.

26. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Ἁ μεγάλα μοι Κύπρις ἔθ᾽ ὑπνώοντι παρέστα,
νηπίαχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον·
μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε.
ὣς λέγε· χὰ μὲν ἀπῆλθεν· ἐγὼ δ᾽ ὅσα βουκολίασδον,
νήπιος, ὥς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον·
ὡς εὗρεν πλαγίαυλον ὁ Πάν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνα,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων.
ταῦτά μιν ἐξεδίδασκον· ὁ δ᾽ οὐκ ἐμπάζετο μύθων,
ἀλλά μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καί μ᾽ ἐδίδασκε
θνατῶν ἀθανάτων τε πόθους καὶ ματέρος ἔργα.
κἠγὼν ἐκλαθόμαν μὲν ὅσων τὸν Ἔρωτα δίδασκον,
ὅσσα δ᾽ Ἔρως με δίδαξεν ἐρωτύλα, πάντ᾽ ἐδιδάχθην.

27. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἕσπερε, τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενήας,
Ἕσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα,
τόσσον ἀφαυρότερον μήνας, ὅσον ἔξοχος ἄστρων,
χαῖρε φίλος, καί μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελαναίας τὺ δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον ἀρχομένα τάχιον δύεν, οὐκ ἐπὶ φωρὰν
(*) ἔρχομαι, οὐδ᾽ ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντ᾽ ἐνοχλήσω·
ἀλλ᾽ ἐράω· καλὸν δέ τ᾽ ἐρασσαμένῳ συνεράσθαι.

28. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὄλβιοι οἱ φιλέοντες, ἐπὴν ἴσον ἀντεράωνται.

26. Id. III. 27. Id. XVI. 28. Id. VIII.

ὄλβιος ἦν Θασεὺς τῷ Πειριθόῳ παρεόντος,
εἰ καὶ ἀμειλίκτοιο κατήλυθεν εἰς Ἀΐδαο.
ὄλβιος ἦν χαλεποῖσιν ἐν ἀξείνοισιν Ὀρέστας,
οὕνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας ἄροιτο κελεύθους.
ἦν μάκαρ Αἰακίδας ἑτάρω ζώοντος Ἀχιλλεύς,
ὄλβιος ἦν θνάσκων ὅτι οἱ μόρον αἰνὸν ἄμυνεν.

29. Ἐκ τῶν Μόσχου τοῦ Σικελιώτου Βουκολικῶν.

Ἤρα Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος, ἤρατο δ᾽ Ἀχὼ
σκιρτητᾶ Σατύρω, Σάτυρος δ᾽ ἐπεμήνατο Λύδᾳ.
ὡς Ἀχὼ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Ἀχῶ
καὶ Λύδα Σατυρίσκον· Ἔρως δ᾽ ἐσμύχετ᾽ ἀμοιβᾷ·
ὅσσον γὰρ τήνων τις ἐμίσεε τὸν φιλέοντα,
τόσσον ὁμῶς φιλέων ἠχθαίρετο, πάσχε δ᾽ ἄποινα.
ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις,
στέργετε τοὺς φιλέοντας, ἵν᾽ ἢν φιλέητε φιλῆσθε.

30. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

(*) Ὁ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοί, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τὸν ὅρκον· Ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι. Οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὥς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε.

31. Χρυσίππου.

Εἰπόντος τινὸς, οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρτυρεῖ γοῦν Μενέδημος, Ἐπίκουρος, Ἀλεξῖνος· Ταύτῃ, ἔφη, χρήσομαι ἀποδείξει· εἰ γὰρ Ἀλεξῖνος ὁ ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδημος οὔ φησιν, ἐρασθήσεται ἄρα.

32. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς, εἰ ὁ

29. Id. VI. 30. p. 183.

ἔρως ἕνεκα συνουσίας γίγνεται· Οὔτ', ἔφη, διὰ τοῦτο, οὔτ' ἄνευ τούτου.

33. *Δημοκρίτου.*

Ἐρωτικὴν μέμψιν ἡ ἀγαπωμένη λύει.

34. *Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ Ἔρωτος.*

Τῶν Μενάνδρου δραμάτων ὁμαλῶς ἁπάντων ἓν συνεκτικόν ἐστιν, ὁ ἔρως, οἷον πνεῦμα κοινὸν διαπεφυκώς. Ὃν οὖν μάλιστα θιασώτην τοῦ θεοῦ καὶ ὀργιαστὴν τὸν ἄνδρα συμπεριλαμβάνομεν εἰς τὴν ζήτησιν, ἐπεὶ καὶ λελάληκε περὶ τοῦ πάθους φιλοσοφώτερον. Ἄξιον γὰρ εἶναι θαύματός φησι τὸ περὶ τοὺς ἐρῶντας, ὥσπερ ἔστιν, ἅμα λαλεῖ· εἶτα ἀπορεῖ καὶ ζητεῖ πρὸς ἑαυτόν·

τίνι δεδούλωταί ποτε;
ὄψει; φλύαρος· τῆς γὰρ αὐτῆς πάντες ἂν
ἤρων· κρίσιν γὰρ τὸ βλέπειν ἴσην ἔχει.
ἀλλ' ἡδονή τις τοὺς ἐρῶντας ἐπάγεται
συνουσίας; πῶς οὖν ἕτερος ταύτην ἔχων
οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἀπῆλθε καταγελῶν,
ἕτερος ἀπόλωλε; καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς· ὁ πληγεὶς δ' εἴσω δὴ τιτρώσκεται.

Ταῦτα τίν' ἐστὶ σκεψώμεθα· καὶ γὰρ ἔχει τι κρουστικὸν καὶ κινητικὸν αἴτιον· μήτε τὴν συνουσίαν αἰτίαν εἶναι πιθανόν ἐστι· ἀρχαὶ γὰρ αὗταί τινες ἴσως· ἡ δὲ ἰσχὺς καὶ ῥίζωσις τοῦ πάθους ἐν ἑτέροις. (*) Ἡ δὲ ἀπόδειξις ἐλαφρὰ καὶ οὐδ' ἀληθής· οὐ γὰρ ἔχει κρίσιν τὸ βλέπειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ γεύεσθαι. Καὶ γὰρ ὄψις ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἀκοή, φύσει τε μᾶλλον διήρθρωται καὶ τέχνῃ συγγεγύμνασται πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ διάγνωσιν· ἐν μὲν ἁρμονίαις καὶ μέλεσιν αἱ τῶν μουσικῶν, ἐν δὲ μορφαῖς καὶ ἰδέαις αἱ τῶν ζώων φρένες· ὥσπερ εἰπεῖν ποτε

34. Fr. 25 T. V. p. 565.

Νικόμαχον λέγουσι πρὸς ἄνθρωπον ἰδιώτην, φήσαντα μὴ καλὴν αὐτῷ φανῆναι τὴν Ζεύξιδος Ἑλένην· Λάβε γάρ, ἔφη, τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμούς, καὶ θεός σοι φανήσεται. Πολὺ δὲ καὶ μυρεψοὶ περὶ τὰ ὀσφραντὰ καὶ νὴ Δία ὀψοποιοὶ περὶ τὰ γευστὰ διατριβῇ καὶ συνηθείᾳ διαφέρουσαν ἡμῶν κρίσιν ἔχουσι. Πάλιν δὲ τὸ συνουσίᾳ τὸν ἔρωτα μὴ κρατεῖσθαι, διὰ τὸ τῇ αὐτῇ συγγενόμενον ἄλλον ἀπαλλαγῆναι καὶ καταφρονῆσαι, τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον, εἰ λέγοι τις μηδὲ χυμῶν ἡδονῇ δεδουλῶσθαι Φιλόξενον τὸν ὀψοφάγον, ὅτι τῶν αὐτῶν Ἀντισθένης γευσάμενος οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον· μηδὲ ὑπὸ οἴνου μεθύειν Ἀλκιβιάδην, ὅτι Σωκράτης πίνων τὸν ἴσον οἶνον ἔνηφεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν, τὰ δ' ἐφεξῆς, ἐν οἷς ἤδη τὴν αὐτοῦ δόξαν ἀποφαίνεται, σκοπῶμεν.

Καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς.

Εὖ καὶ ὀρθῶς. Δεῖ γὰρ ἅμα τοῦ πάσχοντος εἰς ταὐτό καὶ τοῦ ποιοῦντος ἀπάντησιν γενέσθαι, πρὸς ἄλληλά πως ἐχόντων· ὡς ἄκυρον εἰς τὴν τοῦ τέλους ἀπεργασίαν ἡ δραστικὴ δύναμις, ἂν μὴ παθητικὴ διάθεσις ᾖ. Τοῦτο δὲ εὐστοχίας ἐστὶ καιροῦ τῷ παθεῖν ἐμοί πως συνάπτοντος ἐν ἀκμῇ τὸ ποιεῖν πεφυκός.

35. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.

Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις, οὐχ αὕτη ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλὰ ἀλλοία. Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ [καὶ] τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. Ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινόν, τοῦ τε ἄῤῥε-

35. p. 189.

νος καὶ θήλεος· νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. Ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτόν τε καὶ πλευρὰς κύκλῳ ἔχον, χεῖρας δὲ τέσσαρας εἶχε καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσὶ καὶ πρόσωπα δύο ἐπὶ αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντῃ· κεφαλὴν δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις [κειμένοις] μίαν καὶ ὦτα τέτταρα καὶ αἰδοῖα δύο καὶ τἆλλα πάντα, ὅσα ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν· ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν ὁποτέρως βουληθείη, καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειε θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὰ ὄντα σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. Ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄῤῥεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετεῖχεν. Περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. (*) Ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. Ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. Ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον, καὶ ὥσπερ τοὺς γίγαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος ἀφανίσαιεν· αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο, οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. Μόλις δὲ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας, λέγει ὅτι, Δοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν μηχανήν, ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας ἀσθενέστεροι γενόμενοι. Νῦν μὲν γὰρ αὐτούς, ἔφη, διατεμῶ

δίχα ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δ χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν· ἐὰν δὲ ἔτι δο κῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλι αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ' ἑνὸς πορεύσονται σκέλου ἀσκωλίζοντες. Ταῦτα εἰπὼν, ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπου δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύει ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν· ὅντινα δὲ τέμοι, τὸ Ἀπόλλω ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομὴν, ἵνα θεώμενος τὴ αὑτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος, καὶ τἄλλ ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. Ὁ δὲ τό τε πρόσωπον μετέστρεφε, κα ξυνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν κα λουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα βαλάντια, ἓν στόμα ποι ῶν, ἀπέδει κατὰ μέσην τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸ καλοῦσι. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας ῥυτίδας [τὰς] πολλὰς ἐξε λέαινε καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργα νον, οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ τὸν καλάποδα λεαίνοντε τὰς τῶν σκυτῶν ῥυτίδας· ὀλίγας δὲ κατέλιπε τὰς πε αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν ὀμφαλὸν, μνημεῖον εἶναι το παλαιοῦ πάθους. Ἐπεὶ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, πο θοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὑτοῦ ξυνῄει, καὶ περιβάλλον τες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις ἐπιθυμοῦντε ξυμφῦναι ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀρ γίας, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν. Κα ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη, τὸ λει φθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ ξυνεπέπλεκτο, εἴτε γυναικὸς τῇ ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει, ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν, εἴτε ἀν δρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυτο. Ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεὺς ἄλλη μηχανὴν πορίζεται καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ αἰδοῖα ε

τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον καὶ ἐγέννων καὶ ἔτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ τέττιγες. Μετέθηκέ τε οὖν οὕτως αὐτῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν γένεσιν νέαν ἀλλήλοις ἐποίησε διὰ τοῦ ἄῤῥενος ἐν τῷ θήλει τῶνδε ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῷεν καὶ γίγνοιτο τὸ γένος· ἅμα δ' εἰ καὶ ἄῤῥεν ἄῤῥενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. (*) Ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγὸς καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. Ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου σύμβολον, ἅτε τετμημένος, ὥσπερ αἱ ψῆτται ἐξ ἑνὸς δύο. Ζητεῖ δὲ ἀεὶ τὸ αὑτοῦ ἕκαστον σύμβολον. Ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμήματός εἰσιν, ὃ δὴ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖτο, φιλογύναικές τέ εἰσι, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου τοῦ γένους γεγόνασι· καὶ ὅσαι αὖ γυναῖκες φίλανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. Ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμῆμά εἰσιν, οὐ πάνυ αὗται τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέχουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσὶ καὶ ἑταιρίστριαι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. Ὅσοι δ' ἄῤῥενος τμῆμά εἰσι, τὰ ἄῤῥενα διώκουσι· καὶ τέως μὲν ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε [τεμμάχια] ὄντα τοῦ ἄῤῥενος, φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας, καὶ χαίρουσι ξυγκατακείμενοι καὶ ξυμπλεκόμενοι τοῖς ἀνδράσι· καί εἰσιν οὗτοι βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει. Φασὶ δὲ δή τινες αὐτοὺς ἀναισχύντους εἶναι, ψευδόμενοι· οὔτε γὰρ ὑπ' ἀναισχυντίας δρῶσι τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ θάῤ-

ρους καὶ ἀνδρείας καὶ ἀῤῥενωπίας τὸ ὅμοιον ἀσπαζόμενοι. Μέγα δὲ τεκμήριον· καὶ γὰρ τελι τες μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοι· ἐπειδὰν δὲ ἀνδρωθῶσι, παιδεραστοῦσι κα γάμους καὶ παιδοποιίας οὐ προσέχουσι τὸν νοῦν ἀλλ' ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ' ἐξαρκεῖ μετ' ἀλλήλων καταζῆν ἀγάμοις οὖσι. Πάντως μ ὁ τοιοῦτος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστὴς γί ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. Ὅταν μὲν οὖν ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὐτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται, φ καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι οὐκ ἐθέλοντες ὡς ἔπος χωρίζεσθαι ἀλλήλων οὐδὲ ἐπὶ σμικρὸν χρόνον· διατελοῦντες μετ' ἀλλήλων διὰ βίου, οὗτοί εἰσιν ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ τι βούλονταί σφισι παρ' ἀλλή γνεσθαι· οὐδενὶ γὰρ ἂν δόξειε τοῦτ' εἶναι ἡ τῶν δισίων ξυνουσία, ὡς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἐ χαίρει συνὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' βουλομένη ἡ ψυχὴ ἑκατέρου δήλη ἐστὶν ὃ οὐ δύνα πεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται καὶ αἰνίττεται.

36. Ἐν ταὐτῷ.

Φημὶ οὖν ἐγώ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων Ἔρωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέ εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. Ἔστι δ λιστος ὢν τοιόσδε. Πρῶτον μὲν νεώτατος θε Φαῖδρε· μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρ φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας ταχὺ ὂν δηλονότι, θᾶττο τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται· ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρ σεῖν καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. Μετὰ

36. p. 195.

ιεὶ ξύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ς ὅμοιον ὁμοίῳ δεῖ πελάζειν. Ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ λλα ὁμολογῶν, τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου αὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν· ἀλλά φημι νεώτατόν ι αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον· τὰ δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ θεούς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγουσιν, νάγκῃ καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, [εἰ ἐκεῖνοι] ἀληθῆ λέουσιν. Οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγίνοντο, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, λλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν ασιλεύει. Νέος μὲν οὖν ἐστι, πρὸς δὲ τῷ νέῳ ἁπαλός. Ιοιητοῦ δέ ἐστιν ἐνδεὴς, οἷός περ ἦν ὁ Ὅμηρος, πρὸς ὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἁπαλότητα. Ὅμηρος γὰρ Ἄτην θεόν έ φησιν εἶναι καὶ ἁπαλήν· τοὺς γοῦν πόδας αὐτῆς παλούς φησιν εἶναι λέγων·

τῆς μέν θ' ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὔδεος
πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἥγε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

(*) Καλῷ οὖν μοι δοκεῖ τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ' ἐπὶ μαλακοῦ. Τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτος, ὅτι ἁπαλός· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει οὐδ' πὶ κρανίων, ἃ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά, ἀλλ' ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων βαίνει καὶ οἰκεῖ. Ἐν γὰρ ἤθεσι αὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται· αὶ οὐκ αὖ ἐν πάσαις ἑξῆς ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ ᾗτινι ἂν κληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται· ᾗ δ' ἂν μαλαὸν, οἰκίζεται. Ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ ποσὶ καὶ πάντῃ ν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων [ἁπαλώτατον] ἀνάκῃ εἶναι. Νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος, ρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος. Οὐ γὰρ ἂν οἷός τε ἦν

πάντη περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης τῆς ψυχῆς καὶ εἰσιὼν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιών, εἰ σκληρὸς ἦν. Συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς οὐσίας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ [καὶ] διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει· ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. Χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ' ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν οὐκ ἐνίζει Ἔρως, οὗ δ' ἂν εὐώδης τε καὶ εὐανθὴς τόπος ᾖ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἵζει καὶ μένει.

Περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανα, καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρετῆς ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον. Τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτε ἀδικεῖ οὔτε ἀδικεῖται οὔτε ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεῶν, οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου οὔτε ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει, εἴ τι πάσχει, βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται, οὔτε [βίᾳ] ποιῶν ποιεῖ· πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πάνθ' ὑπηρετεῖ· ἃ δ' ἂν [τις] ἑκὼν ἑκοντὶ ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ τῶν πόλεων βασιλεῖς νόμοι δίκαια εἶναι. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης μετέχει· εἶναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. Εἰ δὲ ἥττους κρατοῖντ' ἂν ὑπὸ [τοῦ] Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατεῖ, κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως διαφερόντως ἂν σωφρονοίη. Καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρείαν Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται· οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα Ἄρης, ἀλλὰ Ἔρως Ἄρην Ἀφροδίτης, ὡς λόγος· κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου· τοῦ δὲ ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη.

Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀν-

είας τοῦ θεοῦ, εἴρηται· περὶ δὲ σοφίας λείπεται. σον οὖν δυνατὸν, πειρατέον μὴ ἐλλείπειν· καὶ πρῶτον ν, ἵν' αὖ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην τιμήσω ὥσπερ ρυξίμαχος τὴν αὑτοῦ, ποιητὴς ὁ θεὸς σοφὸς οὕτως τε καὶ ἄλλον ποιῆσαι. Πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται,

κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν,

ι ἂν Ἔρως ἅψηται. Ὧι δὴ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ ήσασθαι, ὅτι ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ ᾶσαν ποίησιν τὴν κατὰ μουσικήν. Ἃ γάρ (*) τις ἢ ὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν, οὔτ' ἂν ἑτέρῳ δοίη, οὔτε ἂν ἄλλον δάξειε. Καὶ μὴν τήν γε τῶν ζώων ποίησιν πάντων τίς αντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ᾗ γίγνεται ιὶ φύεται πάντα ζῶα; ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὗ μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος ένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὗ δ' ἂν Ἔρως μὴ ράψηται, σκοτεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ αντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος· ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητὴς ιὶ Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας, καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας καὶ Ζεὺς κυβερνᾶν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ ράγματα, Ἔρωτος ἐγγιγνομένου δηλονότι κάλλους· ἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. Πρὸ τοῦ δὲ, ὥσπερ ἐν ρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, ιὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ρυ ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ' ἀγαθὰ γέγονε καὶ εοῖς καὶ ἀνθρώποις. Οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως πρῶτον αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ οὗτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. Ἐπὲρ-

παι δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
νηνεμίαν τ' ἀνέμων, κοίτην τ' ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει,

οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεὶς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν εὐθυμίαις γιγνόμενος ἡγεμών, πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δὲ ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως ἀγαθοῖς, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς, ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος, χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος· ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ χρὴ ἕπεσθαι πάντ' ἄνδρα ἐφυμνοῦντα [καλῶς] καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα, ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

ΨΟΓΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΑΥΛΟΣ Ο ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΩΝ ΕΙΗ ΚΑΚΩΝ ΓΕΓΟΝΩΣ ΑΙΤΙΟΣ. ΞΔ.

1. Διογένους.

Ὅταν δ' ἔρωτος ἐνδεθῶμεν ἄρκυσι,
θᾶσσον θυραίοις τὴν χάριν ποιούμεθα,
ἢ τοῖς ἀνάγκης ἐν γένει πεφυκόσι.

2. Μενάνδρου Ἀφροδισίων.

2. Cleric. p. 28.

Ἀλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
παρά τινι τἀνόητον οὗτος ὄψεται.

3. Μενάνδρου.

Μόνος ἔστ' ἀπαρηγόρητον ἀνθρώποις ἔρως.

4. Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Ἥρων· τὸ μαίνεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς·

5. Εὐριπίδου Δανάη.

Ἔρως γὰρ ἀργὸν κἀπὶ τοῖς ἀργοῖς ἔφυ.
(*) φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα,
φεύγει δὲ μόχθους· ἓν δέ μοι τεκμήριον,
οὐδεὶς προσαιτῶν βίοτον ἠράσθη βροτῶν,
ἐν τοῖς δ' ἔχουσιν ἡβητὴς πέφυχ' ὅδε.

6. Εὐριπίδου.

Σὺ δ', ὦ κάκιστε θεῶν τε κἀνθρώπων (Ἔρως,)
ἢ μὴ δίδασκε τὰ κακὰ φαίνεσθαι καλά,
ἢ τοῖς ἐρῶσιν εὐμενὴς παρίστασο.

7. Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ἔρωτα δεινὸν ἔχομεν· ἐκ δὲ τῶν λόγων
ἑλοῦ τὰ βέλτισθ'· ὥστ' ἄπιστόν ἐστ' ἔρως,
κἂν τῷ κακίστῳ τῶν φρενῶν οἰκεῖν φιλεῖ.

8. Εὐριπίδου Δικτυϊ.

Κύπρις γὰρ οὐδὲ νουθετουμένη χαλᾷ,
ἄν τ' αὖ βιάζῃ, μᾶλλον ἐντείνειν φιλεῖ,
κἄπειτα τίκτει πόλεμον· εἰς δ' ἀνάστασιν
δόμων περαίνει πολλάκις τὰ τοιάδε.

9. Θεοκρίτου.

Τὰν δ' ἄρα χὠ Δάφνις ποταμείβετο, Κύπρι βαρεῖα,
Κύπρι νεμεσσατά, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής.

4. Fr. 7. 5. Fr. 8. 6. Fr. Andromed. 8. 7. Fr. 12.
8. Fr. 6. 9. I. 100.

10. *Εὐριπίδου ἐκ Μελεάγρου.*

Ἡ γὰρ Κύπρις πέφυκε τῷ σκότῳ φίλη·
τὸ φῶς δ' ἀνάγκην προστίθησι σωφρονεῖν.

11. *Ἀρχιλόχου.*

Τοῖος γὰρ φιλότητος ἔρως ὑπὸ καρδίην ἐλυσθεὶς
πολλὴν κατ' ἀχλὺν ὀμμάτων ἔχευε,
κλέψας ἐκ στηθέων ἁπαλὰς φρένας.

12. *Ἀρχιλόχου.*

Δύστηνος, ἔγκειμαι πόθῳ
ἄψυχος, χαλεπῇσι θεῶν ὀδύνῃσιν ἕκητι
πεπαρμένος δι' ὀστέων.

13. *Σοφοκλέους ἐν Ἀχιλλέως Ἐρασταῖς.*

Νόσημ' ἔρωτος τοῦτ' ἐφίμερον κακόν,
ἔχοιμ' ἂν αὐτὸ μὴ κακῶς ἀπεικάσαι,
ὅταν πάγου φανέντος αἰθρίου χεροῖν
κρύσταλλον ἁρπάσωσι παῖδες ἀσταγῆ,
τὰ πρῶτ' ἔχουσιν ἡδονὰς ποταινίους,
τέλος δ' ὁ χυμὸς οὐδ' ὅπως ἀφῇ θέλει,
οὔτ' ἐν χεροῖν τὸ κτῆμα σύμφορον μένειν,
οὕτω γε τοὺς ἐρῶντας αὐτὸς ἵμερος
δρᾶν καὶ τὸ μὴ δρᾶν πολλάκις προΐεται.

14. *Φανοκλέους.*

Ἦ ὡς Οἰάγροιο πάϊς Θρηΐκιος Ὀρφεὺς
ἐκ θυμοῦ Κάλαϊν στέρξε Βορηϊάδην,
πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἕζετ' ἀείδων
ὃν πόθον, οὐδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
ἀλλ' αἰεί μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι
ἔτρυχον θαλερὸν δερκομένου Κάλαϊν.

10. Fr. 22. 13. Fr. 162. 14. Cf. Ruhnk. Ep. Crit. II. *p. 324.*

τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
οὕνεκα πρῶτος δεῖξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
ἄῤῥενας, οὐδὲ πόθους ᾔνεσε θηλυτέρων.
τοῦ δ᾽ ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ᾽ αὐτὴν
εἰς ἅλα Θρηΐκίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ
ἥλῳ καρτύνασαι, ἵν᾽ ἐμφορέοιντο θαλάσσῃ
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
τὰς δ᾽ ἱερῇ Λέσβῳ πολιὴ ἐπέκελσε θάλασσα·
ἠχὴ δ᾽ ὣς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
(*) νήσους τ᾽, αἰγιαλούς θ᾽ ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν.
ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
πέτρας, καὶ Φόρκου στυγνὸν ἔπειθεν ὕδωρ.
ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
νῆσον ἔχει, πασέων δ᾽ ἐστὶν ἀοιδοτάτη.
Θρῆκες δ᾽ ὡς ἐδάησαν Ἀρήϊοι ἔργα γυναικῶν
ἄγρια, καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν᾽ ἐν χροΐ σήματ᾽ ἔχουσαι
κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου.
ποινὰς δ᾽ Ὀρφῆϊ κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας
εἰς ἔτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

15. *Μενάνδρου Ἀνδρίᾳ.*

Τὸ δ᾽ ἐρᾶν ἐπισκοτεῖ
ἅπασιν, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς εὐλόγως
καὶ τοῖς καλῶς ἔχουσιν.

16. *Κλεινίου.*

Μή τις τιμάτω θνητῶν πολύδακρυν ἔρωτα,

15. Cleric. p. 14.

μηδὲ πόθον παίδων, μηδ᾽ ἱμερτὴν φιλότητα·
τάων ἰότητι Μορῶν κατέβη πολύκλαυστον ἐς ᾄδην.

17. Μενάνδρου Ἀνεψιός.

Φύσει γὰρ ἔστ᾽ Ἔρως
τοῦ νουθετοῦντος κωφὸν, ἅμα δ᾽ οὐ ῥᾴδιον
νεότητα νικᾶν ἐστι καὶ θεὸν λόγῳ.

18. Τοῦ αὐτοῦ Θησαυρῷ.

Ὅταν δ᾽ ἐρῶντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
εἰς τοὺς ἰαλέμους τε τοῦτον ἔγγραφε.

19. Ἐκ τῶν Μόσχου Σικελιώτου Βουκολικῶν.

Ἀλφειὸς μετὰ Πῖσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
ἔρχεται εἰς Ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν·
καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι, τὰν δὲ θάλασσαν
νέρθεν ὑποτροχάει, κοὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ.
ἁ δ᾽ οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένου ποταμοῖο.
κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, αἰνὰ διδάσκων,
καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβῆν.

20. Τοῦ αὐτοῦ.

Χρῶτα μὲν οὐ λευκὸς, πυρὶ δ᾽ ἴκελος· ὄμματα δ᾽ αἰ
δριμύλα καὶ φλογόεντα, κακαὶ φρένες, ἁδὺ λάλημα
οὐ γὰρ ἴσον νοέει καὶ φθέγγεται· ὡς μέλι φωνά·
ἐν δὲ χολᾷ νόος ἐστὶν ἀνάμερος, ἠπεροπευτάς.
καὶ πτερόεις ὡς ὄρνις ἐφίπταται ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλῳ,
ἀνέρας ἠδὲ γυναῖκας, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κάθηται.

21. Ἐκ τῶν Βίωνος Σμυρναίου Βουκολικῶν.

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσεϊ δενδράεντι
ὄρνεα θηρεύων, τὸν ἀπότροπον εἶδεν Ἔρωτα

17. Cleric. p. 18. 18. Cleric. p. 84. 19. Id. VII. 20. I. 7. 21. Id. II.

ἑσδόμενον πύξοιο ποτὶ κλάδον· ὡς δ' ἐνόασε,
χαίρων, ὥνεκα δὴ μέγα φαίνετο ὄρνεον αὐτῷ,
(*) τὼς καλάμως ἅμα πάντας ἐπ' ἀλλάλοισι συνάπτων,
τᾷ καὶ τᾷ τὸν Ἔρωτα μετάλμενον ἀμφεδόκευεν.
χὠ παῖς ἀσχαλάων ἕνεχ' οἱ τέλος οὐδὲν ἀπάντη,
τὼς καλάμως ῥίψας ποτ' ἀροτρέα πρέσβυν ἵκανεν,
ὅς νιν τάνδε τέχνην ἐδιδάξατο καὶ λέγεν αὐτῷ,
καί οἱ δεῖξεν Ἔρωτα καθήμενον· αὐτὰρ ὁ πρέσβυς
μειδιάων κίνησε κάρη καὶ ἀμείβετο παῖδα·
φείδεο τᾶς θήρας, μηδ' ἐς τόδε τ' ὄρνεον ἔρχευ.
φεῦγε μακράν· κακόν ἐντι τὸ θηρίον· ὄλβιος ἔσσῃ,
εἰσόκα μή μιν ἕλῃς· ἢν δ' ἀνέρος ἐς μέτρον ἔλθῃς,
οὗτος ὁ νῦν φεύγων καὶ ἀπάλμενος αὐτὸς ἀφ' αὐτῷ
ἐλθὼν ἐξαπίνας κεφαλὰν ἐπὶ σεῖο καθιξεῖ.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄμερε Κυπρογένεια, Διὸς τέκος ἠδὲ θαλάσσας,
τίπτε τόσον θνατοῖσι καὶ ἀθανάτοισι χαλέπτεις;
τυτθὸν ἔφαν, τί νυ τόσσον ἀπέχθεο, καὶ τί νιν αὐτὰ
ταλίκον ὡς πάντεσσι κακὸν τὸν Ἔρωτα τέκηαι,
ἄγριον, ἄστοργον, μορφᾶ νόον οὐδὲν ὅμοιον;
ἐς τί δέ νιν πτανὸν καὶ ἑκαβόλον ὤπασας ἦμεν,
ὡς μὴ πικρὸν ἐόντα δυναίμεθα τῆνον ἀλύξαι;

23. Θεοκρίτου.

Νῦν ἔγνων τὸν Ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνης
μαστὸν ἐθήλαξεν, δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ,
ὅς με κατασμύχων καὶ ἐς ὀστέον ἄχρις ἰάπτει.

24. Εὐριπίδου Μηδείας.

Φεῦ φεῦ· βροτοῖς ἔρωτες ὡς κακὸν μέγα.

25. Εὐριπίδου Ῥαδάμανθυς.

22. Id. XVII. 23. III. 15. 24. V. 330. 25. Fr. 1.

Ἔρωτες ἡμῖν εἰσι παντοῖοι βίου.
ὁ μὲν γὰρ εὐγένειαν ἱμείρει λαβεῖν·
τῷ δ' οὐχὶ τούτου φροντὶς, ἀλλὰ χρημάτων
πολλῶν κεκλῆσθαι βούλεται πατὴρ δόμοις·
ἄλλῳ δ' ἀρέσκει μηδὲν ὑγιὲς ἐκ φρενῶν
λέγοντι πείθειν τοὺς πέλας τόλμῃ κακῇ·
οἱ δ' αἰσχρὰ κέρδη πρόσθε τοῦ καλοῦ βροτῶν
ζητοῦσιν. Οὕτω βίοτος ἀνθρώπων πλάνη.

26. Ξενοφῶντος ἐν τῷ α' Ἀπομνημονευμάτων.

Ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρα οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος μὲν εἶναι ἀντ' ἐλευθέρου; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δ' ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δ' ἀναγκασθῆναι, ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; Ἡράκλεις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. Καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα ὅτι τὰ φαλάγγια οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι ταῖς ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ξενοφῶν· ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. Ὦ μωρὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς (*) οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὃ σὺ οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθα ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐὰν δέ τις αὐτὸ θεᾶται ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόσωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν· ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκου-

26. I. 3, 11.

σιν. Ἀλλὰ ξυμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπόταν ἴδῃς τινὰ καλὸν, φεύγειν προτροπάδην· σοὶ δ', ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι· μόγις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὲς γένοιτο.

27. Φαβωρίνου.

Πάθος τί μοι προσέπεσε τῇ ψυχῇ, καὶ τί μέν ἐστιν οὐκ οἶδα· ἔρωτα δὲ αὐτὸ λέγουσιν εἶναι οἱ μεμυημένοι. Βάσκανε δαῖμον καὶ ἀλόγιστε, ἀσθενεῖ προσελήλυθας σώματι φέρειν σε μὴ δυναμένῳ· ἐξίσταμαί σου, δαῖμον, παραχωρῶ σοι τῆς μάχης· οὐκ εἰμί σου στρατιώτης.

28. Θεοφράστου.

Ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν.

29. Προδίκου.

Ἐπιθυμίαν μὲν διπλασιασθεῖσαν ἔρωτα εἶναι, ἔρωτα δὲ διπλασιασθέντα μανίαν γίγνεσθαι.

30. Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἔρως, Πάθος, ἔφη, ψυχῆς σχολαζούσης.

31. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου Ὅτι οὐ κρίσις ὁ Ἔρως.

Οἱ μὲν γὰρ νοῦν τὸν ἔρωτα, οἱ δ' ἐπιθυμίαν, οἱ δὲ μανίαν, οἱ δὲ θεῖόν τι κίνημα τῆς ψυχῆς καὶ δαιμόνιον· οἱ δὲ ἄντικρυς θεὸν ἀναγορεύουσιν. Ὅθεν ὀρθῶς ἐνίοις ἔδοξε τὸ μὲν ἀρχόμενον ἐπιθυμίαν εἶναι, τὸ δ' ὑπερβάλλον μανίαν, τὸ δὲ ἀντίστροφον φιλίαν, τὸ δὲ ταπεινότερον ἀῤῥωστίαν, τὸ δ' εὐημεροῦν ἐνθουσιασμόν. Διὸ καὶ πυρφόρον αὐτὸν οἵ τε ποιηταὶ λέγουσιν, οἵ τε πλάσται καὶ γραφεῖς δημιουργοῦσιν· ὅτι καὶ τοῦ πυρὸς τὸ

31. T. V. pag. 567.

μὲν λαμπρὸν ἥδιστόν ἐστι, τὸ δὲ καυστικὸν ἀλγεινότατον.

32. Ἐν ταὐτῷ.

Ὥσπερ γὰρ τοὺς φίλους ὑγιαίνοντας μὲν, ἂν πλημμελῶσιν, ἐξελέγχειν καὶ νουθετεῖν κράτιστόν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς παρακοπαῖς καὶ τοῖς φρενιτισμοῖς εἰώθαμεν μὴ διαμάχεσθαι μηδὲ ἀντιτείνειν, ἀλλὰ καὶ συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπινεύειν· οὕτω τοὺς μὲν δι᾽ ὀργὴν ἢ πλεονεξίαν ἁμαρτάνοντας ἀνακόπτειν τῇ παῤῥησίᾳ δεῖ καὶ κωλύειν, τοῖς δ᾽ ἐρῶσιν, ὥσπερ νοσοῦσι, συγγνώμην ἔχειν· Διὸ κράτιστον μὲν ἐξ ἀρχῆς τοιούτου πάθους σπέρμα μὴ παρέχεσθαι μηδὲ ἀρχήν· ἂν δὲ ἐγγένηται, ἴθι ἐπὶ ἀποτροπαίων βωμοὺς θεῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν συνουσίας, ἐξέλασον αὐτοῦ τὸ θηρίον, πρὶν ὄνυχας φῦσαι καὶ ὀδόντας· εἰ δὲ μὴ, μαχέσῃ τελείῳ κακῷ τὸ παιδίον τοῦτο καὶ νήπιον ἐναγκαλιζόμενος. Τίνες δέ εἰσιν οἱ τοῦ ἔρωτος ὄνυχες καὶ ὀδόντες; ὑποψία, ζηλοτυπία. Ἀλλὰ ἔχει τι πιθανὸν καὶ ἀνθηρόν· ἀμέλει καὶ ἡ Σφὶγξ εἶχεν ἐπαγωγὸν τὸ ποίκιλμα τοῦ πτεροῦ, καὶ

(*) εἰ μὲν πρὸς αὐγὰς ἡλίου, χρυσωπὸν ἦν
νώτισμα θηρός· εἰ δὲ πρὸς νέφη βάλοι,
κυανωπὸν, ὥς τις Ἶρις ἀνταυγεῖ σέλας.

Οὕτω δὴ καὶ ὁ ἔρως ἔχει τι χάριεν καὶ οὐκ ἄμουσον, ἀλλὰ αἱμύλον καὶ ἐπιτερπές· ἁρπάζει δὲ καὶ βίους καὶ οἴκους καὶ γάμους καὶ ἡγεμόνας, οὐκ αἰνίγματα προβάλλων, ἀλλ᾽ αὐτὸς αἴνιγμα δυσεύρετον ὢν καὶ δύσλυτον, εἰ βούλοιτό τις προτείνειν, τί μισεῖ καὶ φιλεῖ, τί φεύγει καὶ διώκει, τί ἀπειλεῖ καὶ ἱκετεύει, τί ὀργίζεται καὶ ἐλεεῖ,

32. T. V. pag. 567.

βούλεται παύσασθαι καὶ οὐ βούλεται, τί χαίρει τῷ αὐτῷ μάλιστα καὶ ἀνιᾶται, τοῦτο λῦσαι καὶ θεραπεῦσαι. Τῆς μὲν γὰρ Σφιγγὸς τὸ αἴνιγμα τὰ πλεῖστα καὶ πεπλασμένα ἔχει· οὔτε γὰρ τρίπους ὁ γέρων ἀληθῶς, εἰ προσείληφε τοῖς ποσὶ βοηθεῖν· οὔτε τετράπους ὁ νήπιος, ἐπεὶ ταῖς χερσὶν ἐπερείδει τὴν τῶν βάσεων ὑγρότητα καὶ ἀσθένειαν. Τὰ δὲ τῶν ἐρώντων πάθη, ἀληθῆ· στέργουσιν, ἐχθραίνουσι· τὸν αὐτὸν ποθοῦσιν ἀπόντα, τρέμουσι παρόντα· κολακεύουσι, λοιδοροῦσι, προαποθνήσκουσι, φονεύουσιν, εὔχονται μὴ φιλεῖν, καὶ παύσασθαι φιλοῦντες οὐ θέλουσι· σωφρονίζουσι, καὶ πειρῶσι· παιδεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν· ἄρχειν θέλουσι, καὶ δουλεύειν ὑπομένουσι. Τοῦτο αἴτιον γέγονε μάλιστα τοῦ μανίαν ὑποληφθῆναι τὸ πάθος.

ἤρων· τὸ μαίνεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς,

ἐρωτικὸς ἀνὴρ Εὐριπίδης φησίν.

33. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ Ἔρωτος.

Ὁ ἔρως οὔτε τὴν γένεσιν ἐξαίφνης λαμβάνει καὶ ἀθρόαν, ὡς ὁ θυμὸς, οὔτε παρέρχεται ταχέως, καίπερ εἶναι πτηνὸς λεγόμενος, ἀλλ' ἐξάπτεται μαλακῶς καὶ σχεδὸν οἷον ἐντήκων ἑαυτόν, ἀψάμενός τε τῆς ψυχῆς παραμένει πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐν γηρῶσιν ἐνίοις ἀναπαυόμενος, ἀλλὰ ἐν πολιαῖς ἀκμάζων ἔτι πρόσφατος καὶ νεαρός. Ἂν δὲ καὶ λήξῃ καὶ διαλυθῇ, χρόνῳ μαρανθεὶς ἢ λόγῳ τινὶ κατασβεσθεὶς, οὔπω παντάπασιν ἐξαπήλλακται τῆς ψυχῆς· ἀλλ' ἐναπολείπει πυρίκαυτον ὕλην καὶ σημεῖα θερμὰ, καθάπερ οἱ κεραυνοὶ τυφόμενοι. Λύπης μὲν γὰρ οὐδὲν ἀπαλλαγείσης ἴχνος ἐν τῇ ψυχῇ παραμένει συνοικοῦν, οὐδ' ὀργῆς τραχείας πεσούσης, στέλλεται

33. T. V. pag. 567.

δὲ καὶ φλεγμονή, ἐπιθυμίας παρεχούσης τραχὺ κίνημα· τὰ δὲ ἐρωτικὰ δήγματα, κἂν ἀποστῇ τὸ θηρίον, οὐκ ἐξανίησι τὸν ἰόν· ἀλλὰ ἐνιδροῖ τὰ ἐντὸς σπαράγματα, καὶ ἀγνοεῖται τί ἦν, πῶς συνέστη, πόθεν εἰς τὴν ψυχὴν ἐνέπεσεν.

34. *Σωστράτου ἐν β΄ Κυνηγετικῶν.*

Κυάνιππος τῷ γένει Θεσσαλὸς γήμας Λευκώνην, τὰ πολλὰ διὰ φιλοκύνηγον ἐνέργειαν ἐν ὕλαις διέτριβεν. Ἡ δὲ νεόνυμφος ὑπολαμβάνουσα συνήθειαν αὐτὸν ἔχειν μεθ᾽ ἑτέρας γυναικὸς κατ᾽ ἴχνος ἠκολούθησε τῷ προειρημένῳ, καὶ ἔν τινι κατακρυβεῖσα συνδένδρῳ τὸ μέλλον ἀπεκαραδόκει. Τῶν δὲ πέριξ κλάδων αἰφνιδίως σεισθέντων, οἱ στιβευταὶ κύνες δόξαντες καὶ αὐτὴν ἀλόγου ζώου δίκην διεσπάραξαν. Τῆς δὲ πράξεως αὐτόπτης γενόμενος Κυάνιππος ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξεν.

35. *Ἐκ τῶν Θεοδώρου Μεταμορφώσεων.*

Σμύρνα Κινύρου θυγάτηρ εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα (*) τοῦ γεννήσαντος τῇ τροφῷ τὴν ἀνάγκην ἐδήλωσεν· ἡ δὲ δόλῳ τὸν δεσπότην ἐνήδρευσεν, εἶπε γὰρ ἐρᾶν τινα αὐτοῦ γείτονα παρθένον. Ἀσεβῶς οὖν κατ᾽ ἄγνοιαν ἀναστρεφόμενος, καὶ γνοὺς ὕστερον, ξιφήρης τὴν ἀσελγεστάτην ἐπεδίωκεν· ἡ δὲ περικατάληπτος γινομένη κατὰ πρόνοιαν Ἀφροδίτης εἰς ὁμώνυμον δένδρον μετεμορφώθη.

36. *Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Τυραννικῶν.*

Αἴολος τῶν κατὰ Τυῤῥηνίαν βασιλεὺς τόπων ἔσχεν ἐξ Ἀμφιθέας θυγατέρας ἓξ καὶ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀῤῥένων παίδων, ὧν ὁ πρεσβύτατος Μακαρεὺς Κανάκης τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς ἐβιάσατο τὴν προειρημένην. Αἴολος δὲ περὶ τούτων μαθὼν τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ

35. v. Plut. II. p. 310. F. 36. v. Plut. II. p. 312. C.

ὡς νόμον δεξαμένη τὸν σίδηρον αὐτὴν ἀνεῖλε. Μακαρεὺς δὲ τὸν γεννήσαντα προεξιλεωσάμενος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον· εὑρὼν δὲ τὴν ἀγαπωμένην αἱμοῤῥαγοῦσαν τῷ αὐτῷ ξίφει τὸν βίον περιέγραψε.

37. *Κλείταρχος ἐν ε̄ περὶ Ἀλεξάνδρου.*

Θε . . βυβλι . . οὗπερ κάλλει τὴν ἀνθρωπίνην διενεγκόντος φύσιν τὴν ἰδίαν ἐρασθῆναι θυγατέρα Μύῤῥαν ὀνόματι . . . .

38. *Ἀριστοκλέους ἐν ᾱ Παραδόξων.*

Ἐφέσιος τῷ γένει νεανίας τῶν ἐπισήμων, υἱὸς Δημοστράτου, ταῖς δ᾽ ἀληθείαις Ἄρεως, τοῦτο τὸ θῆλυ μισῶν γένος, νυκτὸς βαθείας εἰς τὰς πατρῴας ἔτρεχεν ἀγέλας, καὶ ὄνῳ συνεγένετο θηλείᾳ. Ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη ἔτεκε κόρην εὐειδεστάτην Ὀνοσκελίαν τοὔνομα, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσαν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος.

39. *Ζωπύρου ἐν γ̄ Θησηΐδος.*

Θησεὺς Αἰγέως καὶ Αἴθρας παῖς, ταῖς δ᾽ ἀληθείαις Ποσειδῶνος, ἔχων υἱὸν ἐξ Ἱππολύτης Ἀμάζονος Ἱππόλυτον, ἐπέγημεν αὐτῷ μητρυιὰν Φαίδραν τὴν Μίνωος θυγατέρα καὶ Πασιφάης. Αὕτη τοῦ προγόνου εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τὴν τροφὸν αὐτῷ περὶ συνόδων ἀπέστειλεν· ὁ δ᾽ ὡς κατέλιπε τὰς Ἀθήνας κυνηγίαις προσευκαίρει· τῆς δὲ προαιρέσεως ἡ ἀσελγὴς ἀποτυχοῦσα ψευδεῖς κατὰ τοῦ σώφρονος ἐπιστολὰς ἐχάραξε, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἐρώτων βρόχῳ τὸν βίον περιέγραψε. Θησεὺς δὲ ἐκ Θηβῶν ὑποστρέψας, καὶ τὰς διαβολὰς ἀναγνοὺς, ἐκ τῶν τριῶν εὐχῶν ἃς εἶχε παρὰ Ποσειδῶνος μίαν εἰς τὸν υἱὸν ἐδαπάνησεν· ἐαριζομένου δὲ τοῦ Ἱππολύτου παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ταῦρος ἐπι-

38. v. Plut. II. p. 312. E. 39. Plut. II. p. 314. B.

φανεὶς ἐπτοίησε τοὺς ἵππους, οἵ τινες ἀνατρέψαντες τὸ ἅρμα καὶ σύροντες τὸν δεσπότην ἀπέκτειναν.

40. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου.*

Καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προσήκει γίγνεσθαι ἐμοὶ πειθομένῳ, ἢ ἐραστῇ. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσι, τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται, τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γιγνώσκοντες. Τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν, ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει, ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν, εὐτυχοῦντας δὲ, καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ᾽ ἐκείνων ἐπαίνων ἀναγκάζει τυγχάνειν. Ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοὺς ἐρωμένους, ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει.

41. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι᾽ ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγὺ ὂν, ταύτην ἔσχετ᾽ ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν.

42. *Ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως, ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ᾽ αὖ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν, ἴσμεν. Τῷ δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; Δεῖ αὖ νοῆσαι, ὅτι ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ δύο τινὲ ἐστον ἰδέα, ἄρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα ᾗ ἂν ἄγητον, ἡ μὲν ἔμφυτος οὖσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. Τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ ποτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. Δόξης μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς*

40. p. 233. 41. p. 237.

καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. Ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον, πολυμελὲς γὰρ καὶ πολυειδές. Καὶ τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη, τὴν αὑτῆς ἐπωνυμίαν ἐπονομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται οὔτε τινὰ καλὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκλῆσθαι. Περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε καὶ τὸν ἔχοντα ταὐτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται· (*) περὶ δὲ αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἆλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς ἀεὶ δυναστευούσης, ὃ προσήκει καλεῖσθαι, πρόδηλον. Ἧς δ' ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν ἤδη φανερόν· λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. Ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος ἐῤῥωμένως ῥωσθεῖσα νικήσασα ἀγωγῇ, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρως ἐκλήθη.

43. Εἶεν, ὦ φέριστε. Ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. Βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὸ τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομένῳ ἐξ εἰκότος συμβήσεται. Τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δουλεύοντί τε ἡδονῇ ἀνάγκη πού τὸν ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρασκευάζειν. Νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ [τὸ] μὴ ἀντιτεῖνον, κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν. Οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάζεται. Ἥττων δὲ ἀμαθὴς σοφοῦ, δειλὸς ἀνδρείου, ἀδύνατος εἰπεῖν ῥητορικοῦ, βραδὺς ἀγ-

χίνου. Τοσούτων κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κατὰ τὴν διάνοιαν ἐραστὴν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων τε καὶ φύσει ἐνόντων, τῶν μὲν ἥδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν, ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστ᾽ ἀνὴρ γίγνοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. Τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόῤῥωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι, τά τε ἄλλα μηχανᾶσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πάντα ἀγνοῶν καὶ πάντα ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστὴν, οἷος ὢν τῷ μὲν ἥδιστος, ἑαυτῷ δὲ βλαβερώτατος εἴη. Τὰ μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνὸς οὐδαμῇ λυσιτελὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. Τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει, οὗ ἂν γένηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. Ὀφθήσεται δὲ μαλθακόν τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ᾽ ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τεθραμμένον, ἀλλ᾽ ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ δὲ ἁπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτρίοις [τε] χρώμασι καὶ κόσμοις, χήτει οἰκείων, κοσμούμενον, ὅσα τε καὶ ἄλλα τούτοις ἕπεται πάντα ἐπιτηδεύοντα. Ἃ δῆλα, καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλ᾽ ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους ἐπ᾽ ἄλλο ἰέναι· τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα, ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἐχθροὶ θαῤῥοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι (*) καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται. Τοῦτο μὲν οὖν, ὡς δῆλον, ἐατέον· τὸ δ᾽ ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπία παρέξεται. Σαφὲς δὴ

τοῦτό γε παντὶ μὲν, μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων καὶ εὐνουστάτων καὶ θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ' ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. Πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. Ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ' ἔχοντα χρυσοῦ ἢ τινος ἄλλης κτήσεως οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως, οὔτε ἁλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. Ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένης δὲ χαίρειν. Ἔτι τοίνυν ἄγαμον, ἄπαιδα, ἄοικον, ὅτι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτ' ἂν γενέσθαι, τὸ αὑτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν. Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις τῷ παραυτίκα ἡδονήν· οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον· καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἂν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοις εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐραστὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. Ἥλικα γὰρ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς (λόγος) τέρπειν τὸν ἥλικα. Ἡ γὰρ, οἶμαι, χρόνου ἰσότης ἐπὶ ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα δι' ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. Καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται.

44. Οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι· εἰ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι αὑτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν,

44. p 241. B.

βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἐστὶν, οὔτε ποτὲ ἔσται. Ταῦτά τε οὖν χρὴ, ὦ παῖ, ξυννοεῖν, καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ᾽ εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν πλησμονῆς.

ΥΠΕΡ ΚΑΛΛΟΥΣ. ΞΕ.

1. Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Ἴδοιμι δ᾽ αὐτῶν ἔκγον᾽ ἄῤῥεν᾽ ἀῤῥένων,
πρῶτον μὲν εἶδος ἀξίους τυραννίδος.
πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ᾽ ὑπάρχον ἐν βίῳ,
τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ᾽ ἔχειν.

2. Μενάνδρου.

Ὅταν φύσει τὸ κάλλος ἐπικοσμῇ τρόπος
(*) χρηστὸς, διπλασίως ὁ προσιὼν ἁλίσκεται.

3. Ὁμήρου.

Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς νῆας ἐΐσας·
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαροποῖό τ᾽ ἄνακτος,
Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.

4. Ἐκ τῶν Βίωνος Βουκολικῶν.

Μορφὰ θηλυτέρῃσι πέλει καλὸν, ἀνέρι δ᾽ ἀλκά.

5. Φιλήμονος Πυρφόρου.

Οὐκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος, μὰ τοὺς θεοὺς,
οὔτ᾽ ἀνδριαντοποιὸς ὅστις ἂν πλάσαι
κάλλος τοιοῦτον, οἷον ἡ ἀλήθει᾽ ἔχει.

1. Fr. 3. 2. Cleric. p. 228. 3. Il. II. 671. 4. Fr. 14. 5. Cleric. p. 326.

οὔτ' ἀνδριάντος γὰρ καλῶς πεπλασμένου,
ἂν μὴ τὸν αἰσθησόμενον ἡ τέχνη λάβῃ.

6. Ὁμήρου.

Ἤϊεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια
Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἠδὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.

7. Μηνοφίλου Δαμασκηνοῦ Πλοκαμίδων.

Εὐρώπην Λιβύην τε καὶ Ἀσίδα πᾶσαν ἀμείψας,
θαύματα μυρία καλὰ πολυπλανίης ὑπὸ λυγρῆς,
ἀλλ' οὔπω τοιοῦτον ἴδον σέλας, οὐδ' ἐν Ὀλύμπῳ
αὐτοὺς ἀθανάτους περ ὀΐομαι ἶσον ἰδέσθαι,
οἷον ἄελπτον ἄπιστον ἐμὸν νόον ἥρπασε φάσμα
καρτερὸν, οὔ τι φατειόν· ὑπ' ἀμφασίῃ δ' ἀλεγεινῇ
θυμὸς ἄδην πεπότητο, λύθεν δέ μοι ἄψεα πάντα
ἐκ κεφαλῆς εἰς ἴχνος, ἀπώλετο δ' Ἑλλὰς ἅπασα
ἐκ στηθέων, καὶ πάντα χαμαὶ πέσεν, ὅσσα περ ἔτλην
ὑγρῇ τε τραφερῇ τε κυλινδόμενος περὶ νόστον.
τόσσον γὰρ περὶ θυμὸν ἀπείριτον ἵκετο θάμβος.
μέλψαι δὲ μνήσειας ἀειθαλέας πλοκαμῖδας,
οἵαν κυδιόωσαν ἀπ' ὀλβίστων σε λοετρῶν
φαιδρὴν εἶδον ἅπασαν, ἐειδομένην Χαρίτεσσιν
ἐρχομέναις πρὸς Ὄλυμπον Ἀκιδαλίης ἀπὸ πηγῆς.

8. Φαβωρίνου.

Ἱκανὸν μὲν οὖν ἴσως καὶ τὸ τῆς ὄψεως, ἂν δὲ ὁ καλὸς καὶ αἱμύλος ᾖ καὶ διαλεκτικός. Λέγε, ὦ νεανίσκε, λέγε Ἀντίλοχε, γλυκερώτερον Νέστορος ἐρεῖς· λέγε Τηλέμαχε, σφοδρότερον Ὀδυσσέως ἐρεῖς· λέγε Ἀλκιβιάδη, κἂν μεθύῃς, ἀκουσόμεθα τοῦ μεθύοντος ἡδέως. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ καλὸν εἶναι· εὐφραίνει μὲν βλεπόμενος, εὐφραίνει δὲ ἀκουόμενος. Εἰ δέ τῳ κατὰ Πλάτωνα τὸ θάῤῥος

6. Od. XVII. 36.

ἦν, εἶπον ἂν ὅτι καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ὁ καλὸς εὐφραίνει, καὶ οὐκ ἂν ἔδεισα τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν καλῶν. Τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τῷ στόματι ψαύοντες; συνάπτουσι τὰς ψυχάς· εἰ γὰρ θέμις ἦν τὸ σῶμα ὑπερβῆναι. Νῦν δὲ ἐοίκασιν περὶ τὸ σῶμα λιπαρεῖν, ὡς περὶ θύρας.

9. Ἐκ τοῦ Μελαγκόμα.

Ἐγὼ οὖν πρῶτον αὐτὸν εὐδαιμονίζω τοῦ κάλλους, ὃ δὴ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀγαθῶν ἀριδηλότατον μὲν καὶ ἥδιστον θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, ἀλυπότατον δὲ τῷ ἔχοντι καὶ ἐπιγνωσθῆναι ἄριστον. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ κἂν λάθοι προσόντα, καὶ (*) ἀνδρεία καὶ φρόνησις, εἰ μὴ τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύντος· τὸ δὲ κάλλος οὐχ οἷόν τε λαθεῖν, ἅμα γὰρ τῷ ἔχοντι φαίνεται· εἴποι δ' ἄν τις ὅτι καὶ πρότερον οὕτως ὀξεῖαν αἴσθησιν ἑαυτοῦ παρέχει. Ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθονοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίγνονται· τὸ δὲ κάλλος τοὺς αἰσθανομένους ἑαυτοῦ φίλους ποιεῖται καὶ οὐδένα ἐχθρὸν ἐᾷ γίγνεσθαι.

10. Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος, πυθομένου τινὸς διὰ τί κομῶσιν, εἶπεν, ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατός ἐστι.

11. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἔφη, τὸ κάλλος πάσης ἐπιστολῆς συστατικώτερον εἶναι.

12. Πλουτάρχου ὑπὲρ Κάλλους.

Τί γάρ; οὐ σύνθετος φύσις ἀνθρώπων ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς; ἢ θἄτερον ἀρκοῦν ἡμῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; τὸ μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴη μὴ χρώμενον ψυχῇ, ψυχὴ δ' οὐκ

9. Vid. Dio. Chrys. Or. XXIX. p. 293. 10. Vid. Wytt. Plut. II. p. 189. F. 12. T. V. p. 571.

ἂν εἴη μὴ ἔχουσα τὸ συνερεῖδον. Τί οὖν; ὥσπερ ἐξ ἴσου κοσμεῖται ἑκάτερα τοῖς συγγενέσιν· ἡ μὲν δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ φρονήσει, τὸ δὲ ἰσχύϊ καὶ κάλλει καὶ ὑγείᾳ· καὶ πῶς οὐ θαυμαστὸν λέγειν τὰ τῆς ψυχῆς καλὰ, τὰ τοῦ σώματος ὑπερορῶντα;

13. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ γοῦν τοῦ σώματος εὐμορφία ψυχῆς ἐστιν ἔργον σώματι χαριζομένης δόξαν εὐμορφίας· πεσέτω γοῦν θανάτῳ τὸ σῶμα, καὶ τῆς ψυχῆς μετῳκισμένης, οὐ στάσις, οὐ χρῶμα, οὐκ ὀφθαλμὸς, οὐ φωνὴ, οὐδὲν ἔτι καταλείπεται τῶν ἐρασμίων προδεδομένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων· ὥστε καὶ ψυχὴν συνυβρίζεις λανθάνων, ἧς ἐστιν ἀνθρώπου κάλλος.

14. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς, διὰ τί τῶν καλῶν ὁ ἔρως; Τυφλοῦ, εἶπεν, ἡ ἐρώτησις.

15. Διογένους.

Διογένης τὰς εὐμόρφους τῶν ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν ἃ ἂν προστάττωσι.

16. Δίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Καλλονῆς.

Τίς ἀγωγὰ βιοτᾶς ὄντως ναμερτὲς εὐδαίμων ζωά; καὶ τίνας ποκὰ χρὴ κρίνεν εὐδαίμονας; ἢ νὴ Δία τὼς σκάνεος καλλονὰν ἔχοντας, δώρημα φύσιος; τούτως γὰρ ὡς ἔνι μασσότερον οἱ πλεῦνες ὡς θεὼς ἢ θεῶν ἱδρύματα ὑποτρέχοντι καὶ θεραπεύοντι θρησκεύοντες οὐ καλὰν θρησκείαν. Καὶ ὄντως ἔμοιγε κατοπτίλλεται ἔχεν τι σεμνὸν καὶ θαυμασμῶ ἄξιον. Τὼς μὲν γὰρ ἀτέρως τῶν ἀνθρώπων χάριν ἀπαιτεῦντι οἱ εὖ ἔρξαντες· τοῖς δ' εὐμόρφοις τοὐναντίον οἱ εὐεργετήσαντες χάριν ἔχοντι, ὅτι καὶ ὑπέμειναν εὖ παθεῖν παρ' αὐτῶν. Τουτέως οὖν εὐ-

δαίμονας οἶδα τῇ ἔμμεν δοκεῦντι τοῖς τὰν ὥραν αὐτῶν βολλομένοις ὀπωρίξασθαι· πόθ᾽ ὡς ὑπὸ νομοθέτα τοιόσδε ἀπαντασεῖται λόγος οὐκ ἀσυφάλως μυθεύμενος. Τάδε ἐγὼν, ὦ κράτιστοι ἀνδρῶν, ποτιβλέπων, ἅπαντα τὰ νέα φυλακᾶς τε καὶ ἐπιμελείας δεόμενα, καθάπερ τὰ ζώφυτα περὶ τὸν πρῶτον καιρὸν τῆς αὐξήσιος, τῷ ἀκροσφαλῶς ἔχεν ποτὶ σωτηρίαν, ὑπέλαβον μὴ παρέργως δεῖν αὐτῶν με φυλάσσεν τὰν ἀσθένειαν· ὑμεῖς δέ γ᾽ οἱ ὀρίγνεσθε σωματικᾶς ἁδονᾶς, (*) τέλος ποιεύμενοι, καθάπερ κνώδαλα, τὸν κόρον τῶ πλατιασμῶ, οὐχ ὅτι χάριτος ἢ τιμᾶς ἀλλὰ καὶ μέμψιος ποτὶ κολάσει δικαίως ἐστὲ ἄξιοι τυγχάνεν διὰ τὰς αὐταύτων ἀκολασίας, ἐμβαλλόμενοι ῥύπον ἐν ζωὰν ἐλευθέρων παίδων.

17. Ἐν ταὐτῷ.

Ἁ δέ γα εὐμορφια τοῖς ποτοκέλλουσιν ἁδονὰς παρέχει ποθερπύζοισα, καθάπερ ἄγαλμα ἢ γραφὰ ἢ ἅτερον χειρόκματον ἐπιτήδευμα. Διὸ κἂν θέλοιμι ἔγωγε ἅτερον ἔχεν τὸ κάλλος, ἢ αὐτὸς ἦμεν εὔμορφος· ὥσπερ καὶ οἶνον πιεῖν ἀδὺν καὶ πολύωρον ἢ αὐτὸς ἦμεν βουνὸς, καὶ χιλὸν ποτιφέρεσθαι ἁδὺν καὶ ἀμπέχεσθαι ἀμπεχόναν καλὰν, ἢ ἦμεν [αὐτὸς] χιλὸς ἢ ἀμπεχόνα. Ἀλλ᾽ ὑποδραμών τις σχεδὸν φάσει· Ἀλλ᾽ ἐγὼ χαίρω ἐπὶ τᾷ ἐμαυτοῦ εὐμορφίᾳ τῷ καὶ ἀτρεκῶς ἀγάλλεσθαι. Ποθ᾽ ὃν ὑποβληδὰν φατίζω πάλιν· Ἀγάλλευ μειράκιον· εὐδαίμονα μὲν γὰρ οὐκ ἔχω ὅπως τὺ φατίζω ναμερτέως μυθαρευόμενος.

18. Πλάτωνος Πολιτείας γ΄.

Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἔν τε τῇ ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα, καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις

18. p. 402.

καὶ ξυμφωνοῦντα τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύπου, τοῦτ᾽ ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πάνυ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον, ἐρασμιώτατον. Πῶς δ᾽ οὔ; Τῶν δὴ ὅτι μάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅ γε μουσικὸς ἐρῴη ἄν· εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὐκ ἄν, εἴγε τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλίποι· εἰ μέντοι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἂν ὥστε θέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα, καὶ συγχωρῶ· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς; ἔφη· εἴγε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη. Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ᾽ ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθῶς ἔρως πέφυκε κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῶς ἔρωτι. Οὐ προσοιστέον

ΚΑΤΑ ΚΑΛΛΟΥΣ. Ξϛ.

1. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.

Νοῦν χρὴ θεᾶσθ᾽· οὐδέν τι τῆς εὐμορφίας
ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ.

2. Εὐριπίδου Χρυσίππῳ.

Γνώμῃ σοφός μοι καὶ χέρ᾽ ἀνδρείαν ἔχοι
δύσμορφος εἴην μᾶλλον, ἢ καλὸς κακός.

3. Φαβωρίνου.

Ἔτι καὶ νῦν Σωκράτης καλός· Ἀλκιβιάδην δὲ καὶ

1. Fr. 6. 2. Fr. 8.

ζῶντα ἐπιλείποι τὸ κάλλος, καὶ πολλοὶ κατόπιν τῆς ὥρας ἀφιγμένοι, ἔνιοι δὲ καὶ τῶν τεθεαμένων αὐτὸν καὶ νῦν ὁρώντων ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην.

4. Πλουτάρχου.

(*) Ἀλλὰ μὴν, ὥσπερ ἔφην, οὐδὲν τῶν ἄλλων κινδύνων γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ μόνου τοῦ σώματος. Τὰ μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς κάλλη καὶ σωτηρίας ἐλπίδες εἰσὶ, φρόνησις, εὐσέβεια, δικαιοπραγία· καὶ τὸ παιδείας εὐπρόσωπον κάλλος οἴκου καὶ πόλεως καὶ ἐθνῶν ἀθόρυβος εἰρήνη διατελεῖ γενομένη· ἡ δὲ γυναικῶν εὐμορφία ἀφορμὴ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

5. Βίωνος.

Βίων πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ κάλλος τυραννίδα ἔχει, Τὸ κάλλος φεῦ, ἔλεγε, τυραννίδος τριχὶ καταλυομένης.

6. Φαβωρίνου.

Ἡ φύσις ἢ ἑστῶσα σώζεται ἢ φερομένη· ἡ ἑστῶσα μὲν ἐξ ἀθανασίας, φερομένη δὲ ἐξ ἐπιγονῆς. Πρὸς ταῦτα γελοῖος ἂν φανείη ὁ Ἀνακρέων καὶ μικρολόγος τῷ παιδὶ μεμφόμενος ὅτι τῆς κόμης ἀπεκείρατο, λέγων ταῦτα·

ἀπέκειρας δ' ἁπαλῆς
κόμης ἄμωμον ἄνθος.

ἀλλ', ὦ Ἀνάκρεον, μικρὸν ἐπίμεινον, καὶ ὄψει πάντα ἀποκεκαρμένα· ἀποκεκαρμένην μὲν τὴν τῶν ὀμμάτων αὐγήν· ἀποκεκαρμένην δὲ τὴν τοῦ μετώπου χάριν ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον·

Κάρψε μὲν οἱ χρόα καλὸν ἐπὶ γναπτοῖσι μέλεσσι,
ξανθὰς δ' ἐκ κεφαλῆς ὄλεσε τρίχας· ἀμφὶ δὲ δέρμα
πάντεσσιν μελέεσσι παλαιοῦ θῆκε γέροντος.

4. T. V. p. 572.

ταῦτα δ' Ἀθηνᾶ μὲν διέθηκε τὸν Ὀδυσσέα· ὁ δὲ χρόνος πάντας τοὺς καλούς. Εἶτα Ὀδυσσεὺς μὲν ἀναλήψεται καὶ σάρκας καὶ κόμην καὶ χρῶμα· σὺ δὲ, ὦ καλὲ παίδων, ἐπειδὰν ταῦτα ἅπαξ ἀποβάλῃς, οὐκ ἔστι σοι πάλιν ἀναβῆναι.

7. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ἔρωτος.

Καὶ τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀδύνατον οὐδ' ἀκίνδυνον. Μᾶλλον δὲ, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον, οἱ δὲ καλοὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν· ἡ γὰρ ὄψις λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

8. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Ἀγλαϊτάδαν ἐπιστολῆς.

Τὸ χαυνοῦσθαι ἐπὶ τῆς ὥρας τῷ κάλλει οὐ μόνον Φυλλίδα τοῦ υἱέως σου φαῖμεν ἂν εἶναι ἁμάρτημα, ἀλλὰ καὶ σόν. Δοκεῖς γάρ μοι οὔτε Λακωνικὸν παθεῖν, οὔθ', ὅπερ χρὴ ἐννοεῖν τὸν σώφρονα, ἀληθεῖ καὶ δικαίῳ ἐπαίνῳ τὸν νοῦν προσέχειν. Τίς γὰρ σαρκὸς οὐ πρὸς ἰσχὺν ἐῤῥωμένης, ἡδονῆς δὲ ὑπομνήσει ἐπαινουμένης, ἐν δικαίῳ γίνοιτ' ἂν λόγος; Σώματος γὰρ ἄνθρωποι ἠγάσθησαν διὰ τὸ ἐπὶ ψυχῇ εἶναι. Τῶν δὲ μικρὸν ὕστερον τὸν ἔπαινον ἀποδρασομένων δι' ὥρας ἀπάνθησιν ἥκιστα χρὴ φροντίζειν τὸν τῷ ὄντι Λάκωνα. Ποιητῶν τε ὅσοι ἀρετὴν ἐπῄνεσαν σώματος ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγιστον ἐπαίνου πέρι ὕμνησαν· ἔργα δὲ ψυχῆς μεγάλα τε καὶ σοφίας ἐγγὺς δι' ᾠδῆς αἰῶνι ἔδοσαν. Σκόπει δὲ, ὦ Ἀγλαϊτάδα, καὶ ἕπου θείῳ λόγῳ, ὃς πιστοῦται ὅτι ψυχὴν μετὰ θεοὺς χρὴ τιμᾶν, τρίτον δὲ Ὀλυμπίων τὸ σῶμα. Ψυχῆς δὲ τιμὴ μάθησις καὶ νοῦς συντεταγμένος ἐπὶ φρόνησιν· ὡς οὐκ ἔστιν ὡς ἐπιπολὺ ἀνθρώποις ἄλλο (*) συγγενὲς πρὸς

7. T. V. p. 570.

θεοὺς παίδευμα. Καὶ τοίνυν τῶν μὲν ἀφρόνων τὸ σῶμα, οὐδ᾽ ἂν εὖ ἡρμοσμένον ἴδῃς, φήσεις καλὸν εἶναι. Ἀνδρεία γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον ἐπὶ φρονήσει τέχνης. Τῷ γὰρ ὄντι ἂν φαίης τὰ στερόμενα νοῦ ἔμφρονος αἰσχρὰ πάντα καὶ ἄδικα ἐν ἀνθρώποις ἔσεσθαι. Γεγενῆσθαι οὖν ἐν Λάκωσι τότε σοι ἔσται, ἐπειδὰν νόμων Λακωνικῶν ὑπηρέτην τὸν παῖδα ἀποδείξῃς. Ἀνὴρ δὲ οὔτε τις Λάκων οὔτε Ἀττικὸς ἐγένετο. Ῥεῦμα δὲ ὑπο θεῶν ἐπὶ ζώων γενέσει, τῶν τε ἄλλων ὅσα ἡ γῆ ἀνίησι, μετηγμένον.

